CRISTIAN M. VLADESCU

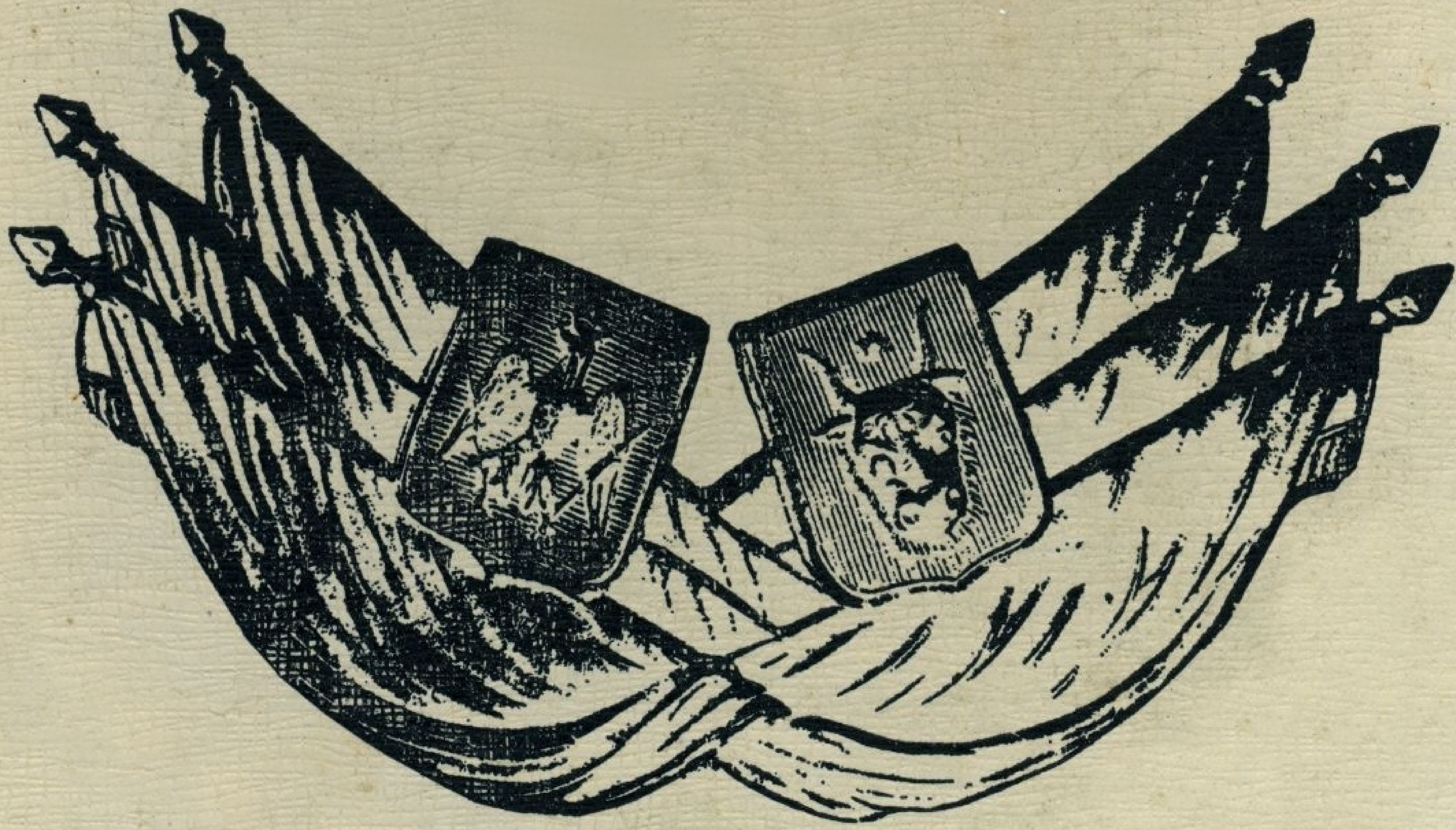
Uniformele armatei române

Uniformele armatei române

CRISTIAN M. VLADESCU

Uniformele armatei române

CRISTIAN M. VLĂDESCU

Uniformele armatei române

Desene
CRISTIAN M. VLĂDESCU

Diapozitive color şi fotografii alb-negru
AL. COMĂNESCU

Redactor
PETRE LUPAN

Supracoperta
PETER PUSZTAI

Machetă și tehnoredactare
PETRE DUMITRU

CRISTIAN M. VLĂDESCU

Uniformele armatei române

de la începutul secolului al XIX-lea pînă la victoria din mai 1945

Editura Meridiane
Bucureşti • 1977

În memoria tatălui meu,
Colonel Marçel Al. Vlădescu

CUVÎNT ÎNAINTE

Studiul științific al uniformelor militare în general fiind relativ recent, domeniul uniformologiei românești ca știință auxiliară a istoriei militare, vag tratat cu decenii în urmă, își găsește abia în zilele noastre atenția cuvenită.

Lipsa unui studiu documentar și de sinteză, care să cuprindă o perioadă mai mare de timp cu privire la uniformele armatei române, mai ales după modernizare, dată pînă la care a fost parțial studiat și ilustrat portul lor, fără a urmări evoluția și funcționalitatea costumului militar, face necesară alcătuirea unei lucrări, atît cu caracter de specialitate, cît și de larg interes, înfățișînd ținutele regulamentare după aceste principii.

Evoluția uniformelor este strîns legată de organizarea armatei, care are la bază legile obiective ale dezvoltării societății, pornind de la cerințele vieții sociale, de la structura economică și politică, de la faptul că modul de producție al vieții materiale determină procesul vieții sociale, politice și spirituale.

Mijloacele de ducere a războiului, tehnica militară, înzestrarea cu armament și organizarea armatei depind direct de caracterul orînduirii social-economice, de treapta pe care se află dezvoltarea forțelor de producție. Astfel, armata și arta militară sînt în strînsă legătură cu modul de producție, cu cerințele dezvoltării sociale, pe care, în anumite limite, le reflectă. Armata, arta și tehnica militară au un caracter istoric, evoluează și se perfecționează necontenit. Progresele realizate pe planul tehnicii militare au la rîndul lor influențe asupra dezvoltării societății.

Evoluția armelor, a organizării armatei și a uniformelor poate fi explicată numai urmărind cursul transformărilor economico-sociale și politice.

Dezvoltarea uniformelor românești se încadrează în acest proces obiectiv întîlnit pe plan mondial, împrumutînd de la uniformele epocii și influențînd la rîndul lor, impunînd și păstrînd un specific românesc, în care un rol important îl are elementul tradițional, care s-a transmis pînă astăzi.

Etapele de evoluție a uniformelor românești, legate de unele momente ale organizării armatei, reflectă caracterele epocii, trecînd de la uniformele complicate, cu anexele somptuoase de ceremonie, la cele simplificate, adaptate războiului modern, cînd eficiența armelor de foc sporește.

Adăugînd ilustrarea glorioaselor tradiții de luptă ale armatei române cu specială privire la uniformele purtate de cei care au fost însuflețiți de profunde sentimente patriotice în luptele din Dealul Spirei de la 13 septembrie 1848, la uniformele

oștirii muntene și moldovene întîlnite în tabăra comună de la Florești, într-un moment în care se puneau bazele uniformei comune, în perioada Unirii Principatelor, care a dus la crearea specificului românesc, la cele care au însoțit pe soldatul român în războiul pentru obținerea independenței de stat a României în 1877—1878 sau cele stropite cu sîngele celor care s-au jertfit pentru unitate națională în primul război mondial și pentru eliberare în războiul antihitlerist, avem imaginea semnificației istorice a portului uniformei militare.

Piesele de uniformă militară apreciate și ca obiect de artă reprezentativă, cu semnificație istorică și valoare emoțională, sînt păstrate ca mărturii ale trecutului, cu precădere în muzeele militare, devenite « arsenalul » uniformelor.

În cele ce urmează, prezentarea uniformelor va fi făcută în ordinea evolutivă: de la începuturile organizării armatelor naționale pînă la victoria din mai 1945, cu principalele momente de dezvoltare, scoțînd în evidență elementul decorativ după piesele păstrate în colecția Muzeului militar central, folosind atît termenii consacrați în uniformologie, cît și terminologia de epocă.

Pe temeiul dezvoltării uniformelor românești s-au stabilit cinci epoci mari evolutive. Prima se referă la stabilirea portului uniformelor armatelor naționale care de la început au avut un fond comun ambelor principate — culoarea albastră de pe drapel —, deosebirile ținînd de emblemele diferite și culorile distinctive corespunzătoare culorilor de pe drapel, galben pentru Țara Românească și roșu pentru Moldova.

Procesul de uniformizare a ținutelor statornicește între 1859—1868 fondul uniformelor, dîndu-le ca element comun cocarda tricoloră și încheie etapa creării uniformelor tradiționale românești în 1872. După legea de reorganizare a armatei din 1872 ne aflăm în plină afirmare a uniformelor tradiționale, ordonate prin regulamentele puse în aplicare în 1873. Este perioada în care se precizează uniforma fiecărei arme, pe fondul căreia se vor constitui toate ținutele prin aplicarea sau detașarea anexelor, care definesc o ținută sau alta.

Etapa următoare se caracterizează prin adaptarea uniformei la războiul modern, cu apariția uniformei de culoare verde-cenușiu pentru campanie, în 1912, urmată de simplificările din 1916 și trecerea treptată, din 1921, la uniforma de culoare kaki, fără alte modificări pînă în 1930.

Ultima etapă, cuprinsă între anii 1930—1945, aduce modernizarea uniformelor armatei române pentru ținuta zilnică și de campanie, de asemenea, revenirea, în 1930, la fondul tradițional al ținutelor de ceremonie, abandonate însă în timpul celui de al doilea război mondial.

Lucrarea astfel concepută se adresează deopotrivă cercetătorilor de pretutindeni, amatorilor și colecționarilor, ca și celor care lucrează la documentarea pentru costume în teatre, cinematografie și televiziune, în ideea cunoașterii costumului militar național, cu principalele momente ale eleganței militare, cu specificul tradițional românesc în scopul educării patriotice a tinerei generații.

1

Uniformele armatelor naționale române de la organizare pînă la Unirea Principatelor (1830—1859)

1) ȚARA ROMÂNEASCĂ. În anul 1830 se stabilește pentru armata Țării Românești, în termeni laconici, arhaici și specifici uniformologiei românești de început, următoarea uniformă:

« Îmbrăcămintea se alcătuiește de un surtuc de postav albastru, cu cusături și cu postav galben, pantaloni largi, ciaco de hîrșie neagră, palașcă de teletin cu fișecuri de 20 bucăți pentru infanterie și 10 pentru cavalerie, de un surtuc de pînză albă și o manta de postav sur.

Îmbrăcămintea ofițerilor asemănătoare cu a soldaților cu deosebire numai că cusăturile sînt de fir și încă o osebire orînduită pentru deosebirea rangurilor ofițerești de la treapta praporgicului pînă la a spătarului ».

Din analiza stampelor de epocă și a tabelelor anexă la paragraful citat din Regulamentul Organic, precum și a regulamentelor ostășești, adăugînd și piesele de uniformă originale care s-au păstrat în colecții, putem întregi primele uniforme militare moderne românești regulamentare.

Infanteria purta tunică din postav bleumarin, cu guler înalt, paspolat cu postav galben, strîns cu două copci. Lungă pînă la genunchi, tunica se încheia la un rînd de șapte nasturi din alamă, de formă semibombată, și era paspoalată cu postav galben. Lîngă marginea paspoalată în față, pe partea butonierelor, în toată lungimea se remarcă elementul ornamental al uniformei, o fîșie de broderie lată, din lînă pentru soldați și din fir auriu pentru ofițeri. Broderia simplă, dispusă în spirale, este reluată atît pe guler, sub paspol, la partea de sus și în față, cît și pe manșete, coborînd în dreptul cusăturii laterale, marcată de paspol. Poalele tunicii erau căptușite cu pînză galbenă, iar spatele prezenta pliuri înguste de la talie în jos. Epoleții pentru trupă — din postavul fondului, paspoalați cu galben, cu numărul regimentului tot din postav galben — erau prinși în cusătura mînecii cu umărul

şi fixaţi cu un nasture galben în dreptul gulerului.

Pantalonii, croiţi larg, din postav bleumarin, erau prevăzuţi cu vipuşcă din postav galben, iar cizmele — purtate pe sub pantaloni — şi ghetele aveau vîrful lat, rotunjit la colţuri şi bombat.

Drept coifură se purta ceac din piele neagră, de formă cilindrică, mai lăţit la partea superioară, prevăzut la extremităţi cu benzi circulare de meşină şi cozoroc arcuit, cu margine tivită. Fundul ceacului era acoperit cu postav galben, prelungit, cu o flamă, pe partea laterală-stînga terminată cu un ciucure de lînă galbenă, respectiv din fir auriu la ofiţeri. La partea superioară, sub banda de meşină, ceacul era înconjurat de un şnur — împletit din lînă pentru trupă şi din fir auriu pentru ofiţeri — de care erau suspendaţi, prin şnururi împletite, doi ciucuri din acelaşi material, pe partea dreaptă. În faţă era montată pajura principatului: vulturul încoronat al Ţării Româneşti, cu aripile deschise, executat din alamă, în relief, prin ciocănire, cu redarea penelor în detaliu, capul în profil-stînga, avînd în cioc o cruce. Vulturul se sprijinea la început pe un scut cu marginile arcuite, apoi pe un suport oval pe care era indicat numărul regimentului cu cifră arabă. Subbărbia era alcătuită din două jugulare de alamă, în formă de solzi, suprapuşi, dispuşi pe două rînduri şi montaţi pe piele. Fiecare se fixa cu rozete metalice pe părţile laterale ale ceacului şi se încheia sub bărbie cu o cureluşă şi cataramă montată la extremitatea lor.

Uniforma se completa cu o centură lată din piele neagră, încheiată cu pafta mare, de formă dreptunghiulară, din alamă, în mijlocul căreia era montat vulturul. Centura se introducea într-un brîu tot din piele, mai lat, oval în faţă, astfel ca să acopere paftaua în ţinuta de campanie. Se adăuga cartuşiera, care se purta pe şoldul drept, ataşată la o centură diagonală, trecută pe sub epoletul stîng, încrucişîndu-se pe piept şi pe spate cu diagonala port-baionetă pentru soldaţi şi port-sabie pentru ofiţeri.

Fig. 1. *Colonelul Ion Solomon*. Cabinetul de stampe al Academiei R.S.R. (Gr. I, Lecca, 14, inv. 4050).

Gradaţii şi subofiţerii aveau gradul indicat pe epoleţi, cu galoane înguste din lînă roşie şi, respectiv, din fir auriu, subofiţerii avînd în plus un galon din fir cusut la guler, sub paspol, iar iuncherii aveau trei margini ale epoletului prevăzute cu un galon îngust din fir auriu.

Aceeaşi uniformă purta şi formaţia de muzică a corpului, cu deosebirea că pe pieptii tunicii erau aplicate benzi orizontale, ascuţite la vîrf, spre exterior şi dispuse pe cinci rînduri. La mînecă, sub epolet, era ataşată o cupă de benzi care coborau pînă la manşeta în unghi cu vîrful în sus. La această ţinută se purta o diagonală port-tobă, trecută pe sub epoletul drept şi prevăzută în faţă cu două locaşuri pentru tamburii tobei.

Cavaleria, grupată pe escadroane la această dată în cadrul regimentelor de infanterie, purta uniforma infanteriei,

Fig. 2. Uniformă de locotenent de infanterie din Țara Românească, model 1830.

la care se adăuga un șnur împletit din lînă galbenă pentru pistol. Șnurul înconjura gulerul la bază și cobora pe piept, pentru a se fixa de inelul montat la tocul pistolului. Cavaleriștii aveau în plus port-sabie din piele neagră, o diagonală cu cartușieră din iuft negru și dragon alcătuit dintr-o fundă dublă din lînă galbenă.

Trîmbițașii și muzicanții cavaleriei purtau o diagonală cu cartușieră. Vahmaisterul, unterofițerul și efreiterul aveau galon din fir auriu ca și subofițerii de infanterie, iar efreiterul purta în plus « pagonuri » tot din galon de fir auriu.

Vara purtau surtuc și pantaloni din chitel, iar mantaua era confecționată din postav sur, cu guler din postav albastru, încheindu-se la un rînd de șapte nasturi simpli, din alamă.

Uniforma ofițerilor era croită după același model, dar din postav mai fin. Tunica, cu talie pronunțată, era la fel paspolată, cu deosebirea că broderiile din față, de la guler și de la manșete erau confecționate din fir auriu cu fondul țesut în linii drepte, cu suprapuneri de linii în zigzag, completate în plan alăturat cu spirale de fir, brodate direct pe postav. Coloneii comandanți de regimente aveau la guler și la manșete broderii în relief executate cu motive florale, iar generalii, broderii alcătuite din două rînduri de frunze de stejar. Pentru generali, în plus, broderia, în partea din față a tunicii, era dublă, atît pe partea butonierelor, cît și pe partea nasturilor cusuți direct pe ea. Sub galonul din fir care mărginea gulerul, erau brodate frunze de stejar pe o ramură dreaptă; la manșeta croită în colț, sub galonul cusut în unghi, era reluată broderia de pe guler, dar cu ramura în unghi.

Tot din fir auriu erau lucrate și garniturile de la ceac, coloneii și generalii avînd egretă albă, prevăzută la bază cu pene galbene și albastre, culorile drapelului Țării Românești.

Pînă în 1832, epoleții ofițerilor erau confecționați în torsade împletite din fir auriu, după care primesc forma care va deveni tradițională, cu fond de postav galben, mărginit la gît și la colac cu ornamente din fir canetil auriu, împletit în trei rînduri, încrucișate spre gît, în fața nasturelui care fixa epoletul, după ce intra pe sub ține-epoleți brodați de asemenea cu fir auriu. Gradele ofițerilor erau indicate de stele fixate pe colac. Pentru oberofițeri, « praporcicul » avea o stea din metal galben în mijlocul colacului, « porucicul », două stele, iar căpitanul nici o stea. Ștabofițerii aveau aceleași broderii marginale, însă cu franjuri din canetil în zona colacului. Maiorul avea două stele, iar colonelul epoletul simplu, gradul de locotenent-colonel nefiind încă instituit. Generalii pur-

Fig. 3. Uniformă de ofițer din Țara Românească, model 1830, după « Regulamentul ostășesc pentru instrucția de roată ».

tau epoleți de tip « înghețat », constînd din plăci metalice suprapuse în solzi pe toată lungimea gîtului, placa ovală a colacului avînd suprafața netedă, fără stele și prevăzută cu franjuri groase, triplu împletite.

Centiroanele ofițerilor erau concepute altfel decît la trupă, cu distincție pentru fiecare grad. Astfel, sublocotenentul avea centironul de lac, mărginit de un fir auriu, lat de o « jumătate de deget », iar paftaua era din metal alb, pe care se aplica emblema — vulturul reliefat —, tot din metal alb. La locotenent, centironul era din același material, dar cu pafta albă și emblemă galbenă, iar căpitanul avea paftaua și emblema din metal galben. Ofițerii superiori și generalii purtau centiron din fir auriu, cu țesătură brodată în zigzag, maiorul avînd paftaua și emblema albe, colonelul galbene, iar generalul pafta cu « marca Prințipatului ».

La ofițerii de cavalerie se adaugă ledunca și furajera. Ledunca, alcătuită din cartușieră și banderolă diagonală, era confecționată din piele — pentru ofițerii inferiori — și din fir auriu, în țesătura centironului — pentru cei superiori —, ambele modele avînd aplicate pe partea din față a banderolei o rozetă mare și un ecuson din metal galben, distanțate și legate cu un lănțișor galben.

Furajera sau ține-coifura, cea de a doua anexă suplimentară specifică pentru cavalerie, se compune dintr-un șnur dublu din fir auriu, avînd la extremități împletituri de fir auriu în rețea de romburi, terminate cu ciucuri masivi, purtate pe pieptul stîng, sub epolet. De aici, cele două șnururi înconjurau gulerul, apoi erau aduse de la spate în față, pe sub epoletul drept, și lăsate să atîrne în patru bucle mari pe partea dreaptă, prinse cu inele culante din fir, fixîndu-se la primul nasture al tunicii.

Generalii purtau eghilet alcătuit din șnur gros, împletit din fir auriu, terminat cu ciucure masiv alungit. Eghiletul înconjura gulerul și cădea liber pe partea dreaptă, peste centiron.

De la înființarea armatei naționale în Țara Românească pînă în 1859 nu se produc schimbări structurale ale uniformelor. Cu vremea însă, s-au adus unele

Fig. 4. Centiron de maior din Țara Românească, model 1830.

Fig. 5. *Constantin Filipescu în uniformă de căpitan.* La uniformă se remarcă broderiile de la guler, ledunca şi furajera. Cabinetul de stampe al Academiei R.S.R. (Gr. I, Lecca, 3, inv. 344).

îmbunătăţiri, în sensul adaptării la moda epocii, între 1835 — 1851 ajungînd la forma în care le surprinde « Albumul Oştirii », litografiat la Bucureşti de către Bielz şi Danielis, în 1852. Alte modificări nu se mai înregistrează pînă în 1859.

Un prim pas spre înfrumuseţarea costumului militar se face prin apariţia uniformelor aghiotanţilor domneşti, corp înfiinţat de Alexandru Ghica. Aghiotanţii purtau broderii speciale la guler şi manşete, bicorn cu penaj şi eşarfă din fir auriu, cu ciucuri mari pe partea stîngă a tunicii, toate elemente-anexă de uniforme intrate în dotare din anul 1835.

O încercare de modernizare a uniformelor şi dorinţa de a le da un specific românesc, fără să se abată de la principiile generale ale uniformologiei vremii — care dădeau o notă de asemănare uniformelor tuturor armatelor din lume —, se semnalează în 1837, ca în desenele lui Raffet, executate cu prilejul călătoriei sale în ţările române. El surprinde înnoirile introduse de Ghica în 1835.

Tunica rămîne cu aceeaşi croială, dar se scurtează pînă deasupra genunchiului. Un element nou îl constituie broderiile dreptunghiulare dispuse pe două rînduri — executate din fir argintiu pentru ofiţeri şi din lînă pentru soldaţi —, cu nervuri în unghi, fiecare rînd fiind despărţit prin două şnururi subţiri împletite. Manşetele sînt paspolate circular cu postav galben şi prevăzute cu paftale dreptunghiulare, fixate peste paspoalul circular, cu laturile mari de-a lungul

Fig. 6. Uniformă de locotenent de infanterie din Ţara Românească, după modificările din 1835.

mînecii. La rîndul lor, paftalele de manşetă, din postav de culoarea fondului, paspoalate tot cu galben, au în cîmp, numai la tunica ofiţerilor, trei rînduri de broderii executate în maniera celor de la guler, dar mai scurte. La extremitatea anterioară a celor două de sus este cusut cîte un nasture de uniformă, iar un al treilea nasture este plasat în afara paftalei, pe mînecă, în dreptul celei de a treia broderii, pe jumătate acoperită de pafta. La trupă, paftalele erau simple, cu trei nasturi de-a lungul lor.

Ceacul rămîne de aceeaşi formă, suprimîndu-i-se doar calota de postav şi flama laterală. Rămîne ornat cu un şnur din fir argintiu împletit, din lînă albă pentru trupă, montat sub banda de meşină de la partea superioară a cilindrului şi atîrnînd cu doi ciucuri pe partea dreaptă. Pentru ţinuta de ceremonie i se adaugă un pampon oval împletit, din fir argintiu, sau din lînă,

Fig. 7. *Alexandru Ghica*, general inspector al oştirii Ţării Româneşti. Cabinetul de stampe al Academiei R.S.R. (Gr. I, Lecca, 17, inv. 4053).

Fig. 8. *Infanteria din Ţara Românească în 1837*, după Raffet.

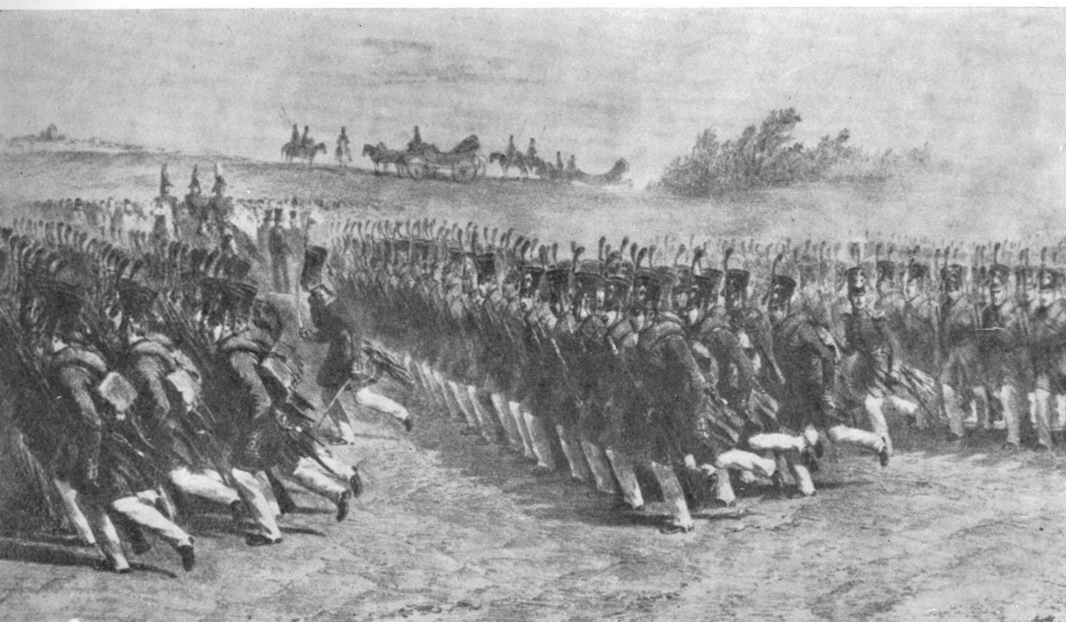

Fig. 9. Tunică de maior din Regimentul 3 infanterie din Țara Românească, model 1843, care a aparținut colonelului Pandele Scarlat Cerchez.

loane, dintre care două porneau din talie, unde erau fixate cu cîte un nasture. De aici urcau pe linia omoplaților pînă la subsuori. Al treilea galon cobora pe sub guler, pe cusătură, pînă în talie. Gulerul era, de asemenea, prevăzut cu un galon de lînă, cusut la partea superioară și coborînd în față pe ambele părți. La guler și pe paftalele de manșete erau aplicate broderii dreptunghiulare din lînă galbenă, ca la ofițeri, iar tamburul major purta epoleți cu franjuri și eghilet, tot din lînă galbenă.

Epoleții ofițerilor se modifică numai în ce privește broderiile marginale, care nu se mai încrucișează spre gît, ci înconjoară marginea, fondul rămînînd tot din postav.

« Porunca din 1837 » către oștirea românească acordă ștabofițerilor — numai din București — dreptul de a purta pălării cu pene albe și în afara slujbei frontului. Acesta este bicornul din fetru,

Fig. 10. *Căpitanul Serurie în uniforma Regimentului 2 infanterie din Țara Românească*, model 1843. (Colecția Muzeului Militar central). Pictură de I. Negulici.

și egretă albă pentru ofițeri, roșie pentru trupă și roșie cu vîrful alb pentru muzică. Emblema se modifică, vulturul luînd dimensiuni mai mari, avînd ca suport o placă semiovală cu fondul perlat, fără numărul regimentului, care apare numai pe capacul cartușierei. Centura se îngustează și are catarama simplă. Ofițerii purtau eșarfa descrisă mai sus.

La ținuta zilnică se purta chipiul fără însemne, cu o calotă joasă, fără eșarfă, iar pantalonii erau albi, fără vipușcă. La generali se introduce lampasul dublu din postav roșu, compus din două benzi late, despărțite de o vipușcă roșie.

Dragonul săbiei era alcătuit dintr-un șnur subțire, împletit, de fir auriu, și terminat cu doi ciucuri.

Tunica muzicii militare era prevăzută cu două rînduri de petlițe din lînă galbenă, dispuse pe ambii piepți, tamburul major avînd la extremitățile petlițelor cîte un ciucure din lînă galbenă. Pe spatele tunicii erau aplicate trei ga-

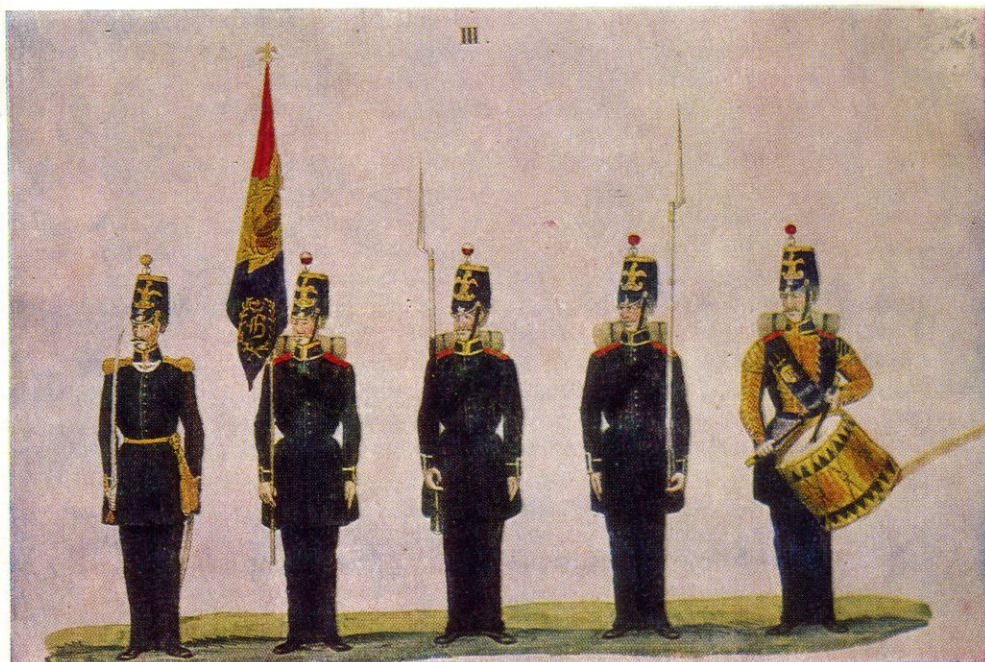

Fig. 11. *Uniforme de infanterie din Țara Românească*, model 1843, după Bielz.

semnalat pentru prima dată în ținuta ofițerilor români. El este prevăzut la marginea superioară cu galon din mătase neagră și o broderie dreptunghiulară care traversează partea dreaptă, pînă la bor, unde se fixează, cu un nasture « lucitor », peste o cocardă bicoloră, avînd galben la mijloc și albastru pe margine.

Ultima modificare a uniformelor pînă în 1859 are loc în 1843. La tunica bleumarin a trupei, cu talie pronunțată, gulerul înalt era paspoalat cu postav galben, fondul epoleților fiind de culori diferite, după regimente. Regimentul 1 infanterie avea epoleți roșii, Regimentul 2 galbeni, iar Regimentul 3 albaștri. Manșetele aveau paftale simple, din postav de culoarea fondului, paspoalate cu postav galben și fixate cu nasturi. Spatele tunicii avea șliț care despărțea două capace acoladate, paspoalate cu galben și fixate cu cîte trei nasturi, la extremități și în mijloc.

Pantalonii, bleumarin, aveau vipușcă galbenă. Se purtau diagonalele duble cu cartușieră și centură, iar din 1851, fără centură.

Ceacoul se îngustează la partea superioară, unde este prevăzut cu un galon din lînă galbenă, pentru soldați. Pentru ținuta de ceremonie se adaugă un pampon alcătuit din două sfere de lînă, una albă așezată la bază și cealaltă mai mică, roșie, deasupra. Emblema rămîne aceeași, iar subbărbia este din piele neagră.

Subofițerii, stegarii și muzicanții purtau, la partea superioară a gulerului și în față, un al doilea galon din lînă galbenă.

Ofițerii aveau tunica la fel croită, cu paspoale galbene, paftale de manșete tot simple și nasturi cu numărul regimentului. Epoleții de tip « înghețat », fixați de ține-epoleți, ca și eșarfa pentru ținuta de ceremonie erau după modelul descris mai sus.

O caracteristică a vremii erau « znacurile », introduse acum ca însemne de serviciu ale gradului, purtate la gît, sub gulerul tunicii. Acestea aveau formă semiovală, prevăzute la colțuri cu nasturi

îmbrăcați în șnur de fir auriu, împletit sau răsucit în spirală și dispus în cercuri concentrice. Se atașau la gît cu un șnur subțire din fir auriu. Znacurile erau din metal galben sau alb, pe care se aplica vulturul Țării Românești, din metal de culoare diferită, în funcție de grad. Colonelul și maiorul aveau znac din metal galben, cu vultur din același metal; gradul de căpitan era indicat de vultur alb pe znac galben, cel de locotenent prin vultur galben pe fond alb, iar cel de sublocotenent prin znac alb pe care era aplicat vulturul din metal alb.

La ceac, ofițerii aveau galonul de la partea superioară din fir auriu, jugulare din metal galben și pampon bisferic, cea de la bază din fir argintiu, iar cea de sus din fir auriu.

Muzica militară purta aceeași uniformă, la care se adăugau, pe pieptii tunicii, cele zece petlițe din lînă galbenă fixate cu nasturi la extremități. La tunică, apare ca element nou cupa de sub cusătura mînecii stîngi, sub epolet, confecționată din fîșii de lînă galbenă alternînd cu fîșii albastre.

În regulamentul Școlii Recruților din 1847, uniformele infanteriei sînt la fel prezentate, numai că la ceacuri se poartă acum egretă albă, respectiv roșie pentru muzică, iar în 1851 se revine la pampon. Tot în anul 1847 apar dragoanele cu panglică dublă, țesute cu fir auriu și terminate cu ciucure.

Uniforma cavaleriei se afla pe prima treaptă a evoluției, primind în 1845 ca mijloc nou în deosebirea uniformologică dintre arme, uniforma lăncierilor cunoscută în armatele europene, organizîndu-se acum și în unități independente de cavalerie, mai întîi cu numele de ulani, iar foarte curînd după aceasta cu denumirea de lăncieri.

Tunica lăncierilor, din postav bleumarin, era în față scurtă pînă în talie și terminată la spate în coadă de rîndunică, prevăzută cu capace acoladate. Gulerul, înalt, paspoalat cu alb, este prevăzut cu petlițe dreptunghiulare albe, așezate pe mijlocul gulerului din față pînă în dreptul epoletului. Subofițerii aveau la partea din față și superioară a gulerului un galon din fir argintiu. Manșetele, tăiate în colț, erau confecționate din postav alb și fixate în unghiul manșetei cu un nasture din metal alb. Tunica se completa cu plastron alb, închis la două rînduri de cîte șapte nasturi din metal alb.

Epoleții erau după modelul general al armatei, dar cu fondul din lînă albă, tricotată pentru soldați și subofițeri, mărginiți la colac cu două șiruri din lînă împletită peste care se aplica o garnitură în formă de potcoavă, din metal alb. Epoleții ofițerilor erau mărginiți cu fir argintiu, material din care erau confecționați și franjurile. Ține-epoleții erau din galon de lînă albă și, respectiv, din fir argintiu.

Pantalonii, largi, din postav bleumarin, aveau lampas simplu, alb, iar ghetele se purtau cu pinteni prevăzuți cu tijă lungă și duriță fără zimți, fixați în toc.

Drept coifură, lăncierii aveau șapca specifică lor, element nou în uniformologia românească. Șapca era compusă dintr-o calotă joasă, bombată, din piele, cu un cozoroc scurt, aplecat, avînd marginea îmbrăcată în metal alb. Pe părțile laterale ale calotei erau montate jugularele alcătuite din plăci de metal alb — dispuse pe un rînd în formă de solzi — și rozete simple din metal alb. Deasupra calotei se aflau pereții trapezoidali din postav roșu, paspoalați cu postav alb, respectiv cu galon subțire din fir argintiu pe care se suprapune fundul șepcii, « imperiala » de formă pătrată din postav bleumarin. În față purta un vultur din metal alb, cu detaliile penelor reliefate prin ciocănire, sprijinindu-se pe o potcoavă din același metal, dar lustruit. Vulturul încoronat, avînd capul în profil-dreapta, cu aripile deschise, este de proporții mai mari decît cel de la ceacurile infanteriei. Colțul din dreapta al imperialei are un cîrlig de care se atașează furajera în lupta călare, iar pe colțul din stînga al imperialei se monta merișorul, oval, din lînă albă împletită, și pamponul din lînă roșie. La trupă, centura cu port-sabie și giberna erau din piele albă,

iar furajera din lînă albă. Giberna ofițerilor avea diagonala din galon de fir argintiu, montat pe postav, pe care se aplica la distanță rozeta-stea și ecusonul din metal, legate între ele cu trei lănțișoare. Furajera, din fir argintiu, se compunea dintr-un șnur terminat la capete cu o rețea de șnururi împletite de care se legau ciucurii. Se monta cu ciucurii pe pieptul stîng, fixați la nivelul primului nasture al plastronului, după care se înfășura pe după guler, la spatele căruia era prinsă într-un inel și ridicată la colțul drept al șepcii unde se prindea de cîrlig — cînd lăncierul era călare — sau de la spatele gulerului se trecea pe sub epoletul drept, căzînd liber pe pieptul drept în două falduri și se prindea de nasturele de sus, din dreapta, al plastronului. Ofițerii de lăncieri purtau eșarfe din fir auriu.

În 1856, lăncierii sînt dotați cu spențer pentru ținuta de serviciu. Acesta era scurt pînă în talie, închis la un rînd de nouă nasturi albi, cu epoleți de culoarea fondului, cusuți în mînecă, avea petlițe albe dreptunghiulare, ascuțite la capătul de sus, și manșete în colț, din postav alb. Pantalonii aveau numai vipușcă, iar ca element nou, la șapcă se semnalează calota din postav bleumarin, cu bandă din postav alb, fără cozoroc. La șapcă și la calotă se va purta numărul escadronului.

O dată cu înființarea primei baterii de artilerie, în 1843, ofițerii și soldații primesc uniformă aparte, ca și a lăncierilor, însă care se deosebește tipologic de a celorlalte arme, fondul și croiala rămînînd aceeași.

Tunica, bleumarin, încheiată la un rînd de nasturi galbeni, era paspoalată cu roșu, avea gulerul negru, la fel paspoalat, iar manșetele circulare, din postav negru, cu paftale roșii și trei nasturi. Spatele tunicii era prevăzut cu două capace acoladate și paspolate. Pantalonii, tot din postav bleumarin, erau largi și aveau un lampas lat, din postav roșu, peste cusăturile laterale.

Drept coifură, artileriștii aveau chivără din piele, iar mai tîrziu din metal, dar de aceeași conformație, fiind o altă piesă nouă caracteristică în uniformologia românească. Chivăra este alcătuită dintr-o calotă cu vizieră și apărătoare

Fig. 12. *Uniforme de lăncieri din Țara Românească*, model 1843, după Bielz.

Fig. 13. *Uniforme de artilerie din Țara Românească*, model 1843, după Bielz.

de ceafă ale căror margini sînt întărite cu o garnitură de alamă, care urcă pe partea posterioară a calotei și se termină cu țui fixat pe vîrful calotei, pe o placă cu patru lame, țintuită cu nituri ornamentale. Țuiul, care se fixa prin înșurubare în placă pentru ținuta de serviciu, se demonta pentru atașarea tijei care susținea penajul din păr fumuriu de cal, pentru ținuta de paradă. La baza calotei, pe părțile laterale, apar jugularele galbene, iar în față emblema, ca a infanteriei. Anexele metalice ale chivărei sînt cunoscute cu numele de alămuri. Centura era simplă, mai îngustă, cu o cataramă dreptunghiulară. Cartușiera, de format mic, se purta pe șoldul drept, cu diagonală trecută pe sub epoletul stîng.

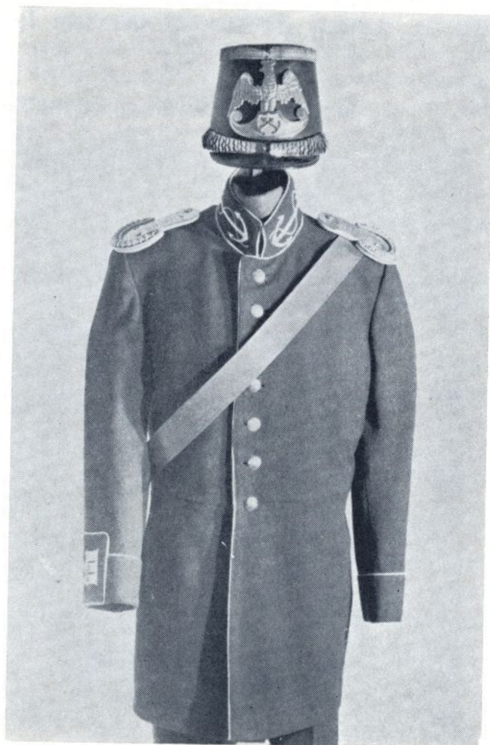
Ofițerii purtau aceeași uniformă, dar cu epoleți de tip « înghețat », broderii dreptunghiulare din fir auriu la guler, paftale simple de manșetă și eșarfă, după modelul general al armatei.

În 1847, medicii primesc uniforme ca ale infanteriei.

Dacă prin legea din 1844, pompierii, militarizîndu-se, se constituie într-o companie, abia în 1851 ei primesc uniformă, din postav bleumarin. Mundirul, scurt în față, pînă în talie, se termină la spate în coadă de rîndunică, cu capace drepte plasate orizontal, de o parte și de alta a șlițului. Mundirul este paspoalat în față, la poale, la capace și pe marginile cozii de rîndunică. Gulerul este înalt, din postav roșu, manșetele sînt circulare, roșii și au paftale simple, tot roșii. Pantalonii erau prevăzuți cu vipușcă roșie, ca la infanterie și, la fel, cartușiera cu diagonală. Ofițerii aveau aceeași uniformă, dar cu epoleți « înghețați », znac și eșarfă.

În evoluția uniformelor, un element nou este casca de alamă a pompierilor. Aceasta are calota cu creastă proeminentă, pe care se află păr negru de cal,

Fig. 14. Uniformă de locotenent din șalupele canoniere din Țara Românească, model 1850.

apărătoare de ceafă, vizieră şi jugulare, fixate cu rozete simple, iar în faţă vulturul Ţării Româneşti.

După înfiinţarea, în 1845, a şalupelor canoniere, în 1850 trupa primeşte uniformă din postav verde-închis, compusă din spenţer în loc de mundir, pentru a lăsa mişcările mai libere, şi pantaloni largi. Toate paspoalele de la cusături sînt din postav alb, pe manşetele spenţerului aplicîndu-se paftale din postavul fondului, la fel paspoalate. Peste spenţer se purtau numai diagonalele duble, încrucişate pe piept, cu o cartuşieră mare, din piele.

Ceacul, din piele neagră, era croit după modelul infanteriei, dar cu emblemă din metal alb, pe a cărui potcoavă erau aplicate două ancore încrucişate, din metal galben.

Ofiţerii aveau pe gulerul mundirului cîte o ancoră pe fiecare parte, brodată din fir argintiu, iar pe paftalele de manşetă broderii dreptunghiulare, tot din fir argintiu. Epoleţii, de tip « îngheţat », aveau corpul şi plăcile din metal alb, iar broderiile marginale din fir argintiu. Ei aveau numai port-sabie, cu diagonală trecută pe sub epoletul drept.

Generalii aveau uniforma croită după modelul celei a ofiţerilor de infanterie, la care gulerul era paspoalat cu şnur subţire, din fir auriu, sub care era cusut un galon, iar cîmpul era prevăzut cu broderie specială, compusă din frunze de stejar, cu ghindă, pe o ramură dreaptă. Manşetele, circulare, aveau şnur din fir auriu sub care erau cusute galonul şi fondul — brodate la fel ca şi gulerul — peste care se aşezau paftalele de manşetă, acoladate pe latura lungă, posterioară, paspoalate cu fir auriu, avînd în cîmp frunze de stejar pe ramură curbată. Epoleţii îşi păstrează forma, dar franjurile sînt terminate cu inele de fir, cusute între ele. Pantalonii aveau dublu lampas despărţit de o vipuşcă din postav portocaliu.

Bicornul, confecţionat după modelul descris, era prevăzut cu galon de fir auriu pe creastă, iar vîrfurile erau terminate cu torsade din canetil. Torsada de pe peretele lateral, dispusă în diagonală, era din galon, ascuţită la vîrf şi fixată cu un nasture galben. Penajul tricolor era compus din pene albe la bază, galbene la mijloc şi albastre la vîrf.

În ţinuta zilnică se purta capotă închisă la două rînduri de nasturi, cu guler înalt paspoalat şi manşete duble, de asemenea paspoalate cu postav galben. Pe umeri se purtau aceiaşi epoleţi, iar generalii aveau în plus reverele căptuşite cu postav roşu.

La fel aveau uniforma, cu deosebirile de grad şi broderie, ofiţerii din ştabul domnesc şi ofiţerii aghiotanţi. Ofiţerii aghiotanţi — al căror corp a fost format de Alexandru Ghica şi legiferat în 1839 — aveau broderiile pe guler, manşete şi paftale de manşete executate după un model special, în formă de flori de crin. La aceştia, pantalonii erau prevăzuţi cu lampas dublu portocaliu, fără vipuşcă, iar pe colacul epoleţilor cifrul încoronat

Fig. 15. *Uniforma pompierilor din Ţara Românească,* model 1851, după Bielz.

al domnului. Spre deosebire de restul ofiţerilor, la uniforma ofiţerilor aghiotanţi apar, pentru prima dată, eghileţii dubli care intră în tradiţia uniformelor româneşti.

Eghileţii sînt alcătuiţi din două şnururi duble — dintre care unul mai scurt —, împletite pînă la jumătate şi terminate cu un apendice metalic, numit cui sau creion. Eghileţii se poartă pe umărul drept, ataşîndu-se pe partea dinapoi a tunicii, sub epolet, de unde şnu-

Fig. 16. Ţinuta zilnică de general, model 1843, purtată de Gheorghe Bibescu.

rurile se despart, cel scurt trecînd direct de sub epolet în faţă, căzînd pe pieptul drept, înscriind o curbă şi fixîndu-se de primul nasture al tunicii. Cel de al doilea şnur cade pe spatele tunicii, trece pe sub subsuoara dreaptă, traversează pieptul drept pe sub primul şnur, înscriind şi el o curbă şi urcă pentru a se fixa de cel de al doilea nasture al tunicii.

Eghileţii simbolizează o veche tradiţie întîlnită pe cîmpul de luptă la ofiţerul călare care primea ordinele scrise de la comandant. Pentru a putea fi operativ la solicitările repetate, avea asupra lui un creion legat de capătul unei sfori prinsă pe după gît sau pe după umăr, pentru a nu-l pierde. În amintirea acestei situaţii de pe cîmpul de luptă, s-au creat eghileţii care reprezintă simbolic, pentru păstrarea tradiţiei, însemnul ofiţerilor-aghiotanţi, extins apoi şi la ofiţerii de stat major, la început nediferenţiindu-se, cum observăm în această epocă, mai tîrziu rămînînd dubli doar la aghiotanţi.

Revenind la uniformele aghiotanţilor domneşti şi ale ofiţerilor din statul major, se constată că aceştia purtau chivără ca a artileriei, dar cu păr alb de cal, iar şeful aghiotanţilor pălărie cu penaj tricolor — alb la bază, galben la mijloc şi albastru sus.

Muzica ştabului, muzică proprie corpului de armată, purta epoleţi de culoare galbenă, cu franjuri din lînă galbenă şi paftale de manşete simple, din postav albastru.

Uniforma elevilor de şcoală militară, întocmai ca a infanteriei în ce priveşte culoarea şi croiala, avea doar epoleţii deosebiţi, în culoarea fondului, paspoalaţi cu galben, iar pantalonii prevăzuţi cu lampas simplu, galben. La ceac se purta un galon din lînă galbenă la partea superioară şi merişor cu pampon din lînă albă. Drept emblemă, în loc de vultur, se afla cifrul domnesc încoronat de o cunună simplă din frunze de laur.

Slujba de străjuire a graniţelor era efectuată din 1834 pe Dunăre şi spre Austria şi Moldova, cu sătenii strajei, pînă în 1850, cînd este promulgată legea pentru organizarea corpului grănicerilor căruia i se distribuie uniformă proprie.

În corpul de grăniceri existau formaţiuni pentru paza Dunării şi pentru munte, uniforma lor avea acelaşi fond şi nu se deosebea decît prin culorile distinctive, roşu pentru grănicerii de Dunăre şi verde pentru grănicerii de munte.

Fig. 17. *Domnitorul Alexandru Ghica în uniformă de general din Ţara Românească*, model 1843. Pictură atribuită lui C. Lecca. (Colecţia Muzeului militar central).

Uniforma trupei se compunea din cortel lung pînă la genunchi, de culoare castanie, închis la un rînd de nasturi din metal alb, cu guler înalt, de culoare distinctivă, cu epoleți și paspoal de aceeași culoare. Pe părțile laterale ale cortelului erau tăiate buzunarele cu capace drepte, acoladate la bază și paspoalate, iar manșetele erau paspoalate circular. Uniforma se completa cu cioareci din dimie albă, peste care se puneau ciorapi treisferturi, cu ciucuri la partea superioară, spre exteriorul pulpei, și opinci cu nojițe împletite, pînă sub genunchi. Grănicerii purtau căciulă neagră, din piele cu fund de postav de culoare distinctivă, avînd un ieșind în fald mic, pe partea dreaptă, terminat cu ciucure de aceeași culoare. Peste cortel se purta o diagonală cu patrontaș pe șoldul drept, iar iarna cojoc scurt, sub cortel.

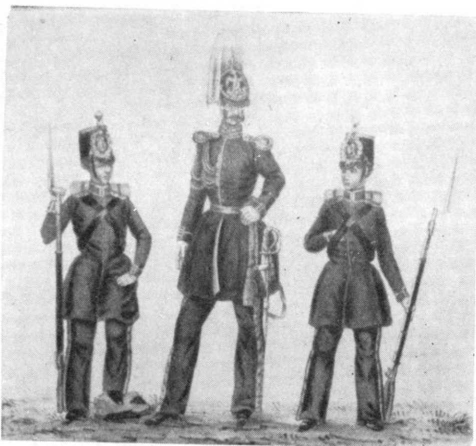

Fig. 18. *Uniformele școlii militare din București*, model 1852, după Bielz.

Fig. 19. *Uniforme de grăniceri de Dunăre și de munte din Țara Românească*, model 1850, după Bielz.

Ofițerii aveau uniforma ca a infanteriei, dar din postav negru, cu gulerul paspoalat, de culoare distinctivă a formațiunii, fără broderii, cu restul paspoalelor, paftalele de manșete și lampasul simple, în aceleași culori.

Epoleții aveau fondul de culoare distinctivă, cu marginile ornate cu broderii din fir argintiu, ca și pamponul de la ceac, fără galon la partea superioară, dar cu emblemă și jugulare din metal alb. Eșarfa era din fir auriu, după modelul general al armatei.

După 1830, în Țara Românească, conform Regulamentului Organic, pe lîngă fiecare dregătorie — de la agie pînă la « ocîrmuirea » de județ — au fost detașate elemente pentru păstrarea pazei și ordinii interne, asigurată de dorobanți care trebuiau să aibă îmbrăcămintea « tot de o formă și cătănească », de culoare bleumarin, suman cu șnur roșu și semnele distinctive ale postului unde erau repartizați. « Așezămîntul » din 1834 nu modifică uniformele dorobanților. Abia în 1850, după reorganizarea lor pe județe, li se schimbă uniforma și din dorința de a ridica acest corp la rang de oștire regulată, dorobanții primesc în 1852 stindarde ca ale cavaleriei.

Trupa de grăniceri și dorobanți își procura pe cont propriu îmbrăcămintea, numai armamentul era dat de către stat.

Uniforma dorobanților din 1850 se compunea din mundir de dimie neagră, cu guler și epoleți din postav verde, închis la un rînd de nasturi din metal alb, paspoalat în față și avînd manșete din postav verde, în colț. Subofițerii purtau, la marginea superioară a gulerului, un galon de fir argintiu. Pantalonii, de cizmă, erau confecționați din dimie albă, iar cizmele erau prevăzute cu un

Fig. 20. *Colonelul Cornescu în uniformă de maior, aghiotant domnesc din Țara Românească*, model 1843, pictură de Gheorghe Tattarescu. (Colecția Muzeului militar central).

galon din lînă, iar la ofiţeri din fir argintiu tivit la partea superioară. Pintenii, ficşi, aveau tija scurtă şi duriţă mare. Căciula, cu blană neagră pe margine, avea calota ţuguiată, din postav verde, ornată cu un galon subţire din creştet spre bază şi între părţile laterale, din lînă albă, respectiv, din fir argintiu. Mundirul era încins cu brîu din anghină verde, la care se adăuga diagonala cu patrontaş purtat pe dreapta. Mantaua era din postav gri, cu epoleţi din postavul fondului, închisă la un rînd de nasturi, iar manşetele erau duble, răsfrînte.

Ofiţerii din corpul dorobanţilor aveau uniforme de aceeaşi croială şi culoare, cu deosebirea că pe guler se aplicau broderii dreptunghiulare, din fir argintiu, iar pantalonii erau lungi, din postav negru, cu un lampas simplu, verde, la ţinuta de ceremonie. La ghete se purtau pinteni fixaţi în toc. Pentru ţinuta zilnică, pantalonii de cizmă erau

Fig. 21. *Uniformă de sublocotenent de infanterie din Moldova*, model 1830.

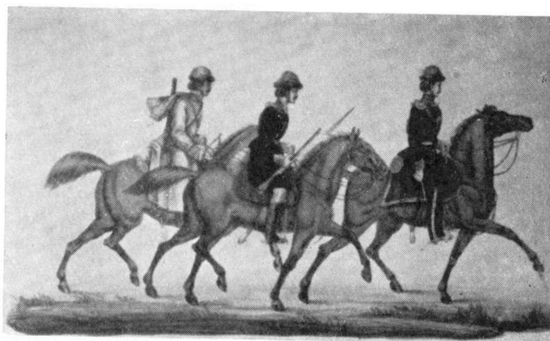

Fig. 22. *Uniformele dorobanţilor de judeţe din Ţara Românească*, model 1850, după Bielz.

tot albi. La tunică se adăuga furajera simplă, din şnur de fir argintiu pe partea dreaptă, leduncă cu galon din fir argintiu, trecută pe sub epoletul stîng, iar eşarfa era după modelul general al armatei.

După această dată, alte modificări la uniformele armatei Ţării Româneşti nu se mai fac, pînă în 1859.

2. **MOLDOVA.** Uniformele din Moldova au aceeaşi expresie în perioada dintre 1830–1859, diferenţiindu-se doar prin emblemă şi prin culorile principatului — albastru şi roşu — şi cîteva anexe, care suferă mai multe modificări decît cele din Ţara Românească.

În privinţa primelor uniforme date oştirii din Moldova, regulamentul stabileşte:

« Îmbrăcămintea se alcătuieşte de un surtuc de postav vînăt cu găietanuri de postav roşu prin cusături, de pantaloni largi, chivără de pielcea neagră de miel, palaşcă de piele neagră pentru fişicuri.

Surtuc de pînză şi o manta de postav sur.

Îmbrăcămintea ofiţerilor ca a soldaţilor.

Deosebirea numai la găietanuri care la ofiţeri sînt de fir şi alte semne pentru a se cunoaşte rangurile de la stegar la hatman ».

La data înfiinţării ei, infanteria purta tunică lungă pînă la genunchi şi pantaloni din postav bleumarin, paspoalaţi cu postav roşu, şi ciubote cu vîrf alungit şi drept.

Ornamentarea tunicilor consta dintr-o broderie asemănătoare cu cea din Ţara Românească, dar din lînă roşie pentru soldaţi şi din fir auriu pentru ofiţeri. Broderia se aplica la marginea paspoalului din postav roşu, de la partea superioară a gulerului, în faţă, pe partea butonierelor şi la manşete. Broderia era alcătuită dintr-un fond de linii drepte, paralele, suprapuse de patru rînduri în zigzag. Peste aceste şiruri, la guler, sînt brodate două rînduri în spirale, iar la manşete un rînd de spirale, simple, dublate la colţ. Subofiţerii aveau în plus, la partea superioară a gulerului, un galon din lînă galbenă, restul broderiilor fiind executate ca la trupă. Ofiţerii purtau aceleaşi broderii, dar din fir auriu, iar coloneii, în locul spiralelor, o broderie reliefată cu motive în formă de frunze cu vîrfurile către partea superioară a gulerului, mărginit la bază de un şnur împletit din fir auriu, iar la manşete, vîrfurile frunzelor erau orientate spre mijloc.

Ceacul — din piele, la fel cu cel din Ţara Românească, avînd diametrul la partea superioară mai mare decît circumferinţa capului — era prevăzut, sub şuviţa de meşină de la partea superioară, cu un şnur împletit din lînă albă, terminat cu doi ciucuri, din acelaşi material, pe partea stîngă. Fundul ceacului, din postav roşu, se prelungea cu flamă pe partea dreaptă, terminată cu un ciucure din lînă roşie. La ofiţeri, şnurul care înconjura ceacul la partea superioară, cei doi ciucuri care atîrnau pe partea stîngă, ca şi ciucurele flamei, erau executaţi din fir auriu. La bază, pe părţile laterale, se fixau jugularele din solzi de alamă. În faţă se purta emblema din alamă, un scut avînd în cîmp un soare cu raze pe care se afla capul de bour.

Coloneii-comandanţi de regiment şi generalii purtau pe partea stîngă a ceacului, deasupra ciucurelui, o egretă albă, avînd la bază pene roşii şi albastre, culorile principatului.

Trupa purta diagonală lată din piele, trecută pe sub epoletul drept, şi « palaşcă » pe şoldul stîng. Centironul, de aceeaşi lăţime, avea pafta din alamă, pe

Fig. 23. Uniformă de soldat de cavalerie din Moldova, model 1830.

care era aplicat capul de bour în mijlocul soarelui. Ofiţerii inferiori aveau centură de lac, mărginită cu o broderie de fir auriu, lată de « o jumătate de deget », în afara sublocotenenţilor care aveau centură simplă, fără margini brodate. Ofiţerii superiori aveau centura din ţesătură brodată în zigzag, executată în maniera celei de la guler. Paftalele centurilor la ofiţeri erau din metal diferit, potrivit gradului. Astfel, la sublocotenent paftaua şi emblema aplicată erau din metal alb, la locotenent, paftaua din metal alb şi emblema din alamă, iar la căpitan ambele erau din alamă.

Fig. 24. *Colonelul Gh. Lățescu.* Cabinetul de stampe al Academiei R.S.R. (Gr. I, Lecca, 19, inv. 4055).

Maiorul avea pafta și emblemă din metal alb la centura din fir, iar colonelul pafta și emblemă din alamă.

Epoleții soldaților erau din postav de culoarea fondului, cusuți în mînecă și paspoalați cu roșu, iar ai ofițerilor cu fond din postav bleumarin, paspolați la bază cu roșu și mărginiți deasupra cu broderii, întocmai ca cei din Țara Românească, cu stelele indicatoare de grad, epoleții ofițerilor superiori fiind prevăzuți cu franjuri.

Cavaleria, încadrată pe escadroane în regimentele de infanterie, avea uniforma ca a infanteriei, la care se adăuga pentru ofițeri o furajeră simplă, din șnur de fir auriu, care înconjura gulerul, forma o buclă pe spate, apoi era adusă în față, pe sub epoletul drept, atîrnînd pe piept, unde forma din nou o buclă și se fixa la ceac, sub ciucurele flamei din dreapta. Ofițerii din escadroanele de cavalerie mai purtau pe șoldul drept gibernă, prevăzută în față, pe diagonală, cu stea și ecuson, legate între ele cu trei lănțișoare. Trupa de cavalerie avea șnur din lînă roșie, purtat în jurul gulerului, cu extremitatea terminată în ciucure și legată de inelul de la tocul pistolului. Pintenii erau ficși, cu tijă oblică și duriță mică.

Generalii aveau pe gulerul tunicii un galon din fir auriu, sub care se broda, pe partea din față, o ramură curbă cu frunze mari. Broderia era reluată pe manșete. Partea din față a tunicii era prevăzută, pe ambele laturi, cu un galon ca cel de la partea superioară a gulerului. Epoleții aveau franjuri dublu-împletite, terminate cu inele din fir auriu, nelegate între ele, iar placa era din metal galben, lucios. Generalii aveau furajera din șnur dublu, care înconjura gulerul la bază, strîngîndu-se într-un inel din fir auriu, de unde cădea liber peste centură.

Slujitorii — jandarmii de mai tîrziu, corespondenți ca funcție ai dorobanților din Țara Românească — purtau la început, după regulament, uniforme ca ale infanteriei și cavaleriei, fără broderii, iar în loc de ceac, căciulă simplă.

Prin «Înaltele porunci de zi» numerele 8 și 20, din 1834, se înființează corpul aghiotanților domnești și serviciul de cancelarie administrativ al armatei. Ofițerii din acest corp purtau tunica mai scurtă, cu mult deasupra genunchilor, paspoalată la guler, în față, și circular la manșete cu postav alb, iar pantalonii aveau vipușcă roșie. Ținuta se completa cu bicorn, avînd torsadă din galon de fir auriu și pene tricolore — albastre, roșii, albe, primele fiind la bază. Centurile erau după modelul general al armatei.

Aghiotanții aveau broderii speciale, executate din fir auriu la guler și la paftalele de manșetă, eghileți dubli din fir și epoleți după model, dar cu fondul din fir auriu, pe care era aplicat cifrul încoronat al domnitorului. Broderia de la guler, plasată la mijlocul lui, era alcă-

tuită din cinci flori de crin plecînd dintr-o tulpină dreaptă, pronunțată cu șnururi din fir răsucit. Florile aveau nervurile proeminente, cu petalele reliefate și erau mărginite de frunze, alternînd cu spirale. Marginea gulerului astfel ornat era prevăzută cu un șnur subțire din fir auriu, împletit.

Broderia paftalelor de manșetă era asemănător concepută, cu florile de crin dispuse pe trei rînduri, iar frunzele în evantai. Trei părți ale paftalelor aveau marginile ornate cu șnur subțire, împletit, rămînînd liberă jumătatea inferioară a laturii anterioare, de la care pornea circular, pe manșetă, sub paspoal, același gen de șnur care mărginește paftaua.

Ofițerii-administratori aveau broderii dreptunghiulare din fir argintiu la guler și la paftalele de manșetă, mărginite de șnur, iar epoleții și eghileții tot din fir argintiu.

În același an, în 1834, din « Înalta poruncă de zi pe miliția Principatului Moldovei», nr 31 din 10 noiembrie, capelmaistrul primește o broderie specială la guler pe care se plasează, într-un cîmp de frunze de dafin cu nervură proeminentă, o liră cu patru baghete, avînd deasupra o stea cu opt colțuri, pe un soare cu raze.

Fig. 25. *C. Paladi, comandantul armatei din Moldova, în uniformă de general.* Cabinetul de stampe al Academiei R.S.R. (Gr. I, Lecca, 5, inv. 346).

O primă modificare are loc în 1835, în urma « Înaltei porunci de zi», nr.18 din 7 octombrie, cînd la infanterie apar paftalele de manșete, iar cavaleria primește uniformă aparte.

Tunica, puțin mai scurtă, deasupra genunchiului, rămîne cu același fond bleumarin, paspoalată cu roșu pentru infanterie, adăugîndu-se acum paspoal circular la manșete, peste care se aplică paftale bleumarin, fixate cu trei nasturi. Pantalonii, bleumarin, aveau vipușcă roșie, iar cei din pînză albă erau fără vipușcă.

Ceacul, lățit la partea superioară, este confecționat numai din piele și are la partea superioară un șnur dublu, împletit din lînă albă, cu doi ciucuri albi pe dreapta. Apare pamponul mic de formă ovală, confecționat din lînă albă împletită. Emblema se schimbă, avînd acum reliefate pe scut armele principatului și capul de bour. Capul de bour este înconjurat de raze de soare sub care se încrucișează două țevi de tun, o sabie cu gardă simplă și steaguri cu olivă în capul hampei.

Centura trupei se îngustează, încheindu-se cu o cataramă simplă, dreptunghiulară, din alamă, patrontașul are diagonala tot lată, trecută pe sub epoletul drept, iar cartușiera se micșorează, avînd capacul acoladat la bază.

Uniforma ofițerilor, executată după aceeași croială, primește la guler broderii dreptunghiulare din fir auriu, ofițerii superiori avînd în plus, sub paspolul gulerului, un galon din fir auriu. Paftalele de manșetă erau prevăzute cu trei rînduri de broderii dreptunghiulare, două de sus fiind fixate cu cîte un nasture, al treilea nasture cosîndu-se pe manșetă în afara paftalei, în dreptul broderiei dreptunghiulare de jos. Centura, din fir auriu pentru toate gradele, se încheie cu pafta, care reia ca emblemă

doar capul de bour mărginit de raze de soare.

Ceacul ofiţerilor era ca şi cel descris pentru soldaţi, dar cu pampon din fir auriu şi şnur împletit din acelaşi material, cu cîte doi ciucuri pe părţile laterale. Epoleţii aveau fondul din postav bleumarin, prevăzuţi cu două şiruri din tel de fir auriu, suprapuse la colac, şi un rînd pe toată marginea. Ofiţerii superiori aveau franjuri. Epoleţii treceau prin ţine-epoleţi alcătuiţi dintr-un galon din fir auriu, paspoalaţi cu roşu. Încălţămintea avea formă alungită, de fason elegant, cu vîrf pătrat.

Cavaleria, a cărei uniformă se deosebeşte acum de cea a infanteriei, primeşte spenţer bleumarin, terminat la spate în coadă de rîndunică, scurtă. Gulerul înalt, poalele şi manşetele în colţ erau paspoalate cu roşu. Spatele spenţerului era prevăzut cu două capace acoladate, fixate cu cîte trei nasturi. Capacele, ca şi marginile şliţului, erau de asemenea paspoalate. Spenţerul se încheia la un rînd de şapte nasturi din metal alb şi avea cîte doi nasturi deasupra manşetei, numai la trupă. Pantalonii, atît pentru soldaţi cît şi pentru ofiţeri, erau confecţionaţi din postav albastru-deschis, cu vipuşcă roşie şi prevăzuţi cu sous-pied-uri. La ghete erau fixaţi pinteni cu tijă oblică.

Fig. 26. *Detaliu de broderie de la gulerul tunicii şefului muzicii militare din Moldova*, model 1834, după Andrei Potocki (« Uniformele armatei române 1830—1930 », Bucureşti, 1930).

Ledunca era ca a infanteriei, însă se purta pe şoldul drept, trecîndu-se pe sub epoletul stîng. Centironului i se adaugă port-sabie, formată din două « atîrnători », cu găici la un capăt pentru a trece peste centiron, o atîrnătoare scurtă, aşezîndu-se în dreptul şoldului stîng, şi cealaltă, mai lungă, la spate, ambele fiind prevăzute la extremităţile opuse găicilor cu muschetoane care se ataşau la cele două inele ale tecii sabiei, situate unul mai sus, spre gura tecii, altul mai jos, către mijlocul tecii, astfel ca atîrnătoarea scurtă să se ataşeze la inelul de sus, iar cea lungă la inelul de jos, pentru a se da o poziţie oblică sabiei suspendate, fără să atingă pămîntul.

Ceacul — cu forma descrisă la infanterie — este prevăzut, spre deosebire de cel al infanteriei, cu un fund de postav roşu, cu flamă pe partea dreaptă, terminată cu un ciucure de lînă albă. La partea superioară, ceacul este înconjurat de un şnur de lînă albă, cu doi ciucuri pe partea stîngă. Deasupra şnurului, pe partea stîngă, este fixat pamponul. Apar pentru prima dată la soldaţii de cavalerie — şi numai la ei acum — epoleţi ca ai ofiţerilor, dar cu fondul din lînă albă, tricotată, şi broderii marginale din lînă. Ţine-epoleţii erau tot din galon de lînă albă, paspoalaţi cu roşu.

La ofiţeri, şnurul şi ciucurii de la ceac erau din fir auriu, la fel pamponul purtat pe partea stîngă, cu egretă. La gulerul tunicii, broderiile erau după modelul general, colonelul păstrînd broderia de frunze, descrisă mai sus, pentru ţinuta din 1830, ca dealtfel şi la manşete. Manşetele, croite în colţ pentru toţi ofiţerii, erau paspoalate, fără nasturi, ofiţerii superiori avînd galon din fir auriu cusut în unghi deasupra paspoalului.

Ofiţerii de cavalerie aveau ledunca după modelul din 1830, cu diagonala îmbrăcată în galon de fir auriu, şi portsabie, ca a trupei, dar din galon de fir auriu. La aceste anexe se adaugă furajera alcătuită din şnur simplu şi purtată în jurul gîtului, de unde coboară uşor pe spate, trecînd în faţă pe sub subsoara dreaptă, ridicîndu-se, în cealaltă extremitate, la ceac şi fixîndu-se sub flamă. Centura, din fir, este după modelul general al armatei.

La numai cîteva luni după această primă modificare în uniformologia moldovenească, prin « Înalta poruncă de

zi», nr. 20 din 22 septembrie 1835, modelul de centură din fir se schimbă pentru toată armata cu modelul nou de eşarfă confecţionată din broderie bătută din fir auriu, compusă din cingătoare prevăzută cu doi ciucuri cu franjuri lungi din fir împletit, pe partea stîngă. Ciucurii porneau dintr-o fundă făcută pe partea stîngă a centironului cu două atîrnători mai înguste, terminate cu nod rotund, de sub care se desprindeau canafurile cu franjurile dese, din canetil, ajungînd pînă la articulaţia genunchiului.

Tot acum, ofiţerii de infanterie primesc pentru ţinuta de ceremonie egrete de culoare fumurie, aghiotanţii rămînînd la uniforma din 1834, dar diferenţiindu-se pe arme, cei de infanterie avînd penajul bicornului fumuriu, iar cei de cavalerie, alb.

La bicorn se adaugă, sub torsadă, o cocardă bicoloră, cu albastru în mijloc şi roşu la exterior, culorile Moldovei.

În 1840 se aduc îmbunătăţiri în ordinea înfrumuseţării uniformei, introducîndu-se ţinuta de bal. « Înalta poruncă de zi», din 25 aprilie 1840, privind ţinuta de bal a ofiţerilor, stabileşte că « pentru înfăţişarea lor la baluri încuviinţăm a se purta la mundirile scurte, pantaloni lipiţi de postav alb, pantofi de piele de glanţ cu catarame albe, colţuni albi de mătase şi . . . în locul chivărei vor purta pălării în trei cornuri cu pană, adică ofiţerii de infanterie, pană neagră, iar cei de cavalerie albă».

Mundirul era din postav bleumarin, scurt pînă la talie, cu guler înalt, paspolat cu roşu. Paspoalul roşu continuă pe pieptul cu butoniere, mundirul încheindu-se la un rînd de nouă nasturi. Spatele se termină în coadă de rîndunică. De o parte şi de alta a şliţului erau cusute capacele orizontale, paspoalate şi terminate în acoladă. Între capace sînt fixaţi doi nasturi, de la care porneşte un paspoal roşu pe fiecare margine a cozii de rîndunică, terminîndu-se în unghi.

La ambele arme, gulerul mundirului era prevăzut cu broderii dreptunghiulare, groase, din fir auriu, iar manşetele aveau paspoal circular, peste care se montau paftalele cu trei rînduri de broderii dreptunghiulare, dispuse orizontal pentru infanterie. La cavalerie, manşetele erau în colţ şi paspoalate, sub unghi plasîndu-se o singură broderie dreptunghiulară, dispusă vertical. Epoleţii şi eşarfele erau cele stabilite, iar tricornurile aveau cocardă bicoloră, din mătase încreţită şi penaj.

Pantalonii erau treisferturi, strîmţi, acopereau genunchii, încheindu-se cu nasture sub articulaţie, peste ciorapii albi din mătase. Pantofii, din lac negru, aveau vîrf bombat, lat, toc înalt şi clapă peste care se aşeza catarama din metal alb.

Dacă din 1835 uniforma cavaleriei începe să se deosebească de a infanteriei, din 1843 se detaşează radical de a tuturor armelor, primind-o pe cea după modelul lăncierilor.

Fig. 27. Uniformă de soldat de infanterie din Moldova, model 1835.

Prin « Înalta poruncă de zi », nr. 3 din 7 ianuarie 1843, lăncierii poartă şapcă de piele cu o calotă semibombată şi cozoroc îngust, aplecat în faţă, mărginit de metal alb la trupă, iar la ofiţeri din galon de fir argintiu. Deasupra calotei, pereţii trapezoidali erau din postav roşu, iar imperiala din postav bleumarin. Marginile pereţilor erau cusute cu şnur din lînă albă pentru trupă şi din fir argintiu pentru ofiţeri, iar locul de încheiere a calotei cu pereţii era prevăzut cu un galon lat de lînă şi, respectiv, din fir argintiu. La mijlocul calotei, pe părţile laterale, sînt fixate, cu simple rozete, jugularele, cu solzi suprapuşi, din metal alb. Emblema era ca a infanteriei — sprijinită însă pe o placă semiovală din metal alb pe fond perlat, cu marginile ridicate şi răsucite —, se monta în faţă, pe pereţi pînă sub imperială şi se sprijinea cu placa pe partea superioară a calotei. La colţul din dreapta al imperialei se afla un cîrlig pentru fixarea furajerei. La colţul din stînga se monta pamponul, rotund, din lînă sau din fir argintiu, şi egreta din păr alb de cal, ridicîndu-se deasupra calotei şi căzînd apoi în mănunchi bogat pînă la baza ei.

Fig. 28. Uniformă de colonel de cavalerie din Moldova, model 1835.

Tunica — bleumarin, cu plastron roşu fixat pe două rînduri de cîte şapte nasturi din metal alb, cei de sus mai depărtaţi lateral de linia celorlalţi — avea guler înalt, paspoalat cu roşu. Scurtă în faţă, pînă în talie, tunica avea spatele terminat în coadă de rîndunică. Manşetele, în colţ, erau din postav roşu şi aveau cusut cîte un nasture în unghiul lor şi cîte doi nasturi pe cusăturile laterale ale mînecilor. Spatele era prevăzut cu două capace verticale, acoladate spre interior, paspoalate şi fixate cu cîte trei nasturi. Poalele tunicii, inclusiv marginile şlitului, erau de asemenea paspoalate.

Soldaţii aveau gulerul simplu, doar paspoalat, iar ofiţerii broderii dreptunghiulare din fir argintiu. Pantalonii de gheată, din postav albastru-deschis, aveau vipuşcă roşie.

Centironul, port-sabia şi ledunca — prevăzută la spate cu o cataramă pentru fixarea cartuşierei, purtată pe şoldul drept — erau din piele albă. Ofiţerii aveau ledunca din galon de fir argintiu, cu ecuson şi stea, legate cu lănţişoare din metal alb. Furajerele, cu doi ciucuri masivi, erau din lînă albă şi, respectiv, din fir argintiu. Furajera, alcătuită din şnur lung, era terminată la cele două capete cu o reţea de împletitură în romburi la care se montau ciucurii. Cu ajutorul găicii de la capătul reţelelor, ea se fixa pe primul nasture din stînga de sus a tunicii, înconjura baza gulerului, prinzîndu-se la spate într-un inel de lînă sau de fir, apoi cădea liber şi forma o buclă la nivelul taliei, pentru a urca apoi la şapcă, de al cărui cîrlig se agăţa. Epoleţii ofiţerilor erau după modelul general al armatei, cu broderii din fir argintiu, iar ai soldaţilor, din lînă albă cu fond tricotat, trecuţi prin ţine-epoleţi din galon de lînă albă, paspoalaţi cu roşu.

Marile modificări ale uniformelor din Moldova încep în 1845, cînd apar noi elemente, uniformele vechi trecînd prin diferite schimbări pînă în 1854, cînd fondul lor se stabilizează.

Astfel, în 1845, potrivit « Înaltei porunci de zi », nr. 21 din 25 noiembrie, apare pentru cavalerie uniforma specială a instructorului de echitație. La această uniformă se purta bicorn, jachetă bleumarin, cu paspoal roșu în față și la manșete, pantaloni albi, cizme înalte, botfori, cu pintenii atașați prin curele late deasupra ștaifului, broderiile, nasturii și anexele fiind de culoare albă.

Pe gulerul jachetei se aplică o broderie specială, din fir argintiu cu nervuri în relief reprezentînd, într-un cîmp de frunze, un frîu cu zăbală și zăbăluță cu barele în torsadă și un pinten cu tijă lungă, avînd durița mobilă, cu marginea crestată. Torsada bicornului, acoperind cocarda bicoloră situată de data aceasta la partea superioară, era confecționată din galon de fir argintiu și fixată cu un nasture din metal alb. Centironul portsabie era din lac alb, încheiat cu cataramă simplă, dreptunghiulară, din metal galben. Botforii, din piele moale, treceau peste genunchi numai în față.

Corpul slujitorilor — echivalentul dorobanților din Țara Românească —, fiind trupă călare, va primi uniformă asemănătoare cu a cavaleriei. Aveau ceac din piele neagră, cu fund din postav roșu și pampon de bumbac alb. Descrierea uniformei continuă după regulamentul vremii, astfel: « spențer de postav vînăt cu vipuște și guler roșu, pantaloni de postav vînăt cu lampas dublu roșu, căptușit cu iuft. Manta din postav sur cu nasturi de alamă, guler roșu și ciubote ».

Trecînd la descrierea detaliată, ceacul, lățit la partea superioară, este prevăzut cu fund de postav roșu, cu flamă pe partea dreaptă, terminată cu ciucure din fir auriu, respectiv din lînă galbenă. Sub meșina circulară de garnitură de la partea superioară a ceacului este înfășurat șnurul împletit, terminat cu doi ciucuri pe partea stîngă, la ofițeri din fir auriu, iar la trupă din lînă galbenă. Ceacul este ornat la ținuta de ceremonie

Fig. 29. Uniformă de soldat de infanterie din Moldova, model 1845.

cu merișor oval, aplatizat, și cu pampon sferic, din fir auriu pentru ofițeri și din lînă roșie pentru soldați. Ceacul avea, de asemenea, jugulare din alamă și emblema schimbată în 1845. Emblema consta dintr-un scut despărțit vertical, avînd în stînga capul de bour și în dreapta acvila. Scutul se sprijinea pe doi delfini și avea ca fundal hermina încoronată. Pentru ținuta de campanie, ceacul se învelea cu o husă de mușama pe măsura cilindrului, sistem care se va folosi, ca și pentru leduncă, la toate armele pînă în 1893.

Spențerul, din postav roşu, cu guler înalt şi tare, era prevăzut cu două broderii dreptunghiulare, din fir auriu numai pentru ofițeri. Epoleții ofițerilor sînt cei folosiți de toată armata, iar pentru soldați, aceştia erau confecționați din postav roşu şi cusuți în mînecă. Manşetele, în colț, paspoalate cu roşu, aveau cîte o broderie dreptunghiulară, din fir auriu, dispusă vertical, fixată cu un nasture la partea superioară, la care se mai adăugau doi nasturi deasupra manşetei. La trupă, în loc de broderie, era cusut numai un nasture în colțul manşetei. Spențerul, închis la un singur rînd de şapte nasturi bombați din metal galben, era paspoalat în față, la poale, şi era prevăzut la spate cu două capace orizontale, din dreptul cărora cobora coada de rîndunică, asemănător cu tunicile ținutei de bal.

Ofițerii aveau ledunca din fir auriu, ca şi a cavaleriei, şi eşarfa după modelul general, iar soldații aveau centura îngustă, cu port-sabie. Centura se închidea cu două catarame care susțineau inelul pentru prinderea cîrligelor în formă de şarpe. Patrontaşul, din piele neagră, se purta cu diagonală, pe sub epoletul stîng.

Pantalonii, din postav bleumarin, aveau lampas dublu roşu şi erau bazonați cu piele la cusăturile interioare, pentru ținuta de călărie.

Mantaua, din postav sur, închisă la un rînd de şase nasturi galbeni, avea manşete duble cu tighel, guler înalt din postav roşu şi epoleți cusuți în mînecă, din postav roşu.

În 1845 se fac modificări de croială şi culori de fond pentru toată oastea. Prin « Înalta poruncă de zi », nr. 4 din 27 ianuarie 1845, tunicile se scurtează, rămînînd din postav bleumarin, iar pantalonii vor fi confecționați din postav sur.

Infanteria va purta o tunică pînă deasupra genunchilor, închisă la un rînd de şapte nasturi galbeni, paspoalată cu roşu, avînd spatele cu şliț care desparte două capace acoladate, fixate cu cîte trei nasturi. Gulerul, din culoarea fondului, era paspoalat cu roşu şi prevăzut cu două rînduri de broderii dreptunghiulare, din fir auriu la ofițeri şi cu petlițe de formă dreptunghiulară, la soldați. Aceste petlițe din postav de culoare distinctivă sînt semnalate pentru prima dată în uniformologia românească. Subofițerii aveau cusut la partea superioară a gulerului un galon din fir auriu. Manşeta era prevăzută cu vipuşcă circulară roşie, peste care era aplicată paftaua din postav bleumarin, paspoalat cu roşu, avînd în cîmp trei rînduri de broderii dreptunghiulare, scurte, executate din fir auriu la ofițeri şi paftale simple cu trei nasturi la trupă. Ofițerii aveau epoleți şi eşarfă după modelul din dotare, iar soldații epoleți din postav de culoarea fondului, paspoalați cu roşu şi cusuți în mînecă. În loc de centiron, soldații aveau diagonale duble, care se încrucişau pe piept şi pe spate, susținînd patrontaşul. Ceacul, lățit la partea superioară, avea emblema descrisă mai sus, jugulare galbene, şnur din fir auriu dublu împletit, cu doi ciucuri pe partea stîngă, merişor şi pampon sferic din fir auriu pentru ofițeri, iar pentru soldați, merişor din lînă roşie şi pampon din lînă neagră. Pantalonii, lungi, din postav gri, aveau vipuşcă roşie. Ghetele, cu toc mai înalt, erau late la vîrf.

În 1845, se introduc şi în Moldova znacurile, însemnele ofițereşti de serviciu şi de grad, purtate la gît, după formele şi culorile distinctive descrise pentru Țara Românească, cu singura deosebire că în cîmp aveau, în loc de vultur, capul de bour, reliefat prin ciocănire, cu smocul de păr, dintre coarnele arcuite, spre interior, reliefat mai pronunțat.

« Înalta poruncă de zi », nr. 12 din 13 octombrie 1846, dă o nouă descriere regulamentară a epoleților. Astfel, pentru ofițeri, epoleții aveau fondul (gît şi colac) din postav bleumarin, paspoalat cu roşu, la marginea epoletului aplicîndu-se broderia de canetil cu spirale de tel, zona colacului avînd suprapus încă un rînd de teluri împletite, care mărginea o broderie de canetil alcătuită din şiruri paralele de inele. Ofițerii superiori aveau, sub telul marginal al colacului, franjuri

Fig. 30. Uniformă de locotenent de infanterie din Moldova, model 1845.

împletite din canetil, terminate cu inele. În cîmpul colacului se montau stelele cu centrul proeminent și nervuri pe colțuri.

Pentru soldați, gradați și subofițeri, epoletul — croit dreptunghiular din postav bleumarin, paspoalat cu roșu — era tăiat în unghi ascuțit la extremitatea unde se fixa cu un nasture mic din alamă. Galoanele se aplicau la partea superioară a epoletului, sub nasture. Galoanele erau fie din lînă roșie țesută în striuri, fie din fir auriu cu aceeași țesătură, în funcție de grad. Caporalul 1 avea un galon, caporalul 2 avea două galoane, iar caporalul-subofițer trei galoane. Galoanele erau cusute unul lîngă altul, fără distanță între ele. Caporalul reangajat avea trei galoane sub nasture și un galon din același material, reprezentînd semnul de reangajat, cusut spre cusătura mînecii, pe epolet.

Adjutantul avea un galon din fir auriu, iar cadetul avea un galon țesut pe toată marginea epoletului. Pentru cavalerie, galoanele de lînă sau de fir erau albe.

Corpul sanitar — cu cinurile medicale ale miliției Moldovei — primește în 1846 uniformă compusă din bicorn bleumarin, spențer, jachetă încheiată la un rînd de opt nasturi, terminată la spate în coadă de rîndunică, paspoalată cu roșu, deasupra căreia sînt aplicate două capace orizontale, de o parte și de alta a celor doi nasturi din talie, de unde pornesc cele două prelungiri de paspoal, terminate în unghi, și pantaloni gri cu vipușcă roșie.

Broderiile, galoanele, epoleții — diferiți de cei purtați de toată armata — și anexele erau executate din fir argintiu.

Întîiul doctor (inspectorul general) avea la bicorn o torsadă oblică, din șnur gros, împletit, fixată peste cocarda bicoloră la colțul de sus al bicornului. Din același șnur împletit era executat și unicul epolet purtat pe umărul drept.

La guler purta două broderii dreptunghiulare, iar la manșetă două broderii dreptunghiulare așezate vertical. Atît gulerul, cît și manșetele aveau sub paspoalul roșu o tresă din fir argintiu. Pantalonii aveau lampas dublu roșu, despărțit de vipușcă. Celelalte cinuri purtau la bicorn torsadă simplă din galon de fir de lînă.

Doctorul al doilea (ofițer superior) avea aceleași broderii la guler și la manșete, dar fără tresă sub paspoal. Epoletul de pe umărul drept era alcătuit din șnur simplu, împletit, iar pantalonii erau prevăzuți numai cu vipușcă.

Inspectorul general și ofițerii superiori purtau pe umărul drept eghileți dubli, împletiți din fir argintiu, cu creioane albe.

Medicii ofițeri inferiori, chirurgii și veterinarii aveau epoletul ca și ofițerii superiori, dar la guler o singură broderie dreptunghiulară, iar manșetele simple, prevăzute cu cîte doi nasturi la părțile laterale. Patrontașul, din piele neagră, era purtat pe partea dreaptă, avînd cartușiera deasupra taliei, iar diagonala încheiată cu o cataramă din metal alb.

Subofițerii, felcerii sanitari și veterinari nu purtau epoleți, dar aveau sub paspoalul gulerului și al manșetelor cîte

Fig. 31. Uniformă de căpitan de infanterie din Moldova, model 1847, ţinuta de paradă.

un galon de fir şi diagonală port-sabie pe partea stîngă.

Surtucul corpului sanitar avea la spate două capace drepte, aşezate vertical şi fixate numai cu cîte doi nasturi la extremităţi.

Următoarea modificare are loc în 1847, cu unele completări în 1848 şi în 1849. Aceste modificări sînt decretate de « Înaltele porunci de zi », nr. 2 din 8 martie 1847 şi nr. 9 din 15 noiembrie 1847, aşa cum le găsim ilustrate în « Regulamentul militar pentru slujba frontului de infanterie » (Iaşi, 1847).

Cu prilejul acestor modificări, se remarcă introducerea a două noi elemente uniformologice. Primul constă în conturarea mai accentuată a celor două ţinute, de serviciu şi de paradă, la ţinuta zilnică sau de serviciu păstrîndu-se surtucul sau capota (tunică lungă, la două rînduri de nasturi), iar la ţinuta de ceremonie, jacheta cu coadă de rîndunică. Al doilea element uniformologic este materializat prin intrarea în dotare a chivărei din piele, cu garnituri metalice.

Astfel, infanteria va purta jachetă bleumarin cu guler înalt, din postav roşu, epoleţi roşii, cusuţi în mînecă, paspoalată cu roşu şi încheiată în faţă la un rînd de şapte nasturi. Paftalele de manşetă erau montate pe o vipuşcă de aceeaşi culoare, pînă la baza mînecilor. Soldaţii aveau două diagonale duble: pentru port-sabie şi pentru cartuşieră mare, care avea aplicată pe capac o grenadă din alamă, explodînd, cu centrul rotund, de la care pleacă trei flăcări, una în sus şi două în părţile laterale.

Ofiţerii aveau broderii dreptunghiulare la guler şi pe paftalele de manşete. Epoleţii şi eşarfa rămîn aceiaşi şi se adaugă znacul. Pantalonii, pentru toată infanteria, erau din postav gri, cu vipuşcă roşie, iar vara din pînză sau dril alb, fără vipuşcă. Pentru ţinuta zilnică, se purta surtucul lung cu însemnele, anexele şi distincţiile de la jachetă.

Chivăra, din piele, avea calotă alungită, cozoroc mic şi apărătoare de ceafă uşor arcuită, întărită pe cusătura din spate cu garnitură de alamă, coborînd pe marginea apărătorii de ceafă. La partea superioară a calotei se monta ţuiul metalic pe un suport de alamă cu patru braţe bombate, evazate la extremităţi, coborînd pe curbura calotei. Ţuiul propriu-zis era alcătuit din două proeminenţe inelare şi vîrf conic; se înşuruba şi era înlocuit cu tija port-penaj la ţinutele ordonate. Pentru infanterie, penajul era din păr negru de cal. Chivăra era prevăzută cu jugulare dispuse în solzi suprapuşi pe un rînd şi fixate pe o cocardă-rozetă bicoloră din metal cu striuri. Emblema, schimbată, reprezenta un cap de bour din alamă, întocmai ca cel descris pentru znac, dar de proporţii mai mari.

Muzica militară avea acelaşi fond de uniformă pe care se aplicau în faţă petliţe duble, cu unghiurile spre margine. Pe partea exterioară a mînecilor erau cusute aceleaşi petliţe, însă cu unghiurile în sus, pînă la cusătura cu umărul, unde se afla o capă.

Pompierii purtau uniformă ca a infanteriei, dar cu paspoale albastre.

Generalii aveau broderii speciale. Pe gulerul din postav roşu, paspoalat cu galon de fir auriu, erau brodate în relief frunze cu vîrfurile în sus. Manşetele, circulare, erau din postav roşu, paspoalate cu galon din fir auriu la partea superioară. Peste manşeta cu broderia din frunze de stejar, ca şi în Ţara Românească, se plasa paftaua de manşetă acoladată, din postav roşu, pînă la marginea manşetei, brodată la fel ca gulerul.

Epoleţii generalilor aveau franjuri dublu-împletiţi, iar ţine-epoleţii, din galon cu aceeaşi broderie, erau paspoalaţi cu roşu.

Bicornul avea torsadă din şnur de fir împletit, fixată peste cocarda bicoloră, şi pene albe de struţ.

Pantalonii erau din postav alb, iar cizmele-botfori aveau pinteni fixaţi cu ajutorul curelelor late.

Fig. 32. Uniformă de locotenent de lăncieri din Moldova, model 1847.

Fig. 33. Bicorn de general din Moldova, model 1843, care a aparţinut domnitorului Grigore Al. Ghica (colecţia Gr. Ghyka).

Ofiţerii din statul major aveau chivără cu penaj alb, jachetă cu guler roşu, cu broderie alcătuită din flori de crin, şi vipuşcă din fir auriu. Paftalele de manşetă, tot roşii, cu aceleaşi broderii de crin, erau prevăzute cu un şnur din fir auriu. Epoleţii, după modelul general, şi eghileţii, din fir auriu, completau uniforma. Pantalonii erau din postav gri, cu vipuşcă roşie. Surtucul pentru ţinuta zilnică era închis la două rînduri de cîte şase nasturi, avea guler roşu şi manşete duble, paspolate la partea superioară. Eşarfa era după modelul general al armatei.

Aghiotanţii aveau penajul alb, nasturii din metal alb, paspoalele din postav sau din fir alb la jachetă, şi vipuşcă din postav roşu la pantaloni. La guler şi la manşete aveau, spre deosebire de aghiotanţii domneşti, broderii dreptunghiulare din fir argintiu. Eşarfa era galbenă, din fir auriu, în schimb eghileţii, întocmiţi după aceleaşi reguli, erau din fir argintiu.

La lăncieri, şapca şi jachetele rămîn neschimbate. Se adaugă numai la soldaţi broderii dreptunghiulare din lînă albă la guler şi emblema reprezentînd un vultur, ca şi în Ţara Românească.

Fig. 34. Uniformă de căpitan de infanterie din Moldova, model 1848.

Fig. 35. Uniformă de soldat de artilerie din Moldova, model 1848.

Fig. 36. Tunică de serviciu de sublocotenent de artilerie din Moldova, model 1848.

În locul centironului alb, apare cordonul bicolor din stofă, cu fond bleumarin în mijloc şi marginile roşii, încheindu-se în faţă cu un inel-fundă din acelaşi material, la fel colorat. Toţi lăncierii primesc pantaloni bleumarin, ca şi tunica, cu lampas dublu, iar trîmbiţaşii lăncierilor, la fel echipaţi, au pe tunică — mai exact pe plastron — cîte cinci petliţe, ca ale muzicanţilor infanteriei, dar din material alb, iar pe mînecă petliţe cu unghiurile în sus, pînă la cusătura mînecii cu umărul, cusătură acoperită de o capă roşie cu dungi albe, avînd la bază două galoane albe.

În 1848, prin « Înalta poruncă de zi », nr. 21 din 30 noiembrie, şi infanteria primeşte pantaloni bleumarin, cu vipuşcă roşie, iar artileria jachetă bleumarin, cu guler din acelaşi postav, paspoalată cu roşu, epoleţi roşii şi paftale tot roşii, montate pe vipuşti circulare roşii. La această dată se introduc epoleţii de tip « îngheţat », cu solzi de alamă pe corp şi pe colac, broderiile marginale rămînînd aceleaşi, ca şi însemnele de grad. La chivără, artileria avea, sub capul de bour, din alamă, două tunuri încrucişate, din acelaşi material. Pantalonii artileriştilor rămîn tot gri, cu vipuşcă roşie. Surtucul era din acelaşi postav ca al infanteriei, dar cu guler bleumarin, paspoalat cu roşu, manşete duble, întoarse şi paspoalate cu roşu.

Prin « Înalta poruncă de zi », nr. 10 din 20 august 1849, inspectorul general al armatei primeşte penaj alb la pălărie, iar adjutantul de regiment penaj negru la chivără, eghilet din fir auriu, restul broderiilor şi epoleţii fiind de culoare albă.

În 1855, jandarmii călări primesc chivără şi tunică bleumarin, paspoalate cu alb, tunica avînd guler de culoarea fondului pe care se aplică petliţe-săgeată. Epoleţii, albi, au franjuri, iar ledunca şi cordonul sînt ca cele ale lăncierilor şi au în plus eghileţi albi pe umărul drept. Pantalonii, bleumarin, sînt prevăzuţi cu vipuşcă roşie.

Ultima modificare mai substanţială este ordonată prin « Înalta poruncă de zi», nr. 11 din 13 decembrie 1854.

Infanteria primeşte din nou pantaloni bleumarin, cu vipuşcă roşie — pentru ţinuta de iarnă — şi din pînză albă, respectiv din postav alb pentru ofiţeri, fără paspoal — pentru ţinuta de vară.

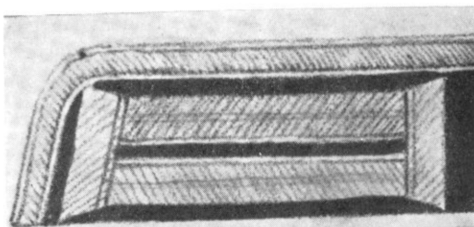
Se schimbă acum emblema de la chivără, alămurile rămînînd aceleaşi. Emblema ia formă semiovală, cu raze, stema fiind reliefată, prin ciocănire şi reprezentînd un scut încoronat, în al cărui cîmp se înscrie capul de bour, mărginit de doi delfini cu capetele spre exterior şi cu cozile în sus.

Tunica, bleumarin, paspoalată în faţă, este încheiată la un rînd de şapte nasturi semibombaţi, din metal galben, are la spate două capace acoladate, paspolate cu roşu şi fixate cu cîte trei nasturi. Gulerul, înalt, din postav roşu, este rotunjit la colţurile de sus, iar epoleţii, cusuţi la umăr, sînt tot din postav roşu. Manşetele circulare, din postav roşu, au paftale din acelaşi material, fixate cu trei nasturi mari de uniformă.

Centura-ham, cu bretele care trec vertical în faţă, pe piepţi, pe sub ambii epoleţi, încrucişîndu-se pe spate şi prinzîndu-se pe această parte în găici pe centură, este prevăzută cu port-tesac pe partea stîngă şi se încheie în faţă cu pafta de alamă simplă. De o parte şi de alta a paftalei, centura se sprijină în faţă pe doi colţari din alamă, cusuţi în talia tunicii pentru a-i păstra orizontalitatea. La spatele centurii se mai ataşa, cu două găici, cartuşiera, pe al cărei capac era aplicat însemnul infanteriei, din alamă. Ofiţerii purtau aceeaşi uniformă, dar cu znac şi eşarfă.

Mantaua, din postav gri, atît pentru soldaţi, cît şi pentru ofiţeri, era încheiată în faţă la două rînduri de cîte şase nasturi galbeni, era paspoalată cu roşu la guler, pe care erau montate petliţe în formă de săgeată, în culoare distinctivă; aceste petliţe vor deveni tradiţionale pentru armata română.

Artileria avea tunică bleumarin şi pantaloni gri, paspoalaţi cu roşu, chivăra fiind după modelul ordonat în 1854, fără altă

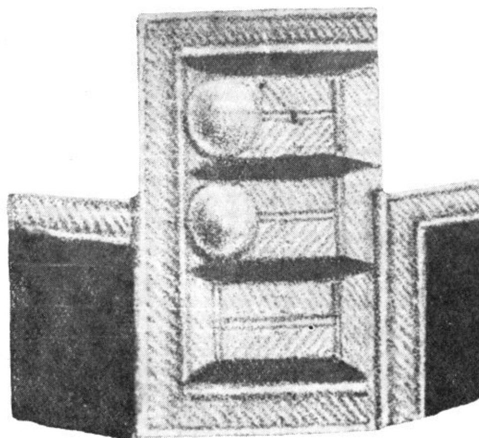
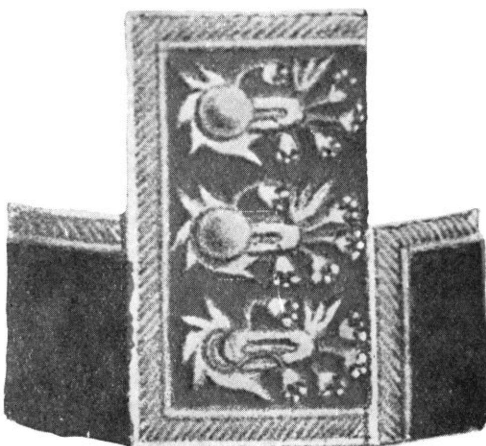

Fig. 37. Broderii dreptunghiulare de pe gulerul şi manşetele ofiţerilor din Moldova, model 1854.

Fig. 38. Broderii de pe gulerul şi manşetele ofiţerilor aghiotanţi din Moldova, model 1854.

distincție. Tunica avea însă gulerul negru, paspolat cu roșu, epoleții erau la fel, iar paftalele de manșetă montate pe vipușca circulară roșie. La soldați, centura-ham era din piele neagră.

Ofițerii purtau la guler două broderii dreptunghiulare din fir auriu și trei mai scurte, la paftalele de manșetă. Epoleții și eșarfa erau executați tot din fir auriu.

Mantaua, gri — ca dealtfel pentru toată armata —, la artilerie avea epoleți roșii și guler în culoarea fondului, pe care se aplicau petlițe, tip « săgeată », de culoare neagră, paspoalate cu roșu, un alt element care devine tradițional pentru artileria românească.

La această dată, ofițerii aghiotanți aveau chivără cu penajul alb, epoleți și eghileți din fir argintiu și eșarfă aurie. Tunica — cu guler roșu, ornat cu broderii dreptunghiulare din fir argintiu

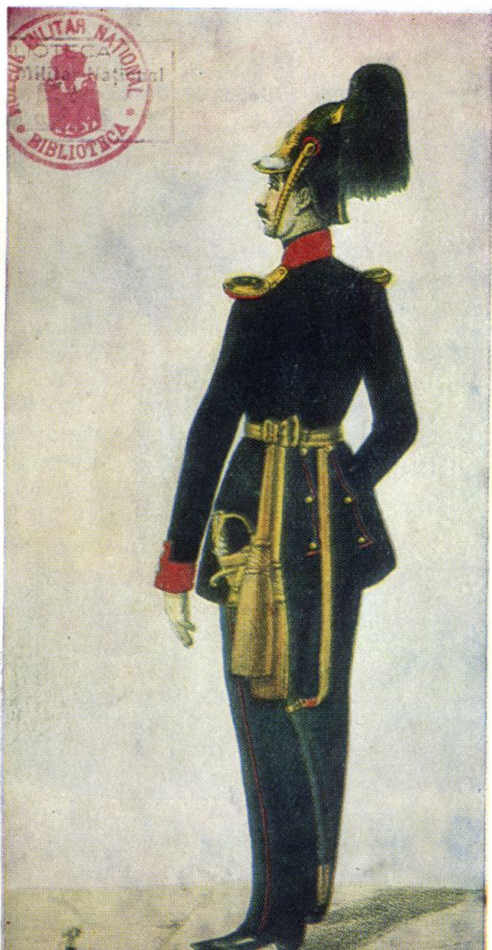

Fig. 39. Uniformă de locotenent de infanterie, model 1854, după « Albumul Miliției Moldovei », 1854.

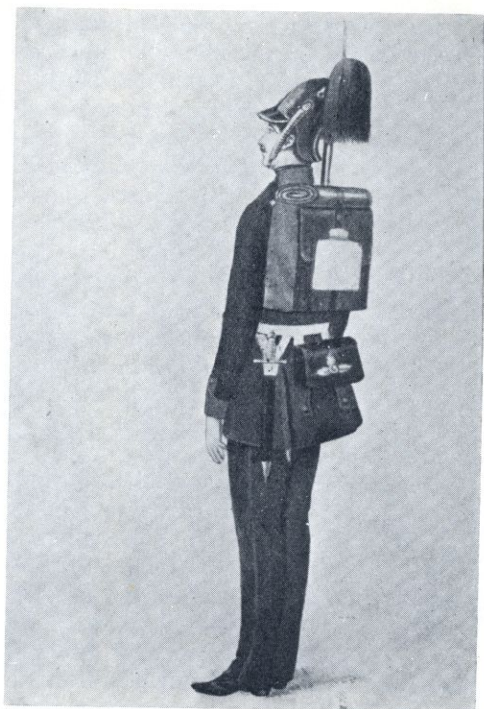

Fig. 40. Uniformă de soldat de infanterie din Moldova, model 1854, după « Albumul Miliției Moldovei ».

și paspoal alb, sub care era cusut chenarul din șnur subțire, de fir argintiu — avea la bază tel din canetil argintiu. Paftalele de manșetă, din postav roșu, paspoalate cu postav alb sub care apărea telul din fir argintiu, ca la guler, erau ornate numai pe trei părți și pe jumătatea anterioară. Pe pafta erau plasate trei broderii dreptunghiulare din fir. Sub vipușca circulară din postav alb întîlnim șnurul din fir argintiu. Restul paspoalului tunicii era din postav alb, iar vipușca pantalonilor era din postav roșu.

Ofițerii aghiotanți domnești aveau în schimb toate anexele galbene, epoleții și eghileții din fir auriu, iar paspoalele tunicii albe, iar la pantalonii gri aveau vipușcă din postav roșu. Fondul gulerului și cel al paftalelor de manșetă, din postav roșu, aveau broderii speciale, alcătuite din flori de crin mărginite de fir auriu, cu șnur atît la guler, cît și la paftale, după modelul descris la ofițerii de stat major.

2

Procesul de unificare a ținutelor la uniformele armatei române (1859—1872)

Dacă pînă la Unirea Principatelor, uniformele din țările române au suferit modificări în diferite etape după modelele epocii, evoluînd în pas cu tonul vremii, în perioada 1859—1872, cea de a doua etapă mare evolutivă, fondul lor se unifică. Pe acest fond se creează specificul românesc, devenit tradițional, unele mici schimbări ținînd doar de aspectul anexelor.

Deși prin « Înaltul ordin de zi », din 20 martie 1859 se numește o comisie mixtă pentru înlăturarea deosebirilor de uniforme ale celor două armate din Principatele Unite, abia în 1860 se poate vorbi de o uniformă regulamentară comună, stabilită prin broșura de « uniformitate ».

Elementele comune în acțiunea de unificare vor fi cocarda tricoloră pe coifura armatei, eșarfa tricoloră și indicii aplicați deopotrivă tuturor uniformelor, ca tresele în « ghirlandă » pe mîneci, instituirea gradului de locotenent-colonel și apariția unor uniforme pentru armele nou-decretate.

Vom urmări uniformele pe arme, cu modificările survenite pentru fiecare în parte, de-a lungul acestei perioade.

Infanteria de linie avea uniforma compusă din tunică bleumarin și pantaloni gri-deschis. Pentru marea ținută, tunica era cu guler înalt și drept, închisă la un rînd de nouă nasturi din metal galben, semibombați, iar manșetele în colț, cu paspoale din postav roșu. Pantalonii, largi, de culoare bleumarin din 1860, aveau vipușcă roșie, iar cizmele, din « vax », erau confecționate cu vîrf pătrat.

Pe gulerul paspolat al tunicii era brodată, din lînă roșie, o grenadă explodînd, compusă din « bombă și flacără ».

Epoleții, formați din gît și colac, din postav roșu, erau mărginiți de torsada din tel de lînă roșie și de franjuri tot din lînă roșie. Ține-epoleții, din galon de lînă roșie, erau paspoalați cu postav bleumarin. Pentru ținuta de toate zilele, spențerul, mai scurt decît tunica, din postav bleumarin, era fără paspoaluri, iar pantalonii de culoare gri-deschis.

Mantaua, din postav gri-bleu, era prevăzută cu un capişon. Pe gulerul de la manta era brodată grenada explodînd, din postav roşu.

Chipiul avea calota bleumarin, cu bandă roşie, cozorocul fiind orizontal, cu colţurile drepte. Pe cusăturile laterale şi la rondoul de împreunare a calotei cu fundul chipiului se aflau trese din lînă roşie, iar în faţă, sub rondou, pe calotă o torsadă alcătuită din patru trese de lînă roşie, prinse peste o cocardă metalică tricoloră, cu un nasture de uniformă, iar sub cocardă, pe bandă, se află o grenadă explodînd, din alamă.

Ceacoul, noua denumire a ceacului, de formă cilindrică, înalt, îngustat la partea superioară şi uşor curbat la spate, era din postav bleumarin-închis şi prevăzut sus cu un galon de lînă roşie. Pe cusăturile laterale şi la spate, ceacoul avea paspoal roşu, iar în faţă torsadă roşie, fixată cu un nasture peste cocarda tricoloră. Deasupra torsadei, în rondou, se monta pamponul bisferic din lînă roşie. Cozorocul ceacoului era curbat, iar subbărbia era din piele.

Un element uniformologic nou-introdus în această perioadă este capelul zis de « cazarm », în formă de bonetă, bleumarin, cu două clape semiovale, paspoalate cu roşu. Pe cusăturile calotei se află, de asemenea, paspoaluri din postav roşu. La colţul din faţă de sus este cusut un ciucure din lînă roşie, susţinut de un şnur, iar sub el, pe clapă, grenada şi numărul regimentului.

Însemnele de grad erau indicate pe braţ, între cot şi umăr, cu galoane din lînă roşie, paspoalate cu postav bleumarin, cusute în unghi cu vîrful în sus.

Gradele de cadet şi subofiţer nobil fiind contrare spiritului Convenţiei din 7/19 august 1858, un decret din 1860 le desfiinţează, trecîndu-i în categoria sergenţilor.

Subofiţerii aveau în plus un galon din lînă galbenă, cusut în unghi deasupra paspoalului de la manşetă. Acelaşi galon îi distingea şi la capel, unde acesta era cusut la partea superioară a clapelor. Din 1860, galonul se desfiinţează, iar ciucurele va fi din lînă cu fir auriu.

Fig. 41. Paftaua de la centironul ofiţerilor de infanterie, model 1861.

Centironul trupei, din piele neagră, se închidea cu pafta dreptunghiulară din alamă, pe care era aplicată grenada.

Ofiţerii aveau uniforma la fel croită, dar din postav mai fin şi aveau epoleţi metalici şi nasturi bombaţi, cu numărul regimentului reliefat. Din 1860, ofiţerii poartă din nou, dar numai la ţinuta zilnică, pantaloni gri, cu vipuşcă distinctivă după regiment. Duminica şi în zilele de sărbătoare, de la ora 12 pînă în zori, purtau « deplină uniformă » (ţinuta de ceremonie). Epoleţii erau din metal galben, alcătuiţi din plăci acoladate (« solzi volanţi ») pe corpul epoletului şi o placă simplă, bombată, pe colac, mărginit la rîndu-i de o broderie din fir auriu, cu franjuri şi stele din metal alb, pentru a contrasta cu fondul şi pentru a distinge mai bine gradul. Sublocotenentul avea o stea, locotenentul două stele, iar căpitanul nici una. O curiozitate a epocii era că sublocotenentul purta un epolet cu franjuri pe umărul drept, iar pe umărul stîng, unul fără franjuri, în timp ce locotenentul purta epoletul cu franjuri pe umărul stîng şi cel fără franjuri pe umărul drept, căpi-

tanul avînd ambii epoleţi cu franjuri. Din 1860, ofiţerii inferiori vor avea franjuri la ambii epoleţi.

Ofiţerii superiori aveau acelaşi tip de epoleţi, dar cu franjuri groase, împletite şi mai scurte, gradele fiind indicate tot prin stele, una pentru maior, două pentru locotenent-colonel şi trei pentru colonel. Ţine-epoleţii erau din galon de fir auriu, cu fluturi metalici cusuţi peste galon. Semnele de grad pe mantalele ofiţerilor erau indicate cu una, două şi trei trese pînă la căpitan, iar pentru maior, locotenent-colonel şi colonel una, două şi trei trese, sub care se afla galonul din fir lat de 18 mm, semnul distinctiv pentru ofiţerii superiori.

Pe gulerul tunicii, la ofiţeri, grenada era brodată din fir auriu. Centironul, din fir auriu, se încheia cu pafta metalică pe care era aplicată aceeaşi emblemă.

La chipiu, cusăturile laterale erau ornate cu galoane înguste din fir auriu, ca şi rondoul, la care se adăugau pe fund patru spirale din acest galon pentru ofiţerii inferiori, galoane dublate pentru ofiţerii superiori şi triplate pentru generali. Dacă pe pereţii laterali, de sus pînă la bandă, ofiţerii inferiori aveau cîte o tresă-galon, cei superiori aveau cîte două, iar generalii cîte trei, gradele erau indicate circular deasupra benzii, la baza calotei cilindrice. Egretă purtau numai coloneii — comandanţi de regiment şi maiorii — comandanţi de batalion, corp aparte. Comandanţii de batalioane din regimente purtau pene de vultur căzînde, împărţite pe trei zone egale, albastru jos, galben la mijloc şi roşu la vîrf, avînd la bază o olivă din fir auriu.

În faţă, torsada era din patru trese, se fixa cu nasture peste cocarda tricoloră din mătase, iar sub ea, pe bandă, grenada cu numărul regimentului, din alamă.

Ceacoul era prevăzut la partea superioară cu un galon de fir auriu. Capelul avea un galon de fir auriu cusut pe partea superioară a clapelor şi două galoane pentru ofiţerii superiori, ambele categorii avînd suspendat în faţă ciucurele din fir auriu. Din 1860, galoanele de la capel se desfiinţează. La ofiţerii inferiori, ciucurele avea franjurile libere, iar la cei superiori, ciucurii erau tari şi mai scurţi.

Din 1861 se adoptă ca semn distinctiv postavul roşu pentru toate regimentele de infanterie de linie. Se revine la pantalonii de culoare gri, ca şi mantaua, iar tunica se va modifica. Se suprimă epoleţii şi se înlocuiesc prin două semicercuri roşii, mai umflate pe mijloc şi subţiate spre expremităţi, cusute la încheietura mînecilor, pentru a susţine curelele de la puşcă. Gulerul va fi tăiat cu colţurile rotunde şi încheiat cu o copcă.

Capota, bleumarin, va avea guler întors şi croit rotund, mîneca dreaptă, întoarsă.

În 1861 se introduc semnele de serviciu, întîlnite la armatele din Ţara Românească şi Moldova, de la care se păstrează deosebirile de grade. Znacurile semiovale, cu marginea recurbată, au la mijloc aplicată stema încoronată a Principatelor Unite, două scuturi prezentînd curburi laterale, în cîmpul din stînga fiind plasat capul de bour, iar în cel din dreapta vulturul cu capul în profil-stînga şi cu aripile deschise. La colţurile de sus, znacurile erau prevăzute cu spirale de fir împletit, care ieşeau de sub placă şi se montau la gît, sub guler.

Placa galbenă, cu stema tot galbenă, era la ofiţerii superiori, sublocotenentul

Fig. 42. Epoleţi de colonel, care au aparţinut domnitorului Alexandru I. Cuza.

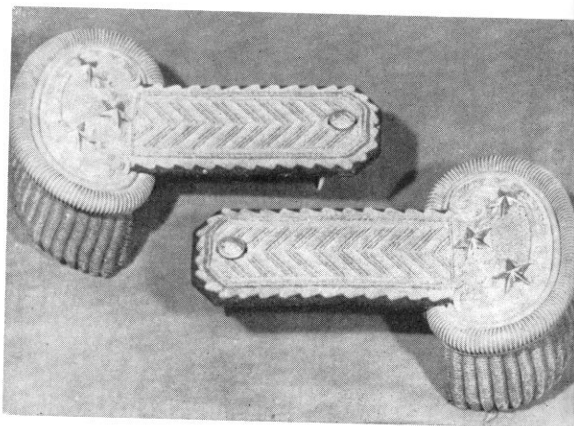

Fig. 43. Chipiu de maior, model 1860.

avînd placă şi stemă albe, cu spiralele de la colţuri din fir argintiu, locotenentul placă albă cu stemă şi spirale galbene, iar căpitanul placă galbenă cu stemă şi spirale albe.

Cu acelaşi prilej se suprimă grenada de la ceac şi guler, la ceac introducîndu-se o placă elipsoidală albă, cu numărul regimentului, de culoare roşie. De asemenea, sergenţilor care se aflau ataşaţi pe lîngă comanda regimentului li se acordă dreptul de a purta dragon din fir auriu la sabie, ca şi ofiţerii.

Din 1863, pentru a se deosebi de ofiţeri, adjutanţii majori vor purta uniforma corpului, avînd franjurile epoleţilor din fir argintiu, iar în mica ţinută tresele de pe braţ în fir alb. Adjutanţii subofiţeri vor avea franjurile amestecate cu mătase roşie, dragonul şi centironul ca al ofiţerilor în mica ţinută, chipiul şi ceacoul ca al sublocotenenţilor, dar cu paspoale din mătase roşie.

În ţinuta de campanie, ofiţerii trupelor pedestre, prin « Înaltul ordin de zi » nr. 1102, din 13 noiembrie 1863, vor purta în faţa trupei pistol ataşat de centironul sabiei în partea stîngă, iar cartuşiera în partea dreaptă.

Pentru că ţinutele nu erau reglementate şi purtau denumiri diferite, indicate prin deplină ţinută, înţelegînd prin aceasta ţinuta de ceremonie sau ţinuta de ordonanţă ori zilnică, « Înaltul ordin de zi » din 1864 decretează patru ţinute: 1. marea ţinută de ceremonie; 2. marea ţinută de serciviu sau marea ţinută; 3. mica ţinută de serviciu; 4. mica ţinută de toate zilele.

Şcoala militară avea uniforma ca a infanteriei, cu deosebirea că grenadele de la gulerul tunicii erau brodate din mătase galben-limonie, epoleţii erau confecţionaţi din lînă galbenă, iar nasturii, din alamă, au marca principatelor în parte, apoi, din 1861, cu marca Principatelor Unite.

Chipiul, din postav roşu-garance, cu banda bleumarin, avea perpendicularele cilindrului şi rondoul ornate cu trese din mătase galbenă. În faţă era montată o grenadă din alamă după modelul descris pentru chipiul ofiţerilor. Capelul avea galon de lînă galbenă, ca la subofiţeri, iar ceacoul avea galonul de sus din lînă roşie, iar pamponul bisferic, dar tricolor.

În 1864 se adaugă la manta un capişon mobil şi grenadă din mătase galbenă la guler, iar la chipiu se introduc, drept emblemă, iniţialele *S M* (şcoala militară) înconjurate de frunze de laur. Capelul avea calota roşu-garance, clapele bleumarin şi era ornat cu o grenadă galbenă brodată. Semnele distinctive ale gradelor se indicau ca la infanterie, iar pe paftaua centironului era aplicată marca Principatelor Unite.

Directorul şcolii purta uniforma corpului din care provenea, pe cînd subdirectorul şi ceilalţi ofiţeri purtau uniforma şcolii.

Înaltele ordine de zi din 1861 reglementează uniforma batalionului de vînători, care se compunea din pălărie neagră, tunică maro, pantaloni negri, ghete şi jambiere albe.

Pălăria avea calota bombată şi borurile mari, ridicate, torsada de patru trese din lînă verde sau din fir auriu, fixată, pe partea dreaptă, cu un nasture peste cocarda tricoloră. Sub boruri era prevăzută cu subbărbie, iar pe partea stîngă, la spate, cu penaj verde de cocoş, ridicat la cotor şi căzînd pe spate, fixat într-un merişor de lînă sau din fir auriu. Şeful batalionului de vînători purta egretă, ca şefii de batalioane, corp aparte.

Fig. 44. Uniformă de locotenent de vînători, model 1861.

Tunica, maro, la două rînduri de nasturi, era paspoalată cu verde, spatele prevăzut cu două capace paspoalate, gulerul verde şi manşetele în colţ, din postav verde. Pe guler erau aplicate trompetele încolăcite din postav verde şi, respectiv, din broderie de fir auriu pentru ofiţeri. Pe umeri se aflau semicercuri din postav verde pentru susţinerea curelelor. Galoanele erau cusute, pentru gradaţi, în unghi, deasupra manşetei. Pentru ofiţeri, gradele erau indicate cu trese « în ghirlandă », caracteristică a uniformologiei europene pentru anumite arme, mergînd de la una pînă la trei trese dispuse în spirale, pînă deasupra încheieturii mînecii pentru ofiţerii inferiori, la fel pentru ofiţerii superiori, cu adausul unui galon din fir, semnul lor distinctiv dispus în unghi, deasupra manşetei, peste care se aşezau tresele gradului de ofiţeri superiori, pînă la trei trese. Pantalonii, din postav negru, aveau vipuşcă verde, iar jambierele, peste ghete, erau închise cu nasturi la exterior.

Centironul — din piele neagră pentru soldaţi şi din fir auriu pentru ofiţeri — se închidea cu pafta, după modelul general.

Vînătorii aveau furajeră, întocmai ca a artileriei (vezi mai jos), din fir auriu pentru ofiţeri şi din lînă verde pentru soldaţi. Furajera se purta astfel ca un canaf să fie pe partea stîngă, iar pe cealaltă parte, adusă pe umărul drept şi prinsă în nasturii părţii din dreapta a tunicii. Pe umărul drept se afla un şnur de lînă sau din fir auriu pentru susţinerea furajerelor.

Jandarmii pedeştri primesc în anul 1864 culoarea albastră care devine tradiţională prin stabilirea nuanţei de culoare. Tunica, din postav albastru-deschis, după modelul infanteriei, era puţin mai lungă, cu gulerul, manşetele şi paspoalele din postav roşu. Pantalonii, din acelaşi postav, aveau lampas simplu roşu, iar mantaua, ca a infanteriei, era din postav gri-bleu. Epoleţii erau din lînă albă, paspoalaţi cu roşu, iar nasturii, la trupă din plumb, cu o grenadă cu trei flăcări. Eghileţii erau din lînă albă, după modelul celor de stat major, prinşi în faţă de primul şi al doilea nasture al tunicii.

Calpacul avea în faţă un soare oval, mai mare ca al infanteriei. Capelul era cu fund din postav roşu şi clapele de culoare albastru-deschis, cu ciucure alb în faţă şi o grenadă de lînă albă, cu trei flăcări. Centironul, din piele albă, cu ţine-pumnal, avea pafta cu emblema de pe nasturi. În mica ţinută, tunica se purta fără epoleţi şi fără eghileţi, iar calpacul era învelit în muşama neagră, avînd în faţă doar emblema.

Uniforma ofiţerilor era la fel croită, cu epoleţi, ţine-epoleţi şi eghileţi din fir argintiu şi nasturi din metal alb, cu grenadă. Chipiul, din postav roşu, cu trese din fir argintiu, avea în faţă grenada distinctivă. Centironul de fir auriu avea pe pafta grenada reliefată, înconjurată de inscripţia PATRIE şi ONOARE. Dragonul de la sabie era din fir auriu.

În mica ținută, tunica se purta fără epoleți și eghileți, cu trese de grad după modelul general, deasupra manșetelor. Centironul de lac și dragonul din piele erau după modelul infanteriei.

În 1859, anul Unirii Principatelor, cavaleria armatei permanente se compunea din lăncieri — care purtau uniforma după modelul francez — și cavaleria armatei teritoriale, alcătuită din dorobanți călări ale căror uniforme cu brandenburguri au suferit influența uniformelor de husari ale armatelor țărilor vecine.

Lăncierii aveau tunică scurtă, bleumarin, închisă la două rînduri de cîte șapte nasturi, guler drept, rotunjit în față, manșete în colț și două capace acoladate la spate, prinse în cîte trei nasturi mari de uniformă și unite la colțurile superioare cu un rînd de ciucuri de bumbac de culoare distinctivă (roșu pentru regimentul 1 lăncieri și alb pentru regimentul 2). Gulerul era prevăzut cu două petlițe dreptunghiulare, așezate la mijloc, iar manșetele erau din postav de culoare distinctivă, nasturii bombați, din metal alb pentru regimentul 1 și din alamă pentru regimentul 2. Tunica era prevăzută cu plastron de culoare distinctivă, montat pe cele două rînduri de nasturi.

Pantalonii, purtați în funcție de ținută, erau de ordonanță și de călărie, cei de ordonanță fiind de aceeași culoare cu tunica, avînd lampas distinctiv simplu, dintr-o singură bandă, iar cei de călărie erau din postav gri-deschis, numai cu vipușcă și bazonați cu piele. Trupa mai purta și pantaloni pentru serviciul de grajd, croiți ca și cei de călărie, din « pînză de flancu ».

Pentru ținuta zilnică, era în dotare spențerul, lung cît să acopere șoldurile, închis la un rînd de nouă nasturi albi sau galbeni (în funcție de regiment), cu două buzunare în partea de jos, cu gulerul și manșetele în colț, paspoalate în culoare distinctivă. Pe umeri erau cusuți numai ține-epoleții.

Mantaua, din postav gri, cu guler răsfrînt, avea petlițele în formă de stegulețe de lance, iar manșetele îndoite, paspoalate în culoare distinctivă. Mantaua se închidea la un rînd de cinci nasturi, avea buzunarele oblice, prinse la mijloc într-un nasture, iar epoleții, bleumarin, cusuți în umăr, erau paspoalați în culoare distinctivă.

Șapca era compusă din « bombă » sau « cauc » (calotă), pereții de deasupra calotei, placa, imperiala, viziera și lănțișorul. Calota, din piele lăcuită, prezenta o curbură pronunțată la spate. Pereții erau de formă trapezoidală, acoperiți cu postav de culoare roșie la regimentul 1 și albă la regimentul 2; din 1861 aveau marginile prevăzute cu galon din lînă albă sau roșie, iar fundul din mușama neagră. La locul de împreunare a calotei cu pereții se află un galon împrejmuitor, lat de 3,5 cm, executat în țesătura zisă « fund de degetar », din lînă albă sau galbenă, după regiment. Colțul din față al imperialei avea un orificiu pentru montat panașul care atîrna pe partea stîngă. Sub panaș, pe perete, se afla o cocardă metalică tricoloră, cu albastru în mijloc, avînd toată suprafața striată.

Pamponul, semisferic, alb pentru regimentul 1 și negru pentru regimentul 2 la ofițeri, iar la trupă roșu pentru regimentul 2, începînd cu anul 1861 din lînă tricoloră, se așeza deasupra cocardei metalice, sub imperială; egreta, din păr alb de cal pentru ambele regimente, roșie numai pentru muzicanți, avea la bază o scoică de formă conică, din lînă roșie, care se monta deasupra pamponului. Pamponul se purta întotdeauna la șapcă, atît la ținuta dezvelită, cît și la cea învelită.

Viziera, înclinată, tot din piele lăcuită, era mărginită de o garnitură de metal de culoarea regimentului. Pe « bombă », în față, se așeza emblema, o placă din metal de culoare distinctivă, de formă semieliptică, avînd în mijloc numărul regimentului reliefat, pe un fond simplu, de la care plecau raze în relief.

Lanțul, tot din metal de culoare distinctivă, în formă de strună, era montat pe o garnitură din postav de culoarea regimentului și se fixa de un cîrlig montat la un cap de leu din metalul emblemei, cu părul reliefat, montat pe partea

stîngă a calotei. Lanțul traversa placa în diagonală și se fixa de un alt cîrlig montat la colțul din dreapta al imperialei. Un cap de leu cu cîrlig se afla și pe partea dreaptă a calotei, pentru situațiile cînd lanțul se purta sub bărbie. Subbărbia propriu-zisă era alcătuită din două cureluşe, una scurtă, în stînga, cu semicataramă, și alta lungă, în dreapta. Învelitoarea pentru ținuta de campanie era din mușama neagră.

Capelul, din postav bleumarin, se paspoala cu postav de culoare distinctivă, avea ciucure de lînă, iar dedesubt, în față, însemnul lăncierilor: două lănci cu stegulețe încrucișate, confecționate din postav de culoare distinctivă. La capel, subofițerii aveau galon din lînă tot de culoare distinctivă, iar sergenții-majori, galon confecționat jumătate din fir argintiu sau auriu și jumătate din lînă de culoare distinctivă.

Epoleții soldaților, gradelor inferioare și ai subofițerilor aveau franjuri din lînă albă și, respectiv, roșie, iar plăcile, gîtul și colacul, din metal alb pentru regimentul 1 și galben pentru regimentul 2. Galoanele de grad se purtau deasupra manșetei în unghi. Caporalul avea un galon din lînă galbenă, țesut în dungi, brigadierul două, sergentul un galon din fir, iar sergentul-major, două. Galoanele de vechime, din lînă roșie, erau cusute pe mîneca stîngă, sub umăr și numai la tunică.

Muzicanții purtau în jurul gulerului și a manșetelor un galon tricolor în romburi, care va rămîne în uniformologia românească pînă la primul război mondial. Potcovarii aveau pe mîneca stîngă a tunicii și a spențerului o potcoavă din postav roșu.

Furajera, confecționată, pentru soldați și subofițeri, dintr-un cordon de bumbac roșu, lucrat în « gepure », era prevăzută cu trei ciucuri, avînd patru petrecători și o atîrnătoare de lînă pentru ciucure. Atîrnătoarea ciucurelui se fixa la nasturele superior din stînga al tunicii, iar a doua atîrnătoare de unul din nasturii inferiori din aceeași parte. Apoi cordonul se petrecea peste umărul drept și se aducea înapoi, pe sub brațul stîng, după care se ridica, înconjura gulerul, fiind fixat cu un inel în față și cu un alt inel la spatele gulerului, de unde urca la șapcă. Atunci cînd nu se monta la șapcă, el cădea liber la baza gulerului, la spate și se petrecea pe sub brațul stîng, atîrnînd de nasturele superior al tunicii, pe partea stîngă. Cînd la uniformă se purta și patrontaș, cordonul trecea pe sub diagonala acestuia.

Patrontașul soldaților și subofițerilor se compunea dintr-o cartușieră și martingala. Cartușiera era din piele neagră, cu părțile laterale din metal alb pentru regimentul 1 și din alamă pentru regimentul 2, iar diagonala din piele albă, trecută pe sub epoletul stîng.

Centironul, din piele neagră, avea la extremități cîte un cîrlig în formă de S, numit șarpe. Pe lungimea sa era prevăzut cu două inele metalice de care se fixau atîrnătorile, una mai lungă la

Fig. 45. Uniformă de soldat din Regimentul 2 lăncieri, model 1861.

spate şi alta, mai scurtă, în dreptul şoldului stîng. Pe aceasta din urmă era montat şi un cîrlig pentru suspendarea sabiei direct de inel, în anumite situaţii ordonate. Cingătoarea, care servea la acoperirea centironului, era confecţionată din postav tricolor, cu roşu la partea superioară şi se încheia cu ajutorul unor copci, peste care se aşeza o bandă îngustă, din acelaşi material.

Dragonul pentru soldaţi era din piele neagră, cu un ciucure tăiat în şuviţe mici. Pe curea se aflau două inele din piele împletite, unul la partea superioară şi altul la partea inferioară, deasupra ciucurelui.

Dintr-un postav mai fin, uniforma ofiţerilor avea aceleaşi elemente anexă, la care se adăuga ulanca (dolmanul de mai tîrziu), confecţionată din postav bleumarin, croită mai larg, cu guler răsfrînt, din pluş roşu pentru regimentul 1 şi din pluş alb pentru regimentul 2. Aceleaşi garnituri le întîlnim la manşete, la marginile exterioare şi la clapele buzunarelor. La ulancă se purtau numai ţine-epoleţi şi cordon din fir de culoare distinctivă. Cordonul avea la o extremitate un nasture cilindric, îmbrăcat în fir argintiu sau auriu. Numai ofiţerii superiori purtau la manşetă un galon în unghi, confecţionat cu ţesături în « unghiuri ». La călărie se purtau pantaloni de cizmă din postav alb, fără vipuşcă. Vara, în afara serviciului, se putea purta tunică din dril, în culoarea fondului.

Şapca era întocmai ca la trupă, însă imperiala era din postav roşu, prevăzută la margini şi pe mijloc cu două diagonale din şnur de fir, argintiu pentru regimentul 1 şi auriu pentru regimentul 2, ca şi tresele de pe cusăturile laterale ale pereţilor şi galonul în « unghiuri » de la partea superioară a calotei, cu lăţimi diferite, după grad (20 mm pentru sublocotenent, 25 mm pentru locotenent şi 30 mm pentru căpitan). La ofiţerii superiori (maior, locotenent-colonel şi colonel), la galoanele de aceleaşi lăţimi ca la ofiţerii inferiori, în ordine ierarhică, se mai adăuga un al doilea galon deasupra, lat de 6 mm pentru maior şi

Fig. 46. Uniformă de sublocotenent din Regimentul 2 lăncieri, model 1861.

locotenent-colonel şi de 15 mm pentru colonel.

Pamponul, scoica şi penajul erau din fir argintiu sau auriu, iar coloneii purtau la solemnităţi şi la ţinuta plină egreta din pene albe de erodiu. Furajera era ca a trupei, însă se confecţiona din fir de culoare distinctivă.

Ofiţerii purtau epoleţi după modelul general al armatei, avînd corpul şi scutul din metal, corespunzător broderiilor marginale şi franjurilor, din fir argintiu şi, respectiv, din fir auriu. Ţine-epoleţii, brodaţi în aceleaşi culori, cu fir cane-

til-mat, erau căptuşiţi cu postavul fondului de uniformă.

Patrontaşul avea cutia din metal de culoarea regimentului, cu marginea prevăzută cu o baghetă din flori cizelate, numai pentru ofiţerii superiori, şi pe capac, în mijloc, marca Principatelor Unite, din metal. Diagonala patrontaşului era din galon din fir, argintiu sau auriu după regiment, şi avea în faţă capul de leu care lega cu trei lănţişoare ecusonul pe care la lăncieri era reliefat însemnul: două lănci cu steguleţe încrucişate. În mica ţinută, patrontaşul era învelit cu marochin negru, încheiat pe mijloc cu nasturi mari, de uniformă, atunci cînd şi şapca era învelită.

Centironul pentru mica ţinută era din piele neagră lăcuită, avînd cataramă suflată cu argint sau aur şi se purta pe sub tunică. Pentru ţinuta plină, centironul era din galon de fir, argintiu sau auriu după regiment, prevăzut la extremităţi cu paftale circulare suflate cu argint sau aur, avînd ştanţate în relief două suliţe încrucişate, legate cu o panglică. Dragonul, din cordon de mătase neagră pentru ţinuta plină, avea ciucure din fir auriu, în formă de pară, era în torsade groase pentru ofiţerii superiori şi în torsade mici pentru ofiţerii inferiori. Pentru ţinuta mică, dragonul avea şi ciucurele tot din mătase neagră, în formă elipsoidală.

Capelul, ca la trupă, era prevăzut cu un galon ţesut în « unghiuri », din fir argintiu, lat de 22 cm pentru ofiţerii inferiori. Ofiţerii superiori aveau deasupra un al doilea galon lat de 5 mm. Galoanele la capel s-au purtat pînă la ieşirea lor din dotarea armatei. Ciucurele capelului era tot din fir de culoare, ca şi însemnul din faţă, lăncile încrucişate din fir canetil cu fluturi, tot din fir de culoarea regimentului.

Chipiul, introdus şi la ofiţerii de lăncieri, avea calota bleumarin şi banda în culoarea regimentului, iar tresele laterale, cele de rondou şi cele indicatoare de grad, din fir argintiu şi, respectiv, din fir auriu. Cozorocul, de lac, avea tighel la margine, iar deasupra o subbărbie falsă din galon cu dungi paralele, reliefate, fixate cu cîte un nasture de culoare, cusut pe bandă la extremităţile cozorocului. Pe marginea benzii în faţă se afla o cocardă tricoloră. Tresele indicatoare de grad se aşezau circular deasupra benzii, de la una la şase, iar cele de pe cusăturile laterale, una pentru sublocotenent şi locotenent, două pentru căpitan şi trei pentru ofiţerii superiori. Fundul chipiului era prevăzut cu un nod la ofiţerii inferiori şi două noduri paralele pentru ofiţerii superiori. La marginea rondoului era cusută o singură tresă circulară pentru toţi ofiţerii. La început mantaua era din postav alb. Pentru distincţie, ofiţerii inferiori aveau două şnururi din fir pe umăr, iar cei superiori trei şnururi din fir, împletite. La ambele regimente, gulerul de la manta era din postav vînăt.

Şeful muzicii, la regimentele de lăncieri, avea tunica după modelul infanteriei, cu paspoalele în culorile distinctive ale regimentelor de lăncieri, iar la pantaloni numai vipuşcă. Pălăria « bicornă », din fetru, avea panaş verde din pene de cocoş, iar chipiul, ca al sublocotenenţilor, era prevăzut, în loc de cocardă, cu o liră brodată din fir de culoare.

Din 1861, toate anexele de lînă de la uniformele regimentului 2 lăncieri, care erau roşii, vor fi galbene, iar culorile distinctive, roşie pentru regimentul 1 şi albă pentru regimentul 2. La cîteva luni după această hotărîre, constatîndu-se că este mai uşor de întreţinut şi mai economicos la mutările dintr-un regiment în altul, s-a ordonat culoarea distinctivă roşie şi pentru regimentul 2. Din acelaşi an, comandanţii divizioanelor de cavalerie poartă pene tricolore de cocoş, căzînde.

În 1864, la mantaua lăncierilor, capişonul se înlocuieşte cu o pelerină împrejurul gîtului, care să cadă pe spate; de asemenea, se introduc « urechelniţe » (apărători de urechi).

După patru ani de experienţă, în 1864, observîndu-se că furajera de la ulancă incomoda pe ofiţeri la călărie, se ordonă ca pe viitor să fie purtată pe umărul drept.

Dorobanții călări primesc un nou model de tunică în 1860, pentru prima dată în uniformologia românească, *tunică cu brandenburguri*. Aceasta era din postav negru, cu șase rînduri de brandenburguri din fir auriu pentru ofițeri, fixate la extremități cu rozete mari din metal galben, cu centrul lucitor, de la care porneau către margine raze reliefate. Tunica se încheia pe mijloc cu șase nasturi ovali (călușî), reliefați în torsade. Gulerul era croit drept, mărginit cu tresă din fir auriu pentru ofițerii

Fig. 47. Uniformă de soldat de artilerie, model 1860.

inferiori, galon cu țesătură în « unghiuri » pentru ofițerii superiori și broderie din fir auriu pentru generali. Marginea din față și poalele tunicii erau prevăzute cu șnur din fir auriu, iar colțurile de jos cu cîte un nod. În spate avea șliț care despărțea în ambele părți cîte trei șnururi din fir, dispuse vertical, terminate în trefle, fixate, cu două rozete mari în talie și șase mici, la marginea de jos. Din talie se ridicau alte două șnururi care traversau spatele în diagonală, oprindu-se, în trefle, la nivelul umerilor. Pe mîneci, gradele erau cusute în « ghirlande » și erau terminate în unghi deasupra cotului, cu trese indicatoare de grad de la una la trei pentru ofițerii inferiori și superiori, aceștia din urmă avînd în plus, la baza treselor, galonul de ofițer superior, care era cusut numai circular. Pentru toate gradele se purtau pe umeri două șnururi apropiate, din fir auriu, cusute în mînecă și fixate cu rozete la umăr. Aceste șnururi se vor transforma mai tîrziu în tradiționalele trefle românești prin adăugirea celor trei ochiuri în treflă, la extremitatea dinspre umăr a șnururilor.

Pantalonii erau din postav alb, cu găitane din fir auriu, cusute tot în ghirlandă, cu marginea dantelată, dar dispuse cu unghiul spre genunchi, cusăturile laterale fiind prevăzute cu vipușcă din același material. Cizmele, cu pinteni ficși, aveau marginea de sus țesută cu galon din fir auriu, iar în față, într-o crestătură unghiulară, o rozetă cu ciucure din fir auriu.

Căciula de astrahan, avea fund din postav roșu, iar în față lănțișor de alamă, dispus în unghi pe fond de postav roșu, fixat cu un cap de leu, de proporții mai mici decît cel de la șapca lăncierilor. Egreta, din păr de cal, se monta pe un merișor oval din fir auriu. Elementele descrise se purtau la ținuta plină, la care se adăugau ledunca — la fel cu a lăncierilor, dar pe fond galben —, ține-căciula și brîul din fir auriu cu ciucuri compacți.

Trupa, gradații și subofițerii, cu galoane după modelul general al armatei, aveau aceeași uniformă ca a ofițerilor,

cu deosebirea că brandenburgurile şi brîul erau din lînă roşie.

Din 1864, la ţinuta mică, din postav vînăt, brandenburgurile erau confecţionate din lînă neagră, pantalonii din acelaşi postav, fără găitane, iar în loc de căciulă, chipiu, după modelul general, cu paspoal roşu şi bandă galbenă. Vara se purta bluză albă din pînză, închisă la două rînduri de nasturi.

Uniforma artileriei, din postav bleumarin, avea tunica închisă la două rînduri de cîte şapte nasturi semisferici, din alamă, timbraţi în relief cu două tunuri încrucişate deasupra cărora se afla o grenadă. Tunica avea toate marginile paspoalate cu roşu, iar spatele prevăzut cu şliţ paspoalat şi doi nasturi în talie. De o parte şi alta a şliţului, erau aplicate două capace acoladate, paspoalate, cu cîte trei nasturi fiecare. De la nasturii din talie porneau în diagonale pe spate, pînă în dreptul umerilor, paspoale roşii, care coborau apoi pe mîneci, pe linia cusăturii. Gulerul, din postav negru, tăiat pieziş la colţurile de sus şi paspoalat cu roşu, avea aplicată pe fiecare parte cîte o grenadă din postav roşu, cu bombă şi flăcări în şapte vîrfuri. Manşetele, tot negre şi paspoalate cu roşu, croite în colţ, se închideau la spate cu un nasture mic de uniformă.

Soldaţii purtau epoleţi din galon de lînă roşie, realizat în ţesătura aşa-zisă degetar, cu turnante din lînă roşie, lucrate în « gepure », pe fond de bumbac şi franjuri din lînă roşie răsucită. Ţine-epoleţii erau din postavul fondului, paspoalaţi cu roşu.

Semnele de grad se indicau pe fiecare mînecă cu galoane. Astfel, efreiterii aveau un galon din lînă galbenă cusut în colţ, deasupra manşetei; brigadierul (caporalul) două galoane, sergentul un galon din fir auriu, iar sergenţii majori două. Portepeii aveau, pe lîngă cele două galoane din fir, încă unul lat de 8 mm, deasupra lor. Şevroanele, galoane de vechime, se aşezau numai la mîneca stîngă, cu unghiul în sus, iar scriitorii aveau pe fiecare mînecă un galon din fir argintiu. în afara galoanelor de grad şi de vechime. Şevroanele se purtau numai la tunică, galoanele de manşetă pentru grad şi de scriitor la tunică şi la spenţer. La manta şi la capotă nu se purtau galoane.

Trompeţii aveau în plus, ca semn distinctiv, în jurul gulerului şi al manşetelor, galonul din lînă, lucrat în romburi tricolore, iar potcovarul avea pe mîneca tunicii şi a vestei o potcoavă din postav roşu, între umăr şi cot.

Pantalonii de ordonanţă pentru oamenii călări şi pe jos erau tot din postav bleumarin, croiţi drept, cu vipuşcă şi două lampasuri din postav roşu, de o parte şi de alta.

Pantalonii de călărie pentru oamenii călări, din postav cenuşiu -deschis, croiţi ca cei de ordonanţă, aveau numai vipuşcă şi erau bazonaţi cu acelaşi material sau cu piele de iuft negru. Pentru oamenii pe jos, pantalonii aveau aceeaşi croială, dar fără bazoane.

Ceacul, din piele de vită, de formă cilindrică, înaltă, avea viziera înclinată, iar la partea superioară şi cea inferioară era prevăzut cu cîte o bandă de piele lăcuită. Osebit de aceste benzi, la partea superioară se mai afla un galon roşu, lat de 20 mm, executat cu ţesături în dungi, iar sub el, la spate, un nasture mic pentru fixarea furajerei.

În faţă, ceacoul era prevăzut cu o torsadă alcătuită din trese de lînă roşie, cusute în rondou şi fixate pe cilindru cu un nasture peste o cocardă tricoloră, sub care era montat însemnul artileriei: două tunuri încrucişate, cu o grenadă între ele. Deasupra vizierei era o subbărbie din piele, încheiată cu cataramă.

Pamponul, semisferic, din lînă roşie, era aşezat peste galonul ceacoului, astfel ca marginea superioară să atingă fundul ceacului — caracteristică acestei epoci, pentru că mai tîrziu se va fixa chiar în marginea rondoului. Panaşul, din păr roşu pentru uniforma plină, era aşezat drept, pe un con din lînă roşie şi cădea apoi pe dinaintea ceacului. Învelitoarea ceacului, din muşama neagră, era tivită la bază cu un şiret negru.

Furajera, din lînă roşie, dragonul şi centironul erau ca ale lăncierilor. Pe

capacul cartuşierei era ca ornament însemnul artileriei.

În afara ţinutei de ceremonie, tunica era înlocuită cu spenţerul şi capota din postav bleumarin,. Spenţerul e închis la un rînd de nouă nasturi de uniformă, fără paspoale, doar cu petliţe din postav roşu, în formă de săgeată cu corpul acoladat. Manşeta în colţ se încheia la interior cu un nasture mic. Epoleţii erau din postav roşu, paspolaţi cu negru şi fixaţi cu nasturi la guler.

Capota, lungă pînă la 30 cm de pămînt, purtată numai cu manta, era confecţionată din postav bleumarin, încheiată la două rînduri de cîte şase nasturi, fără paspoale, cu şliţ la spate şi avea doar petliţe şi epoleţi ca la spenţer.

Mantaua, din postav bleumarin, lungă pînă la 22 cm de pămînt, se încheia cu şase nasturi din postav bleumarin pe partea dreaptă. Avea buzunare drepte, acoperite de capace dreptunghiulare, fixate cu nasturi. Manşetele erau îndoite, iar gulerul prevăzut cu două petliţe tip săgeată, din postavul cîmpului. Spatele avea şliţ ce pornea din talie, cu patru nasturi. Mantaua mai dispunea de o rotondă, aşezată peste guler, care trebuia să acopere mîinile călăreţului cînd acesta ţinea dîrlogii.

Chipiul avea calota din postav roşu, banda din postav negru, iar viziera înclinată, din lac negru. La calotă, toate cusăturile verticale şi împreunarea fundului cu pereţii, erau paspoalate cu negru, iar în faţă, pe bandă, se afla o grenadă din postav roşu.

Pentru oamenii călări, numai la serviciul de grajd şi la distribuirea furajelor se folosea calota confecţionată din postavul mantalelor, în formă de patru semifusuri sferice şi cu o mică bandă.

Ofiţerii aveau uniforma de aceeaşi culoare şi croială, dar din postav mai fin, cu guler şi manşete din catifea neagră. Grenadele de la guler erau brodate cu canetiluri şi fluturi aurii, ofiţerii superiori avînd marginea de sus şi din faţă a gulerului ornate cu o baghetă dantelată, din fir auriu. Ţine-epoleţii erau brodaţi cu canetiluri din fir auriu şi paspoalaţi cu postav roşu, iar epoleţii după modelul general al armatei, cu scut şi corp îmbrăcat în galon din fir auriu, cu ţesătura zisă «în dungi», avînd trei turnante în jurul scutului, una exterioară compusă din două « viţe » groase, înfăşurate alternativ, alta din beteală subţire, iar a treia din « viţă » subţire, toate terminate cu ciucuri pentru ofiţerii inferiori şi cu torsade groase pentru ofiţerii superiori. Sublocotenentul avea o stea, locotenentul două, iar căpitanul nu avea nici una. Maiorul avea corpul scutului din fir argintiu cu o stea, locotenent-colonelul două,

Fig. 48. Uniformă de sublocotenent de artilerie, model 1860.

iar colonelul nu avea nici una. Aceşti epoleţi vor fi purtaţi pînă la înlocuirea lor cu plăci metalice. La ţinuta zilnică, tunica nu avea broderii. Tunica de iarnă (ulanca) era confecţionată din « tiflu » bleumarin, mai largă, paspoalată cu roşu, cu guler şi manşete din pluş negru. Ţine-epoleţii erau din catifea neagră, paspoalaţi cu roşu şi brodaţi cu două tunuri încrucişate. La gît se purta cordon din fir auriu, cu patru petrecători. Deasupra manşetelor, numai ofiţerii superiori aveau un galon cu ţesătură în « unghiuri », lat de 35 mm.

Capota era ca a trupei, cu deosebirea că buzunarele erau mărginite de un cordon din lînă neagră, care forma, la capătul de jos al buzunarului, o treflă. La fel era mărginit şliţul, unde cordonul se termina la partea superioară tot cu treflă. Un galon din mătase neagră se afla la marginile gulerului. Galonul era reluat la manşete, unde era dispus în colţ.

Pentru distincţia gradelor, la ulancă, deasupra galonului din mătase, se afla o tresă din fir auriu, după gradul ofiţerului: sublocotenentul una, locotenentul două, căpitanul trei, maiorul patru, locotenent-colonelul cinci şi colonelul şase. Acest sistem de indicare şi dispunere a gradelor, de influenţă franceză, va fi înlocuit curînd cu un sistem care a devenit tradiţional românesc, dar care va ţine seama de metodele uniformologice întîlnite la toate armatele.

Pe umăr era cusut în mînecă un şnur dublu din fir auriu, fixat la guler cu un nasture mare de uniformă.

Ceacul avea forma celui descris pentru trupă, dar cu pereţii din postav negru şi galonul de la partea superioară din fir auriu, în « unghiuri », lat conform gradului: sublocotenentul de 20 mm, locotenentul de 25 mm, căpitanul de 35 mm, ofiţerii superiori de 35 mm, locotenent-colonelul şi colonelul avînd, sub acest galon, un al doilea, lat de 6 mm, şi altul de 15 mm. Cocarda era din « poil de chèvre », iar druguleţul din fir auriu, simplu la ofiţerii inferiori, şi lucrat din trei torsade mari la

Fig. 49. Uniformă de căpitan de geniu, model 1861.

ofiţerii superiori, iar sub cocardă însemnul artileriei, aurit.

Pamponul — sferic, din şireturi de fir auriu, pentru ofiţeri inferiori, şi din torsade mici, pentru ofiţerii superiori — se completa cu penajul din pene roşii de cocoş fîlfîinde, pentru ofiţerii inferiori, şi din pene tricolore, cu roşu la vîrf, pentru ofiţerii superiori. Numai coloneii, comandanţi de regiment, aveau, în loc de penaj, egretă albă din pene de erodiu, cu tricolor la bază, tăiate în unghiuri, cu albastrul jos, susţinute de un inel din fildeş, element nou în uniformologia românească, ce se va perpetua în dotare la ţinuta de ceremonie. Egreta trecea printr-o elipsă alcătuită din torsade mici din fir auriu.

Furajera, ca a trupei, dar din fir auriu, se completa cu dragonul şi ledunca, la fel ca ale ofiţerilor de lăncieri, cu deosebirea că pe banderolă, în cîmpul ecusonului, se aflau tunurile încru-

cişate, iar pe capac tunurile cu grenadă. Centironul, ca al trupei, dar din glanţ, avea catarame aurite cu fond perlat pe care erau reliefate tunurile şi grenada. Pentru uniforma plină, centironul era din fir auriu cu două dungi de mătase roşie şi albastră pentru a da tricolorul, model după care erau confecţionate şi bilierele.

Chipiul, confecţionat după forma şi dimensiunile celui descris la trupă, avea banda din catifea neagră, iar pe cusăturile laterale şi pe cea de împreunare a fundului cu pereţii, trese din fir auriu. Tresele laterale verticale de pe pereţi erau cîte una pentru sublocotenent şi locotenent, două pentru căpitan şi trei pentru ofiţerii superiori, dispuse astfel tot după influenţa franceză. Subbărbia, falsă, era din galon de fir auriu cu dungi paralele reliefate. Pe fundul chipiului se afla un nod dintr-o singură tresă pentru ofiţerii inferiori şi din două trese paralele pentru ofiţerii superiori.

Tresele indicatoare de grad erau dispuse circular deasupra benzii. Astfel, sublocotenentul avea una pe marginea superioară a benzii, locotenentul două, deasupra primei, căpitanul trei, maiorul patru, locotenent-colonelul cinci şi colonelul şase.

În faţă, pe bandă, în locul grenadei pe care o avea trupa, la ofiţeri întîlnim o cocardă tricoloră din alamă.

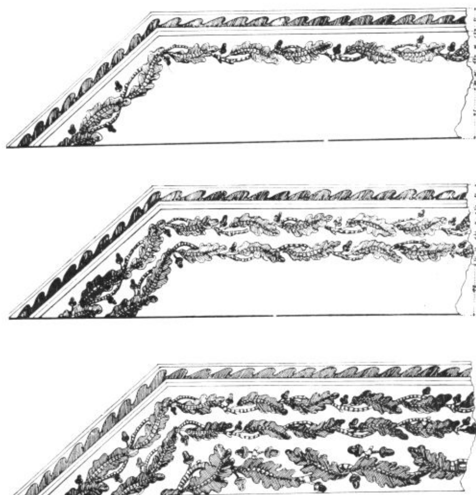
Modificări imediate, survenite la puţin timp după apariţia regulamentului, constau în introducerea în primul rînd a plastronului din postav negru pentru soldaţi şi din catifea neagră pentru ofiţeri. Urmează spenţerul, modificat după cel al lăncierilor, cu buzunare laterale jos şi cu ţine-epoleţi. La capotă se vor purta de asemenea numai ţine-epoleţi din postavul cîmpului, paspoalaţi cu roşu. La manta numai ofiţerii mai poartă rotondă. La soldaţi se suprimă rotonda şi se introduc epoleţi din postav roşu, paspoalaţi cu negru. Ceacul rămîne mai puţin înalt, iar chipiul se înlocuieşte la soldaţi şi subofiţeri cu un capel de cazarmă, din postav bleumarin, paspoalat cu roşu, cu grenadă din postav roşu şi ciucure din lînă roşie. Sergenţii aveau deasupra clapelor un galon din lînă cu ţesătura « degetar », iar sergenţii majori, canaf de lînă roşie amestecată cu fir auriu. Capelul era purtat şi de ofiţeri, cu ornamentele corespunzătoare: grenada şi galoanele cu ţesătură « în unghi », confecţionate din fir auriu.

Batalioanele de geniu, înfiinţate în 1861, primesc tunică din postav bleumarin, încheiată pe mijlocul pieptului cu nouă nasturi de uniformă, ca la statul major general. Gulerul, negru, era brodat ca la artilerie, iar la gradaţi era din lînă roşie. Manşetele, tăiate în colţ, erau paspoalate cu roşu, ca şi gulerul. Pantalonii, din postav bleumarin, aveau două lampasuri roşii.

În mica ţinută, ofiţerii poartă ulancă la fel ca a statului major general şi pantaloni gri-deschis, cu vipuşcă roşie. Ceacul era ca la artilerie, cu egretă roşie, iar chipiul, din postav stacojiu, cu banda de catifea neagră pentru ofiţeri şi din postav negru pentru soldaţi. Mantaua era ca a infanteriei.

Epoleţii ofiţerilor erau executaţi ca la cei din statul major general, iar gradaţii aveau numai o torsadă peste umăr, din postav de culoare distinctivă roşie. Centironul — din fir auriu sau din piele — şi dragonul erau ca la statul major

Fig. 50. Broderii de la gulerul ofiţerilor inferiori, superiori şi al generalilor din statul major general.

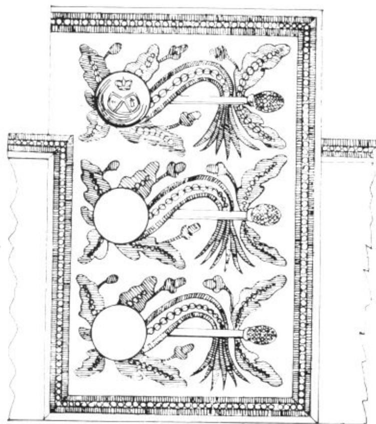

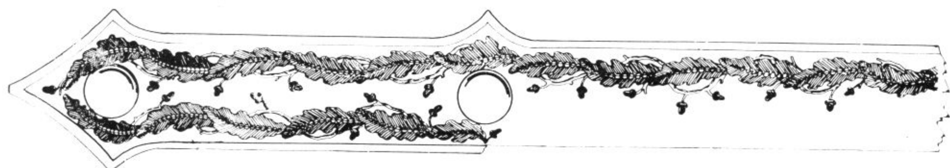
Fig. 51. Broderii de manșetă pentru ofițerii din statul major și pentru generali.

Fig. 52. Broderie de pe capacele de la spatele tunicii generalilor, model 1860.

la spate în jos avînd și un nasture mic deasupra paspolului. Gulerul, drept, din postav roșu, tighelit și paspoalat cu negru, avea colțurile de sus ușor rotunjite și se încheia cu o copcă. Nasturii sînt din alamă, de formă semisferică și timbrați în relief cu două topoare încrucișate.

Ține-epoleții, din postavul cîmpului, erau paspoalați cu roșu, iar epoleții, după modelul lăncierilor, din lînă roșie, aveau corpul și scutul din metal galben, galoanele fiind după modelul general al armatei, inclusiv pentru toboșari și gorniști.

Coiful, din alamă, este alcătuit din calota semibombată cu o creastă pînă la jumătatea calotei, vizieră și apărătoare de ceafă compusă din două plăci

general, cu paftale care aveau în cîmp emblema de pe nasturi.

La cîteva luni după stabilirea uniformei în 1861, se desființează lampasul dublu, înlocuindu-se cu vipușca roșie, pentru ca în 1863 să se revină asupra acestei dispoziții. În 1865, pentru a distinge pe ofițerii din statul major de geniu de restul ofițerilor de geniu, li se acordă dreptul de a purta în marea ținută de ceremonie tricorna, eghileții și eșarfa ca ale statelor majore.

Alcătuită din tunică și pantaloni bleumarin, cu paspoaluri roșii, respectiv numai vipușcă, *uniforma pompierilor* are cîteva caracteristici de croială. Închisă în față la două rînduri de cîte șase nasturi, partea pieptului cu butoniere se petrecea în linie dreaptă, pe linia gulerului în jos. Spatele, cu șliț, este prevăzut cu două capace drepte, cu colțurile rotunjite. Capacele sînt cusute oblic spre poale și sînt fixate numai cu cîte doi nasturi.

Manșetele, în colț, sînt paspoalate cu roșu, circular, coborînd pe cusătura de

suprapuse, cea de jos avînd marginea recurbată și terminată în acoladă. La părțile laterale ale calotei sînt montate jugularele cu butoni-rozetă, avînd razele reliefate. Jugularele sînt formate din solzi acoladați la bază, suprapuși, fixați pe piele, cel din dreapta terminîndu-se cu o curelușă mai lungă, iar cel din stînga fiind prevăzut cu o cataramă pentru a se fixa subbărbia.

În față se aplica o placă de alamă ștanțată în relief cu raze de soare pe care se afla însemnul pompierilor, două topoare încrucișate, avînd la bază panglica cu inscripția « Corpul Pompierilor ». Deasupra rozetei din stînga susținătoare a jugularului este montat un lăcaș port-penaj. Penajul, din pene roșii de corb, are scoică roșie la bază.

Pentru celelalte ținute, pompierii erau dotați cu spențer din postav bleumarin ca al infanteriei și cu epoleți din postav roșu, precum și cu o capotă din postav gri-cenușiu, după croiala infanteriei, numai cu ține-epoleți din postavul cîmpului, paspoalați cu roșu. Pantalonii pentru

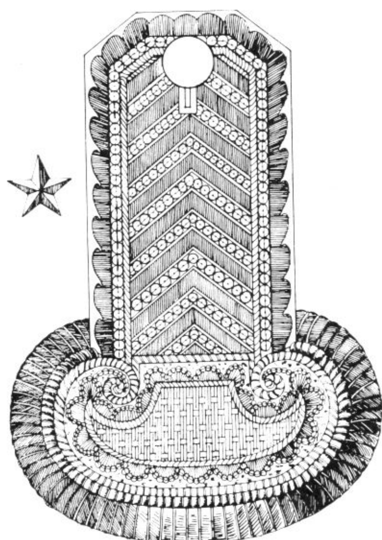

Fig. 53. Epolet de general, model 1860.

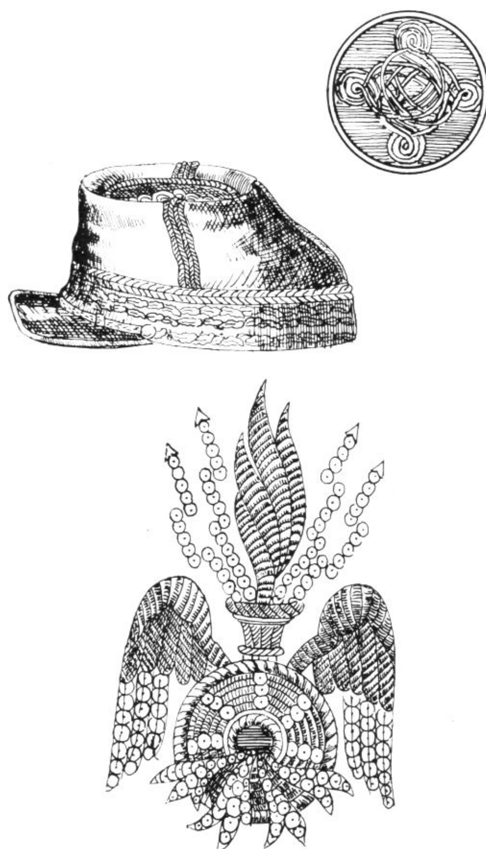

Fig. 54. Chipiu de general-căpitan, model 1860 și detaliu al însemnului de la chipiu și bonet.

aceste ținute erau din postav gri-deschis, cu vipușcă roșie, iar pantalonii de vară, din pînză albă de « flancu ». Pompierii aveau de asemenea în dotare cojoc, cu blana albă și încheiat în față cu opt copci. Capelul, executat după modelul general al armatei, avea în față însemnul de armă din postav roșu.

Centironul și patrontașul cu port-tesac erau ca la infanterie. Se adaugă cingătoarea « de foc » din lînă bleumarin, cu extremitățile îmbrăcate în piele. La un capăt se fixau două curele din piele neagră, iar la celălalt cataramele. Peste această cingătoare era cusută o curea de piele, cu inele. Tot pentru incendiu se folosea fota din piele neagră, subțire, de formă trapezoidală, mai lată sus. Cordonul corniștilor avea doi ciucuri tricolori, iar cureaua toboșarilor, din piele neagră, avea un scut din alamă cu două inele pentru ciocanele tobei.

Ofițerii aveau aceeași uniformă, cu nasturi auriți, ține-epoleții din fir auriu, paspoalați cu roșu, epoleți după modelul lăncierilor, cu ciucuri și turnante din fir auriu, corp și scut din metal de culoarea ciucurilor, ofițerii superiori avînd placa de culoare opusă ciucurilor.

Capota era ca pentru infanterie; pantalonii erau bleumarin cei de ordonanță, gri cei pentru călărie, cu piele sub genunchi, avînd vipușcă roșie; pantalonii pentru vară erau din dril cenușiu.

Chipiul, bleumarin, după modelul general al armatei, era cu bandă roșie, trese din fir auriu și cu o cocardă tricoloră, iar capelul ca al trupei, cu galoane, ciucure și emblemă din fir auriu.

Centironul se purta la mica ținută, din piele neagră lăcuită, iar la ținuta plină, din fir auriu cu benzi de mătase roșie și albastră la margini, avînd două paftale legate cu un șarpe bicefal, în spirală, reliefat. Paftalele, din alamă, au chenar în torsadă și două cercuri concentrice perlate cu fond « nisipos », pe care sînt aplicate două topoare încrucișate.

Uniforma muzicanților la pompieri era ca a celor de la infanterie, cu paspoale roșii, avînd brodată la guler — la tunică și la capotă — o liră din fir

auriu, pălăria cu panaş din pene verzi de cocoş, cu o cocardă naţională peste care se fixa, în loc de « druguleţ » din fir auriu, galon de fir lucrat în dungi. Pălăria nu avea galon la partea superioară. Chipiul, ca al sublocotenenţilor, avea în loc de cocardă o liră brodată din fir auriu, ca şi la capel. Centironul era ca al ofiţerilor, dar fără dragon la sabie. Gradele inferioare aveau uniforma ca a trupei, purtînd sub galoanele gradelor, galonul din lînă brodată în romburi tricolore, iar tamburul-major avînd în plus, la marginea de sus a gulerului şi manşetelor, un galon din fir auriu, iar epoleţii cu ciucuri din fir auriu şi mătase roşie.

Centironul de mare paradă era din piele, acoperit cu postav roşu şi prevăzut cu un galon din fir auriu, lăsînd să se vadă pe margini paspoalul din postav distinctiv. Diagonala, ornată ca şi centironul, purtînd galon în ţesătura « degetar », avea pe mijloc un scut cu grenadă şi lănţişor legat de două baghete mici din lemn negru, numai pentru ţinuta mare.

Din 1863, coifura tamburilor majori va fi o căciulă de urs cu fund de lac, cu pană tricoloră. La fiecare armă, cei care făceau parte din muzică purtau galonul din romburi tricolore.

Prin « Înaltul ordin pe toată oastea », nr. 414 din 28 decembrie 1864, se acorda ofiţerilor din corpul pompierilor dreptul de a purta la ţinuta de ceremonie chipiul cu pampon, ca şi celelalte trupe. Casca se purta în faţa trupei şi la marea ţinută.

Prin decretul din aprilie 1860, se stabileşte *uniforma ofiţerilor din corpul special de stat major*, care era la fel cu a aghiotanţilor, cu deosebirea că aveau paspoale din postav roşu, cu gulerul, ţine-epoleţii şi paftalele de manşetă din catifea neagră, iar nasturii cu marca separată a Principatelor Unite ; cei din trupele din Moldova, capul de bour, iar cei din Muntenia, acvila.

Gulerul şi paftalele de manşetă ale tunicii erau prevăzute cu o baghetă din fir auriu de formă semiovoidală, în linii simple, oblice pentru ofiţerii inferiori, completate sub ea cu un rînd de broderie perlată pentru ofiţerii superiori şi pe un al treilea rînd, un şnur în torsadă pentru generali. Pentru ofiţerii inferiori, pe guler era brodat un rînd de frunze de stejar încolăcite pe ramuri, alternînd cu cîte o ghindă. La ofiţerii superiori erau două rînduri de frunze, iar la generali trei rînduri.

Pe paftalele de manşetă, toţi ofiţerii aveau cîte trei rînduri de cîte două frunze de stejar, peste care se aplicau trei nasturi de uniformă. Generalii aveau şi capacele acoladate, brodate cu două rînduri de frunze executate în maniera celei de la guler. Pantalonii aveau paspoalele distinctive, iar pălăria, fără galon, avea pene bicolore, roşii şi galbene. Mantaua şi cabana, pintenii, centironul şi eghileţii erau ca la aghiotanţii domneşti, la fel ulanca, dar cu pluş roşu şi furajeră din fir auriu. Pentru ţinuta de serviciu, capota avea gulerul şi manşetele din catifea neagră, paspoalate cu roşu, iar chipiul era cu cilindru roşu şi bandă de catifea neagră.

Generalii aveau uniforma croită ca a ofiţerilor din statul major, din postav bleumarin, cu paspoale roşii la ambele ţinute, inclusiv la capotă, ulancă şi cabană, la care broderiile erau din fir auriu, după modelul celei de mătase în-

Fig. 55. Paftaua de la centironul generalilor, model 1860.

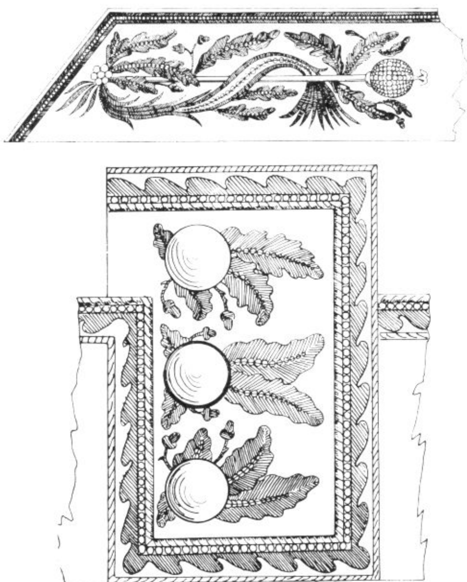

Fig. 56. Broderii de guler și de manșete de la tunica aghiotanților domnești, model 1860.

tîlnită la cabanele ofițerilor. Lampasul dublu se purta atît la pantalonii bleumarin de plină ținută, cît și la cei de serviciu, gri-bleu; cei de călărie, gri-deschis, bazonați, și cei de dril cenușiu aveau numai vipușcă. Mantaua era cu rotondă.

Epoleții aveau fondul executat din fir auriu, cu placa brodată în motive geometrice pe gît și, în spirală, cu ghirlande pe colac, avînd marginea colacului prevăzută cu broderii rotunde peste care erau aplicate șnururi paralele în torsadă, la distanțe egale. De sub broderiile colacului atîrnau franjurile în torsade groase. Gradele erau indicate de stele albe în cinci colțuri, una pentru generalul de brigadă, două pentru generalul de divizie, iar generalul-căpitan, numit și general « en chef », neavînd stele.

Din 1861, ofițerii generali vor purta epoleți cu placă metalică gravată, avînd pe partea ovală un soare de metal galben, cu o stea albă. Astfel, generalul de brigadă va avea pe colacul epoletului numai soarele, generalul de divizie două stele, de o parte și alta a soarelui, iar generalul-primar, denumire nouă, soarele tăiat în briliant, înconjurat de șapte stele albe de-a lungul colacului, așezate la distanțe egale. Ține-epoleții erau brodați cu fir de canetil și fluturi, pe postav roșu.

Pentru manșete, la ulancă, deosebit de galonul cusut în unghi pentru ofițerii superiori, generalii aveau în plus, deasupra acestuia, la distanță de 4 mm, un al doilea galon, lat de 20 mm.

La manta, galonului de 45 mm i se adăugau, după grad, încă unul pînă la trei galoane de 5 mm.

Pălăria-bicorn era prevăzută la marginile de sus cu un galon din fir auriu pentru plină ținută, și din mătase pentru mică ținută. Ornamentul galonului constă din două ramuri de frunze împletite, cu reluări pe fond hașurat, și un chenar pe bandă, cu baza în două rînduri suprapuse pe o dentiție semicirculară. La partea superioară, pe cele două părți de deasupra galonului, pălăria era ornată cu pene scurte, negre pentru generalul de brigadă și albe pentru generalul de divizie. Din 1863, pălăria se poartă numai la ținuta de ceremonie, cu galonul din fir auriu.

Chipiul, după modelul general al armatei, era din postav roșu, avînd pe bandă o ramură de frunze de stejar, ca cele de la guler, pentru generalul de brigadă, două ramuri pentru generalul de divizie și trei pentru generalul-căpitan. Pe fundul chipiului se afla un nod alcătuit din patru rînduri de trese, la împreunarea fundului cu pereții o tresă circulară, iar pe pereții verticali cîte patru. În față, pe partea de sus a benzii, era cusută o baghetă brodată din fir auriu.

Capelul era de asemenea conceput după modelul general, avînd pe marginea clapelor un galon din fir auriu, lat de 20 mm, iar sub acesta alte două galoane, de 5 mm, la distanță de 3 mm unul de altul. În față, în afara ciucurelui, avea ca ornament un fulger brodat, ca la statul major.

Eșarfa (semnul de serviciu) purtată întotdeauna în fața trupei, era executată în țesătură de mătase în formă de

mrejă roşie, cu dungi din fir auriu şi mătase albastră, prevăzută la extremităţi cu două canafuri din fir auriu, cu franjurile lungi. Eşarfa se înfăşura de două ori pe talie, înnodîndu-se astfel ca ciucurii să vină la jumătatea coapselor, nodul făcîndu-se în stînga spadei. Centironul pentru mare ţinută — cu galon din fir auriu — şi cel pentru mică ţinută — de lac — erau ca la statul major, aveau paftale ştanţate în relief, cu un cap de meduză.

În urma unor modificări survenite chiar în cursul anului 1860, cu termen de executare pînă la 1 ianuarie 1861, aghiotanţii domneşti vor purta fondul de guler şi paftale de manşetă bleumarin, paspoalele rămînînd albe la tunică, pantalonii din postav roşu-garance, cu lampas galben la marea ţinută şi bleumarin la ţinuta zilnică. Statul major şi generalii vor avea gulerul şi paftalele de manşete

Fig. 57. Uniformă de general de divizie, model 1860, ţinuta de ceremonie.

din catifea neagră, paspoalele rămînînd roşii, iar pantalonii de culoare roşu-carmin cu lampas bleumarin pentru toate ţinutele la statul major general şi din galon auriu la generali pentru ţinuta mare sau lampas bleumarin pentru mica ţinută.

La toate aceste categorii, din 1862, pluşul marginal de la ulancă va fi negru, ca la artilerie, culorile distinctive — alb şi, respectiv, roşu — rămînînd aceleaşi.

Primii care dobîndesc o uniformă comună sînt *medicii militari*, « ofiţerii sanitari ostăşeşti ai armatei Principatelor Unite ale României », cum îi numeşte regulamentul din 1859. Medicii militari — socotiţi la această dată ca făcînd corp distinct ştiinţific, cu ierarhie separată, dar asimilată cu a ofiţerilor de front — nu trebuiau să poarte epoleţi care, după observaţiile făcute chiar de Carol Davilla, preşedintele comisiei de uniformitate, reprezentau semnul autorităţii, dar aveau nevoie totuşi de un semn distinctiv ostăşesc care să le dea respectul cuvenit.

Tunica medicilor era din postav bleumarin, croită ca şi a infanteriei, închisă la un rînd de şapte nasturi semibombaţi, din alamă aurită, timbraţi în relief cu trei baghete împreunate şi înfăşurate de un şarpe, avînd la partea superioară, în dreptul capului, o « oglindă de prudenţă ». Desenul era înconjurat de două ramuri, una de stejar şi alta de laur.

Pentru *intendenţă*, corp creat mai tîrziu, a fost dată o ordonanţă aparte în 1860. Tunica era din postav bleumarin, încheiată drept pe piept cu nouă nasturi albi pe care era reliefată stema Principatelor Unite, ca la statul major general şi cu aceeaşi distincţie de grad. Manşetele, din postav bleumarin, aveau broderii ca la statul major, dar din fir argintiu. Pantalonii erau roşii, cu lampasuri bleumarin şi din fir argintiu pentru intendentul şef. Capota, cu paspoale roşu-garance, nu avea broderii, ulanca era ca a artileriei, cu pluş roşu, iar mantaua era de culoare ser-vînăt, cu trese din fir argintiu.

Toate trupele — în afară de lăncieri şi pompieri, dorobanţi, vînători, flotilă,

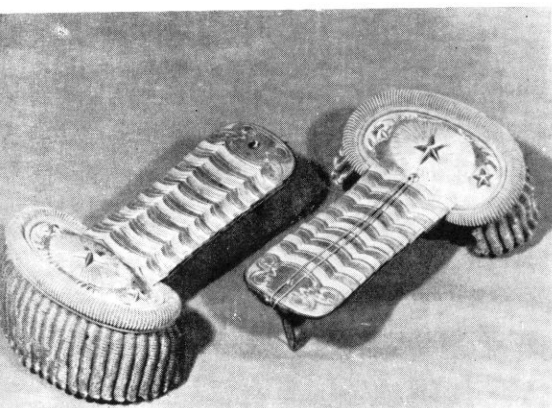

Fig. 58. Epoleți de general de divizie, model 1861, care au aparținut domnitorului Alexandru I. Cuza.

care vor purta coifura armei lor — vor avea drept singură coifură chipiul înalt în față de 8,5 cm. De la această dată se stabilește regulamentar dispunerea treselor, rămînînd în vigoare, cu modificări ținînd doar de formă și dimensiuni, pe tot timpul purtării chipiului în armata română. Astfel, tresele nodului pe fund și cele drepte de pe pereții chipiului vor fi de un singur rînd pentru toți ofițerii inferiori, două rînduri pentru ofițerii superiori și trei pentru ofițerii generali. Gradele se vor indica deasupra turbanului, noțiune nouă uniformologică, echivalentă cu banda, reluată în descrierile regulamentare viitoare, după cum sînt pe mînecile tunicii, de la una la trei pentru ofițerii inferiori și la fel pentru cei superiori, cu adausul galonului țesut în zigzag, în afară de generali care aveau brodat pe turban modelul frunzelor de stejar.

Chipiul se va purta în mare ținută, dezvelit cu pampon sau cu egretă și penaje. În timpul serviciului va fi învelit sau nu, după cum va fi al trupei. Cînd va fi învelit, se va purta numai pamponul.

Ca parte comună, chipiul va avea pe deasupra turbanului, la partea superioară, patru trese în torsadă, fixate la un capăt în rondoul fundului și la celălalt capăt cu un nasture pe care era reliefat însemnul armei, peste o cocardă în trei culori, iar pe turban însemnul fiecărei arme, deasupra subbărbiei false, în forma galonului sîrmat.

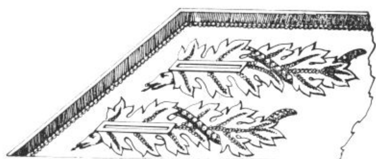
Culorile postavului din care erau confecționați pereții și turbanul rămîn cele descrise la fiecare armă, ca și culorile galoanelor și treselor, generalii avînd în față, pe turban, în locul semnului de armă, soarele descris pentru epoleți.

Generalii comandanți, în marea ținută, vor purta egretă avînd la bază « mărul lunguieț » — o altă denumire nouă, cunoscută pînă acum ca olivă și mai tîrziu ca merișor — din fir auriu-mat și deasupra fulgi tricolori, urmați de egreta propriu-zisă. În mica ținută, la chipiul învelit, generalii fără comandă activă, ca și în marea ținută, vor purta numai mărul din fir auriu-mat.

Ștabul domnesc avea la chipiu, în locul semnului de armă, cifrul încoronat al domnitorului, între două ramuri, una de stejar, în dreapta, iar alta de laur, în stînga, din bronz aurit. În marea ținută, aceștia purtau penaj tricolor, înalt de 8 cm și căzînd pe suprafața vizierei. La corpul de stat major, emblema de pe turban va fi « coiful lui Mars » pe două steaguri încrucișate, între două ghirlande, una de stejar și alta de laur. Ofițerii de intendență nu aveau semn de armă, în schimb cei sanitari, marca lor cu penaj albastru, iar inspectorul general, pene albe cu baza albastră.

Infanteria purta sub cocardă numărul corpului și, în loc de penaj, pampon, roșu pentru soldați, jumătate roșu și jumătate galben la bază, pentru subofițeri, iar pentru ofițeri, bisferic tricolor. Vînătorii aveau pe bandă, ca semn, cornul, cu penajul verde în marea ținută, iar în mica ținută pampon verde pentru soldați, verde și alb pentru subofițeri, bisferic verde pentru ofițerii inferiori și bisferic, verde și alb la bază pentru cei superiori.

Șefii de corpuri titulari, în marea ținută, aveau egretă ca a generalilor, iar locotenenții-colonei din corpurile de trupă și șefii de batalioane, penaje tricolore. Artileria rămîne cu același penaj; geniul, în marea ținută, cu egreta roșie, cu baza din bronz auriu, avînd ca marcă

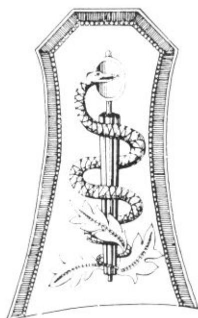

Fig. 59. Broderii de guler și epoleți de la medicii de batalion clasa a II-a, model 1859.

semnul de pe nasturi; iar trenul, o bombă în explozie, cu pene negre în marea ţinută şi pampon, ca la infanterie, în mica ţinută. Grănicerii aveau aceleaşi elemente ca la infanterie, cu deosebirea culorii turbanului şi a treselor.

În afara serviciului, toţi ofiţerii purtau chipiul fără pampon şi egretă — inclusiv lăncierii şi pompierii care aveau ca însemn lăncile încrucişate şi, respectiv, două topoare încrucişate.

La cîteva luni, o nouă ordonanţă hotărăşte purtarea cocardei şi a semnului de armă şi la ţinuta învelită, iar ca însemn, aghiotanţii domneşti vor avea numai coroana princiară; ofiţerii impiegaţi în Ministerul de Război, ofiţerii de intendenţă şi de administraţie vor avea un fulger înconjurat de ghirlandă, ca la statul major. Grănicerii nu aveau însemn, iar cei din compania sanitară, o stea în cinci colţuri. Ofiţerii de intendenţă, cei superiori din minister şi cei principali din administraţie aveau pampon bicolor, cu albastru la bază, ofiţerii sanitari penaj albastru, iar inspectorul general bicolor, cu alb la partea superioară. Toţi ofiţerii sanitari, la mica ţinută, aveau pampon bisferic albastru, iar cei neasimilaţi, o sferă albastră.

Aghiotanţii domneşti şi corpul de stat major, fără deosebire de grad, vor purta pampon bisferic, roşu la bază şi alb sus, ca şi ofiţerii de ordonanţă. Şefii de corpuri, cu egretă la marea ţinută, vor avea la mica ţinută pampon bisferic, alb sus şi tricolor la bază. Toţi ofiţerii superiori care nu intrau în categoriile enunţate purtau pampon bisferic, roşu sus şi galben combinat cu albastru, la bază; cei inferiori aveau pampon bisferic roşu. Ofiţerii de grăniceri aveau pampon bisferic, roşu — la Dunăre, şi verde — la munte.

Toţi ofiţerii de intendenţă şi ofiţerii inferiori impiegaţi ai ministerului şi funcţionarii civili aveau pampon bisferic roşu, cu albastru la bază. Funcţionarii — de la subşefi de secţii în jos — cu drept de a purta uniforma, aveau pampon simplu alb. Intendentul general avea merişor, ca la generali, dar fără egretă.

Soldaţii şi caporalii purtau pampon cu o singură sferă roşie, iar subofiţerii o sferă jumătate roşie, jumătate galbenă la bază.

Lăncierii, dorobanţii călări, pompierii, jandarmii şi flotila purtau la marea şi mica ţinută de serviciu coifura specială a corpului lor.

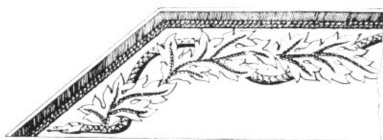

Fig. 60. Broderie de guler și epoleți, reluată și pe manșete la medicii de regiment clasa I, model 1859

Un fenomen deosebit, semnalat pentru prima dată în uniformologia românească, este instituirea uniformelor de vivandiere, corp auxiliar compus din femei, înființat în 1865. Uniforma lor va fi conformă cu a armelor în componența cărora intrau.

În afara elementelor de uniformă ale armelor respective, vivandierele au ca

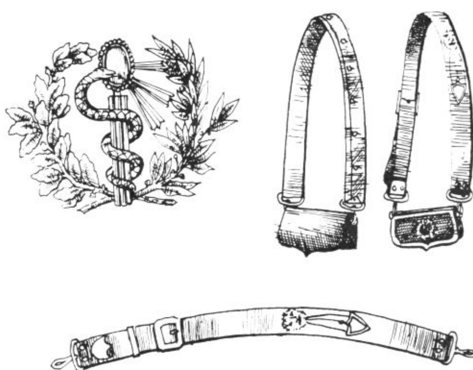
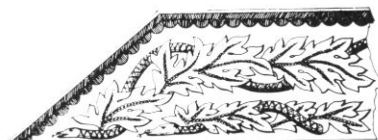

Fig. 63. Ledunca medicilor militari pentru ținuta învelită și pentru ținuta plină, model 1859.

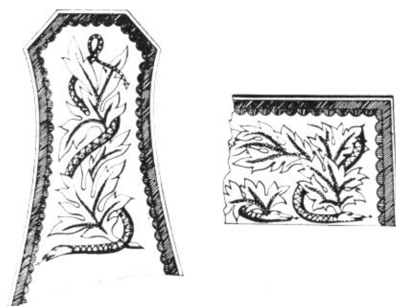
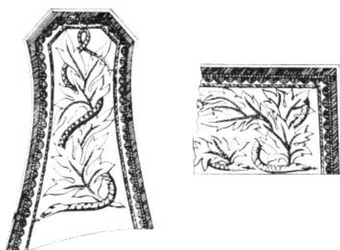

Fig. 61. Broderii de guler, epoleți și manșete pentru medicul de brigadă, model 1859.

elemente uniformologice comune: pălăria, în afara celor de pe lîngă regimentele de lăncieri, cu bandă tricoloră deasupra borurilor, atîrnînd la spate în două panglici, cu însemnul de armă în față și o cocardă tricoloră pe partea dreaptă. La aceasta se adaugă o cravată roșie, fustă plisată şi un şorț scurt, cu două buzunare oblice. Fustele, bleumarin, terminate cu franjuri albe, au la infanterie două cercuri roşii la bază, la vînători fond gri cu două cercuri verzi, iar la celelalte arme jumătatea superioară roşie, cu trei cercuri bleumarin la bază.

★

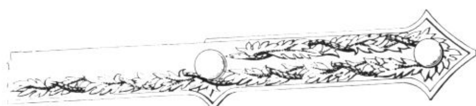

Fig. 62. Broderie de la guler, epoleți, manșete și capacele de la spatele tunicii pentru inspectorul general, model 1859.

Dacă perioada cuprinsă între 1859—1866 a constituit nu numai uniformizarea costumelor militare ale armatei Principatelor Unite, ci și procesul de conturare a siluetei unei uniforme naționale, înlăturînd parțial influența modei străine, perioada următoare, între 1866—1872, va încerca să dea o linie proprie românească, ce se va definitiva o dată cu distribuirea uniformelor model 1872/1873. Diferitele schimbări, determinate de reorganizarea armatei din 1868 şi 1872, duc la modificarea uniformelor în concordanță cu cerințele cîmpului de luptă, cu dezvoltarea armatelor şi uniformelor europene.

După legea de reorganizare a armatei din 22 iulie 1868, prin « Înalt decret» nr. 1188, din 22 iulie 1868, se stabileşte noua uniformă.

O caracteristică ținînd de modificarea generală privesc epoleții cu franjuri. Aceștia rămîn în uz la toate armele în afară de vînători pedeștri și călări, jandarmi de județe, dorobanți călări, medici, intendență și administrație.

Epoleții se purtau cu ține-epoleți, fără tresele de distincție ale gradului la manșetă. În afara cazurilor prevăzute mai sus, distincția gradelor ofițerești se va face la orice ținută prin tresele de la chipiu și cele de la mîneci, modificate prin renunțarea la forma în « ghirlandă » și trecerea la dispunerea lor în unghi — cu acoladări laterale — sau circular.

Tunica — ce nu comporta epoleți cu franjuri —, pentru orice grad și armă, va avea pe umeri găitanele din tresă de fir auriu, existente la mantale, formînd o treflă pe cusătura care unește mîneca cu umărul și care se vor numi de acum înainte « trefle » sau epoleți-treflă.

La coifuri se va pune cifrul domnesc, sub cocardă, în locul însemnelor sau numerelor de pînă acum.

Mantaua de cauciuc, de culoare neagră sau bleumarin, fără lustru și fără nici un semn distinctiv, este permisă ofițerilor de orice grad și de la orice armă, numai pe timp rece și în campanie, de asemenea chipiul de lac sau marochin — în manevre și în mica ținută. Ofițerii de infanterie de orice grad vor purta, în marșuri sau în campanie, pantaloni și cizme pînă sub genunchi.

Obiectele de uniformă care nu sînt suprimate sau modificate prin dispozițiile decretului din 1868 rămîn cele de pînă acum.

La infanteria de linie, tunica rămîne după croiala veche, încheindu-se cu șapte nasturi în față, la mînecă rămînînd numai cîte un nasture. Coloanele de la umăr se înlocuiesc cu doi contra-epoleți de culoarea postavului tunicii, paspoalați cu roșu-garance, cusuți în umăr și prinși în nasturi la guler, unde iau formă unghiulară. Pantalonii, din postav gri, aveau vipușcă roșu-garance. Mantaua, din postav gri, primește epoleți din postavul fondului, paspoalat cu roșu-garance. Spatele prezintă încrețituri peste care sînt cusute capace legate între ele de o martingală lată de 4,5 cm. Bluza de vară era din pînză cenușie-închisă, în forma unui paletot, largă pentru a se putea strînge pe talie. Se încheia pe piept cu un rînd de șase nasturi îmbrăcați. Pantalonii de vară erau confecționați din flan alb. Uniforma săpătorilor era ca cea descrisă pentru trupă.

La ofițeri, tunica și pantalonii se confecționau ca la trupă, adăugînd distincțiile ofițerești. Mantaua, din postav sau velur gri, avea două buzunare laterale-acoperite de clape în dreptul celui de al șaselea nasture — și capace acoladate la spate. Bluza de vară, din lînă ușoară de culoare albastru-închis, se strîngea cu două șireturi culante într-o culisă interioară pentru a forma încrețituri în talie. Se închidea cu șase nasturi cu butoniere interioare și avea buzunarele laterale cu clape acoladate. Gulerul și manșetele, ca ale tunicii, erau paspoalate cu roșu-garance, iar distincțiile de grad, dispuse după model. Se purta facultativ numai în mica ținută, la cazarmă, la instrucție și în oraș, nu și la ținuta de serviciu și la cea de campanie. Pantalonii de vară erau din pînză albă sau din dril. Centironul se încheia cu două paftale rotunde, avînd pe el marca infanteriei. Znacul, semnul de serviciu, este înlocuit cu eșarfa din fir auriu cu dungi roșii și albastre de mătase, pentru a da nuanța tricoloră, și era agrafată.

La vînătorii pedeștri tunica rămîne la fel, din postav castaniu, încheiată la două rînduri de cîte cinci nasturi, înlocuind doar coloanele cu epoleți din postav verde, de forma și dimensiunile epoleților infanteriei. Pantalonii, de culoarea de pînă acum, tăiați însă ca la infanterie, se purtau cu cizme, ghetele și jambierele albe suprimîndu-se. Mantaua avea paspoale verzi, iar bluza și pantalonii de vară erau ca la infanterie. Ofițerii aveau uniforma ca la trupă, cu distincțiile ofițerești.

Ofițerii de graniță poartă tunică din postav negru, cu trefle și trese din fir argintiu, pantaloni și manta ca la infanterie.

Jandarmii pedeștri aveau cască de piele neagră lăcuită, cu garnitură de

metal galben, cu cifrul domnesc în față, iar la partea dreaptă, o cocardă. În 1869, culoarea garniturilor metalice ale căștilor se schimbă în alb. Tunica — din postav albastru-închis, cu guler, manșete și paspoale roșii-garance — avea ține-epoleții din postav de aceeași culoare, paspoalați cu roșu-garance, iar în loc de epoleți, trefle din postav galben. Nasturii, din metal galben, erau semibombați, simpli, fără nici o marcă. Pantalonii de mică și de mare ținută și mantaua și vesta de mică ținută erau ca la infanteria de linie. Centironul, din piele albă, avea pafta galbenă. Ofițerii aveau uniforme la fel, cu distincțiile respective din fir auriu. Chipiul, după modelul general, avea banda roșie-garance și calota de culoarea fondului, iar eghileții ca ai jandarmilor călări.

Școala militară purta chipiu din postav roșu-garance, cu bandă de culoare albastru-deschis. Tunica, din postav albastru-deschis, paspoalată cu roșu-garance, avea contra-epoleți roșii-garance nepaspoalați. Colțurile gulerului erau ornate cu cîte o grenadă din mătase galbenă, ca la infanterie. Pantalonii, tăiați drept, din postav gri, aveau o bandă roșie-garance pe cusăturile laterale exterioare. Mantaua, ca la infanterie, avea pe guler grenade din postav galben. Egreta galbenă este înlocuită cu alta roșie.

Ofițerii din cadrul școlii aveau aceeași uniformă, cu distincțiile de grad. Cabana ofițerilor se suprimă.

După legea de reorganizare a armatei din 22 iunie 1868, unitățile de cavalerie vor continua să funcționeze atît în cadrul armatei permanente, cît și pe lîngă armata teritorială. Din armata permanentă făceau parte încă cele două regimente de lăncieri, dintre care unul a fost transformat în regiment de vînători călări, unitate de cavalerie numită astfel pentru prima dată în armata română. Existența vînătorilor călări este de scurtă durată. Din celelalte rezerve de cavalerie se mai formează un regiment de roșiori și unul de călărași. La acestea se adaugă, ca subunități de gardă călare, un escadron de jandarmi călări la București și unul la Iași. Aceste subunități de jandarmi călări, formate exclusiv din trupă și ofițeri de cavalerie, se deosebeau atît ca armă, cît și ca întrebuințare de jandarmii pedeștri, ele fiind subunități călări de gardă.

În armata teritorială, cavaleria era formată din dorobanți călări și jandarmi călări, constituiți în escadroane și divizioane.

Toate regimentele și subunitățile de cavalerie, exceptînd jandarmii călări de București și de Iași, vor purta uniforma după modelul husarilor, cu tunici ornate cu cinci rînduri de brandenburguri și pantaloni de culori diferite, în funcție de regiment.

Vînătorii călări aveau căciulă din blană neagră de miel, cu fundul din postav, care va atîrna pe partea stîngă pînă în dreptul marginii de jos a căciulii. Postavul va fi de culoare galbenă pentru

Fig. 64. Uniformă de sublocotenent de administrație (administrator clasa a II-a), model 1862, ținuta de serviciu cu ulancă.

regimentul 1 şi roşie pentru cel de al 2-lea. Un găitan de lînă, ca cel de la tunică, va orna căciula, traversîndu-i pereţii.

În faţă se fixa cocarda, iar sub ea cifrul. Drept panaş, se purta egreta de culoare roşie. În ţinuta de campanie, căciula era acoperită de muşama, neavînd egretă. La mica ţinută se purta boneta, ca a foştilor lăncieri, cu paspoale în culoarea regimentului.

Tunica, din postav castaniu, cu găitan din lînă galbenă amestecată cu lînă albastră şi roşie, avea cinci « ceaprazuri ». Pantalonii, din postav albastru-închis, tăiaţi strîmţi, aveau găitane, ca şi tunica, pe cusăturile laterale exterioare şi în faţă. La mica ţinută, pantalonii erau gri, tăiaţi drept, cu paspoalele respective. Mantaua, tot gri, încheiată cu patru nasturi, drept pe piept, era lungă pînă la 30 cm de pămînt, dar fără pelerină, care se înlocuieşte cu o glugă. Brîul şi ţine-căciula erau din şnur de lînă tricoloră, iar giberna din piele albă. Cizmele, cu pinteni ficşi, erau tivite la partea superioară cu un găitan, ca al tunicii, iar la mijloc era fixată o rozetă tricoloră sub deschiderea unghiulară a cizmei. La mica ţinută, cizmele erau ca ale celorlalte arme. La ofiţeri uniforma era la fel, găitanele fiind confecţionate din fir auriu amestecat cu mătase roşie şi albastră. Pe mînă purtau tresele după modelul general şi pe umăr trefle, iar la ţinuta mică, tunică cu găitane din ispahan negru şi pantalonii gri, semilargi, cu paspoal din postav distinctiv. La exerciţii şi în ţinuta de campanie se purtau pantaloni strîmţi şi botfori.

Toate fireturile-anexă erau din fir auriu cu mătase roşie şi albastră, iar rozetele din metal galben. Giberna rămîne după modelul folosit pînă la această dată de lăncieri.

Ofiţerii purtau şi ulanca, din postav de culoarea tunicii, cu găitane din mătase neagră, mărginită cu astrahan negru.

De la înfiinţarea regimentului, la sfîrşitul anului 1868, pînă în prima jumătate a anului 1869, călăraşii au purtat la marea ţinută tunică din postav bleumarin-închis, cu brandenburguri din fir galben, înspicat cu fire de mătase roşie şi albastră. Pantalonii erau din postav roşu-garance, cu găitane din fir auriu amestecat cu mătase albastră şi roşie, la trupă din lînă, şi căciulă neagră de astrahan, cu fund şi flamă roşie. Căciula era cusută cu şnur tricolor, avea în faţă torsadă peste cocarda tricoloră şi cifrul domnesc din metal galben, ţine-căciulă tricoloră, cu cîte două noduri la capete, de care atîrnau ciucuri tricolori. Acest tip de căciulă este valabil, păstrînd culoarea distinctivă, pentru toate unităţile de cavalerie care purtau tunică cu brandenburguri. Brîul, executat la fel, era cu nuanţă tricoloră, giberna din piele albă, respectiv din fir pentru ofiţeri, cu tabacheră din metal galben, pe a cărei faţă cu marginea zimţată era reliefat însemnul cavaleriei: două săbii încrucişate sub şase steaguri dispuse de o parte şi de alta. Cizmele, după modelul descris la vînătorii călări, aveau marginea de sus tivită cu găitan tricolor, iar sub unghi, rozetă galbenă.

Roşiorii aveau tunică roşie-garance, pantaloni din postav vînăt şi toate găitanele şi fireturile tricolore ca la vînători călări şi la călăraşi.

Uniforma dorobanţilor călări rămîne cea purtată pînă la această dată, dar cu cinci găitane negre şi cu suprimarea ciucurilor de la rozete. Ofiţerii aveau uniforma ca a trupei, dar cu găitane de ispahan negru la tunică şi la pantaloni, atît la ţinuta mare, cît şi la cea mică. La cizme, găitanul era tot de ispahan negru. Giberna şi centironul erau din piele neagră. Ulanca rămîne la fel, dar cu cinci găitane. Căciulile erau ornate cu şnur galben în 1868 şi neornate în 1870, fundul şi flama fiind din postav roşu, iar egreta roşie, cu merişor galben.

Jandarmii călări, deosebiţi de cei din escadroanele de gardă, aveau tunică şi pantaloni ca dorobanţii călări, dar cu brandenburgurile şi şnurul căciulii din lînă sau fir tricolor, la fel brîul şi ţine-căciula. Egreta, tricoloră, avea merişor roşu, iar fundul căciulii era din postav galben, schimbat cu roşu în 1869. Pantalonii, din postav gri, erau ornaţi cu

găitane, iar cizmele, tivite cu găitan tricolor, aveau rozete.

La ofiţeri se adaugă însemnele de grad şi chipiul cu paspoale galbene. Giberna şi centironul erau de lac, cu garnituri din metal galben pentru ofiţerii inferiori, iar pentru cei superiori, cu banderolă de fir auriu.

Jandarmii călări din Bucureşti şi din Iaşi aveau cască de lac, cu garnituri din metal galben, cifru domnesc în faţă, cocardă numai în dreapta şi penaj alb. În mica ţinută, purtau boneta albastru-închisă, paspoalată cu roşu-garance.

Tunica — bleumarin, cu guler şi manşete din postav roşu-garance, cu nasturi galbeni simpli — era după forma şi dimensiunile tunicii de infanterie, cu poalele căptuşite cu postav roşu-garance, astfel ca la călărie, răsfrîngînd pulpana, prinsă la colţuri în copci, să fie de aceeaşi culoare cu manşetele şi gulerul. În loc de contra-epoleţi vor avea ţine-epoleţi din postavul tunicii, paspoalat cu roşu-garance prin care trec treflele din lînă galbenă. În 1869, epoleţii şi eghileţii jandarmilor călări îşi schimbă culoarea în alb. Căştile sînt confecţionate din metal alb. Pantalonii de mare ţinută erau strîmţi, din postav alb, purtaţi în botfori, iar cei de mică ţinută erau gri, tăiaţi drept, cu paspoal roşu-garance şi purtaţi peste cizme.

Fig. 65. Uniformă de vivandieră de infanterie, model 1865.

În 1870, în marea ţinută pentru baluri, se introduc pantaloni bleumarin, largi, cu vipuşcă roşie.

Mantaua era ca a vînătorilor călări, iar giberna din piele albă, cu o cartuşieră neagră. Centironul, din piele albă, avea pafta de alamă. Mănuşile erau din piele de castor, iar botforii peste genunchi, cu pinteni mobili ataşaţi cu ajutorul curelelor.

La marea ţinută se purtau eghileţi din lînă galbenă pe umărul stîng, pentru prima dată apărînd aşa la armata română, numai pentru detaşamente de gardă, dar pentru o scurtă perioadă de timp.

Ofiţerii aveau în plus, pentru mica ţinută, chipiul bleumarin, cu bandă roşie-garance. Centironul de mare ţinută, din fir, şi cel de mică ţinută, din piele neagră lăcuită, se încheiau cu pafta ca la trupă, eghileţii şi giberna erau însă din fir auriu.

Din mai 1869, călăraşii vor purta acelaşi fond de uniformă, cu deosebirea că brandenburgurile, găitanele, şnurul care orna căciula, ţine-căciula, brîul şi meri-şorul erau din fir auriu, respectiv din lînă galbenă, fundul căciulii galben şi egreta albă. Din 1869 dorobanţii călări vor purta şi ei brandenburguri şi fireturi galbene.

În 1870 intervine o schimbare numai în ceea ce priveşte rozetele, care vor fi galbene la călăraşi şi albe la vînătorii călări. Pentru mica ţinută, boneta şi chipiul erau din postav bleumarin cu paspoal, respectiv, cu bandă de culoarea regimentului. Mantaua era din postav sur, cu petliţe-săgeată, contra-epoleţi şi paspoal de culoarea distinctivă, nasturii simpli, iar bluzele de vară, de culoare

gri-deschis, cu paspoalul corespunzător.
Tot din 1870, brandenburgurile la dorobanții călări vor fi roșii, căciula cu fund și flamă roșie, iar boneta și chipiul cu paspoal roșu.
În 1870 se suprimă pantalonii din postav gri la vînătorii călări, călărași și roșiori, iar cizmele de mare ținută se poartă obligatoriu și în mica ținută.
Uniformele cavaleriei rămîn neschimbate pînă în 1871, cînd intervin modificări impuse de reorganizarea acestei arme. În 1871 se desființează vînătorii călări. Escadronului de jandarmi călări de la București i se mai adaugă unul pentru a forma divizionul de jandarmi călări care împreună cu cel de la Iași vor constitui, în 1908, regimentul de escortă.
La 25 octombrie 1871, regimentul 1 roșiori primește drept culoare distinctivă culoarea albă, regimentul 2 roșiori, galbenul-limoniu, iar escadronul de școală, albastrul.
La această dată, dorobanții călări își vor schimba denumirea în călărași, ca fiind mai conformă cu numele tradițional. Prin legea din 1872, călărașii, împreună cu o parte din jandarmii călări de districte, care se desființează, se constituie în opt regimente de călărași, care vor purta tunică bleumarin, cu brandenburguri roșii, căciulă ca a roșiorilor — cu fund roșu, dar cu un lanț pe un postav de culoare distinctivă în loc de găitan —, egretă roșie și pantaloni albi, cu găitane roșii.
Atît la trupă, cît și la ofițeri uniforma artileriei se schimbă numai în privința culorii.
Chipiul bleumarin are bandă din postav și, respectiv, din catifea neagră, iar tunica — după croiala veche, cu aceleași însemne și paspoale, dar din postav castaniu — este încheiată la două rînduri de cinci nasturi. Epoleții se înlocuiesc la trupă prin contra-epoleți din postav negru, paspoalați cu roșu-garance, plastronul și furajera suprimîndu-se. Panașul este înlocuit cu egretă, ca la geniu, iar nasturii au imprimat numărul regimentului. Pantalonii de mare ținută sînt din postav sur, cu paspoal roșu-garance, tăietură dreaptă, iar mantaua este ca a cavaleriei, pentru soldații călări, și ca a infanteriei, fără paspoale, pentru cei pedeștri.
La ofițeri, gulerul, pieptii și manșetele tunicii sînt din catifea neagră. Se suprimă galonul de fir de la marginea gulerului, iar pantalonii din postav gri vor avea cîte două lampasuri roșii-garance. La exerciții și în campanie, se vor purta pantaloni strîmți, cu cizmă și numai cu paspoal. Cei bazonați cu piele se suprimă. Mantaua, ca a trupei, are distincțiile ofițerești. Ulanca, din postav de culoarea tunicii, se va purta cu furajeră, ca și pînă acum, iar nasturii sînt ca la trupă, cu numărul regimentului.
La tunica geniștilor se adaugă, pe fondul vechi, contra-epoleți din postav negru, cu paspoal roșu-garance, avînd nasturii cu numărul batalionului. Pantalonii, de culoarea tunicii, au doar vipușcă roșie. La ofițeri se suprimă broderiile de la marginea gulerului, rămînînd doar grenadele, iar pantalonii cu un singur lampas roșu pe cusăturile laterale. Semnul de serviciu, ulanca și cabana se suprimă. La ofițerii statului major de geniu, la care se desființează eghileții și pălăria, uniforma va fi ca a ofițerilor de geniu, cu deosebirea că nasturii vor fi simpli, păstrînd ulanca și penajul după modificările efectuate la uniforma statului major.
La trupă și la ofițerii trenului și echipajelor tunica din postav castaniu va fi de forma celei de la infanterie, cu un rînd de nasturi. La soldați, gulerul și contra-epoleții vor fi din postav negru, paspoalat cu roșu-garance, iar nasturii simpli. Garniturile de la chipiu și gibernă sînt din metal alb. La ofițeri, pantalonii vor avea numai vipușcă albă, toate fireturile și garniturile fiind albe.
La pompieri, tunica de mare ținută era ca la infanterie, în afara gulerului care se confecționa din postav roșu-garance, la mica ținută rămînînd vesta. Nasturii, simpli, se purtau la ambele ținute, iar pantalonii și mantaua erau ca la infanterie.
Bicornul și chipiul statului major general rămîn în dotare, dar chipiul era în

întregime din postav de culoarea tunicii. La bicorn, pana va fi frizată, de culoare neagră pentru generalii de brigadă și albă pentru generalii de divizie. La chipiu, banda nu era brodată, ci se compunea dintr-un galon din fir auriu, țesut cu frunze de stejar pe trei rînduri pentru generalii de divizie și pe două rînduri pentru cei de brigadă.

Broderiile gulerului și manșetelor tunicii vor avea trei și, respectiv, două rînduri de frunze de stejar. Pantalonii, din postav de culoarea tunicii pentru marea ținută, aveau două lampasuri de culoare roșu-aprins. Pentru mica ținută, pantalonii din postav gri aveau lampasuri roșii. Mantaua, ca a vînătorilor călări, paspoalată cu roșu, se încheia la două rînduri de nasturi, iar ulanca, după modelul vechi, se încheia la două rînduri de cîte cinci nasturi.

Pentru marea și mica ținută la statul major, prin suprimarea pălăriei, singura coifură rămîne chipiul. La tunică se fac modificări ca la infanterie, cu nasturi simpli. Pantalonii, la ambele ținute, aveau lampasuri roșu-garance, iar pentru călărie numai vipușcă. Mantaua, ca la vînătorii călări, avea paspoal roșu, iar ulanca era cu modificările enunțate. Se suprimă cabana și eghileții.

Uniforma flotilei rămîne cea veche, suprimîndu-se cabana gri. La tunicile ofițerilor se introduc la umeri treflele.

La ambele ținute ale medicilor rămîne numai chipiul din postav bleumarin, cu bandă din postav galben. În marea ținută aveau panaș din pene galbene, iar cei de la corpuri, pampon dublu, cu bila de sus galbenă și cu cea de jos roșie. Tunica era ca a infanteriei, cu paspoale și guler galbene, fără broderii, cu manșete rotunde, galbene, avînd deasupra trese circulare de grad. Pentru toate gradele se vor purta contra-epoleți cu fond bleumarin, pe care erau aplicate broderiile medicului de batalion clasa a II-a, model 1859. Pantalonii, gri, aveau paspoal galben și erau tăiați drept. Medicii atașați la corpurile călări vor purta în ținuta de campanie pantaloni strîmți și cizme. Mantaua, ca la infanterie, avea paspoale galbene pentru medicii din administrația centrală și spitale, iar pentru cei de la trupele călări, ca la vînătorii călări. Fireturile erau galbene și nasturii simpli. Pălăria, cabana, eșarfa și eghileții se suprimă. Trusa, din piele neagră lăcuită, cu garnituri de metal galben, rămîne pentru ofițerii inferiori cu banderolă din piele, și din fir auriu, pentru ofițerii superiori. Aceeași uniformă poartă și farmaciștii militari.

Inspectorul general al serviciului sanitar al armatei purta aceeași uniformă, cu deosebirea că la guler avea un galon din fir auriu, țesut cu broderiile vechi, dar nereliefate, iar contra-epoleții din 1859.

Veterinarii militari vor avea aceeași uniformă, cu deosebirea că toate gradele au contra-epoleți cu broderia de pînă acum a veterinarilor de divizion clasa a II-a și nasturi albi. Mantaua va fi ca a vînătorilor călări.

Compania sanitară poartă chipiu cu bandă galbenă, cu pampon simplu, galben, în marea ținută, iar în mica ținută, bonetă ca la infanterie, paspoale galbene. Tunica, precum cea de la infanterie, cu paspoale galbene și manșete în colț, avea contra-epoleți paspoalați.

Compania de lucrători va avea uniforma ca a infanteriei, nasturi și garnituri albe, paspoalele, banda chipiului, contra-epoletul și manșetele în colț din postav de culoare albastră, ca și pamponul simplu.

Șefii de muzică au tunica întocmai ca a infanteriei, cu paspoale roșii, dar fără epoleți, cu manșete rotunde cu trese circulare de grad, ca și la chipiu, cu penaj verde pentru marea ținută.

Ofițerii din administrația centrală, care provin din alte corpuri, poartă uniforma corpului de origine. Toți ceilalți ofițeri din acest serviciu vor avea uniforma întocmai ca a ofițerilor de infanterie, avînd în plus, cusut pe colțurile gulerului, însemnul de la chipiu. Toate fireturile vor fi albe, nasturii din metal alb, fără însemne. În marea ținută, la chipiu se atașa un pampon dublu-tricolor.

La intendența militară, chipiul, din postav bleumarin, are banda albastră,

cu panaş albastru la marea ţinută. Tunica, după modelul infanteriei, va avea paspoale albastre, manşete circulare şi guler de culoare albastru-deschis. Pe guler, la colţuri, se ataşau aceleaşi broderii pentru toate gradele. Pe mîneci, deasupra manşetelor, gradele erau indicate cu trese albe. Toate fireturile şi anexele metalice erau albe. Centironul era din fir argintiu, cu mătase roşie şi albastră. Pantalonii , gri, cu tăietură dreaptă, aveau lampas albastru. Pălăria, eşarfa, eghileţii şi cabana se desfiinţează. Intendentul şef avea la guler şi manşetă galon din fir argintiu, ţesut cu broderia descrisă.

Fig. 66. Uniformă de sublocotenent de călăraşi, model 1869.

Acelaşi galon este cusut şi la chipiu, fără alte trese.

Ofiţerii de administraţie au uniforma la fel, fără broderie la guler, iar pantalonii numai cu paspoal. La chipiu, pentru marea ţinută, spre deosebire de ceilalţi, aveau pampon dublu, tricolor.

Elevii şcolii de administraţie aveau uniforma la fel, dar fără distincţii, cu pampon dublu, tricolor şi fără epoleţi, doar cu un galon subţire, din fir argintiu, deasupra manşetei.

În 1869 se stabilesc detaliile la uniforma generalilor. Generalul de brigadă va avea la guler şi la manşete cîte un rînd de broderii, generalul de divizie două rînduri, iar generalul-şef trei rînduri.

Chipiul, în marea ţinută, din postav bleumarin, va avea pe banda roşie broderiile de la guler. Pe fundul chipiului, nodul era făcut din patru trese, la împreunarea cu pereţii exista o tresă, iar pe cusăturile verticale cîte patru trese. În faţă se aplica o broderie din fir auriu reprezentînd bagheta.

Pînă în 1872 mai au loc o serie de modificări care pregătesc fondul uniformelor româneşti tradiţionale.

Astfel, în martie 1870 contra-epoleţii la tunica şi la mantaua infanteriei de linie vor fi din postav roşu, avînd pe mijloc numărul fiecărui regiment, din postav de culoarea fondului, iar la vînătorii pedeştri din postav verde, cu numărul din postav de culoarea fondului. La artilerie, contra-epoleţii vor fi din postav negru, cu numărul regimentului roşu, la companiile de uvrieri contra-epoleţii vor fi negri, fără număr, iar la batalioanele de geniu tot negri, paspoalaţi cu roşu-garance, şi număr tot roşu-garance. Trenul de echipaje militare poartă epoleţi negri, paspoalaţi cu roşu şi litera *T* tot din postav roşu.

Grănicerii primesc culori distinctive după diviziile teritoriale. Grănicerii din raionul Diviziei I vor purta la manta paspoal roşu-deschis şi contra-epoleţi la fel, fără număr. Divizia a II-a va avea culoare distinctivă galben-limoniu, Divizia a III-a albastru, iar Divizia a IV-a,

verde-deschis. Nasturii, semibombați, fără număr, vor fi albi. Căciula, din blană neagră de miel, va avea fund din postav de culoare distinctivă, iar în față o cocardă cu cifrul domnesc, din metal alb, de mărimea celui de la căciulile cavaleriei. Pampoanele vor fi de asemenea de culoare distinctivă.

Jandarmii pedeștri primesc contra-epoleți la mantale și tunici și paspoale din postav alb, iar pompierii din postav roșu, cu litera *P* din postav de culoarea fondului tunicii și, respectiv, a mantalei.

Companiile sanitare, de uvrieri de administrație și de disciplină vor avea contra-epoleți din postav roșu, fără număr, doar cele sanitare avînd la mijloc litera *S*, din postav bleumarin.

Giberna tuturor ofițerilor de artilerie va fi ca și pînă acum, dar căptușită cu o catifea roșie. Dragonul și centironul de mare ținută vor fi din fir auriu, la fel cu al regimentelor de cavalerie, dar căptușit cu o catifea roșie, la paftale rămînînd tot tunurile încrucișate, în loc de cap de leu.

La cîteva luni după aceea, în iulie 1870, dragonul în forma cunoscută se suprimă pentru toți ofițerii, înlocuindu-se cu dragonul din mătase neagră, cu dungi tricolore din mătase și ciucure lat din fir auriu. Centironul de lac al ofițerilor de infanterie se suprimă, menținîndu-se numai cel din fir.

Pentru prima dată în 1870 căpitanii și coloneii vor purta cîte trei stele pe epoleți.

Bluza va fi purtată de ofițeri ori de de cîte ori și trupa va fi cu bluza de pînză.

Se reintroduc eghileții, ca mai înainte, pentru corpul de intendență, iar penajul de la chipiu va fi bicolor, alb la partea superioară și roșu la bază. Guarzii de artilerie, formațiune înființată prin decretul nr. 998 din 1864, vor purta uniforma ofițerilor de administrație, avînd însă culorile distinctive ale artileriei.

La statul major general, eșarfa se înlocuiește cu a infanteriei, iar pamponul și egreta, cu penajul tricolor dinainte de 1868. Pantalonii bleumarin

Fig. 67. Uniformă de locotenent de vînători călări, model 1868.

se suprimă, menținîndu-se numai cei gri, cu lampas în marea ținută și vipușcă pentru ținuta de toate zilele.

Pentru artilerie și trenul de echipaje se suprimă egreta și pamponul, înlocuindu-se cu penajele dinainte de 1868, adică roșu la artilerie și negru la tren.

Tunica ofițerilor de graniță va avea croiala celei de infanterie, cu nasturi și fireturi albe, paspoalele și manșetele avînd culorile distinctive ale diviziilor teritoriale.

Uniforma ofițerilor de miliție va fi tot ca a infanteriei, cu paspoalele și

manşetele de tunică după modelul corpului grănicerilor, dar cu fireturi şi nasturi de culoare galbenă.

Auditorii armatei (ofiţerii de justiţie militară) poartă uniforma ultimului corp din care au făcut parte.

Secretarii clasa I şi a II-a de pe lîngă punctele de frontieră vor purta, la chipiul bleumarin, bandă şi paspoal de culoarea distinctivă a diviziei teritoriale pe raza căreia se afla, avînd brodată cu fir argintiu, pe bandă, în faţă, inscripţia: « Serviciul frontiere ».

În 1870 se dă o nouă uniformă corpului flotilei, închisă la două rînduri cu cîte doi nasturi mici. Gulerul întors avea pe fiecare colţ cîte o ancoră din postav roşu. Spenţerul de ordonanţă, de aceeaşi culoare, se încheia la două rînduri de cîte nouă nasturi, avea manşete despicate, închise cu cîte doi nasturi şi guler întors, prevăzut cu ancore ca la cabană.

Pantalonii de ordonanţă, cu tăietură dreaptă, erau din acelaşi postav, iar ceilalţi, de flanc, unul din pînză albă şi celălalt din pînză cenuşie, mai groasă, tăiaţi ca cei de ordonanţă.

Bluza din pînză groasă, cenuşie, se încheia cu un nasture de os la gît şi cu cîte unul la manşete. Cămaşa de marină va fi de pînză, avînd un guler mare albastru, cu trei şireturi albe la margine, cusute la distanţe de 8 mm unul de altul. Pe ambele părţi ale despicăturii pieptului se află cîte două şireturi pentru a strînge bluza. La manşete, va avea, de asemenea, trei şireturi albe, ca pe guler. Flanela va fi din bumbac, fără guler, cu dungi albastre şi albe, cele albastre late de 12 mm şi cele albe de 20 mm.

Cravata va fi de două feluri: una tricotată, din lînă neagră, iar cealaltă din lustrin. Pălăriile de asemenea vor fi de două feluri: una de lac, iar alta de paie, ambele cu panglică neagră de mătase, pe partea din faţă aplicîndu-se, cu litere aurite, numele bastimentului, iar la capetele atîrnînde, cîte o ancoră.

Boneta de lucru, cu o calotă, va fi din pîslă neagră, prevăzută cu o bandă încercuită cu panglică neagră, ca la pălărie.

Mantaua avea capişon, era din postav gri-deschis, după forma infanteriei de linie şi nu depăşea ca lungime 8 cm peste genunchi. Pantofii erau din toval, iar cizmele după modelul general.

Ofiţerii inferiori şi superiori aveau două ţinute. În marea ţinută purtau frac albastru-deschis, cu două rînduri de cîte nouă nasturi, cu ancora încoronată în relief. Gulerul era drept şi manşetele despicate, prevăzute cu doi nasturi. Pantalonii, din acelaşi material, erau ornaţi pe cusăturile laterale cu un galon din fir, lat de 4 cm pentru ofiţerii superiori şi de 3,5 cm pentru cei inferiori. Vara, pantalonii erau din dril alb, fără galon. Vesta, de pichet alb, se încheia cu şapte nasturi mici de uniformă şi se purta cu fracul la marea ţinută.

În mica ţinută se introduce gherocul bleumarin-închis, cu port-epoleţi, guler răsfrînt, avînd pe mîneci galoanele distinctive de grad deasupra nasturilor, iar la spate două capace. Gherocul se încheia la două rînduri de cîte cinci nasturi, iar la spate avea doi nasturi în talie şi doi mai jos.

Pantalonii erau din postav bleumarin-închis sau alb, cu buzunare drepte, iar vesta din postav sau din pichet, după timp.

Pentru distincţiile de grad, sublocotenentul purta un galon din fir auriu, cu un ochi deasupra, simbolizînd colacul — care se va întîlni la toate gradele pe primul galon de sus —, locotenentul două galoane şi căpitanul trei. Maiorul, ca toţi ofiţerii superiori, avea un galon din fir auriu-mat la baza galoanelor indicatoare de grad, lat de 14 mm şi deasupra un galon îngust cu ochi.

În serviciul de iarnă şi pe timp urît, ofiţerii aveau cabană din postav bleumarin-închis şi glugă, fără semne distinctive, încheiată cu ciucuri negri.

La marea ţinută se purtau epoleţi cu broderii din fir auriu-mat. Sublocotenentul avea pe epoleţi o ancoră galbenă şi o stea albă, locotenentul două stele şi căpitanul trei stele. Maiorul avea epoleţi cu ciucuri tari, din fir auriu, ancora şi o stea albă. Fracul de mare ţinută era brodat cu fir auriu. Pentru

sublocotenent, gulerul era ornat cu o dungă aurită şi o ancoră înconjurată de foi de stejar, la colţuri şi la manşete, numai cu o dungă aurită. Locotenentul şi căpitanul aveau aceleaşi broderii, dar o ancoră în plus.

Dragonul era ca la infanterie, iar centironul din fir auriu, ca la armata de uscat.

Pentru marea ţinută, toţi ofiţerii purtau pălărie neagră, brodată cu un galon de mătase şi torsadă verticală, avînd la partea superioară o cocardă tricoloră fixată cu nasture. Pentru mica ţinută, ofiţerii purtau şapcă cu vizieră de piele şi galoane pe bandă, ca cele de la manşete, avînd în faţă o cocardă.

Medicii din corpul flotilei poartă aceeaşi uniformă, după gradul la care sînt asimilaţi, cu semnul distinctiv prescris pentru medici.

Şcoala militară avea manta din postav gri, ca a infanteriei, cu un capişon, paspoalată cu roşu-garance, iar epoleţii din postav tot roşu-garance. Mantaua se încheia la două rînduri de cîte patru nasturi. La guler se aplicau două grenade din mătase galben-limoniu.

Tunica, bleumarin-închis, ca la infanterie, paspoalată cu roşu-garance, avea guler şi manşete din postav albastru-deschis, pe guler aplicîndu-se grenadele din mătase galbenă, iar pe umăr trefle din mătase galbenă. Pantalonii pentru ambele ţinute erau bleumarin-închis, croiţi ca pentru infanterie, cu vipuşcă roşie-garance. Chipiul, roşu-garance, ornat cu trese de mătase galbenă, avea bandă albastru-deschisă şi egretă galbenă. Boneta — din postav roşu-garance, cu clape albastre-deschis, paspoalate galben — avea ciucure din lînă galbenă, grenadă şi galon din mătase galbenă.

Ofiţerii şcolii purtau uniforma corpului din care proveneau.

La generalii de orice grad se purta, de la această dată, la tunică, între galon şi trese, încă un galon din fir lat de 10 mm.

« Înaltul decret », nr. 1247, din 11 iulie 1872, stabileşte ca unică distincţie de culoare pentru dorobanţi, albastru-deschis, pe toată ţara, fără deosebiri de culoare între divizii. La miliţieni şi gărzi orăşeneşti uniforma trupelor de infanterie va fi ca a dorobanţilor, dar cu paspoale roşii, iar la cea de cavalerie ca a călăraşilor. La ofiţeri, gulerul şi manşetele de culoarea fondului tunicii vor fi paspoalate cu roşu pentru infanterie, iar la cavalerie uniforma va fi ca a călăraşilor, cu deosebirea că brandenburgurile vor fi negre.

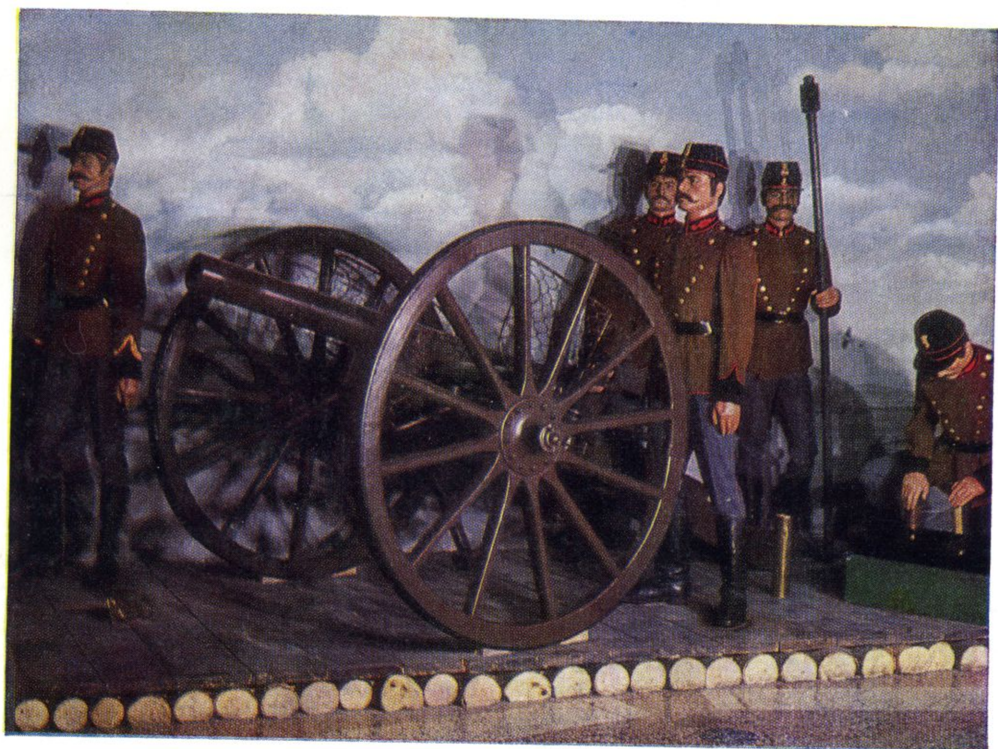
Atît trupa, cît şi ofiţerii din miliţie şi garda orăşenească vor avea pe cocarda de la chipiu şi de la căciulă o cruce bizantină, din metal alb, fără torsadă. Semnele de grad la aceste două arme se indicau ca şi la armata permanentă.

La uniforma dorobanţilor se adaugă o bluză de pînză, ca la călăraşi. Gulerul şi manşetele acestor bluze sînt din pînză albastră, avînd şi pe piept, de la guler pînă jos, o bandă albastră, lată de 80 mm, iar pe umeri contra-epoleţi cusuţi, din aceeaşi pînză albastră. La bluză se ataşează un brîu de lînă albastră, care se poartă peste bluză, trecut de două ori peste corp şi înnodat în partea stîngă, cu capetele atîrnînde.

La călăraşi, bluza avea guler, manşete şi contra-epoleţi din pînză roşie, la care se adăuga pe ambele părţi ale pieptului, în locul brandenburgurilor tunicii, cinci petliţe de pînză roşie şi brîul roşu din lînă, ca al dorobanţilor, purtat atît peste bluză, cît şi peste tunică. Brigadierul şi caporalul vor avea aplicată pe ambele părţi ale gulerului bluzei, în lungul său, cîte o petliţă albă, lată de 4 mm şi lungă de 50 mm, sergenţii două, iar sergenţii-majori vor avea trei petliţe.

Uniforma şcolilor fiilor de militari (gimnaziile militare) va fi aceea a fostei şcoli militare, decretată în 1870, iar a şcolii militare de infanterie şi de cavalerie va avea treflele din mătase roşie.

3

Uniformele românești între 1873—1912/1916

După noua lege de organizare a armatei din 1872, uniformele fiecărei arme sînt ordonate prin regulamente puse în aplicare în 1873.

Pe fondul uniformei fiecărei arme se vor constitui toate ținutele. Predomină culoarea bleumarin pentru majoritatea armelor care se vor distinge prin tunici cu unul sau două rînduri de nasturi, cu paspoalul propriu fiecărei arme, atît pentru armata permanentă, cît și pentru armata teritorială. Cavaleria — alcătuită din roșiori și călărași —purta tunici de culoare roșie și, respectiv, bleumarin, cu brandenburguri, iar artileria și vînătorii, tunici de culoare maro.

Prin modificările din 1893 se introduce culoarea neagră în loc de bleumarin și se înființează ținuta de vară, cu bluză și chipiu alb pentru ofițeri. La trupă se introduce capela, devenită specifică pentru armata română. Pe fondul definitivat încă de la sfîrșitul anului 1872, vom semnala numai elementele noi care întregesc specificul din 1873 și modificările survenite pînă la etapa următoare.

La infanteria de linie, tunica din postav bleumarin se închide la un rînd de șapte nasturi de alamă, semibombați. Are petlițele lungi pînă la nasturele contra-epoletului, late cît gulerul pe care îl acoperă; manșetele, paspoalele și contra-epoleții sînt din postav roșu. Pe mijlocul contra-epoletului se află și numărul regimentului, din postav bleumarin, înalt de 4,5 cm. Gulerul este din postavul fondului, paspoalat la partea superioară, tăiat pieziș în față, cu colțurile rotunjite și încheiat cu o copcă, prezentînd o deschidere de 20 mm. Capacele de la spate sînt drepte, rotunjite la capete și fixate cu cîte doi nasturi. Pantalonii, gri-închis, sînt prevăzuți cu vipușcă roșie. Mantaua, din postav gri-închis, lungă pînă la 40 cm de tocul încălțămintei, se închide la două rînduri de cîte patru nasturi. Spatele, croit dintr-o bucată, formează un singur creț. Mantaua se strînge la spate cu o bandă,

numită martingală, paspoalată, tăiată drept, avînd colțurile rotunjite și fixate cu doi nasturi peste capace în ai căror nasturi de jos se fixează poalele ridicate pe timp ploios. Mînecile mantalei sînt răsfrînte și paspoalate. Gulerul, din culoarea fondului, paspoalat, are colțurile rotunjite și este prevăzut cu petlițe-săgeată distinctive. Contra-epoleții, roșii, au numărul de culoarea mantalei. Mantaua are și un capișon.

Bluza, din pînză cenușie, fără paspoal și fără semn distinctiv, se încheie drept pe piept cu cinci nasturi de os neaparenți.

Chipiul, din postav bleumarin, avea paspoale și bandă roșie. Fundul, rotund, cu diametrul de 13 cm, era paspoalat împrejur cu suitaș din lînă de culoare roșu-deschis. Pereții erau drepți în față și pe părțile laterale, iar la spate, arcuiți. Pe pereții laterali se află paspoale verticale. Viziera este dreaptă și are colțurile rotunjite. Subbărbia, din curelușe de lac negru, are cataramă neagră, de fier și butoniere la capete. În față se află inițiala sprijinită pe vizieră, deasupra o cocardă tricoloră metalică, peste care se fixează — printr-un nasture mic, de alamă, cu numărul regimentului ștanțat — torsada alcătuită din patru șnururi de lînă roșie. Deasupra, între fund și perete, este tăiată o deschidere pentru intrarea pamponului. Pamponul, sferic, de culoare distinctivă, are la bază o grenadă din alamă, cu patru flăcări, care susține sfera. Sub grenadă se află un tel îndoit care servea la fixarea pamponului.

Învelitoarea chipiului se confecționează din mușama moale neagră, are forma chipiului și este tivită la marginea de jos cu șiret de bumbac negru. La partea superioară se lasă loc pentru introducerea pamponului, iar în față se află numărul regimentului, vopsit cu alb.

Capelul, înalt de 16 cm și lung de 23 cm, are clapele curbate, ridicîndu-se la partea superioară la 10 cm, iar la spate și în față cu 7 cm. Clapele și cusăturile capelului sînt paspoalate în culoare distinctivă. În față, din colțul de sus, pornește un șnur din lînă roșie, terminat cu un ciucure, iar pe clapa din față este numărul regimentului, din postav de culoare distinctivă, înalt de 30 mm.

Fig. 68. *Uniformă de soldat de infanterie de linie*, model 1877, ținuta de campanie de iarnă, tablou de Nicolae Grigorescu. (Colecția Muzeului militar central).

Cravata, din postav negru, lungă de 40 cm și lată de 4 cm, este căptușită cu pînză albă, se încheie la spate cu două șireturi de bumbac negru, care se înfășoară pe gît și se înnoadă în față. Capetele cravatei se petrec unul peste altul la spate, unde se află o butonieră pentru nasturele de pe cămașă, cusut anume ca să împiedice cravata să se ridice.

Cizmele, din piele groasă de vax, au carîmb lung de 30 cm și la interior, spre gură, trăgători de piele îndoită. Tocul

este tăiat drept. Mănuşile, groase, erau confecţionate din lînă albă împletită, iar cele subţiri erau din bumbac alb.

În privinţa semnelor distinctive, caporalul purta pe ambele mîneci două galoane din lînă galbenă, late de 20 mm, din ţesătură zisă « în vărgi ». Primul galon era cusut în colţ, deasupra manşetei, iar capetele lui în cusăturile laterale ale manşetei. Al doilea era cusut în acelaşi fel, la o distanţă de 3 mm de primul. Sergenţii aveau un galon de fir auriu cu aceeaşi ţesătură şi lăţime, sergenţii-majori două galoane din fir auriu, iar sergenţii-adjutanţi două galoane de 20 mm şi un galon de 10 mm deasupra.

Furierii, deosebit de galoanele de grad, purtau pe antebraţ cîte un galon de fir argintiu, dispuse oblic, capetele lor intrînd în cusăturile de pe lungimea mînecii.

La manta se purtau aceleaşi galoane de grad, dar cusute pieziş, deasupra manşetei, iar la bluzele de vară se cosea pe guler, pentru caporali un şiret de lînă roşie, la sergenţi două, la sergenţii-majori trei şi la sergenţii adjutanţi patru şireturi.

Galoanele de vechime, din lînă roşie, cu aceeaşi ţesătură şi lăţime ca cele galbene, se purtau şi la tunică şi la manta, numai pe antebraţul stîng, cusute oblic. Centiroanele pentru săbii, ale subofiţerilor, sînt de lac negru şi se încheie cu două paftale reprezentînd cîte un cap de leu din alamă, în relief, legate între ele cu un şarpe în formă de S. Atîrnătorile — una în spate, mai lungă, iar cealaltă, mai scurtă pe şoldul stîng — se fixează de cîrlige montate pe centiron, iar la capetele de jos sînt prevăzute cu catarame şi cureluşe negre. Dragonul era ca al ofiţerilor, însă din mătase galbenă. Subofiţerii purtau centironul atît peste tunică, deasupra ultimului nasture, cît şi peste manta.

Muzicanţii, corniştii şi toboşarii poartă uniforma stabilită încă din 1872, cu semnul distinctiv special, din galon tricolor, la chipiu şi tunică, avînd doar pamponul diferit, cu sfera de sus albă. La fel tamburul major poartă tunică, galoane din fir auriu, ţesute « în vărgi ». Pe umeri, spre deosebire de trupă, are ţine-epoleţi din galon de fir auriu, paspoalat cu roşu. Epoleţii au placa şi gîtul din postav roşu, gîtul fiind brodat la margine cu galon din fir auriu; colacul are o torsadă din canetil cu dungi de mătase roşie, peste care se suprapune o altă torsadă. De sub torsade coboară franjuri flotante, din canetil răsucit cu fire de mătase roşie. În centrul plăcii se află numărul corpului, din alamă. Calpacul, din blană de urs cu părul în

Fig. 69. Uniformă de tambur major de infanterie, model 1873, pentru marea ţinută.

jos, este înalt de 30 cm la spate şi 25 cm în faţă, fundul fiind de lac negru, de formă ovală, cu diametrul de 22 cm. În faţă este montată o placă de alamă reprezentînd semi-soarele cu raze reliefate, iar pe partea de jos a plăcii, în mijloc, este aplicat numărul regimentului, din metal alb. Pe mijlocul calpacului se monta şi penajul.

Banda se purta după gît, trecînd-o pe deasupra umărului drept, peste epolet şi încheindu-se pe şoldul stîng. Ea este din postav distinctiv, căptuşită cu bleumarin, avînd marginile prevăzute cu un galon din fir auriu, ţesut « în vărgi ». Capetele ei sînt tăiate în colţuri, cad liber şi se leagă între ele printr-un găitan din fir auriu. Vîrfurile găitanelor sînt prevăzute cu cîte un cui galben de eghilet. Pe partea de dinainte a bandei se află o placă de alamă, lucrată cu flori în relief, pe mijlocul căreia sînt practicate lăcaşele pentru susţinerea a două baghete mici, imitînd pe cele negre de toboşar. Baghetele erau prinse cu lănţişoare galbene de capul de leu din alamă, fixat pe bandă. La 70 cm mai jos de placă se află numărul regimentului, din alamă.

Fig. 70. Uniformă de sublocotenent de infanterie de linie, model 1873, ţinuta de campanie.

Penajul — din pene roşii, înalte de 30 cm, răsfrînte la vîrf — este fixat într-o olivă de canetil auriu.

Centura, ornată ca şi banda, era încheiată cu pafta pătrată, pe care se afla fixat numărul regimentului, tot din alamă, înconjurat de două ramuri de măslin în relief. Marginea cataramei este prevăzută cu o baghetă reliefată. Pe partea stîngă a centurii, coboară pieziş, pe şold două atîrnători, la fel galonate, împreunîndu-se la capetele de jos pentru a forma un unghi; noua atîrnătoare este de lăţimea centurii şi are la capăt două belciuge din alamă care servesc pentru suspendarea paloşului de tambur. Mănuşile tamburului major erau din piele albă.

Săpătorii — elementele genistice ale infanteriei — aveau uniforma ca a trupei, la care se adăugau şorţul, căciula şi mănuşile speciale. Şorţul este din piele de bivol, groasă şi albită. Pe antebraţ, la tunică şi la manta, sînt cusute două topoare încrucişate, din postav roşu, avînd deasupra încrucişării o grenadă cu şapte flăcări. Însemnul se coase la 22 cm mai jos de umăr. Căciula, din blană de urs negru, cu părul în jos, este la fel ca a tamburului major şi prevăzută cu subbărbie ca cea de la chipiu. Mănuşile, ca cele pentru tamburul major, au însă la partea de sus « mînecare » evazate.

Ofiţerii de infanterie aveau uniforma ca a trupei, din postav subţire, mai fin, cu aceleaşi paspoale, avînd capacele de la spate acoladate, fixate cu cîte trei nasturi. Pe umeri purtau trefle formate din două găitane din fir auriu, iar deasupra manşetelor aveau tresele indicatoare de grad la mica ţinută. Tresele de la manşete — din fir auriu, aplatizate — înconjoară manşetele şi se urcă în formă de floare ascuţită, cu trei unghiuri.

Mantaua — prevăzută cu două buzunare drepte, acoperite de capace — avea pe umeri trefle. Deasupra capacului de

la buzunarul stîng era lăsat loc deschis pentru trecerea atîrnătorii centironului. Mantaua se încheie pe piept cu două rînduri de cîte şase nasturi. Şliţul este prevăzut cu cinci nasturi mici de uniformă.

Tunica de mare ţinută era la fel, cu deosebirea că la manşetă nu se mai aplicau tresele, iar pe umeri se aflau epoleţii care indicau gradul, fixaţi în ţine-epoleţi, din canetil şi dungi formate din fluturaşi dispuşi transversal. Ţine-epoleţii, paspoalaţi cu roşu, se fixau la 4,5 cm de cusătura umărului. La 20 mm de guler este cusută o gaică pentru introducerea agrafei de pe spatele epoletului. Forma şi dimensiunile chipiului erau ca la trupă, la care se adăugau tresele circulare, verticale, torsada, nodul din fir auriu şi cocarda din galon de mătase. Tresele indicatoare de grad erau cusute la 1 mm deasupra benzii, la distanţa de 2 mm între ele, iar subbărbia, falsă, era din fir cu împletitură zisă sîrmă, fixată în doi nasturi, fără număr. Nodul forma o floare în patru ochiuri.

Pamponul, ca şi cel descris pentru trupă, este purtat numai de către ofiţerii inferiori, iar egreta numai de către comandantul titular. Ofiţerii superiori aveau penaj tricolor, cu roşul sus, şi era fixat într-o olivă de fir auriu.

Epoleţii ofiţerilor erau de tip « îngheţat », din alamă lustruită, cu placă ovală, semibombată; gîtul era compus din 16 solzi suprapuşi, cu trei tăieturi rotunjite fiecare, placa de la capătul de sus se fixează cu un nasture mic de uniformă. Împrejurul plăcii se află o torsadă din canetil de fir auriu răsucit, peste care se monta o a doua torsadă, mai mică, iar sub torsada mare, o a treia, şi mai mică. Epoletul este căptuşit cu postav de culoare distinctivă, aparent în formă de paspoal. Sub canetilul de jos, care înconjoară placa, sînt prinşi ciucuri flotanţi compuşi din rînduri suprapuse, şi ciucuri din fir auriu de canetil împletit, pentru ofiţerii inferiori. Ciucurii pentru ofiţerii superiori erau ficşi, din sîrmă aurie, legaţi între ei şi semibombaţi la mijloc, aşezaţi pe o placă de carton subţire, căptuşită ca şi epoletul.

Fig. 71. Uniformă de toboşar de infanterie, model 1873, pentru marea ţinută.

Stelele indicatoare de grad erau de metal alb, de la una la trei (sublocotenent, locotenent, căpitan), fiind fixate pe epoleţi cu franjuri subţiri; de aceeaşi mărime şi număr erau şi cele pentru maior, locotenent-colonel şi colonel, aşezate pe epoleţi cu franjuri groase şi scurte. Stelele se purtau una în mijloc, două pe aceeaşi linie, la distanţa de 30 mm una de alta, iar a treia deasupra celor două, la împreunarea plăcii cu solzii, formînd un triunghi cu cele de jos.

La tunică şi chipiu gradele erau indicate prin trese, tot de la una la trei pentru ofiţerii inferiori şi la fel pentru cei superiori, la care însă se adăuga galonul de ofiţer superior, deasupra căruia se aşezau tresele, dar pentru fiecare grad superior galonul avea altă ţesătură: pentru maior era ţesut cu o linie în zigzag, pentru locotenent-colonel cu două linii, iar pentru colonel cu trei linii, tot în zigzag. La chipiu, galonul de ofiţer supe-

rior se cosea trei sferturi pe bandă şi un sfert pe pereţii chipiului.

Ofiţerii inferiori aveau cîte o tresă verticală pe părţile laterale şi nodul de pe fundul chipiului format dintr-o tresă, iar ofiţerii superiori cîte două trese verticale şi nodul dublu, compus din două trese.

Centironul — din piele albă, purtat pe sub tunică— avea două atîrnători din fir auriu în ţesătură zisă pichet, cu o dungă de mătase roşie şi una albastră, căptuşite cu piele roşie şi prevăzute, spre capete, cu cîte o cataramă ovală de alamă, fixată cu un cui într-o capsă ţintuită pe galon. Sub ea se află o cureluşă roşie, cu catarama mică, pentru susţinerea sabiei. Atîrnătoarea lungă era mobilă şi se prindea cu gaică de centiron, iar cea scurtă, de pe şoldul stîng, fixată de un belciug de alamă cusut pe cingătoare. Ofiţerii cu drept de cal la infanterie şi în ţinuta de campanie poartă centiron din piele neagră de aceleaşi dimensiuni, cu atîrnători din piele naturală. Dragonul, pentru toate gradele, este cel stabilit în 1872, din fir auriu, ţesătură pichet, cu o dungă de mătase roşie şi una albastră şi ciucure cu franjuri strînşi în formă de olivă.

Pentru toţi ofiţerii, eşarfa era confecţionată din fir auriu lucitor şi era formată dintr-un brîu sau cingătoare în ţesătură « rips », prevăzută la partea de sus cu o dungă de mătase roşie, iar la partea opusă cu o dungă de mătase albastră. Brîul este căptuşit cu mătase galbenă. Pe partea stîngă se află, la un capăt, o fundă cu patru frunze îndoite, sub care sînt copcile cu cîrlige pentru a încheia eşarfa. De la fundă coboară două benzi, în aceeaşi ţesătură cu brîul, la extremitatea cărora atîrnă cîte un ciucure cu franjuri din fir auriu şi fire de mătase roşie şi albastră. Partea de sus a ciucurilor este prinsă pe o perniţă acoperită cu beteală lucitoare şi reţea de fir auriu. Eşarfa, încinsă pe talie, trebuie să treacă la spate peste nasturii de sus, iar în faţă să acopere nasturele de jos al tunicii. Adjutanţii de batalioane poartă eşarfa peste umărul drept, pe sub epolet, trecînd în diagonală peste piept

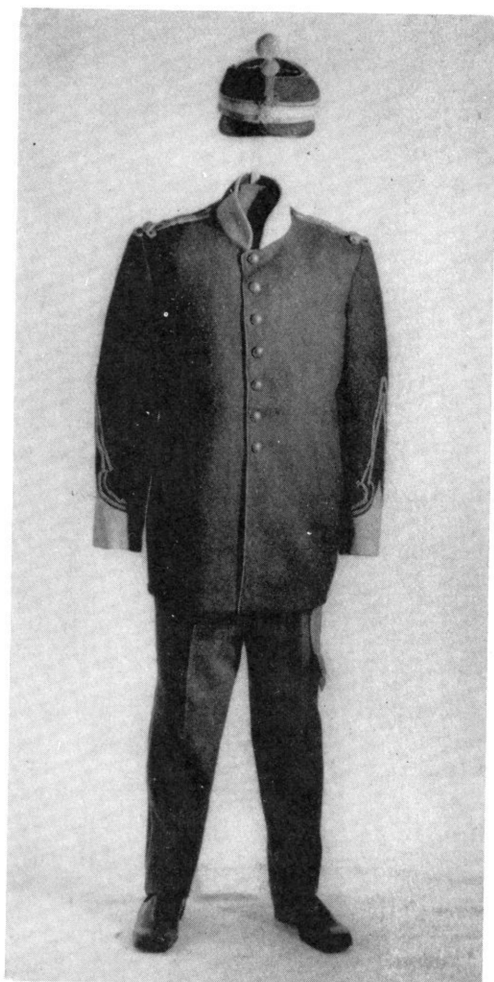

Fig. 72. Uniformă de locotenent de dorobanţi, model 1873, pentru mica ţinută.

şi spate şi ciucurii pe şoldul stîng. Cravata era ca a trupei, dar din mătase neagră, paspoalată la partea superioară cu pînză albă. Mănuşile erau din piele de castor.

Cizmele erau de vax lustruit, iar pentru timp nefavorabil numai ofiţerii inferiori aveau cizme din iuft negru, fără încreţituri, cu carîmb înalt pînă la 60 mm sub genunchi, tăiate drept. Ofiţerii cu drept la cal aveau botfori răscroiţi la partea dinapoi, cea dinainte fiind dreaptă. Aceşti ofiţeri purtau pinteni de oţel nichelat la toc, duriţa prevăzută cu raze terminate cu dinţi. La botfori se purtau

pinteni ataşaţi cu curele negre, fixate în catarame albe pe părţile exterioare ale încălţămintei.

Şefii de muzică, asimilaţi în armată, aveau tunica la fel ca a ofiţerilor, dar cu trese circulare deasupra manşetei croită tot circular. Şeful de muzică clasa I are o tresă, clasa II, două trese şi clasa III, trei trese. Inspectorul general al muzicilor avea un galon lat din fir auriu, ca pentru maior, şi o tresă deasupra. Acesta avea la gulerul tunicii de mare ţinută o broderie din fir auriu, traversată de un rînd de fluturi, iar partea de jos dantelată. Pe ambele părţi ale gulerului avea, brodată cu fir auriu, o liră străbătută de un baston de dirijor — care se împleteşte printre coardele lirei — şi de o ramură de laur care se subţiază şi se termină la vîrf cu o frunză. În ţinuta de serviciu, gulerul va fi brodat numai cu lira descrisă mai sus.

Şefii de muzică, clasele I — III, vor avea, atît pentru ţinuta de serviciu cît şi pentru marea ţinută, numai lira. Pe umărul tunicii de mare ţinută şi la manta se află găitanul cusut direct în mînecă, fără trefla de la ofiţerii combatanţi.

Chipiul este fără trese verticale, pe pereţi numai cu cele circulare reprezentînd asimilaţia gradului. În faţă lipsesc torsada şi nasturele, pe cocardă aflîndu-se doar lira descrisă pentru guler. Inspectorul general va avea galonul şi tresa de maior, iar pe fundul chipiului nod dublu. Penajul negru este curbat şi cade cu vîrful pe partea de sus a vizierei, iar inspectorul general avea penaj negru, cu vîrful roşu.

Centironul asimilaţilor, care înlocuieşte eşarfa, va fi ca al sergenţilor-adjutanţi, din fir auriu, ţesătură « pichet », cu dungă roşie şi albastră, căptuşit cu meşină roşie, iar pentru ţinuta zilnică cel descris la ofiţeri.

Existau patru ţinute: a) marea ţinută; b) ţinuta de serviciu; c) ţinuta de campanie; d) ţinuta de zi.

La marea ţinută, pentru trupă, se purta tunică, chipiu dezvelit, cu pampon, pantaloni de ordonanţă. Pentru ofiţeri: chipiu cu pampon, penaj şi egretă, tunică cu epoleţi, eşarfă. Ţinuta de serviciu — întrebuinţată pentru orice serviciu comandat, în gardă, serviciu de 24 de ore, pichete, reviste, prezentări şi ordine speciale — comporta chipiu cu pampon sau penaj, tunică cu trese, eşarfă.

La trupă, ţinuta de campanie — întrebuinţată în marşuri şi la ordin special — se compunea din tunică, pantaloni în cizmă, chipiu învelit, cu pampon, raniţă, centiron, cartuşiere, bidon, gamelă, sac de pesmeţi, cortul individual, bidonul cel mare şi marmita. Ofiţerii purtau tunica cu trese, chipiu învelit, cu pampon, penaj sau epolet, centironul sub tunică, eşarfa, revolverul la cei infe-

Fig. 73. *Uniformă de soldat de dorobanţi*, model 1877, ţinută de iarnă, tablou de Nicolae Grigorescu. (Colecţia Muzeului militar central).

riori încins la brîu, la cei superiori în port-pistolier la şa.

Ţinuta de zi se întrebuinţa întotdeauna, cu excepţia cazurilor anume prevăzute pentru alte ţinute sau ordine speciale şi se compunea pentru trupă, în oraş, din tunică, centiron deasupra, chipiu cu sau fără învelitoare, pampon, pantaloni drepţi sau în cizme, după timp. În cazarmă se purta capelul, fără centiron, iar pentru ofiţeri tunica cu trese, chipiu fără pampon, penaj, egretă, centiron sub tunică, pantaloni drepţi sau în cizme, după timp.

Uniforma regimentelor de dorobanţi are aceeaşi culoare, dar cu paspoale, petliţe, guler, manşete şi contra-epoleţi din postav albastru-deschis. Mantaua, gri, are spatele croit dintr-o singură bucată, fără martingală, şi fără nasturi, încreţindu-se în talie cu două şireturi interioare petrecîndu-se printr-o culisă.

Fig. 74. Uniformă de soldat din miliţia urbană, model 1873.

Se încheie în faţă cu un rînd de cinci nasturi şi are buzunare laterale, pe partea stîngă, acoperite de un capac acoladat, paspoalat. Bluza de pînză este cea decretată în 1872. Căciula, din blană neagră de miel, are forma zisă « cucă », cu partea de sus bombată şi aplecată spre dreapta. În faţă este montată iniţiala, iar pe stînga, la 60 mm de margine, o cocardă tricoloră avînd în mijloc numărul corpului, din metal alb. Sub cocardă se fixează pana de vultur, lungă de 200 mm, iar la bază, subbărbia. Legătura de gît, de culoare albastru-deschis, se pune peste cămaşă şi se înnoadă în faţă, formînd un nod drept, fără fundă, iar capetele se introduc sub bluză sau manta.

Iţarii, din dimie albă, croiţi pe picior, sînt fără paspoal, iar opincile, din piele tăbăcită, legate pe picior cu nojiţe de curea neagră, care formează încrucişări pînă sub genunchi.

Uniformele speciale ale corniştilor şi toboşarilor sînt la fel ca la infanteria de linie, dar cu paspoalele de culoare distinctivă şi căciulă de blană albă, cu pană de vultur.

Miliţienii urbani şi cei rurali au, în loc de tunică, bluză — sub forma celei de pînză a dorobanţilor — din postav bleumarin, cu paspoal, guler, banda de pe piept, manşete şi contra-epoleţi din postav albastru-închis, restul elementelor fiind ca la dorobanţi, avînd doar pe cocarda de la căciulă, în loc de numărul unităţii, crucea bizantină, din metal alb-lucitor.

Ofiţerii de dorobanţi au uniforma ca a celor din infanteria de linie, cu deosebirea că postavul distinctiv va fi albastru-deschis, iar cei de miliţie cu aceleaşi distincţii ca dorobanţii, numai că pe cocardă vor avea crucea bizantină, din metal alb-lucitor.

Secretarii de frontieră vor avea tunică asemănătoare cu a cadrelor permanente de dorobanţi, cu manşete circulare deasupra cărora secretarii clasa I vor avea o tresă circulară din fir auriu, iar cei clasa a II-a, două trese, pe umeri neavînd epoleţi sau trefle; chipiul este ca al elevilor de intendenţă, cu trese

nu era roşie, ci de culoarea tunicii, restul galoanelor tricolore fiind aplicate. Nici tamburul-major nu avea număr pe calpac şi pe bandă, ci crucea bizantină. Uniforma ofiţerilor era la fel ca la trupă, cu distincţiile respective de grad.

Vînătorii rămîn cu uniforma din 1868, cu paspoale verzi la tunica de culoare castanie. Nasturii, semibombaţi, din metal galben, au ştanţat în relief cornul, iar contra-epoleţii sînt din postav verde, cu numărul batalionului din postav de culoarea fondului. Pantalonii, gri, erau prevăzuţi cu vipuşcă verde.

Pălăria, din pîslă neagră, avea calota rotundă, tivită pe margini cu lac negru. Borul drept al pălăriei este răsfrînt în sus, pe toată înălţimea şi fixat de calotă cu o cocardă metalică tricoloră, avînd în centru numărul batalionului, din metal alb, iar sub răsfrîngerea din dreapta, o teacă de piele neagră pentru fixarea penajului. La baza calotei era aplicată o

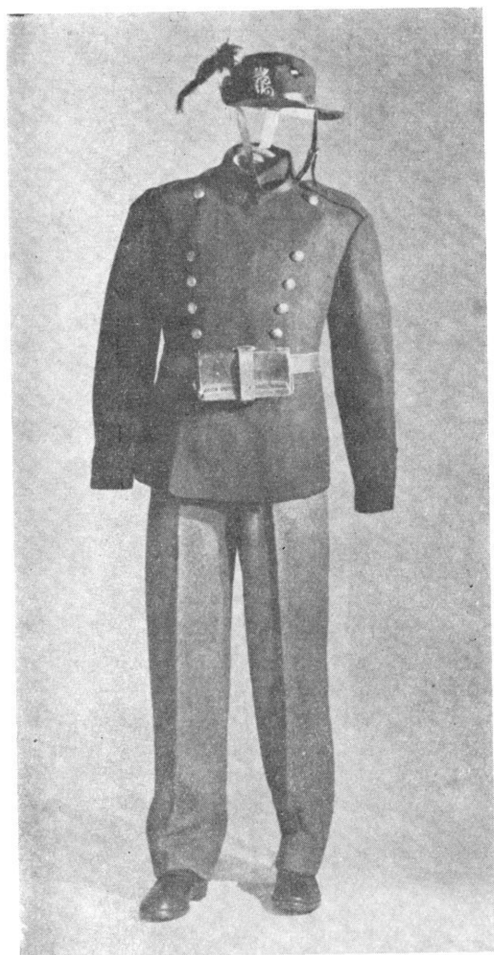

Fig. 75. Uniformă de soldat de vînători, model 1873, pentru marea ţinută.

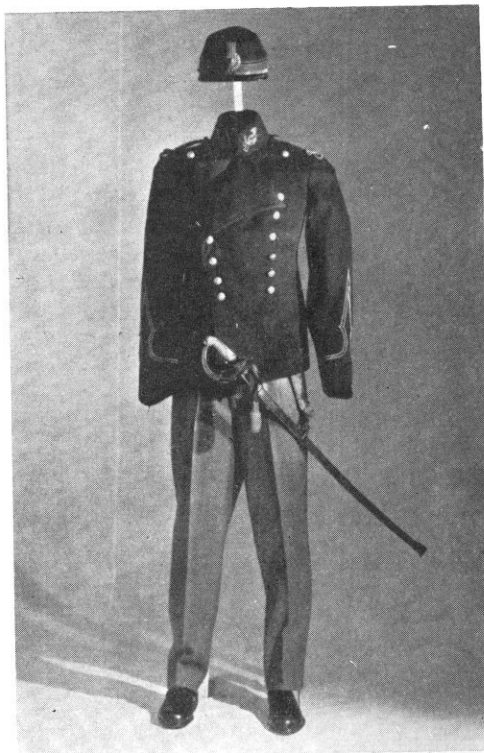

Fig. 76. Uniformă de locotenent de vînători, model 1873, ţinuta zilnică.

din fir auriu şi pampon — ca ofiţerii inferiori de dorobanţi; centironul este din piele neagră de box, iar dragonul — ca pentru sergenţii-majori de infanterie.

Uniforma gărzilor orăşeneşti era după modelul şi cu semnul distinctiv al infanteriei de linie, însă fără petliţe şi manşete roşii, ci din postav de culoarea fondului, paspoalate doar cu roşu, ca şi epoleţii, fără număr. Banda de la chipiu era de asemenea din postav bleumarin, paspolat, avînd pe cocardă crucea bizantină. Nasturii erau simpli, fără număr pe ei. La cornişti şi toboşari, capa de la umeri

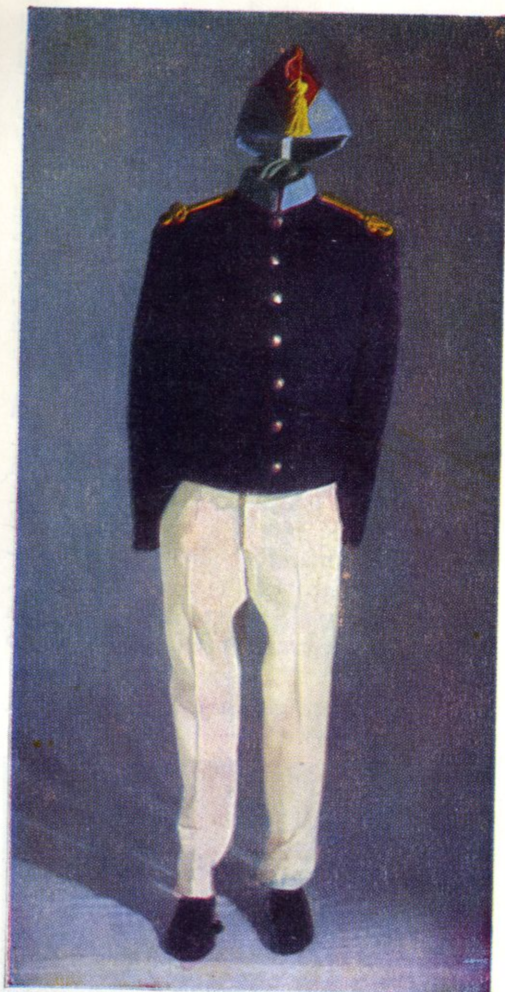

Fig. 77. Uniformă de elev de la școala militară, model 1873, ținuta de școală.

Fig. 78. Uniformă de elev de la școala militară, model 1873, ținuta de oraș.

bandă de lac negru, pe care se aplica în față cifrul din metal galben. Pe părțile laterale erau fixate curelele subbărbiei. Penajul negru, avînd capetele plecate în jos, era strîns la bază, lățindu-se spre vîrf.

Capelul, după modelul general, avea paspoale verzi cu ciucuri de lînă verde și corn de postav verde, în loc de număr. Corniștii aveau aceleași distincții ca la infanterie, dar pe fondul uniformei de armă cu culori distinctive verzi.

Ofițerii aveau uniforma ca la trupă, cu semnele distinctive din fir auriu, iar pe guler cornul brodat din fir. Tunica era căptușită la revere și la poale cu lustrin verde. Ofițerii de vînători nu aveau în dotare epoleți cu franjuri. Ei purtau la toate ținutele numai trefle, ca roșiorii și călărașii. Pălăria era la fel ca a trupei, cu deosebirea că pe banda de lac se aplicau circular tresele indicatoare de grad, din serasir auriu, galonul de ofițer superior fiind cel după modelul general. Chipiul era cu tresele obișnuite și culorile distinctive ale vînătorilor.

Jandarmii pedeștri păstrează uniforma decretată în 1868, avînd tunica cu pas-

poale roşii, cu manşete roşii în colţ şi nasturi albi, simpli. Contra-epoleţii erau din postav alb, fără paspol sau număr, iar capelul, fără număr, avea ciucure alb.

Coiful, din piele neagră, are calota bombată, vizieră şi apărătoare de ceafă simplă. Viziera este mărginită de o garnitură din metal alb. Din centrul apărătorii de ceafă se ridică pe calotă o asemenea garnitură care merge pînă în vîrful calotei, peste care se află o placă ce susţine ţuiul. La baza calotei au fost montate jugularele care sînt alcătuite din solzi de metal alb, suprapuşi, jugularul din dreapta fixîndu-se peste o cocardă metalică tricoloră.

Treflele — purtate în locul contra-epoleţilor la ţinuta de ceremonie — sînt din lînă albă, fiecare avînd în mijlocul celor trei ochiuri postav bleumarin. Eghileţii, din lînă subţire albă, aveau găitane rotunde. Eghileţii se poartă pe partea dreaptă şi au cuie de alamă.

Celelalte elemente sînt ca la infanteria de linie. Corniştii au aceeaşi uniformă, cu postavul de pe umeri alb.

Ofiţerii au aceeaşi uniformă, cu trefle, trese din fir argintiu şi epoleţi din metal alb, cu fireturi argintii. Eghileţii sînt de două feluri: din fir argintiu, pentru marea ţinută, şi din mătase, pentru celelalte ţinute, şi formează o placă în formă de treflă aplicată pe postav roşu, pe umărul drept, în locul epoleţilor-trefle. Eşarfa, centironul şi dragonul erau din fir auriu.

Uniforma companiei de disciplină este ca a infanteriei de linie, cu deosebirea că are pe contra-epoleţi şi pe nasturi numărul. Penitenciarii au în toate ţinutele bluză din postav gri, fără paspoale şi contra-epoleţi, iar la capelă, tot din postav gri, nu au ciucure şi număr.

Pînă la o nouă reglementare a portului uniformelor, în 1895, intervin o serie de modificări pe arme, care vor fi adunate într-un nou regulament.

Chiar din 1873, subofiţerii vor avea dragonul cu ciucuri din fir auriu amestecat cu lînă galbenă.

Din 1875, ofiţerii vor purta bluza de vară ca a soldaţilor, cu trefle, numai

Fig. 79. Uniformă de căpitan de călăraşi, model 1873, pentru marea ţinută de ceremonie.

în interiorul cazărmii, în tabere, pe poligoane şi la instrucţie. O singură cartuşieră în faţă va purta numai infanteria de linie, în serviciu şi la paradă.

Tot în 1875 se hotărăşte ca în ţinuta de campanie şi cea de serviciu, ofiţerii din orice armă care au egretă sau penaj să poarte pampon cu două sfere.

Astfel, infanteria şi gărzile orăşeneşti vor purta pamponul bisferic. Gradele inferioare vor avea ambele sfere din lînă roşie, ofiţerii inferiori sfera de sus roşie şi cea de jos galbenă, ofiţerii superiori — roşie şi bicoloră (galben şi albastru), iar şefii de corpuri — roşie sfera de sus şi din fir auriu cea de la bază. Muzicanţii, corniştii şi toboşarii la infanterie vor avea sferă albă sus şi roşie la bază, iar şefii de muzică — albă şi galbenă. La dorobanţi şi miliţie, ambele sfere vor fi albastre. Jandarmii pedeştri vor avea ambele sfere albe pentru grade inferioare, iar pentru ofiţeri şi cornişti — albă cea de sus şi roşie cea de la bază. Batalioanele de vînători vor purta pampon de formă alungită — formă nouă uniformologică — şi olivă neagră; ofiţerii inferiori au olivă din lînă galbenă, iar ofiţerii superiori olivă din fir auriu.

În 1876 se diferenţiază treflele pentru ofiţeri, care pînă la această dată erau pentru toate gradele la fel. Ofiţerii inferiori le vor avea ca şi pînă acum, ofiţerii superiori, duble — adică patru trese pe lungime —, iar ofiţerii generali, întreite. În acelaşi an, jandarmii pedeştri încep să poarte eghileţi şi la ţinuta zilnică.

În 1877 se fac modificări legate de nevoile de campanie. Astfel, trupele dotate cu chipiu vor purta vara, în manevre sau în campanie, împotriva arşiţei soarelui, învelitori din pînză albă peste chipiu, iar ofiţerii vor avea chipiu în întregime de pînză, fără nici o distincţie, atît în campanie, cît şi în marşuri.

Tot acum, opincile dorobanţilor vor fi înlocuite cu cizme ca ale infanteriei de linie. Pentru soldaţii din infanteria de linie se introduc pantaloni şi bluză din pînză cenuşie, numai pentru exerciţii, marşuri, manevre şi la ţinuta zilei.

În 1879 se adoptă pentru dorobanţi mantaua după modelul infanteriei de linie, cu paspoale albastre, fără capişon, şi bluza din postav bleumarin cu paspoale, epoleţi, guler, petliţe şi manşete albastre pentru dorobanţii cu schimbul.

Bluza introdusă pentru ofiţeri în 1875 se putea purta vara în garnizoana Bucureşti numai pînă la ora 13, iar în celelalte garnizoane pe tot timpul zilei, în afară de duminică.

La dorobanţi se suprimă iţarii, înlocuindu-se cu pantaloni gri, ca ai infanteriei, paspoalaţi însă cu albastru, iar în 1880 se înlocuiesc cu postav alb, fără nici un paspoal, iar nasturii trupei infanteriei şi dorobanţilor vor fi simpli, fără număr.

Chipiul, cu învelitoare albă şi din pînză albă, adoptat în 1877, se putea purta din 1879 şi în garnizoană.

Din 1881, nasturii vor fi din metal galben, fără număr.

O dată cu desfiinţarea ciucurelui la capel, în 1881 apare un nou tip de bonetă, *capela*, specific românească, devenită tradiţională în armata română. Vechiului tip de capel din postav bleumarin — lung acum de 250 mm şi lat în centru de 54 mm — i se adaugă un cozoroc din postav de aceeaşi culoare, cu dublu tighel. Clapele laterale se îngustează în faţă pentru a se prinde într-un nasture deasupra căruia se coase numărul regimentului, în culoarea distinctivă a corpului, ca şi paspoalele de pe marginea clapelor şi de pe cusături. Colţurile capelei sînt mai ridicate şi rotunjite.

Din 1882, bluza de pînză pentru toată armata — atît la ofiţeri, cît şi la trupă — va fi de forma şi dimensiunile celei aprobate pentru dorobanţi, la care petliţele de postav la guler se înlocuiesc cu pînză de culoare distinctivă, iar nasturii vor fi de os.

Bluza (vestonul) va avea şase nasturi, contra-epoleţi din postavul fondului, avînd aplicat numărul corpului şi paspoalat cu albastru, benzile şi capacele de la spate suprimîndu-se. Căciula dorobanţilor se modifică, luînd forma zisă ţurcană, cu vîrful aplecat spre dreapta, prins cu o copcă. În acelaşi an se reînfiinţează gradul de fruntaş, care va fi

indicat cu un singur galon din lînă, cusut după modelul descris. În 1884 se suprimă învelitorile de muşama de la chipiu, reînfiinţîndu-se în 1887.

Începînd din 1873 au rămas numai două feluri de unităţi de cavalerie de bază, călăraşii şi roşiorii, care vor purta tunici cu brandenburguri, exceptînd jandarmii călări, ca subunităţi de gardă călare, şi unităţile speciale. Regimentele de roşiori şi de călăraşi aveau aceeaşi tactică de luptă, cu deosebirea că roşiorii aveau în permanenţă efectivul complet, pe cînd regimentele de călăraşi aveau numai un nucleu de instrucţie, restul efectivului fiind cu schimburi în serviciu. Cele două feluri de regimente de cavalerie create în 1872—1873, al căror număr va spori în cursul anilor, vor rămîne cu uniformele tradiţionale, care nu vor mai suferi modificări structurale.

Fig. 80. Uniformă de soldat de călăraşi, model 1873, pentru marea ţinută de ceremonie.

Începînd din 1873, ofiţerii de călăraşi poartă tunică din postav vînăt, închisă în faţă cu cinci căluşi din metal galben, corespunzînd celor cinci brandenburguri din găitane de mătase roşie, cusute dublu, unul lîngă altul, formînd cel din stînga butoniere, iar cel din dreapta avînd cusut la capăt căluşul. Brandenburgurile traversează pieptii, formînd fiecare la extremităţi cîte o floare rotundă de la care coboară două ovale fixate cu o rozetă, avînd centrul lucitor şi marginile canelate.

Tunica este brodată cu găitan roşu, care înconjoară gulerul atît pe partea superioară cît şi la bază, mergînd pe ambele laturi ale pieptului, pe marginile poalelor şi urcînd, la spate, pe marginile şliţului. La spatele gulerului şi în centrul său, găitanul formează o floare în formă de treflă, lată de 45 mm şi înaltă cît gulerul. Pe ambele cusături ce împreunează spatele cu părţile din faţă, se află cîte un găitan roşu, care formează o floare de treflă, lată de 40 mm, al cărui cap superior atinge cusătura împreunării corsajului cu mînecile. Partea de jos a acestor găitane se opreşte în talie, unde sînt fixate cu cîte o rozetă mare. De sub aceste rozete pleacă pe fiecare parte cîte trei găitane despărţite de şliţ. Găitanele, avînd capetele de sus unite în rozeta cea mai mare din talie, se depărtează spre partea inferioară, între ele rămînînd o distanţă de 35 mm, capetele de jos fiind fixate în cîte o rozetă mică, astfel că pe fiecare parte a şliţului vor fi cîte trei rozete. Pe umerii tunicii erau montate treflele purtate la toate ţinutele. Gradele erau indicate prin trese din fir auriu, cusute în unghi deasupra manşetei, după modelul general, ofiţerii superiori avînd în plus, la guler, în faţă, pe toată suprafaţa, un galon lat, din fir auriu, cu zigzagurile de grad.

Pantalonii de mare ţinută erau din postav alb, prevăzuţi pe cusăturile laterale cu un găitan din mătase roşie, care urca din ambele părţi pe spate pînă la 16 cm de talie, arcuindu-se şi formînd la mijloc un nod rotund. În faţă, pe părţile din afară ale armului piciorului, se aflau două flori formate din aceleaşi găitane. Aceste flori pornesc de sus, de la o distanţă de 55 mm de betelie, coboară în găitan dublu şi formează o floare lungă de 12 cm şi lată de 8 cm.

Căciula neagră de astrahan avea fundul din postav roşu, culoarea distinctivă a tuturor regimentelor de călăraşi. Acest postav cade dublu, în formă de flamă, pe partea stîngă a căciulii. În faţă se află iniţiala domnească, iar deasupra, cocarda tricoloră, din mătase, peste care se aplică torsada fixată cu o rozetă mică peste cocardă. Ca ornament, căciula călăraşilor, spre deosebire de a roşiorilor, are un lanţ din alamă, montat pe postav distinctiv. La partea din dreapta-sus a căciulii este cusut un nasture alungit, din piele neagră, pentru a prinde ţine-căciula, cînd aceasta nu se fixa la ultimul căluş al tunicii. La baza căciulii se ataşa subbărbia. Egreta era din păr de cal, vopsit roşu, iar pentru comandanţi ea era din pene albe de stîrc.

Ţine-căciula este compusă dintr-un şnur dublu din fir auriu. Şnurul este prevăzut cu trei culante mobile, care foloseau la aşezarea ţine-căciulii pe guler. Ea se monta împrejurul gulerului, la marginea lui de jos, strîngîndu-se la spate şi în centrul gulerului cu prima culantă, a doua rămînînd liberă în dreptul mijlocului căciulii, iar a treia glisează la capătul opus, unde se află o butonieră subţire din fir, pentru a fixa şnurul de nasturele alungit, sau de ultimul căluş de jos al tunicii, cînd călăreţul era pe jos. În această situaţie, şnurul cădea liber pe spate, făcînd o buclă şi era adus în faţă pe partea stîngă, fiind pandant cu şnurul brîului, care cădea pe şoldul drept.

Brîul, lung de 69 cm, este format din 50 de şnururi, din mătase galbenă, alternînd cu o culantă din fir auriu, una din extremităţile brîului terminîndu-se cu un şnur şi un nasture alungit, iar cealaltă extremitate — cu doi ciucuri tari din fir auriu. Brîul se înfăşoară pe talie, cuprinzînd brandenburgul de jos, astfel ca ciucurii să vină pe mijlocul armului piciorului drept.

Banduliera leduncii este confecţionată din fir auriu, în ţesătură pichet, lată de 5 cm şi lungă după talie. La partea din faţă se află un cap de leu, din alamă. Din gura leului atîrnă trei lănţişoare din sîrmă galbenă, prinse de un ecuson, cu laturile arcuite, pe care este marcată în relief stema ţării. Cartuşiera leduncii este formată dintr-o cutie pe al cărui capac este montată o placă din alamă, cu marginea zimţată, avînd pe mijloc, în relief, trofeele cu steagurile încrucişate. Ledunca se poartă în bandulieră, trecînd pe umărul stîng, pe sub epoletul-treflă.

Mănuşile erau din piele albă de castor, iar cizmele din piele lustruită, carîmbul fiind drept, răscroit la spate şi rotunjit în faţă, unde este prevăzut cu rozetă mare, ca la tunică.

Pintenii, din oţel nichelat, cu arcada semibombată, au tija de secţiune rotundă, iar în capătul ei duriţa cu raze dinţate. Pintenii se ataşau cu ajutorul unor curele negre, prin catarame albe, la partea exterioară.

Dragonul, după modelul general, se montează pe mînerul sabiei, prin împletire, peste prima ramură de gardă.

Ofiţerii generali de cavalerie purtau tunici cu brandenburguri şi găitane la pantaloni, întocmai ca cele descrise, dar din fir auriu. Treflele aveau ţine-epoleţi din galon distinctiv de general, brodat cu frunze de stejar, paspoalat cu roşu, iar pe trefle — un soare de formă ovală, cu stea în mijloc. La guler era cusut galonul de general, iar gradele erau indicate pe manşete, la bază aflîndu-se un galon cu ţesătură de frunze de stejar, urmat de un altul, cu aceeaşi ţesătură, şi tresele gradului respectiv, una pentru generalul de brigadă şi două pentru generalul de divizie. La căciulă, sub cifru, se monta soarele, ca cel de pe epoleţi, iar marginea de sus a cizmelor era tivită cu un galon îngust de general.

Fig. 81. Uniformă de sublocotenent de roșiori, model 1873, pentru mica ținută.

Fig. 82. Uniformă de soldat de roșiori, model 1873, pentru marea ținută de ceremonie.

Cele relatate se referă la ținuta de ceremonie. Pentru celelalte ținute se purtau pantaloni gri, cei de cizmă cu găitan roșu, iar cei de ghete numai cu vipușcă.

Mantaua gri, închisă la două rînduri de cîte șase nasturi cu numărul regimentului în relief, era paspoalată cu roșu, avea guler de catifea sau plisă cenușie, paspoalat și prevăzut cu petlițe-săgeată roșii. Pe umeri se purtau trefle. Chipiul, din postav bleumarin, avea banda roșie.

Ofițerii de roșiori aveau tunica din postav garance, cu brandenburgurile și găitanele de la pantaloni din mătase neagră. Căciula era ornată, spre deosebire de călărași, cu șnur din fir auriu. Flama era din postav galben pentru Regimentul 1 roșiori, alb pentru Regimentul 2 roșiori și albastru pentru Școala de cavalerie. Specific regimentelor de roșiori este culoarea proprie fiecărui regiment, cele de călărași avînd o singură culoare pentru toate regimentele. Toate anexele de uniformă ale roșiorilor sînt ca ale călărașilor, numai egreta era din păr alb de cal.

Șefii de muzică purtau uniforma de cavalerie, dar cu trese circulare — ca

cele ale infanteriei — şi lira brodată la guler, iar la chipiu numai trese circulare şi pene negre, iar banda în culoarea distinctivă a regimentului.

Uniforma ofiţerilor de călăraşi-miliţieni era ca a celor de călăraşi, dar cu brandenburguri şi găitane din mătase neagră, banda de la chipiu din postavul fondului, iar peste cocardă — crucea bizantină, din metal alb.

Trupa avea uniforma ca cea descrisă pentru ofiţeri, dar din postav mai gros, cu brandenburguri şi găitane din lînă roşie, cu şnur pe umeri, fixat în cusătura mînecii, iar roşiorii cu brandenburguri şi găitane negre. Ornamentele căciulii şi ale anexelor erau din lînă galbenă, iar cocarda metalică. Mantaua avea pe umeri şnur ca la tunică, guler paspoalat cu roşu şi prevăzut cu petliţe în culoarea distinctivă.

Bluza pentru soldaţi, închisă la un rînd de cinci nasturi, era de postav gri, cu paspoal roşu la partea superioară a gulerului, la părţile din faţă şi la manşete. La umeri avea contra-epoleţi din postav bleumarin, cu numărul regimentului din postav de culoare distinctivă. Bluza de vară la călăraşi era din pînză albă, de aceeaşi formă, fără buzunare pe piept, avînd contra-epoleţi cusuţi, fără numărul regimentului. Pe ambele părţi ale pieptului erau cusute cinci rînduri de petliţe din pînză roşie, dispuse ca şi brandenburgurile, fără nasturi şi fără rozete. Soldaţii de roşiori purtau bluze de vară din pînză cenuşie, fără paspoale şi distincţii, gradele fiind indicate la guler, ca la infanterie.

Corniştii, muzicanţii şi trompeţii aveau aceeaşi uniformă, cu galonul caracteristic tricolor, iar bucata de postav de pe umăr era roşie la călăraşi, albă la roşiori, iar egreta roşie la călăraşi şi albă la roşiori.

Uniforma de trupă a călăraşilor-miliţieni era ca a trupei de călăraşi, dar cu brandenburguri şi găitane din lînă neagră. Aceştia aveau pe cocardă crucea bizantină, din metal alb.

La marea ţinută, se purta tunica, pantaloni albi, căciulă cu egretă, ţine-căciulă, brîu. Ţinuta de serviciu şi de campanie se compunea din piesele notate mai sus, în afară de ţine-căciula, cu pantaloni gri, prevăzuţi cu găitane.

Ţinuta zilei pentru trupă era cu centiron, căciulă cu egretă şi pantaloni gri. În cazarmă şi la exerciţii se purtau bluza şi capelul. Pentru ofiţeri era prevăzut centironul sub tunică, pantaloni gri, de cizmă, şi chipiul. Din 1874 elevii şcolii de cavalerie vor purta pe braţul stîng, ca semn distinctiv, un galon din lînă galbenă, avînd pe mijloc ţesături din lînă roşie.

În 1875, găitanele de la tunică şi pantalonii de lucru ai roşiorilor se desfiinţează şi se înlocuiesc cu vesta din postav bleumarin. Din 1882 nu se mai poartă petliţe pe bluza de vară, iar con-

Fig. 83. *Uniformă de soldat de roşiori*, model 1873, ţinuta de vară, pictură de Sava Henţia. (Colecţia Muzeului militar central).

Fig. 84. Tunică de soldat de jandarmi călări, model 1873, pentru marea ţinută.

Fig. 85. Uniformă de căpitan de jandarmi călări, model 1873, pentru marea ținută.

tra-epoleții vor fi din culoarea fondului, paspoalați și cu numărul regimentului din postav de culoare distinctivă.

Nasturii trupei vor fi din metal galben, fără număr, iar din 1892 trupa de pe lîngă școala de cavalerie va avea uniforma de roșiori, iar pentru ținuta de grajd — bluză din postav roșu, după modelul general, din 1882.

Jandarmii-călări — garda călare, formată exclusiv din cavaleriști — păstrează uniforma reglementată în 1868.

Botforii pentru ținuta de ceremonie erau din « vax cu lustru », avînd carîmbul drept, fără crețuri, înalt în față de 540 mm și la spate de 410 mm, astfel că partea din față să treacă cu 100 mm mai sus de genunchi, partea din spate să se oprească la încheietură, iar pe părțile laterale să se ridice peste scobitură în clape rotunjite, de 60 mm. Pintenii se atașează în curele, cu butoniere la ambele capete, care se fixează pe butonii pintenilor. Prima curelușă trece pe sub talpă. A doua curea se prinde la un capăt, peste prima curelușă, de butonul interior al pintenului și, trecută peste gleznă, se încataramează la exterior. Cizmele de serviciu erau pînă sub genunchi. Epoleții și eghileții sînt ca cei descriși la jandarmii pedeștri, dar din lînă galbenă, iar eghileții purtîndu-se pe umărul drept. Mănușile sînt albe, cu manșete înalte, evazate.

Ofițerii aveau aceeași uniformă, cu nasturi galbeni, simpli, și eghileți din fir auriu, ledunca la fel cu cea a ofițerilor de cavalerie, iar eșarfa ca a infanteriei.

În 1874, jandarmii călări primesc coifuri metalice.

La artilerie, uniforma rămîne cea stabilită în 1868, cu nasturi purtînd însemnul de armă, pe care sînt reliefate tunurile încrucișate, deasupra lor fiind o grenadă cu flăcări, iar sub ele numărul regimentului. Spatele este prevăzut cu două capace acoladate, fixate cu cîte trei nasturi.

Mantaua, ca la infanterie, are gulerul în față din postav negru, iar capelul, după modelul general, are pe grenada roșie din față numărul regimentului, din postav bleumarin. Servanții poartă pistolul peste centironul alb al săbiei-baionetă, iar conducătorii în pistolierul stîng al șeii. La trompeți, bucata de postav de pe umăr, în prelungirea epoletului, va fi neagră, ornată cu galon tricolor; acesta va urma și celelalte părți ale tunicii, după modelul general, iar penajul va fi alb, spre deosebire de cel roșu, al trupei.

Ofițerii au gulerul tunicii, manșetele și banda de la chipiu din catifea neagră. Numai la partea superioară a benzii de la chipiu este un paspoal roșu. La ținuta de ceremonie, tunica se poartă cu epoleți

fără trese la manşete, iar la celelalte ţinute, cu trefle şi trese de grad pe manşete. Pantalonii gri, ca la infanterie, sînt prevăzuţi cu două lampasuri roşii, iar pantalonii de cizmă numai cu vipuşcă roşie. Mantaua are guler din catifea neagră cu petliţe roşii. Penajul este roşu pentru ofiţerii inferiori şi tricolor pentru ofiţerii superiori.

Centironul de mare ţinută, în ţesătură pichet, cu dungi din mătase roşie şi albastră, se încheie cu două paftale pe care sînt reliefate tunurile încrucişate, cu grenada deasupra.

Ledunca este cea descrisă pentru cavalerie, cu deosebirea că pe ecusonul de pe banderolă este reliefată o grenadă, iar pe capacul tabacherei, însemnul artileriei.

Guarzii de artilerie au aceeaşi uniformă, cu o singură tunică pentru toate ţinutele, cu manşetele tăiate circular, tresele aşezate tot circular, iar pe umăr cu găitane din fir auriu, fără trefle. Penajul era ca al ofiţerilor inferiori de artilerie, pantalonii cu vipuşcă, iar nasturii cu însemnul de artilerie, fără număr. Uniforma statului major de artilerie este întocmai ca a ofiţerilor de artilerie, dar fără indicarea numărului de regiment pe nasturi. La fel are uniforma şi artileria teritorială.

În 1875, trupa de artilerie, trompeţii şi uvrierii de artilerie vor purta, în afara ţinutei de ceremonie, pampoane bisferice din lînă roşie, ofiţerii cu sfera de sus roşie şi cea de jos ca la infanterie. Trenul de echipaje va avea, la trupă, ambele sfere albastre, ofiţerii cu sfera de sus albastră şi cea de jos ca la infanterie, iar şefii de escadron ai trenului, cu sfera de sus albastră şi cu cea de jos bicoloră — galben şi albastru. Elevii guarzi de artilerie poartă uniformă ca a guarzilor de artilerie, fără lampas, guler fără broderie şi găitane, fără trefle la tunică şi la manta. Manşetele nu aveau tresă; chipiul, dragonul şi centironul erau ca ale elevilor de administraţie, iar pamponul avea ambele sfere roşii.

Din 1881, nasturii artileriei vor fi numai cu însemn, fără numărul regimentului.

Fig. 86. Uniformă de sublocotenent de artilerie, model 1873, pentru ţinuta de ceremonie.

Uniforma de geniu rămîne tot ca cea stabilită în 1868, avînd nasturi din metal galben, cu numărul batalionului în relief. La chipiul din postav roşu, banda şi torsada sînt negre, iar pe nasturele care fixează torsada şi cocarda este reliefat numărul batalionului. Pantalonii sînt bleumarin, cu paspoal roşu. Toboşarii şi corniştii, pe lîngă distincţia specială a galonului tricolor, au postavul de sub contra-epoleţi de culoare neagră. Ofiţerii au petliţele de la manta, gulerul tunicii, manşetele şi banda de la chipiu din catifea neagră, cu anexele brodate din fir auriu, inclusiv torsada de la chipiu, care la trupă este neagră. Ofiţerii din statul major al geniului au uniforma la fel, dar cu nasturi simpli, fără număr. Din 1878, chipiul ofiţerilor de geniu şi de stat major de geniu va fi bleumarin, ca al artileriei. Guarzii de geniu aveau uniforma ca a ofiţerilor de geniu, pe umeri numai şnur, fără trefle, manşete negre, circulare, ca şi tresele gradului, iar nasturii, fără număr. Ei au o singură tunică, fără epoleţi şi eşarfă. Centironul este ca al artileriei, dar pe paftale este reliefată o grenadă. Uniforma companiei de pontonieri va fi ca cea de geniu, fără numere pe contra-epoleţi şi pe nasturi.

Fig. 87. Uniformă de soldat de artilerie, model 1873, pentru marea ţinută.

Din 1875, batalioanele de geniu vor avea, în afara marii ţinute — cînd se purta penajul —, pampon ca al infanteriei, iar şeful de batalion pampon cu sfera de jos din fir auriu. La pantaloni vor purta lampas dublu, de culoare roşu-ecarlată.

Din 1878, la geniu numărul pe contra-epoleţi va fi din postav roşu, ca la tunică, iar din 1881, nasturii vor avea reliefată cuirasa şi coiful, însemn de armă introdus acum pentru prima dată.

Uniforma pompierilor este ca a infanteriei de linie, dar tunica are guler din postav roşu-deschis, nasturii fără număr, manşete bleumarin, în colţ, paspoalate, iar contra-epoleţii, pe care era aplicată litera *P*, din postav bleumarin. Pantalonii, ca la infanterie, aveau vipuşca roşie. Coiful este ca cel stabilit anterior, dar în faţă, pe semi-soare, are cifra domnească şi sub ea o banderolă cu inscripţia *POMPIERII DIN BUCUREŞTI*. Penajul este din pene roşii, răsfirate la vîrf, fixat într-o olivă de lînă tricoloră. Capelul, ca al infanteriei, are două topoare încrucişate, din postav roşu.

Centura este din lînă, împletită ca o chingă, de culoare albastru-închis, avînd pe margine cîte o dungă roşie. Se prinde pe talie prin două curele cu catarame şi este prevăzută cu inel de fier. Corniştii au aceleaşi distincţii, iar penajul alb. Ofiţerii poartă distincţiile ca la infanteria de linie.

În 1882, uniforma pompierilor se transformă după modelul artileriei, rămînînd cu distincţiile proprii armei descrise mai sus, dar cu tunica de culoare castanie, la un rînd de nasturi.

Uniforma generalilor va fi după forma, dimensiunile şi culoarea celei descrise pentru ofiţerii de infanterie. Tunica de mare ţinută va avea însă gulerul în

Fig. 88. Uniformă de căpitan de geniu, model 1873.

întregime de postav roşu, prevăzut la partea superioară cu broderie din fir canetil-aurit şi fluturi, precum şi o baghetă dintr-un rînd de canetil, unul de fluturi lucitori şi altul dantelat, avînd colţurile rotunjite la bază. Cîmpul gulerului este brodat pînă la 15 mm de margine cu o ghirlandă de stejar, cu frunze şi ghinde din fir de canetil, şi cu fluturi din fir auriu. Manşetele, tot roşii, reiau broderia de la guler, ca şi capacele acoladate de la spatele tunicii. Tunica celorlalte ţinute, la fel croită, nu avea broderii. Pe umăr se poartă trefle, din 1876 întreite, cu ţine-epoleţi din galon cu frunze de stejar. La guler este cusut un galon din fir auriu, ţesut cu frunze de stejar, iar la manşete sînt galoanele şi tresele indicatoare de grad. La baza manşetei sînt cusute două galoane cu frunze de stejar, iar apoi tresele. Ambele tunici au nasturi simpli, lucitori. Pantalonii, de culoarea fondului, sînt prevăzuţi cu două lampasuri roşii, despărţite de o vipuşcă, chiar pe cusătură. Pentru celelalte ţinute pantalonii sînt gri. Mantaua are reverele din postav roşu.

Chipiul de mare ţinută are floarea de pe fund întreită, pe pereţii verticali sînt cîte trei trese, iar pe bandă — ghirlande de frunze de stejar, descrise pentru tunica de ceremonie. În locul iniţialelor, se aşază soarele alb, cu stea galbenă. Chipiul celorlalte ţinute este la fel, dar pe bandă este cusut galonul de general, ca cel de pe gulerul tunicii, şi tresele gradului. La chipiu se poartă numai egreta şefilor de corpuri, iar din 1875, în afara ţinutei de ceremonie, pamponul bisferic, din fir auriu, sus, iar jos, argintiu, pentru generalii de brigadă, şi ambele sfere din fir auriu, pentru generalii de divizie.

Epoleţii de ceremonie erau ca ai ofiţerilor superiori, dar cu solzii cizelaţi cu arabescuri şi avînd aplicat pe placă soarele de general şi stelele indicatoare de grad. Eşarfa, centironul şi dragonul sînt cele din dotarea armatei.

Generalii care făceau parte din corpul ofiţerilor miliţieni, aveau aceeaşi uniformă, cu deosebirea că gulerul, manşetele şi banda de la chipiu erau de postav din culoarea fondului, paspoalate cu roşu. Din 1881, ofiţerii generali poartă epoleţi şi la ţinuta de serviciu, dar cu gulerul tunicii din postav roşu, fără galon.

Ofiţerii corpului de stat major aveau tunica la fel ca a infanteriei, cu nasturi simpli, galbeni-lucitori, cu gulerul şi manşetele din catifea neagră. La colţurile gulerului erau brodate, din fir argintiu, « fulgerele » — însemne ale ofiţerilor de stat major, element creat acum în uniformologia românească. Acesta consta dintr-o grenadă cu aripi şi fulgere. În ambele părţi ale flăcării se afla cîte un

fulger în zigzag, terminîndu-se cu o săgeată care pornea de la vîrful flăcărilor, ca şi alte două fulgere, ca cele de mai sus.

Tunica celorlalte ţinute era la fel, dar cu trefle şi trese la manşete. Mantaua, după modelul infanteriei, era prevăzută cu petliţe de catifea neagră, paspoalate cu roşu. Pantalonii erau ca ai artileriei, cu lampas dublu, roşu, iar chipiul era din postav garance, cu bandă de catifea neagră şi cu penaj ca la ofiţerii superiori de artilerie. Din 1875 în afara ţinutei de ceremonie, se purta pampon bisferic cu sfera de sus bicoloră (galben-albastru), iar cea de jos roşie. Eghileţii, din fir auriu, erau ca ai jandarmilor călări, la fel centironul şi eşarfa.

În 1875 se stabileşte ca ofiţerii care fac stagiul pentru trecerea în statul major să poarte uniforma statului major, dar fără eghileţi. Din 1878, ofiţerii din corpul de stat major vor purta chipiul din postav alb, cu banda de culoare neagră, ca la gulerul şi manşetele tunicii.

În 1880 se ordonă ca eghileţii să fie purtaţi obligatoriu de către ofiţerii din statul major şi de către aghiotanţi numai la ţinuta de serviciu şi în situaţiile unde se reclamă o ţinută de gală. Pentru ţinuta mică, eghileţii se suprimă.

În 1883, pentru ofiţerii brevetaţi de stat major, în serviciu de stat major, eghileţii se înlocuiesc cu o furajeră din fir auriu, divizat printr-o ţesătură de mătase roşie, avînd un nod mobil, care permitea fixarea ei în jurul gîtului, la o extremitate nodul fiind prevăzut cu un creion, iar la cealaltă cu un compas. Pentru ofiţerii nebrevetaţi, uniforma va fi a armei de provenienţă, la care se adaugă furajera din fir argintiu.

Aghiotanţii domneşti poartă uniforma stabilită în 1868. Gulerul va avea la partea superioară o baghetă brodată din fir auriu-mat şi fluturi. Broderia baghetei este dantelată, avînd colţurile oblice şi rotunjite, sub ea un rînd de fluturi lucitori, iar apoi o dungă din canetil mat. În colţurile gulerului sînt brodate ramuri de stejar terminate la capăt cu o frunză şi patru ghinde laterale. Broderia, aşezată de-a lungul gulerului, este

Fig. 89. Uniformă de general de divizie, model 1873, pentru marea ţinută de ceremonie.

reluată şi pe manşete, urmînd marginea de sus şi coborînd spre bază.

Tunica pentru celelalte ţinute era la fel, dar cu trefle, pe guler avînd numai broderia din frunze de stejar, fără bagheta marginală. Manşetele vor fi tot fără broderii, doar cu tresele indicatoare de grad deasupra. Pe umărul stîng se află o treflă, iar pe umărul drept — eghiletul pe petliţă de postav.

Pantalonii, de culoarea tunicii pentru marea ţinută, sînt prevăzuţi cu lampas dublu, roşu, iar pentru celelalte ţinute — din postav gri, cu lampas dublu. Mantaua avea petliţe şi paspoale în culoarea distinctivă, iar chipiul din postav alb, cu bandă în culoarea distinctivă. Egreta era ca a şefilor de corpuri, dar din pene roşii, iar pamponul, din 1875, bisferic, cel de sus bicolor — galben şi roşu —, cel de jos alb. Pe epoleţi se purta cifrul domnesc, eghileţii erau din fir auriu pentru marea ţinută şi din mătase gal-

Fig. 91. Tunică de general inspector, model 1873, pentru marea ţinută, care a aparţinut generalului medic Carol Davilla.

Fig. 90. Uniformă de maior, aghiotant domnesc, model 1873, pentru marea ţinută.

benă pentru ţinuta zilnică, cum le aveau jandarmii călări, cu deosebirea că, pentru eghileţii de toată ziua, pe placă era aşezat cifrul domnesc. Centironul, din fir auriu, avea paftale galbene.

Din 1877, ofiţerii adjutanţi de pe lîngă comandanţii diviziilor militare teritoriale vor purta eghileţi din fir argintiu, ca şi adjutantul ministrului de război.

Uniforma şcolii de fii de militari şi a şcolii de infanterie şi cavalerie rămîne ca cea decretată în 1870 şi 1872. Elevii şcolilor divizionare poartă uniforma armei de care aparţin, avînd pe braţul stîng un galon din linii albastru-deschise, cu lezarde albe în ţesătură.

La uniforma medicilor, tunica este după modelul infanteriei, din postav bleumarin, cu paspoale roşii. Gulerul şi manşetele sînt din catifea neagră, iar nasturii cu însemnul medicinii: bastonul lui Esculap, încolăcit de un şarpe înconjurat de două ramuri, una de măslin şi alta de stejar. Pe umăr se poartă

Fig. 92. Uniformă de soldat din compania sanitară, model 1873.

trefle, iar pe guler este brodat bastonul lui Esculap înfăşurat cu un şarpe şi trei frunze dantelate. Gradele sînt indicate de trese aurii: pentru medicii de batalion clasa a II-a, o tresă; cei de clasa I, două trese, iar medicii de regiment clasa a II-a, trei trese, ca şi pentru ofiţerii inferiori. Medicii de regiment clasa I aveau un galon şi o tresă, ca maiorii; medicii principali clasa a II-a (denumire nouă) au galon şi două trese, ca la locotenent-colonel; medicii principali clasa I au galon şi trei trese, ca la colonel.

Pantalonii, lungi, din postav bleumarin, erau prevăzuţi cu lampas dublu, garance pentru toţi medicii, pînă la medicul de regiment clasa a II-a, inclusiv pentru cei de batalion, doctori în medicină, iar pentru cei fără titlul de doctor, numai vipuşcă garance. Chipiul, garance, cu bandă de catifea neagră, avea tresele aurii. Penajul, bicolor, avea partea de sus roşie şi cea de jos albastru-închisă. Gulerul de la manta era de catifea cenuşie, cu petliţe de catifea neagră, paspoalate cu roşu-garance. Din 1875 se poartă pampon bisferic, garance şi albastru, ca şi penajul. Centironul este din fir auriu, pe paftale este reliefat însemnul medicinii; ledunca, fără ornamente pe banderolă, avea capac din lac negru, cu garnitură de alamă, iar în mijloc însemnul tot din alamă.

Farmaciştii aveau uniforme la fel, cu guler, manşete şi banda de la chipiu din catifea verde, iar lampasul dublu pînă la farmaciştii de regiment clasa a II-a inclusiv, farmaciştii de batalion avînd doar vipuşcă. Petliţele de la manta erau din catifea verde, paspoalate cu roşu. Aceleaşi caracteristici se întîlnesc şi la veterinari care aveau însă culoarea distinctivă albastru-închisă. La pantaloni însă, aceştia aveau doar lampas dublu şi, respectiv, vipuşcă roşie. Penajul la ambele categorii va fi ca al medicilor, iar din anul 1875, pampoanele vor fi bicolore: verde cu galben la farmacişti, albastru cu garance la medici.

Subchirurgii aveau chipiu garance, cu bandă de catifea neagră, ornamente şi trese ca la elevii de administraţie. Tunica era ca a medicilor, însă fără trese, iar centironul ca la elevii de administraţie, cu însemnul medicinii. După acelaşi model era şi dragonul; ledunca, însă, din lac negru, fără ornament, doar cu însemn pe capacul cartuşierei, iar pantalonii cu vipuşcă roşie.

Subfarmaciştii şi subveterinarii aveau aceleaşi elemente de uniformă ca subchirurgii, cu deosebirea de culoare: verde şi albastru-închis. Subchirurgii aveau pampon cu sferă roşie-garance şi albastră, subfarmaciştii roşie-garance şi verde, iar subveterinarii, albastră şi roşie-garance.

Inspectorul general avea tunica de mare ţinută ca a medicilor, cu gulerul, manşetele şi capacele de la spate brodate cu şarpele încolăcit pe o ramură cu frunze de măslin, la guler şi manşete — mărginite de o baghetă dantelată — pe catifea neagră, iar la capace pe postav de culoarea fondului. Contra-epoleţii sînt

din catifea neagră, paspoalaţi cu roşu-garance, mărginiţi de bagheta dantelată, avînd în mijloc broderia cu şarpele încolăcit pe bastonul lui Esculap. Tunica celorlalte ţinute are trefle şi galoane ca la generalii de brigadă. Chipiul de mare ţinută are pe bandă ornamentele generalilor de brigadă, dar cu şarpele încolăcit, iar chipiul pentru celelalte ţinute are galonul şi tresa de general de brigadă şi însemnul de general. Bluza companiei sanitare, din postav bleumarin, este încheiată cu şase nasturi de os negru, ascunşi sub o şuviţă cu butoniere. Gulerul şi manşetele, ca la tunica infanteriei, sînt din postav de culoarea fondului, paspoalate cu roşu, iar spatele se strînge în talie într-o culisă fără capac. Nasturii de alamă sînt simpli, iar contra-epoleţii din postav roşu-deschis, au aplicată în mijloc o cruce din postav alb, cu capetele drepte. Pantalonii sînt ca ai infanteriei, capelul la fel, cu o cruce din postav alb în faţă, iar chipiul este cu bandă din postav bleumarin. Pamponul este ca la infanterie, iar al corniştilor companiei, alb. Uniforma ofiţerilor este ca a celor de administraţie, din al cărui corp fac chiar parte.

În 1886 se stabileşte că uniforma studenţilor institutului medical militar va fi ca a subchirurgilor din 1874.

Ofiţerii de intendenţă aveau uniforma ca a infanteriei, cu guler şi manşete din postavul fondului, paspoalate cu roşu, şi nasturi din metal alb, simpli. Treflele şi tresele erau din fir argintiu, iar la guler aveau brodate fulgere ca la statul major, însă din fir argintiu. Pantalonii, gri, erau prevăzuţi cu lampas dublu. Chipiul avea banda din postav garance şi trese albe, iar penajul bicolor (roşu-garance şi alb), pamponul era sus bicolor (garance şi albastru) şi galben jos. Eghileţii şi centironul cu paftalele avînd capul de leu reliefat, sînt din fir şi metal alb.

Adjuncţii clasa a II-a aveau trei trese deasupra manşetei şi la banda chipiului, adjuncţii clasa I, ca la maiori — un galon şi o tresă —, subintendenţii ca la locotenenţi-colonei, iar intendenţii ca la colonei.

Ofiţerii corpului de administraţie aveau uniforma ca a intendenţilor, cu deosebirea că pantalonii aveau numai vipuşcă roşie, administratorul clasa a III-a avînd o singură tresă albă, administratorul clasa a II-a, două trese, iar administratorul clasa I, trei trese. Acest corp nu purta fulgere şi eghileţi. Din 1875, poartă pampon, ca cei de intendenţă.

Uniforma elevilor de administraţie este ca a ofiţerilor, însă fără trese la tunică şi la chipiu — acesta din urmă fiind ornat cu pampon bicolor (roşu şi alb). La tunică se află numai găitane,

Fig. 93. Uniformă de căpitan din flotilă, model 1873, pentru ţinuta de ceremonie.

fără trefle. Centironul este de lac negru, iar dragonul ca la subofiţeri. Din 1883 vor purta un galon din fir argintiu, ca la sergenţii reangajaţi.

Uniforma companiei de administraţie este ca a companiei sanitare, cu epoleţi fără număr şi fără atribut, pamponul fiind bisferic şi de culoare galbenă. Ofiţerii companiei de administraţie poartă uniforma corpului.

La uniforma flotilei, în 1875 se fac unele precizări: pentru trupă spenţerul de ordonanţă va fi bleumarin-închis, cu două rînduri de cîte patru nasturi cu ancora în relief. Se introduce coafa de pînză albă pentru învelitoarea bonetei. Muzicanţii, cornişţii şi toboşarii vor avea, cusut împrejurul mînecilor, cîte un galon de muzicant.

Fig. 94. Uniformă de sublocotenent din flotilă, model 1873, pentru ţinuta zilnică.

La ofiţeri, fracul se închide la două rînduri de cîte şapte nasturi ştanţaţi în relief, cu ancoră încoronată. La spate, fracul are şase nasturi mari, de fiecare parte, şi cîte două ancore brodate, din fir auriu, pe pulpană. Pentru distincţia gradelor, sublocotenentul are la partea superioară a gulerului o baghetă din fir canetil deasupra căreia se află o dantelură de canetil; aceeaşi broderie apare şi pe manşete. La locotenent, se adaugă la guler şi manşete cîte o ancoră din canetil, pe care se încolăceşte o funie ruptă. Căpitanii au aceleaşi broderii marginale, cusute din ancore străbătute de o ramură de stejar, fără ghindă. Maiorul are trei ancore; locotenent-colonelul are toată partea superioară a gulerului şi manşetelor brodată cu frunze de stejar, străbătută, la distanţe egale, de ancore. Epoleţii, după modelul general, au fondul din pînză de fir auriu, cu o ancoră din metal alb şi stelele corespunzătoare gradului.

Pantalonii de mare ţinută sînt prevăzuţi cu un lampas din galon de fir auriu, cu ancore, lat de 35 mm pentru ofiţerii inferiori şi de 40 mm pentru ofiţerii superiori.

Gherocul are la spate patru nasturi mari şi cîte doi mici. La manşetă, gradele se indicau cu galoane din fir auriu, în ţesătură « sîrmă », în număr de la unu la cinci, începînd cu sublocotenentul, pînă la locotenent-colonel; la fel şi la şapcă, însă la locotenent-colonel galonul din mijloc este din fir argintiu.

Vesta de mică ţinută este din postav bleumarin-închis, la un rînd de şapte nasturi mici, ca şi cea albă, de mare ţinută.

Bicornul este prevăzut cu galon de mătase neagră la partea superioară şi cu ciucuri din fir auriu la colţurile borurilor, liberi pentru ofiţerii inferiori şi strînşi pentru ofiţerii superiori, care mai au în plus, deasupra, fulgi negri, frizaţi. Centironul de mică ţinută este ca cel

Fig. 95. Uniformă de căpitan de marină, model 1882, pentru ținuta de ceremonie.

de mare ținută, dar din mătase neagră. Inginerii constructori au uniforma ca a ofițerilor din flotilă, cu deosebirea că gulerul și manșetele sînt de catifea neagră, iar în loc de epoleți vor purta eghilet de stat major, din fir argintiu.

În 1882, noi modificări privesc spențerul trupei, care va fi închis la două rînduri de cîte șase nasturi, iar gulerul va fi răsfrînt, în față cu colțurile rotunjite, încheindu-se ca gherocul ofițerilor, în timp ce spatele va fi prevăzut cu două capace drepte, fixate cu cîte doi nasturi. Gradele inferioare de la mașini și din compania uvrierilor arsenalului au, pentru distincția meritelor lor, un galon de mătase albastră, cusut deasupra semnului de grad. Pentru ținuta de vară, caporalii au pe mîneca dreaptă o ancoră brodată din mătase galbenă, iar subofițerii, o ancoră din fir auriu. La ofițeri se modifică distincția gradelor de pe manșete, ofițerii inferiori avînd de la unul la trei galoane, iar ofițerii superiori, în plus, galonul lor lat, adoptat pe toată armata, urmat de un galon îngust pentru maior, două pentru locotenent-colonel și trei pentru colonel — grad nou introdus în marina militară. Aceeași dispoziție a galoanelor se adoptă și pentru șapcă.

La frac, broderiile gulerului și ale manșetelor rămîn aceleași pentru ofițerii inferiori, modificîndu-se la cei superiori: maiorul are două ancore și frunze de stejar, locotenent-colonelul trei, iar colonelul patru ancore.

La bicorn se introduc — pentru comandantul unei « reuniuni de bastimente », și la comandantul flotilei — fulgi albi.

La manta, ofițerii poartă trefle, ca toată armata.

★

Regulamentul din 1895 orînduiește o nouă descriere a uniformelor, adunînd cele cîteva modificări operate între 1873 —1895, referitoare la unele redimensionări ale părților componente, neschimbînd însă aspectul general și culorile, cu excepția unor cazuri în care fondul va fi de postav negru.

La infanterie, dorobanții primesc tunică, în formă de bluză, fără talie, avînd paspoalul din postav roșu și încheindu-se la un rînd de șapte nasturi simpli, semibombați, din alamă. Spatele este croit dintr-o singură bucată, răscroită în talie pentru a lua forma corpului și are șliț care se închide cu un nasture de os, cusut pe mijloc. Gulerul este drept, colțurile lui rotunjite și paspoalate, iar în față are petlițe roșii, late cît gulerul și lungi de 90 mm. Contra-epoleții, din culoarea fondului, sînt paspoalați și au pe mijloc numărul regimentului, din postav roșu. Pantalonii din postav negru, sînt croiți strîmt, pentru cizmă, și au vipușcă roșie. Mantaua, neagră, se încheie la două rînduri de cîte patru nasturi, are manșete duble și spate prevăzut cu două capace paspoalate, rotunjite la capăt și fixate cu cîte doi nasturi. Nasturii de sus ai

capacelor fixează gaica, rotunjită la capete şi paspoalată. Epoleţii, de culoarea fondului, sînt de asemenea paspoalaţi şi au numărul din postav roşu, pe guler aplicîndu-se petliţe-săgeată.

Bluza, de pînză, este la fel ca tunica, dar cu spatele croit din două bucăţi, se încheie la un rînd de şase nasturi din os alb, acoperiţi. Nu are petliţe, număr pe epolet şi nici paspoale. Pantalonii, tot din pînză, croiţi ca cei din postav, nu au vipuşcă. Din postav bleumarin, capela este paspoalată cu roşu şi are în faţă numărul regimentului. Căciula, din piele de hîrşie, rămîne la fel, cu deosebirea că se poartă cu pană de curcan. Semnele distinctive la gradaţi şi subofiţeri se poartă la tunică, după modelul vechi în unghi, deasupra manşetelor, la manta oblic, deasupra manşetelor duble, iar la bluză pe epolet — port reglementat pentru prima dată atunci şi rămas pînă astăzi în tradiţie.

Fig. 96. Uniformă de plutonier de infanterie, model 1895.

Fig. 97. Uniformă de căpitan de infanterie, model 1895.

Corniştii, toboşarii şi muzicanţii au acelaşi galon distinctiv, iar postavul de sub epolet este de culoarea fondului şi paspoalat. La manta, galonul tricolor se purta numai la guler.

Centironul, din piele neagră, este prevăzut cu port-baionetă şi are pafta din tablă groasă de oţel, poleită şi brunată. Cartuşierele se poartă două în faţă — în stînga şi în dreapta paftalei şi conţin cîte 40 de cartuşe —, iar cea mare, cu 80 de cartuşe, la spate.

Subofiţerii au centiron de lac negru, cu două atîrnători şi se încheie cu o cataramă dublă, neagră, cu doi dinţi.

Fig. 98. Uniformă de locotenent-colonel de infanterie, model 1895, ţinuta zilnică.

Dragonul sabiei este din mătase galbenă.

Ofiţerii poartă aceeaşi tunică pentru toate ţinutele, cu trese deasupra manşetelor, trecînd de la o ţinută la alta pe acelaşi fond, cu trefle sau cu epoleţi. Se introduce bluza de pînză cenuşiu-închisă, la două rînduri de cîte şase nasturi, cu petliţa cît lăţimea gulerului şi trefle cu inele din metal alb, cu ornamente florale. Aceste inele sau trese, metalice, sînt acum introduse pentru prima dată în armata română. La nasturi este din nou indicat numărul regimentului. Mantaua, din postav negru, are petliţe-săgeată şi trefle cu trese metalice — indicatoare de grade — şi capace acoladate, cu cîte trei nasturi peste care se fixează gaica. La buzunarul din stînga, sub capac, este lăsat un loc deschis pentru trecerea mînerului de la sabie.

Ofiţerii, la pantalonii lungi şi la cei de cizmă au vipuşcă, iar cei lungi, din pînză cenuşie, sînt fără paspoal. Pamponul rămîne ca şi pînă acum, dar pentru ţinuta de ceremonie se introduce egreta din păr fumuriu, comandantul avînd egreta albă, din pene de stîrc.

Chipiul îşi modifică forma, avînd pereţi înalţi de 90 mm. Se renunţă la oblicitatea de la spate şi se adaugă o subbărbie falsă, din galon sîrmat. Chipiul, complet alb, de dril, este fără însemn. Pentru toţi ofiţerii superiori, galonul va fi acelaşi, în ţesătură, cu trei linii în zigzag.

Centironul este din piele galbenă, cu atîrnătorile din galon de fir lucitor, în

Fig. 99. Uniformă de sergent de jandarmi pedeştri, model 1895.

Fig. 100. Uniformă de căpitan din Regimentul 5 roșiori, model 1895, ținuta de ceremonie cu dolman.

țesătură pichet, avînd pe mijloc trei dungi de mătase albastră, galbenă și roșie. Căptușeala este din piele roșie, paspoalînd galonul. Atîrnătorile, tăiate în colț, sînt prevăzute cu o cataramă de alamă, ovală și semibombată. Sub ele se află cîte o curelușă roșie, cu cataramă mică ce se încheie în inelele sabiei. Ele sînt acum mai scurte. Dragonul, din galon « pichet », cu o dungă roșie și una galbenă, are ciucure cu franjurile strînse. Eșarfa rămîne ca cea stabilită anterior. Revolverul se poartă pe șoldul drept, în toc de piele, atîrnat pe umărul stîng. De inelul patului este fixat un cordon din mătase roșie care se așază la gît, deasupra gulerului tunicii, se prinde într-un inel de mătase și atîrnă liber.

Șefii de muzică — cu uniforma ca a ofițerilor — au pe petlițele roșii o liră brodată în fir auriu, pe umăr doar găitane, iar manșetele, roșii, circulare, au cusute deasupra lor tresele, ca înainte pentru diferitele clase. La marea ținută, inspectorul muzicilor avea la guler o broderie de fir auriu, traversată de un rînd de fluturi, iar partea de jos dantelată. La ambele colțuri ale gulerului sînt brodate cîte o liră cu baghete și o ramură de lauri cu o frunză. Chipiul, după modelul ofițerilor, este fără torsadă și nasture. Pe cocardă se află o liră de alamă. Centironul de mare ținută, care înlocuiește eșarfa de la ofițeri, este cel descris pentru subofițeri, însă din fir auriu — ca la ofițeri — și căptușit cu piele roșie. Mantaua, ca a ofițerilor, are pe umăr șnururi fără trefle.

Din 1905, gulerul mantalelor ofițerilor de infanterie va fi din catifea, cu petlițe distinctive din postav, iar din 1909, ofițerii și asimilații întregii armate iarna pot să poarte, facultativ, gulerul de castor la manta.

La un an după apariția regulamentului, în 1896, se stabilește că uniforma milițienilor va fi întocmai ca a dorobanților.

Pentru uniforma vînătorilor — care rămîne neschimbată ca linie — intervin cîteva modificări de detaliu. La tunică, spatele este format din trei bucăți cu două capace acoladate, fixate cu cîte

Fig. 101. Uniformă de maior de călărași, model 1895, ținuta de ceremonie.

Fig. 102. Uniformă de general de cavalerie, model 1895, ținuta de ceremonie.

trei nasturi; gulerul este răsfrînt, din postav de culoarea fondului, are colțurile rotunjite, este paspoalat cu verde și are două cornuri din postav tot verde. Epoleții sînt tot din postav verde, cu numărul batalionului din postav castaniu. La ofițeri, cornurile de pe guler sînt executate din fir auriu. Din 1905, vînătorii primesc guler de catifea la manta.

La jandarmii pedeștri, cu tunica bleumarin-închis, se introduc epoleți din postav alb, pantalonii și mantaua fiind din postav gri-bleu. La manta, epoleții și petlițele sînt din postav alb.

Jandarmii sînt singurele trupe de infanterie care mai poartă chipiu bleumarin, cu bandă roșie și paspoale albe, avînd la partea de sus a bandei un galon de lînă albă, cusut în unghi, cu deschiderea spre partea superioară a pereților. Pamponul este bisferic, alb. Penajul, din

Fig. 103. Uniformă de general de brigadă de cavalerie, model 1895, ținuta zilnică.

păr alb de cal, este fixat într-o sîrmă recurbată ce intră în chipiu.

Pentru cavalerie, ceea ce apare nou, numai la tunica ofițerilor, este un singur găitan la manșete. Buzunarele, tăiate oblic, sînt mărginite de un găitan dublu, care formează la partea de jos o treflă. De asemenea, pe fiecare din brandenburguri se introduce cîte un inel din metal galben, către floarea de treflă de la marginea pieptilor.

Pantalonii, albi, sînt ca și cei anteriori, dar cei din postav gri-închis sînt croiți semi-largi și apoi strînși pe pulpă, fără paspoal și fără găitan. La pantalonii albi ai ofițerilor, găitanul este înlocuit cu un șnur. Ofițerii au în plus pantaloni din piele de căprioară, vopsiți gri-închis, și pantaloni drepți, din postav și din pînză.

La manta — acum de culoare neagră —, gulerul este din postav roșu pentru roșiori, cu petlițe din postavul de culoare distinctivă. La această dată existînd șase regimente de roșiori, menționăm culorile lor distinctive: galben, Regimentul 1; alb, Regimentul 2; verde, Regimentul 3; albastru-deschis, Regimentul 4; galben-verzui, Regimentul 5; albastru-închis, Regimentul 6.

Gulerul roșu-garance se introduce la mantaua călărașilor în 1905. La manta, soldații vor purta din nou găitan ca la tunică, în loc de contra-epolet din postav.

Căciula, din blană neagră de miel, are fundul de mușama neagră, peste care se atașează fundul mobil din postav distinctiv. În afara torsadei, cocardei și a cifrului, căciula roșiorilor este ornată cu două găitane galbene, care înconjoară căciula acum cu pereți egali. Merișorul are forma ovală, bombată și este din lînă galbenă, respectiv, fir auriu.

Dragonul pentru trupă, din piele galbenă, este prevăzut cu două inele și un ciucure din piele împletită. Centironul, din piele galbenă, are o cingătoare cu cataramă și port-atîrnători pentru sabie, cu cataramele lor și un cîrlig cu resort pe centură. Ofițerii aveau centironul și tocul revolverului tot din piele galbenă.

Bluza, din pînză, este după croiala tunicii, cu şase nasturi ascunşi, două buzunare jos, fără paspoale şi fără petliţe, pe piept şi la guler. Pentru ofiţeri, ea este din dril, după modelul general. Călăraşii au aceeaşi uniformă ca a roşiorilor, însă cu culori distinctive. Aceasta era purtată şi de trupele hergheliei, depozitelor de remontă, a şcolii de cavalerie şi a escadronului de elevi.

Generalii de cavalerie aveau tunica de ceremonie cu brandenburguri de fir auriu, iar pentru ţinuta zilei, găitane de lînă neagră.

Constatîndu-se că mutarea ofiţerilor de roşiori în regimente de călăraşi şi invers necesita schimbarea dolmanelor, de culoare roşie şi, respectiv, neagră, în 1907 se decide ca acestea să fie de aceeaşi culoare, şi anume neagră, pentru toată cavaleria. Dolmanul era prevăzut cu guler, piept, poale şi mîneci de astrahan. La guler avea o furajeră din găitan dublu, cu brandenburguri, pentru a-l purta pe umăr. Brandenburgurile de pe piept erau fără inele metalice, iar treflele aveau inelele corespunzătoare gradului. Dolmanul se putea purta la toate ţinutele.

Fig. 104. Uniformă de soldat de artilerie, model 1895.

La artilerie, gulerul tunicii, dintr-o bucată, paspoalat de jur împrejur cu roşu, este drept, avînd colţurile rotunjite. Mantaua este din postav negru, cu guler şi epoleţi din postav negru şi cu petliţe roşii. Pantalonii sînt de culoare ser-negru, cu vipuşcă, iar capela, din postav bleumarin-închis, paspolată cu roşu, are deasupra clapelor două tunuri încrucişate, din postav roşu. Deasupra tunurilor se află numărul regimentului, din acelaşi postav. Capela artileriei este prevăzută cu subbărbie de lac negru.

Cefarul, din dril alb, se leagă în jurul capelei cu două şireturi albe şi se înnoadă deasupra cozorocului. Chipiul este din postav bleumarin-închis, cu bandă neagră şi paspoale roşii, are o subbărbie falsă, din şiret de lînă roşie. Această subbărbie este roşie la toate armele, numai la jandarmi fiind albă. Pamponul, roşu, este bisferic, iar penajul din păr de cal, vopsit roşu.

Trompeţii au guler tricolor, iar pe umeri, sub epolet, postav negru, paspoalat cu roşu, deasupra paspoalului avînd galonul tricolor. La manta, galonul tricolor este cusut numai la guler. La trompetul major, galonul tricolor este înlocuit cu un galon de sergent.

Potcovarii poartă la tunică şi la manta, pe mîneca stîngă, o potcoavă de postav roşu. La bluză, grenada şi potcoava se poartă pe epoletul stîng, aşezate pe postav negru.

Centironul este din piele naturală, are port-baionetă sau port-sabie şi se încheie cu cataramă pe şoldul stîng. Dragonul este de aceeaşi culoare şi formă ca cel din dotarea cavaleriei. Tocul de revolver, din acelaşi material, se poartă pe şoldul stîng, iar şnurul din lînă roşie, legat de patul revolverului, se aşază la gît, deasupra gulerului. Cartuşiera, din piele, cu 12 cartuşe, se poartă înaintea şoldului stîng.

Fig. 105. Uniformă de soldat de pompieri, model 1895.

Fig. 106. Uniformă de sublocotenent de grăniceri, model 1895, ținuta de vară.

Subofițerii au în plus subbărbie falsă din galon sîrmat.

Plutonierii reangajați, pe lîngă galoanele gradului, poartă galonul al treilea de la adjutanți, cusut pe epolet, iar la bluză, în partea dinspre guler. Cei reangajați a treia oară poartă un dragon din fir auriu. Centironul purtat pe sub tunică este din piele și are atîrnători.

Maiștrii au grenadele de la guler cu numărul regimentului, atît la tunică precum și la manta. Capela este ca la trupă, iar tunurile sînt înlocuite cu numărul regimentului, deasupra căruia se află litera *A*. Galoanele de grad se poartă circular, deasupra manșetei — care este tot circulară —, iar la bluză, paralel cu laturile lungi ale epoleților. Maistrul potcovar are potcoavă din fir auriu, armurierul două ciocane încrucișate, tîmplarul compas, curelarul o șa, iar maistrul croitor o foarfecă deschisă.

Ofițerii au uniforma ca a trupei, cu nasturi pe care este reliefat însemnul artileriei; pantalonii, ser-negru, au lampas dublu — atît la cei lungi, cît și la cei scurți —, gulerul mantalei fiind din catifea neagră. Mănușile sînt din piele albă de castor, din piele de Suedia, cu lustru, din piele cenușie, sau din ață albă, vara.

Centironul, din fir, are căptușeala din piele galbenă și atîrnătorile tot din fir; cel de piele are atîrnători din piele.

Un element nou este introducerea leduncii la ofițerii de artilerie. Aceasta, cu broderiile ca la cavalerie, este căptușită cu pluș roșu, iar cutia cu placă de alamă poartă în mijloc însemnul artileriei reliefat. În rest, toate elementele de uniformă sînt cele stabilite încă din 1868.

Artileria de cetate are tunica trupei, din postav castaniu, închis la un rînd de șapte nasturi, cu guler și manșete

din postav negru, paspoalate cu roşu, fără capace la spate. Grenada de pe guler este din postav roşu, iar pe epolet se află numărul regimentului, cu o grenadă deasupra.

Capela nu are subbărbie. Celelalte elemente sînt ca la artileria de cîmp. Ofiţerii poartă uniforma artileriei de cîmp.

Lucrătorii de artilerie aveau uniforma ca la artileria de cetate, dar fără tunuri la capelă, fără grenade pe epoleţi şi fără cifrul regimentului la capelă şi la epolet.

La maiştri, pe guler, se adaugă literele *A* — pentru arsenal, *AD* — pentru arsenal de depozit, *P* — pentru pirotehnie, *PB* — pentru pulberărie şi *M* — pentru depozitul de muniţii. Ofiţerii poartă uniforma ofiţerilor artileriei de cetate. La trenul echipajelor militare, trupa are tunica din postav maro, închisă la un rînd de şapte nasturi de metal alb, fără număr, cu pampon albastru şi penaj negru. Gradele de distincţie sînt din lînă albă, iar capela are o grenadă, ca la artilerie. În rest, toate anexele sînt ca la artilerie, iar pantalonii din postav ser, ca la roşiori. Ofiţerii poartă uniforma armei din care provin.

Din 1905, numai la artilerie şi la cavalerie, pentru trupă, tocurile revolverelor vor fi din piele albă.

Guarzii de artilerie aveau uniforma ca a artileriei de cîmp, dar cu trese, epoleţi şi grenade din fir argintiu şi nasturi din metal alb, iar inelele indicatoare de grad la trefle fiind din metal galben. Pantalonii sînt prevăzuţi doar cu vipuşcă, iar centironul şi dragonul sînt din fir argintiu. Centironul de serviciu şi de ceremonie, din fir argintiu — ca şi atîrnătorile sale —, este în ţesătură pichet, cu o dungă de mătase roşie şi una albastră; se închide cu două paftale din metal alb, care reliefează două tunuri încrucişate cu o grenadă.

Elevii guarzi de artilerie au uniforma ca artileria de cîmp, cu nasturi albi, numărul pe epolet fiind înlocuit cu o grenadă, ca cea de pe guler. Pe capelă au o grenadă, iar chipiul are subbărbie falsă, din fir argintiu, ca la ofiţeri. Elevii guarzi clasa a II-a poartă galoanele din fir argintiu de sergenţi majori, iar elevii guarzi clasa I, galoanele de sergenţi adjutanţi.

Soldaţii de geniu păstrează uniforma veche, cu paspoale, grenade pe guler şi număr pe epolet din postav roşu. Dar gulerul şi manşetele, din postav negru — spre deosebire de ofiţeri care le au din catifea neagră —, sînt paspoalate cu roşu. Capacele de la spatele tunicii sînt oblice, fixate în cîte doi nasturi. Epoleţii sînt din postav negru, nepaspoalaţi. Pantalonii, bleumarin, sînt paspoalaţi cu vipuşcă. La manta, epo-

Fig. 107. Uniformă de general de divizie de infanterie, model 1895, ţinuta de ceremonie.

leții sînt ca la tunică, iar la capelă, în locul numărului regimentului, se aplică o grenadă din postav roșu. Chipiul are bandă neagră, nepaspoalată. Celelalte anexe sînt ca la infanterie.

La ofițeri, nasturii sînt prevăzuți cu însemnul de armă — o cuirasă —, iar chipiul are bandă paspolată cu roșu. Egreta ofițerilor inferiori este roșie, a celor superiori tricoloră, iar pampoanele sînt ca la infanterie. Pantalonii sînt prevăzuți numai cu vipușcă roșie. Ofițerii guarzi de geniu au uniforma la fel, cu fireturile și părțile metalice albe, iar centironul, care înlocuiește eșarfa, are paftale cu cap de leu.

Fig. 108. Uniformă de colonel de intendență, model 1895, ținuta de ceremonie.

Elevii guarzi de geniu au uniforma ca a trupei, fără număr pe epolet. Chipiul, ca al ofițerilor de geniu, are torsada și tresele verticale, roșii.

Pompierii — trupa, ofițerii, subofițerii și maiștrii — au uniforma ca artileria de cîmp, cu anexele specifice stabilite în 1870. La soldați, pe epoleți și la capelă se află semnul distinctiv: două topoare încrucișate. Din 1907, tunica pompierilor va fi ca a artileriei de munte, avînd pe epoleți semnele distinctive.

Școala militară avea tunica bleumarin-închis, ca la infanterie, cu manșete în colț, din postavul fondului, guler roșu-închis, cu grenade brodate cu mătase, trefle tot din mătase, cu ține-epoleți din tresă. Cînd sînt sub arme, elevii școlii militare poartă epoletul cu o învelitoare de postav galben. Vesta, din postav, ca tunica, este scurtă, fără manșete, se încheie la un rînd de șapte nasturi simpli, din alamă, are gulerul tot din postav de culoare distinctivă. Capela, ca a infanteriei, are clapele roșii, care la partea superioară sînt prevăzute cu un galon de lînă galbenă — ca la fruntaș — și în față cu o grenadă galbenă.

Mantaua și pantalonii sînt de culoare gri-bleu. Mantaua are guler roșu, cu grenade brodate, din mătase galbenă. Ambii pantaloni — lungi și cei de cizmă — sînt paspoalați cu roșu. Chipiul, bleumarin, are trese verticale și torsadă din mătase galbenă, cocardă de mătase, ca la ofițeri, banda roșie, iar subbărbia de fir auriu.

La bluza de vară și la vesta de clasă galoanele sînt cusute pe epolet, iar treflele au inele metalice.

Trupele de administrație au uniforma ca a infanteriei, dar tunica este croită ca bluza și are nasturi ascunși. Gulerul, din postavul fondului, are petlițe garance, iar manșetele, în colț, sînt tot din culoarea fondului și paspoalate. Epoleții sînt din postav garance, cu nasturi din metal alb. Toate paspoalele sînt din postav roșu-garance. Chipiul, ca la geniu, are banda și torsada de culoare distinctivă și pamponul tot ca la geniu,

Fig. 109. Uniformă de colonel medic, model 1895, ținuta de ceremonie.

Fig. 110. Uniformă de general de divizie de infanterie, model 1895, ținuta zilnică.

însă cu sfera de jos garance. Toate galoanele sînt albe, tot ca la geniu.

Subofițerii au manșetele garance și la guler petlițe, ca la infanterie, dar garance și nasturii albi, fără număr. Chipiul este la fel ca al subofițerilor guarzi de geniu, cu bandă din postav roșu-garance. Tunica ofițerilor este ca la infanterie, cu paspoale și petlițe din postav garance, manșetele în culoarea fondului, iar nasturii albi, fără număr. Tresele și treflele sînt din fir argintiu, iar gulerul de la manta din catifea neagră, cu paspoale și petlițe garance. Penajul este roșu-alb, iar pamponul sus garance-alb, iar jos galben. Centironul este ca la guarzii de geniu. Ofițerii de intendență au aceeași uniformă și culoare distinctivă ca ofițerii de administrație, cu guler și manșete din culoarea fondului, pe guler fiind brodate fulgere din fir argintiu, iar eghileții sînt ca ai jandarmilor pedeștri. Pamponul și penajul erau ca la administrație.

Compania sanitară are uniforma ca la trupa de administrație, cu paspoale și petlițe roșii, epoleți de culoarea fondului, cu numărul companiei, iar sub el, o cruce din postav roșu.

Chipiul are pamponul roșu-garance și banda de culoarea fondului. În ținuta de campanie, soldații purtau pe mîneca stîngă o brățară din pînză albă, lată de 90 mm, între cot și umăr, pe care era cusută o cruce roșie.

Ofițerii sanitari au uniforma ca a infanteriei, cu deosebirea că paspoalele sînt roșii-garance, gulerul și manșetele din catifea neagră pentru medici, verde pentru farmaciști și albastru-închis pentru veterinari, pe care este brodat bastonul lui Esculap, înfășurat de un șarpe. Petlițele de la bluză și de la manta erau din postav, paspoalate cu roșu-garance

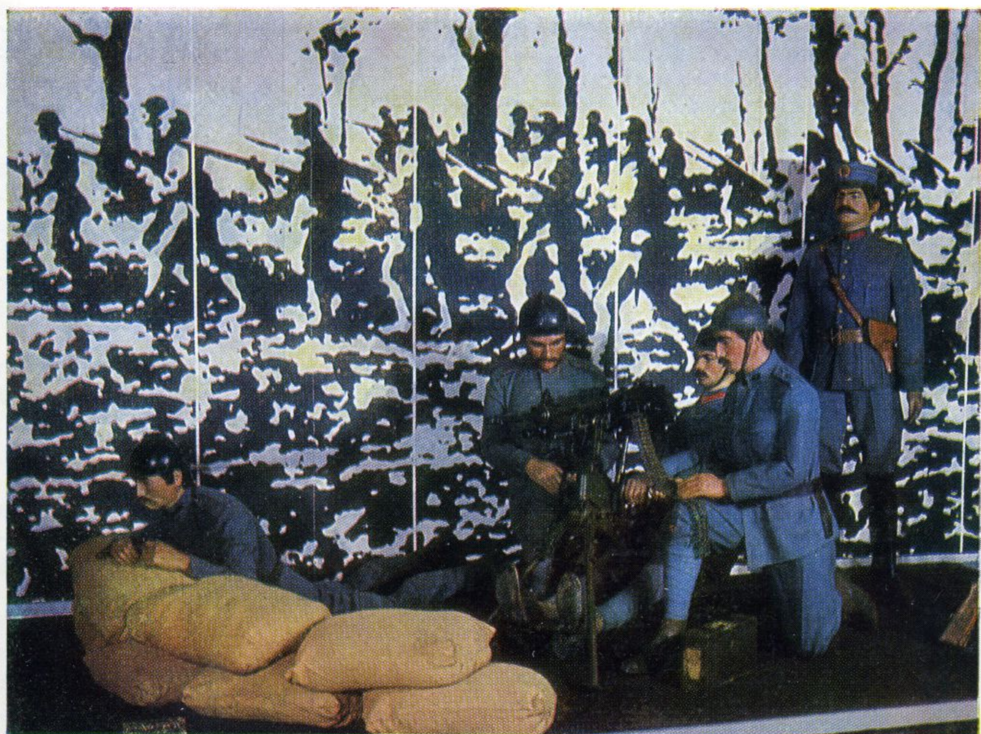
pe fondul culorii distinctive. La pantaloni se purta lampas dublu garance. Pamponul avea sfera de sus roşie pentru medici, albastru-închis pentru veterinari şi verde pentru farmacişti, cea de jos fiind galbenă pentru toţi ofiţerii inferiori şi bicoloră — galben şi albastru, la bază — pentru ofiţerii superiori.

Penajul era cu partea de sus roşie şi cea de jos neagră pentru medici, albastru-închis pentru veterinari şi verde pentru farmacişti. Centironul de mare ţinută era ca la guarzii de artilerie, dar din fir auriu, iar ledunca avea banderola de fir şi capacul cartuşierei de lac negru, mărginit de alamă, cu însemnul medicinii la mijloc.

Din 1898, elevii Institutului medico-militar vor avea tunica la fel ca a şcolii de ofiţeri, cu deosebirea că gulerul şi manşetele vor fi din postav negru, paspoalate cu roşu-închis, iar în locul grenadei va fi brodată emblema pentru medicină, din mătase galbenă. Mantaua va avea guler negru, cu emblema brodată. Bluza, de postav, se confecţionează ca la compania sanitară, cu emblema medicinii. Pantalonii, ca ai şcolii militare, au paspoalul roşu-închis, iar chipiul, bandă neagră. Capela va fi ca a companiei sanitare, cu fondul din postav roşu-garance, paspoalată cu galben. Celelalte anexe de uniformă vor fi ca la şcoala de ofiţeri.

Uniforma internilor din anii IV şi V, a absolvenţilor şi doctoranzilor rămaşi neînaintaţi în grad va fi ca a medicilor de batalion clasa a II-a, fără tresă la tunică şi la chipiu, şi trefle fără distincţie de grad. Uniforma medicilor de batalion clasa a II-a şi a elevilor internatelor medico-militare, va fi întocmai ca cea prevăzută pentru medicii de batalion clasa I, însă cu o singură tresă.

4

Uniformele româneşti adaptate războiului modern (1912/1916—1921/1927)

În funcţie de cerinţele războiului modern de adaptare la teren, apare la armata română uniforma de campanie simplificată, verde-cenuşie, în 1912, cînd vestonul are clape care acoperă buzunarele interioare.

Din 1916, vestonul se poartă cu buzunare aplicate — cele de sus prevăzute cu burduf — şi se introduce casca de război tip Adrian, după model francez. De la această dată, vechile uniforme se desfiinţează, iar ţinuta de ceremonie se simplifică, realizîndu-se, pe fondul celei de campanie, prin ataşarea centurii de fir, a gulerului de culoare distinctivă şi a chipiului cu trese.

De la uniforma verde-cenuşiu se trece, în 1921, la aceea kaki, fără alte modificări, în afara culorii fondului, prin păstrarea modelului din 1916, principiile ţinutei rămînînd aceleaşi.

În 1912, impunîndu-se adaptarea uniformei la condiţiile de luptă, se adoptă o nouă ţinută de campanie, verde-cenuşiu. Fondul vechilor ţinute rămîne acelaşi, pe el operîndu-se modificări neesenţiale. Regulamentul editat în 1912 stabileşte această ţinută şi uniforma specială a corpului nou creat al grănicerilor, precum şi ţinuta bicicliştilor corpurilor de trupă. Ţinuta de campanie fiind comună tuturor armelor — deosebirea făcîndu-se doar prin culorile distinctive, constituind un element nou pe calea simplificării în funcţie de nevoile timpului —, vom trece la descrierea pe ansamblu, subliniind specificul fiecărei arme.

La ofiţeri se introduce uniforma din postav sau camgar mai gros sau mai subţire, după anotimp, verde-cenuşiu, de fapt un amestec de fire de lînă verzi, albastre şi cenuşii.

Bluza are guler răsfrînt şi paspoalat cu postav de culoarea petliţei armei respective. Pe colţurile gulerului se aplică petliţe-săgeată în culoare.

Tăietura bluzei este dreaptă, răscroită pe corp şi închisă cu şase nasturi de os ascunşi, iar la spate sînt cusuţi doi nasturi-cîrlig, din metal galben sau alb, pentru susţinerea centurii. În faţă sînt

tăiate două buzunare pe piept şi două oblice, laterale-jos, cu capace, iar manşetele sînt în colţ şi tighelite, dar nepaspoalate. Epoleţii sînt din postav-fond, cusuţi în umăr, tip introdus pentru prima dată la ofiţeri. Epoleţii au formă dreptunghiulară şi sînt paspoalaţi cu postav de culoare distinctivă. Pe epolet, la ofiţerii inferiori, se aplică tresele de grad metalice, iar la cei superiori se adaugă galonul cu ţesătură în zigzag, dispus de-a lungul epoletului; pentru generali, galonul lat, cu frunze de stejar, care acoperă epoletul pînă la paspoal, la care se adaugă tresele. Generalii de brigadă au în ţesătura galonului un rînd de frunze de stejar, generalii de divizie două, iar generalii de corp de armată, trei. Pe epolet se mai aşază numărul sau iniţiala regimentului.

Mantaua, din postav verde-cenuşiu, la două rînduri de nasturi simpli, are manşete duble paspoalate, guler de catifea cu petliţe de culoare distinctivă şi spatele prevăzut cu două capace acoladate, paspoalate şi fixate cu cîte trei nasturi. Capacele sînt legate între ele la partea superioară cu o gaică paspoalată. Pe umeri se aşază treflele cu semnele de grad şi numărul ori iniţiala regimentului. În ţinuta de campanie, nasturii metalici sînt înlocuiţi cu nasturi din metal brunat, iar treflele cu epoleţi de postav, ca la bluză. Mantaua are o glugă. Mantaua de ploaie, de aceeaşi culoare şi croială, dar din stofă impermeabilă, cu guler din postav, are nasturi de os de culoarea fondului, iar pelerina are patru nasturi de os, guler de catifea şi petliţe.

Pantalonii, din postav verde-cenuşiu, paspoalaţi cu roşu sau verde pentru grăniceri şi vînători, sînt croiţi ca cei scurţi, se poartă numai cu bocanci şi întotdeauna cu moletiere sau cu pulpare de piele, de culoare naturală. Acest tip de pantaloni nu au decît ofiţerii trupelor

Fig. 111. Uniformă de sublocotenent de geniu, model 1912, ţinuta de campanie.

Fig. 112. Colonel de grăniceri, model 1916, ţinuta de campanie.

Fig. 113. Colonel de infanterie, model 1916, ținuta de ceremonie.

pedestre — infanterie, vînători, geniu, grăniceri, iar ofițerii sanitari și de administrație, numai pe timpul cît fac parte din unul din aceste corpuri. Trupele călări au pantaloni negri și bluză verde-cenușie.

Chipiul zis « moale », de campanie, din stofă verde-cenușie, este de forma și dimensiunile celui din postav negru, cu trese, avînd cozorocul confecționat din lac, de culoarea fondului, ca și subbărbia. Chipiul este prevăzut cu o singură tresă din mătase verde-cenușie, circulară și verticală, pentru toate gradele, avînd torsadă tot din mătase cenușie, cocardă și numai pentru generali soarele cu stea ca semn distinctiv.

Mănușile sînt din piele roșu-cărămizie, groase sau subțiri, după anotimp. Cizmele, din piele neagră, sînt croite dintr-o bucată, fără a face crețuri, cu marginea de sus tăiată rotund, în afară de cizmele ofițerilor de cavalerie, care sînt răscroite. Partea dinainte a cizmei de cavalerie prezintă o scobitură formînd două unghiuri cu marginile rotunjite și la 25 mm mai jos este perforată pentru introducerea rozetei. Bocancii sînt din piele neagră.

Tocul revolverului este de culoare naturală, iar cordonul din piele împletită.

Ofițerii din toate armele poartă fireturi galbene, în afara celor de la jandarmii pedeștri, din administrație și intendență, care au fireturi albe. Ofițerii de stat major poartă — la gulerul bluzei, la manta și la bluza de vară, verde-cenușie — fulgere din metal alb și eghileți din fir auriu. Eghileți aurii poartă și aghiotanții. Jandarmii pedeștri și intendenții poartă eghileți din fir argintiu. Reverele de la mantaua generalilor sînt din postav roșu, de regulă deschise pentru a se vedea distincția. Culorile distinctive la petlițele de la bluză și de la manta sînt de culoare roșie pentru infanterie, verde pentru vînători, petlițe de culoare verde, paspoalate cu galben la grăniceri și de culoare albă la jandarmii pedeștri.

Regimentele de roșiori au culorile lor distinctive — paspoalate cu roșu-garance — după cum urmează: galben, Regimentul 1; alb, Regimentul 2; verde-închis, Regimentul 3; albastrul cerului, Regimentul 4; verde-deschis, Regimentul 5; albastru, Regimentul 6; cafeniu, Regimentul 7; mov, Regimentul 8; roz, Regimentul 9; cenușiu, Regimentul 10.

Călărașii aveau paspoal roșu și petlițe roșii, paspoalate cu negru. Regimentul de escortă — înființat în 1909 și provenit din divizionul de jandarmi-călări — avea culoare neagră; artileria de cîmp, de cetate și pompierii, petlițele din catifea neagră; pionierii, pontonierii, căi ferate și specialități, catifea neagră, pas-

poalată cu roşu; intendenţa şi administraţia, postav roşu-garance, paspoalat cu alb; medicii, catifea neagră, paspoalată cu roşu; veterinarii, catifea albastră, paspoalată cu violet-deschis; farmaciştii, catifea verde, paspoalată cu verde-deschis; aghiotanţii şi ofiţerii de stat major, fulgerele din metal alb şi paspoalul armei de origine.

Toate paspoalele de la bluză şi manta sînt de culoarea fondului petliţei. Pe epoleţii de ceremonie, pe trefle şi pe epoleţii de postav de la bluză, ca şi la chipiul de campanie, deasupra vizierei, se aşază numărul regimentului, litere sau

Fig. 114. Sublocotenent din Regimentul 4 roşiori, model 1916, ţinuta de ceremonie.

Fig. 115. Manta de locotenent-colonel, ofiţer de stat major, model 1916.

atribute din metal alb-argintat şi nasturele de la chipiu, de metal galben, după cum urmează: divizionul de artilerie călăreaţă — *D.C*; regimentele de cetate — *1C* şi *2C*; pontonierii — o ancoră; căile ferate *C.F*; specialităţi — *C.S*; secţia de aerostaţie — *A.e*; secţia de aviaţie — *A.v*.

Ofiţerii din minister, comandamente, state majore, stabilimente şi diferite servicii, care nu fac parte din nici un corp de trupă, nu poartă pe epoleţi nici un semn distinctiv, avînd doar cifrul la chipiu. Pentru ofiţerii care au fireturile din argint, toate semnele sînt galbene şi nasturele alb.

Medicii veterinari, farmaciştii şi ofiţerii de administraţie poartă semnul corpului din care fac parte, iar ofiţerii generali poartă numai soarele de general.

La trupă, această ţinută va fi tot verde-cenuşie. Bluza, de pînză sau de bumbac,

este croită dintr-o bucată şi prevăzută la piepţi şi la spate, sub guler, cu o platcă. Pe piepţi se află două buzunare, prevăzute cu capace încheiate cu nasturi de os, de culoare neagră. Buzunarele sînt aşezate astfel încît marginea de sus a capacelor să fie prinsă la cusătura plătcii, iar la trupele călări — la 60 mm mai jos de cusătură. Alte două buzunare, laterale, se află la poalele bluzei. La spate, în talie, se află două găici pentru trecerea centironului, la trupele călări fiind cusute numai la capătul de jos, cele de sus încheindu-se cu un nasture. Bluza are în faţă şase nasturi ascunşi, iar mînecile sînt prevăzute cu manşete circulare, spintecate lateral şi încheiate cu cîte un nasture de os negru. La trupă, gulerul nu este paspoalat, ci prevăzut doar cu petliţele de armă. Epoleţii, din acelaşi material, au cusut numărul sau litera corpului, din postav de culoarea petliţei armei respective.

Fig. 116. Uniformă de soldat de infanterie, model 1916.

Mantaua se încheie la două rînduri de cîte patru nasturi din metal brunat, iar la spate are două capace oblice, fixate cu cîte doi nasturi, legaţi cu o gaică paspoalată. Şi mantaua trupei are glugă sau capişon. Pantalonii sînt croiţi ca de cizmă, paspoalaţi pînă la genunchi cu roşu, respectiv, verde la vînători şi grăniceri. Trupele călări au pantaloni negri, fără paspoal la cavalerie şi numai cu vipuşcă roşie la artilerie.

Capela, din postav verde-cenuşiu, este paspoalată cu postav de culoare distinctivă, iar pe părţile laterale — ca element nou — se află cîte o răsuflătoare prevăzută cu capsă de metal de culoarea postavului. Deasupra cozorocului este aplicat numărul sau litera din postav de culoare distinctivă. La trupele călări, capela are şi subbărbie din piele neagră, fixată cu doi nasturi din metal brunat, ca şi cel din faţă, care prinde clapele. Bocancii sînt de toval « întors » şi încheiaţi cu şireturi, iar cizmele, negre, la roşiori şi călăraşi sînt croite ca ale ofiţerilor şi prevăzute cu rozete. Galoanele de grad sînt purtate pe epoleţi în formă de inele. Fruntaşul are un galon galben, de lînă, iar caporalul două. Sergentul şi sergentul reangajat au cîte un galon din fir auriu, cu cusăturile în zigzag. Plutonierul are două galoane late, din fir auriu, iar plutonierul major două late şi unul îngust. Subofiţerii de administraţie poartă galoane de plutonier — dacă sînt de clasa a II-a, şi de plutonier-major — dacă sînt de clasa I. Fiecare subofiţer reangajat are toţi epoleţii prevăzuţi pe părţile laterale şi pe colţurile dinspre guler cu galonaş din fir auriu.

La ţinuta de campanie, galonul de cornist, muzicant sau trompet se poartă sub formă de inel pe epolet, iar sergenţii cornişti, trompeţi şi muzicanţi au epoletul mărginit de un galonaş din fir argintiu, ca cel de la reangajaţi.

Voluntarii în termen vor purta în jurul epoleţilor un galon albastru. La bluză, galonul se va purta numai pe epoletul stîng. Pentru voluntarii cu termen redus, galonul albastru are o ţesătură albă, în zigzag.

Fig. 117. Uniformă de soldat din Regimentul 4 roșiori, model 1916, ținuta de campanie.

Uniformele pentru celelalte ținute rămîn în maniera descrisă, numai că vor fi confecționate din postav negru, cu paspoalele distinctive la unele arme, mantalele rămînînd de culoare verde-cenușiu pentru toate ținutele. Tunica va fi neagră la infanterie, grăniceri, jandarmi pedeștri, la călărași, la Regimentul de escortă, geniu, intendență, administrație, la medici. La artilerie și vînători rămîne castanie, iar la roșiori roșie.

Uniforma din postav albastru-deschis rămîne numai pentru aghiotanți.

Bluza de vară se păstrează la două rînduri de nasturi, avînd la spate capacele tăiate în clin și fixate cu cîte doi nasturi.

Se instituie cu acest prilej uniforma grănicerilor, cu tunică neagră, paspoalată cu verde, avînd gulerul prevăzut cu două petlițe, pe toată lățimea lui, pînă în dreptul epoleților, marginea gulerului fiind paspoalată. Pantalonii sînt negri, cu vipușcă verde, iar chipiul cu bandă verde.

Grănicerii poartă eghileții din mătase verde, terminați cu ciucuri din fir auriu în loc de creioane, strînși în inele de fir auriu. Coiful grănicerilor are calota din piele neagră, lăcuită, întărită cu garnitură metalică pornind de sub țui, pînă la apărătoarea de ceafă. Pe mijlocul calotei se află o placă metalică, galbenă, prinsă cu patru nasturi cu ghivent și piulițe. Placa este perforată pentru înșurubarea țuiului. Viziera și apărătoarea sînt tot din piele lăcuită. Viziera are forma de semilună și are o garnitură metalică, iar apărătoarea de ceafă, dreptunghiulară, are colțurile rotunjite și marginea întărită cu o garnitură de alamă, ca și viziera. La părțile laterale sînt fixate jugularele, cel din dreapta peste o cocardă tricoloră. Țuiul, în formă de trunchi de con răsturnat, este din metal galben.

Fig. 118. Uniformă de soldat de artilerie, model 1916.

Toate armele — cu excepţia cavaleriei — vor purta cingătoare de fir din galon ripsat, cu o dungă roşie şi una albastră, încheiată în faţă cu o bandă de galon, cusut perpendicular pe centiron. Totul este căptuşit cu mătase galbenă. Ofiţerii necombatanţi au centiron din fir auriu sau argintiu, încheiat cu două paftale, pe care sînt reliefate capetele de leu. Se revine la dragonul format din panglică de piele lăcuită, pe care sînt ţesute, din mătase, dungile roşie şi albastră, iar din fir auriu, cea din mijloc. Ciucurele dragonului este din fir canetil-auriu, cu franjurile strînse. Pentru trupele călări, atîrnătorile de sabie sînt după modelul vechi, iar pentru cele pedestre, ele sînt egale. Ţinutele sînt în număr de cinci, cea de bal numindu-se acum *ţinută de gală*. Restul anexelor de uniformă au rămas cele stabilite de regulamentele anterioare.

Generalii de cavalerie vor purta la căciulă flamă albă. Ofiţerii din regimentul de escortă poartă aceleaşi anexe de uniformă ca jandarmii-călări, din care provin, doar tunica şi pantalonii lungi vor fi din postav negru, iar pantalonii albi, de cizmă sînt fără paspoal. La trupă, celelalte ţinute — în afara celei de campanie, nou-introdusă — rămîn nemodificate structural, avînd culorile de uniformă prevăzute la ofiţeri, dar cu semnele distinctive pentru trupă, cu anexe din lînă. Doar la jandarmii-pedeştri pantalonii sînt din postav gri-bleu.

Bicicliştii poartă uniforma armei din care fac parte, cu deosebirea că vor avea bocanci cu pulpare de pînză de culoarea pantalonilor. Fiecare biciclist are manta şi pelerină de postav.

În ce priveşte trupa de roşiori şi călăraşi, tunica rămîne ca la ofiţeri, cu deosebirea că nu are la tunică buzunare şi inele metalice pe brandenburguri. Subofiţerii de cavalerie poartă pe umeri, la tunică şi la manta, găitan negru şi, respectiv, roşu, împletit cu fir auriu, iar sub găitanul de la gulerul tunicii, un galonaş subţire, din fir auriu.

Unele modificări intervin la şcolile militare, instituindu-se şi uniforma pentru şcolile nou-înfiinţate. Elevii Gimnaziului militar din Craiova vor avea tunică după modelul infanteriei, dar din postav bleumarin-închis, guler albastru-deschis, paspoalat cu roşu-garance, avînd, pe colţuri, brodat cu mătase roşie, literele GM. Treflele sînt din mătase roşie. Bluza pentru interiorul şcolii este ca la trupă, cu petliţe albastre, iar pentru oraş, ca a ofiţerilor, cu trefle roşii. Mantaua este ca la trupă, cu trefle roşii, petliţe albastre şi literele G M roşii. Pantalonii sînt după modelul general, dar din postav gri-bleu, paspoalaţi cu roşu. Capela, ca la trupă, este prevăzută

Fig. 119. Uniformă de general de brigadă, model 1916, ţinuta de campanie.

cu un galon de lînă galbenă, cusut mai jos de marginea clapelor şi are în faţă literele *GM* din mătase roşie. Chipiul este din postav bleumarin, cu bandă albastru-închis şi trese din mătase galbenă, iar torsada din mătase garance. Bocancii sînt ca la trupă şi ghetele cu elastic, ca la ofiţeri. Liceul militar din Iaşi poartă aceeaşi uniformă ca a Gimnaziului din Craiova, avînd însă literele *L M* din mătase roşie.

Şcoala militară de infanterie poartă aceeaşi uniformă, fără iniţiale, cu paspoale roşii, guler în întregime roşu, avînd şi trefle din mătase galbenă, înlocuite pe timpul cînd elevii poartă arme, cu epoleţi din postav roşu. Banda chipiului este din postav roşu-amarand, ca şi egreta, iar torsada din mătase galbenă. Restul paspoalelor şi petliţelor de la bluză şi manta sînt din postav roşu-amarand. Capela, paspoalată cu aceeaşi culoare, are galonul galben la clape, iar în faţă iniţialele *S I*. Şcoala de cavalerie are uniforma la fel, cu gulerul tunicii din postavul fondului, avînd părţile din faţă acoperite în întregime cu petliţe late, de postav roşu-cărămiziu. Toate paspoalele au această culoare, iar pe capelă sînt brodate două lănci din mătase roşu-cărămizie. Chipiul avea bandă roşu-cărămizie şi egreta galbenă. Pantalonii de toate ţinutele erau de cizmă, paspoalaţi la culoarea distinctivă.

Şcoala de artilerie şi de geniu purta uniforma descrisă pentru şcoala de cavalerie, dar cu gulerul şi manşetele tunicii din postav negru, paspoalate cu roşu-închis. Colţurile gulerului aveau grenade flăcărînde, din mătase galbenă, cu paspoalele roşu-închise. La manta se aşază numai grenadele, iar capela are în faţă o grenadă din mătase roşie. Petliţele de la bluză sînt din postav negru, paspoalate cu roşu. Banda chipiului este neagră, iar penajul roşu, ca şi pamponul bisferic.

Institutul medico-militar poartă uniforma ca a şcolii de artilerie şi geniu, cu gulerul tunicii negru pentru secţia medicală, albastru pentru cea veterinară şi verde pentru cea farmaceutică. La guler poartă însemnul medicinii, din mătase galbenă. La manta sînt purtate numai grenade, iar la bluză petliţe de culoarea respectivă. La capelă se purta însemnul medicinii, din mătase galbenă. Pantalonii şi încălţămintea erau ca la liceele militare, iar banda chipiului în culoarea gulerului tunicii, egreta fiind înlocuită cu pampon ca al ofiţerilor.

Fig. 120. Uniformă de general de divizie, model 1916, ţinuta de ceremonie.

Pînă la o nouă simplificare a uniformelor, în 1916, mai intervin cîteva modificări după introducerea ţinutei din 1912.

În 1914, la mantaua şcolii de artilerie, geniu şi marină se vor purta petliţe de culoare neagră, ca pentru ofiţeri.

Iarna, pe vreme aspră, toată armata va putea purta căciulă obişnuită, din blană cenuşie şi, în loc de manta, un veston — element nou introdus în uniformologia românească — corespondentul bluzei din postav, cu guler din blană de culoare cenuşie. Vestonul va fi lung pînă la 10—15 cm mai sus de genunchi, va avea o gaică la spate şi va fi îmblănit.

Fig. 121. Uniformă de fruntaș de infanterie, model 1927, ținuta de campanie.

La pelerină, pentru cunoașterea gradului, se va purta pe guler o stea pentru ofițerii superiori și două pentru generali, de culoare galbenă pentru ofițerii combatanți și albă pentru necombatanți. La trupă se introduce un cojocel fără mîneci, purtat sub veston, iar căciula este obișnuită, de culoare neagră.

Petlițele de la tunica și mantaua ofițerilor sanitari se înlocuiesc cu o cruce roșie pentru medici, o frunză de stejar și una de eucalipt, verde, pentru farmaciști și o frunză de trifoi, albastră pentru veterinari. Din 1915, artileria grea va purta uniforma ca a artileriei de cîmp.

În 1916, capela va fi purtată în toate ținutele de către toți subofițerii, în afară de marină și jandarmi. Capela are paspoalele armei și numărul corpului din postav de culoare distinctivă. Tot acum se introduce un centiron unic pentru trupă și pentru subofițerii și elevii școlilor militare, compus din cingătoare și atîrnători din piele, prevăzute cu cîte o carabinieră din metal alb.

În 1916, pe baza experienței de război, pentru considerații de ordin « ostășesc » și de pe urma faptului că în toate armatele europene s-au introdus simplificări simțitoare la uniformele ofițerilor și ale trupei, se stabilește un model unic de uniformă pentru toate armele.

La trupă, uniforma rămîne cea stabilită în 1912.

La ofițeri, vestonul va fi prevăzut cu patru buzunare aplicate, cele de sus avînd pe mijloc burduf, iar gulerul răsfrînt, moale, cu petlițe de culoare distinctivă, în afara aghiotanților, vînătorilor și artileriei care vor avea tot gulerul din postav de culoarea respectivă. Vestonul avea în față șase nasturi de metal și epoleți tari, de culoare distinctivă pentru ceremonie și cusuți în umăr pentru ținuta de campanie. Generalii de artilerie au gulerul în întregime de culoare neagră. Pantalonii pentru toate armele vor fi de culoarea vestonului, cu vipușcă distinctivă, în afara artileriei și cavaleriei, care vor avea pantaloni negri, fără vipușcă. Lampasul dublu, roșu, rămîne numai pentru generali, despărțit de vipușcă, iar pentru ținuta de ceremonie, fără vipușcă, numai pentru artilerie.

Pentru ținuta de ceremonie se introduce chipiul verde-cenușiu, cu trese indicatoare de grad din fir auriu, în afara celui de campanie, cu o singură tresă din mătase pentru toate gradele. Pampoanele și egretele se desființează. Numai generalii, comandanții de regimente, divizioane și batalioane, corp aparte, vor purta egreta de comandant la ținuta de ceremonie. Contra-epoleții și nasturii de la manta sînt ca la veston. Toate galoanele și tresele vor fi din fir auriu, inclusiv pentru jandarmii-pedeștri, iar pentru intendență și administrație — din fir argintiu. Pentru scurtă vreme, în timpul războiului, s-au purtat galoane și trese la guler pe fond de culoare distinctivă și epoleți din culoarea distinctivă a corpului de armată, galben la Corpul I de armată, alb la Corpul II și verde la Corpul III. Tot pentru scurt

Fig. 122. Uniformă de plutonier de infanterie, model 1927.

timp, ofiţerii inferiori au purtat tresele de-a lungul epoleţilor. Din 1917 se renunţă la acest fel de distincţie pe corpuri de armată şi se revine la purtarea treselor pe epoleţi.

Eghileţii vor fi purtaţi numai de aghiotanţi, adjutanţii ministrului şi ofiţerii de stat major, după modele stabilite.

Pentru cavalerie, brandenburgurile continuă să fie purtate la tunica verde-cenuşie şi mai apoi kaki în etapa următoare, din 1921—1930, acestea fiind specifice uniformelor româneşti de cavalerie, spre deosebire de alte armate, la care brandenburgurile dispar după primul război mondial la această ţinută.

Ofiţerii şi generalii de cavalerie vor purta tunică verde-cenuşie, cu găitane şi brandenburguri de aceeaşi culoare, generalii de cavalerie avînd la pantalonii de cizmă, de ceremonie, galon din fir auriu.

Se introduce pe toată armata centura cu diagonală, din piele cafeniu-deschisă, încheiată cu o cataramă de alamă, cu două limbi. Diagonala se fixează cu ajutorul găicilor confecţionate tot din piele.

Este adoptată de asemenea casca Adrian, model 1914/1916, de culoare gri-bleu, compusă din calotă bombată şi alungită, cu boruri scurte, aplecate şi cu creastă joasă.

Simplificarea uniformelor constă în aceea că pe fondul ţinutei de campanie se compune şi cea de ceremonie.

În campanie se poartă cască sau chipiu cu tresă din mătase, veston cu petliţe şi epoleţi de culoarea fondului, cusuţi în mînecă, ataşîndu-se centura de piele cu diagonală; la ţinuta de ceremonie se poartă chipiu cu trese, veston cu guler şi epoleţi tari, de culoare distinctivă, iar la cavalerie tunică cu brandenburguri. La ţinuta de ceremonie se purta doar centura de fir, decretată în 1912, cavaleria purtînd brîul. Ledunca era purtată numai de către cavalerie, artilerie şi

Fig. 123. Uniformă de sublocotenent de infanterie, model 1927, ţinuta de campanie.

Regimentul de escortă. Cavaleria, Regimentul de escortă, grănicerii, jandarmii pedeştri şi pompierii poartă la ceremonie coifura specială de pînă la această dată.

Uniformele vechi, de ceremonie, cu fond de culoare închisă, se suprimă.

În 1919 se introduc, ca insignă, pentru vînătorii de munte — instituiţi ca armă nouă în timpul războiului — literele *V M* suprapuse, din metal pentru ofiţeri şi din postav verde pentru trupă. Acelaşi însemn se aşază la capelă şi pe chipiul de campanie, iar pe gulerul verde — cornul brodat din fir auriu, cu ramura de brad, pentru ofiţeri, şi din postav verde pentru trupă.

În 1921 se introduce facultativ, pe lîngă uniforma din postav verde-cenuşiu, aceea de culoare kaki, de aceeaşi croială, cu anexe şi ţinute ca la cea verde-cenuşie. Uniforma verde-cenuşie suprimîndu-se oficial, se tolerează totuşi pînă la 1 aprilie 1927.

Fig. 125. Uniformă de general de divizie, model 1927, ţinuta zilnică.

Fig. 124. Uniformă de soldat din Regimentul 2 călăraşi, model 1927.

Tunica, de culoare kaki, va fi încheiată la şapte nasturi galbeni, simpli, pentru toate armele şi serviciile, şi albi pentru intendenţă şi administraţie. Gulerul este din postav de culoarea armei sau de culoarea fondului, cu petliţe pe lăţimea gulerului, pînă în dreptul epoleţilor, pentru unele arme. Tunica are patru buzunare aplicate, cu clape şi încheiate cu nasturi mici, iar manşetele, în colţ, au cîte doi nasturi mici laterali. Spatele este prevăzut cu şliţ şi cîte două capace oblice, fixate cu cîte doi nasturi. Paspoalul apare în faţă, la manşete, şi pe clapele din spate. Contra-epoleţii, de culoarea fondului, sînt paspoalaţi cu postav de culoare distinctivă. Tunica de acest tip este purtată de către toţi ofiţerii, în afară de cei din cavalerie şi divizioanele de tren.

Vestonul are aceeaşi croială, cu guler de culoare-fond, prevăzut cu petliţele distinctive. Vestonul se încheie cu şase nasturi, iar spatele nu are capace, ci numai doi nasturi în talie. Mantaua, la două rînduri de cîte şase nasturi, are guler de catifea, petliţe, contra-epoleţi, ca la tunică, şi capace acoladate, cu cîte trei nasturi, sub cei de sus fixîndu-se gaica cu doi nasturi. Gulerul, manşetele, clapele şi gaica sînt paspoalate. Generalii au reverele de la manta din postav roşu.

Haina, scurtă, îmblănită, lungă pînă la genunchi, are buzunare drepte, guler nepaspoalat, din postav-fond, cu petliţe sau guler de blană de castor la culoare sau de blană fumurie.

Pelerina, cu mîneci, din postav impermeabil, tăiată larg la poale, cu buzunare oblice, are petliţe, contra-epoleţi şi se încheie cu nasturi interiori. Pelerina fără mîneci are guler de postav încheiat cu un cîrlig şi o copcă, este fără petliţe şi are stele galbene pe colţurile gulerului.

Pantalonii de cizmă, de aceeaşi culoare cu vestonul, au paspoal, în afară de cei pentru cavalerie şi artilerie, care sînt negri. Dublu lampas poartă aghiotanţii şi dublu lampas cu vipuşcă, generalii.

Pantalonii lungi, numai negri, au vipuşcă ori lampas.

Rămîn în dotare chipiul cu trese şi chipiul de campanie. La ţinuta de ceremonie, ofiţerii de cavalerie, artilerie, sanitarii şi jandarmii pedeştri purtau leduncă. Însemnul de pe cartuşiera leduncii jandarmilor consta dintr-un scut oval, haşurat, cu marginea cizelată, în cîmpul căruia apare inscripţia *LEX*, iar sub scut se încrucişează două săbii cu garda în jos, pe două steaguri cu vîrful hampei în formă de suliţă. Cingătoarea, din fir auriu, o poartă toţi ofiţerii, în afară de cei de cavalerie, care aveau brîu. Aceea din fir argintiu era în dotare pentru ofiţerii de intendenţă şi de administraţie. La ceremonie, grănicerii, jandarmii rurali şi pedeştri, pompierii şi regimentul de escortă purtau coifura specială. La ceremonia în front, toţi ofiţerii aveau cască, tip Adrian, vopsită kaki.

Culorile distinctive pentru guler, petliţe şi paspoal de contra-epoleţi rămîn în general cele vechi, unele arme primind culori noi. Astfel, vînătorii de munte primesc culoarea verde, ca vînătorii de cîmp — avînd în plus, pe guler, cornul şi ramura de brad din fir auriu —, iar grănicerii culoarea verde-deschis. Jandarmii pedeştri au gulerul de culoare distinctivă albă numai în faţă, pînă în dreptul epoleţilor, iar jandarmii rurali, bleu-jandarm. Guler cu petliţe, doar pînă la jumătate, mai au roşiorii, fiecare regiment avînd culoarea sa; călăraşii — roşie, numai cu petliţele paspoalate cu negru; divizioanele de tren — neagră, cu petliţe şi paspoale negre; ofiţerii şcolii pregătitoare de cavalerie şi ai şcolii de trageri şi specialităţi a cavaleriei precum şi şcoala specială de cavalerie — vişinie. Medicii, veterinarii şi farmaciştii aveau de asemenea numai partea din faţă a gulerului îmbrăcată în culoare distinc-

Fig. 126. Uniformă de maior de infanterie, model 1927, ţinuta de ceremonie.

Fig. 127. Uniformă de colonel de călărași, model 1921.

tivă — catifea bordo, violet și verde —, iar intendența și administrația, roșu-garance, cu paspoal de aceeași culoare, și petlițe roșii-garance, paspoalate cu alb.

Restul armelor aveau gulerul în întregime din postav de culoare distinctivă. Astfel, în afara infanteriei — care avea culoarea roșie — și a vînătorilor — verde, se adaugă pentru direcția școlilor militare și pentru școala militară de infanterie, portocaliul; ofițerii de la liceele militare aveau gulerul armei de origine, paspoal galben și petlițele armei paspoalate cu galben; Regimentul de escortă — negru, cu paspoale și petlițe negre; artileria — catifea neagră, cu paspoal și petlițe de catifea neagră; trupele de comunicații, căi ferate, pontonieri, pionieri — castaniu. Aeronautica purta uniforma armei de origine, la care se adăuga insigna de pilot, observator și aerostier.

Ofițerii din minister, din toate serviciile și stabilimentele militare, ofițerii-elevi ai școlilor speciale, ofițerii școlii de cavalerie și ai școlii de artilerie purtau uniforma armei de origine, iar ofițerii școlii de subofițeri și trageri de infanterie — uniforma vînătorilor. Ofițerii de cavalerie vor avea tunica din postav kaki, cu brandenburguri tot kaki și găitane care paspoalau tunica în aceeași formă ca la tunicile vechi.

Din 1925 se reintroduc eghileții la Regimentul de escortă, ca ai aghiotanților, dar înspicați cu mătase neagră.

La toate ținutele, cavaleria purta pantaloni negri.

Căciula din piele neagră, desființată în timpul războiului, reintră în dotare, și numai pentru ofițeri, în 1924, confecționată însă din blană de iepure, opusum sau altă blană de culoare. Puțin mai mare, are fondul din postav de culoare distinctivă, iar pentru generali, din postav alb. Podoabele sînt așezate ca la căciula veche, cu șnur din fir auriu, atît pentru roșiori cît și pentru călărași. Se adaugă subbărbie cu jugulare galbene, fixate în rozete. La început, căciula este purtată numai cu egretă și numai de regimentele 4 și 9 roșiori și de generali, iar din 1926 de toate regimentele de călărași și roșiori. Căciula se purta la ținuta de ceremonie cu merișor și egretă și numai cu merișor la ținuta de serviciu.

În 1921 se modifică uniforma marinei. Ofițerii vor purta tunica scurtă, din postav sau șeviot albastru-marin, încheiată la două rînduri de cîte patru nasturi de marină, cu guler răsfrînt. Tunica, ușor croită pe talie, are două buzunare jos, pe părțile laterale, cu capace, iar unul sus, în stînga, fără clapă. Mînecile sînt prevăzute cu manșete, încheindu-se cu doi nasturi mici de uniformă. Deasupra manșetei se aplică galonul gradului numai pe partea din față a mînecii.

Fig. 128. Uniformă de locotenent de artilerie, model 1921, ținuta zilnică.

Tunica de vară, cu contra-epoleți, se încheie cu un rînd de cinci nasturi de marină. La piept și în talie este prevăzută cu cîte două buzunare cu clape.

Redingota sau haina lungă, din postav albastru-marin, este încheiată la două rînduri de cîte patru nasturi și are guler răsfrînt, ca tunica bleumarin. Pe umeri se așază pagonci și epoleți, după ținută, iar pe manșete, galoanele gradului. Spatele are două capace fixate cu cîte doi nasturi.

Pantalonii, lungi, din postav albastru-marin-închis sau de pînză albă, nu au decît pentru amirali, în ținuta de ceremonie, galon de fir auriu, cu țesătură de frunze de stejar.

Vesta, bleumarin sau albă, are croiala vestei civile, încheiată la un rînd de șase nasturi mici de marină.

Mantaua, bleumarin-închis, cu guler de catifea neagră, se încheie la două rînduri de cîte șase nasturi și are contra-epoleți. Spatele este prevăzut numai cu o gaică cu doi nasturi.

Pardesiul de ploaie, din stofă impermeabilă, la culoare, este croit ca raglanul, cu nasturi ascunși, iar pelerina are guler răsfrînt, din catifea neagră, pe care se brodează o stea din fir auriu pentru ofițerii superiori și două pentru amirali. Se introduce dolmanul bleumarin-închis, la două rînduri de cîte șase nasturi, cu guler de catifea neagră sau blană neagră și două buzunare oblice. Pe umeri se așază contra-epoleți.

Șapca, tip englezesc, are calota bleumarin și bandă de mătase neagră. Emblema, brodată pe un fond de mătase de culoare diferită, după specialități, are forma elipsoidală și constă dintr-o ancoră de metal în mijloc, mărginită la elipsă de un șnur subțire de fir auriu. Totul este înconjurat de o cunună

Fig. 129. Uniformă de locotenent de marină, model 1921, ținuta de serviciu.

de frunze de stejar brodate cu fir auriu.

Viziera este înclinată la 45°. Deasupra cozorocului se montează subbărbia de lac şi un parmac de fir auriu peste subbărbie, gros de 2 mm la ofiţerii inferiori şi de 4 mm la ofiţerii superiori. La amirali, subbărbia este cu suitaş, brodată pe margini cu fir auriu. Şapca, albă, este la fel, dar are calota albă. Subbărbia se fixează cu doi nasturi mici.

Bicornul, tare sau clac, introdus acum, din fetru negru, este prevăzut cu torsadă de fir auriu pe partea dreaptă, fixînd cocarda tricoloră, cu un nasture mare. La ambele colţuri sau « ciocuri » este prevăzut cu franjuri din fir auriu, iar la partea superioară cu un galon din mătase neagră, pentru ofiţeri, şi din fir auriu, cu frunze de stejar, pentru amirali.

Epoleţii de ceremonie sînt ca cei purtaţi pînă la această dată. Epoleţii amiralilor sînt ca ai ofiţerilor superiori, avînd pe colac două ancore încrucişate, din metal alb.

Pagoncile sînt brodate diagonal cu canetil de fir auriu, mărginite de o baghetă, iar la exterior, peste baghetă, de un şnur din fir auriu. În cîmpul pagoncilor se află şase rînduri de cîte trei fluturi.

Contra-epoleţii sînt după modelul general, înconjuraţi de un şnur împletit din fir auriu. Pe ei se aplică galoanele gradului peste o mătase ripsată, de culori diferite, după specialităţi, întocmai ca la manşete, dar inelar, numai la generali apare un galon cu frunze de stejar, cusut de-a lungul epoletului.

Brîul, din fir, este cusut după modelul general al armatei, dar căptuşit cu mătase sau catifea albastru-marin. Se încheie cu o pafta ovală, de alamă, pe care este reliefată ancora; este purtat numai de ofiţeri, medici, ingineri şi mecanici. Ofiţerii de administraţie şi guarzii de marină poartă centiron albastru. Acesta este format dintr-un galon de mătase albastră cu patru dungi alternative din fir auriu, prevăzut cu pafta pe care este reliefată ancora înconjurată de două ramuri de stejar şi de lauri. Era

Fig. 130. Uniformă de căpitan de aviaţie, model 1926.

prevăzut cu atîrnători, confecţionate din panglică albastră, de aceeaşi ţesătură.

Centironul, purtat atît cu sabie cît şi cu stilet, este format din galon de mătase neagră, cu atîrnători din acelaşi material şi este folosit de ofiţerii combatanţi şi de cei necombatanţi. Centura de campanie, tip englezesc, cu diagonală, este după modelul armatei de uscat.

Dragonul, conceput după un singur model, atît pentru sabie cît şi pentru stilet, este format dintr-un găitan împletit. Împletitura este din fir auriu, alternînd cu fire de mătase roşie şi albastră, în spirală. Găitanul este dublu şi are la capăt un ciucure din fir canetil-auriu, în formă de gît de sticlă. Dragonul este purtat de toţi ofiţerii combatanţi şi necombatanţi precum şi de maiştrii şi subofiţerii care au dreptul de a purta sabie de ofiţer.

Eghileţii din fir auriu sînt purtaţi de aghiotanţi, iar cei din fir argintiu, de

ofițerii de ordonanță ai amiralilor. Aghiotanții comenduirilor de piață poartă eghileți cu găitanele duble, împletite din fir auriu, iar cele simple, din fir argintiu. Șeful de stat major al marinei, al escadrei sau diviziunilor navale și ofițerii de state majore ale acestor servicii poartă eghileți simplı, din fir auriu, cu găitane împletite. Eghileții se poartă la toate ținutele, iar la tunica de vară pot fi din lînă galbenă sau albă.

Cămașa are pieptii apretați obligatoriu la ținuta de ceremonie, cu gulerul întors sau drept, iar colțurile răsfrînte. Cravata, din mătase neagră, va putea fi purtată cu nod marinăresc sau cu fundă. Fularul și mănușile sînt albe, iar ghetele și pantofii, de lac, din piele neagră sau piele albă pentru vară, se încheie cu șireturi. La ținuta de campanie se poartă ghete sau bocanci din piele galbenă. Se introduc galoșii și șoșonii în afara serviciului și cizmele din piele sau din cauciuc la bord. Jambierele sînt maro, iar moletierele negre sau bleumarin.

Pentru indicarea gradului, se folosesc galoanele țesute în zigzag, cu adăugarea că ofițerii superiori au denumiri noi, și anume : locotenent-comandor, corespondentul maiorului ; căpitan-comandor, al locotenent-colonelului și comandor al colonelului. Amiralii poartă un galon mai lat în țesătură de frunze de stejar, deasupra căruia este cusut un galon din aceeași țesătură mai îngust și apoi galonul de grad, cu țesătura ca la ofițerii inferiori și superiori, un galon pentru contra-amiral, două pentru vice-amiral și trei pentru amiral.

Galoanele sînt aplicate pe panglică de mătase de culori diferite, și anume: negru pentru ofițerii de marină, albastru de Prusia pentru ingineri, violet pentru mecanici și vișiniu pentru medici. La ofițerii de administrație și guarzii de marină galoanele sînt din fir argintiu. Ochiul galoanelor rămîne liber, neaplicat pe panglică, ci direct pe manșetă.

Ținutele sînt în număr de cinci, ca la armata de uscat.

Fig. 131. Uniformă de soldat de aviație, model 1926.

Ținuta zilei este cu tunică scurtă sau cu redingotă, cu galoane, vestă și șapcă, iar vara costum complet alb. La această ținută se poartă stilet. Ținuta de campanie prevede tunică scurtă, cu contraepoleți și centură de campanie. Ținuta de serviciu se compune din șapcă, redingotă, vestă, brîu de fir, sabie. Ținuta de ceremonie are în componență bicorn, redingotă cu epoleți, brîu de fir cu sabie, iar cea de bal, la fel, dar fără brîu.

Elevii școlii militare de marină au vestonul, tunica de vară, pantalonii, șapca și mantaua ca ofițerii, cu deosebirea că pe mîneca tunicii se află, cusuți orizontal, patru nasturi de marină, iar doi verticali, la cusăturile laterale. Pe umeri se aplică o placă ușor întărită, din postav albastru-marin, mărginită de șnur din mătase galbenă, iar în mijloc o ancoră de alamă. Șapca are emblema bro-

dată din mătase galbenă şi este prevăzută cu subbărbie simplă, de lac negru.

Se adaugă bluza marinărească, bleumarin, din postav iarna şi din pînză vara, ca la trupă. Boneta — vara cu calotă albă, ca la trupă — are pe panglică, brodată cu mătase galbenă, inscripţia *ŞCOALA NAVALĂ*, iar din 1928 *ŞCOALA DE BREVETAŢI*. Elevii mai au în dotare tricoul albastru, cu guler — pentru ţinuta de iarnă în şcoală — şi alb, fără mîneci, vara. Centironul, cu atîrnători, este din piele neagră, cu o cataramă.

Maiştrii militari de marină au tunica de iarnă scurtă, din postav bleumarin, închisă la un rînd de cinci nasturi, guler drept, cu colţurile tăiate, şi buzunare ca la tunica ofiţerilor. Pentru distincţia gradului, se aplică pe mîneca stîngă, sub umăr, un galon, iar deasupra, semnul de specialitate, brodat în relief din fir auriu, pe postav de culoarea fondului. Tunica de vară este croită la fel şi poartă tot aşa însemnele. Redingota este ca la ofiţeri, avînd la manşete nasturii dispuşi ca la elevii de şcoală militară, iar pe braţul stîng însemnele. Mantaua, închisă la gît, are pe braţul stîng însemnul ca la tunică. Şapca este ca la elevi, cu deosebirea că emblema este brodată din mătase roşie, iar din 1923 — din mătase galbenă.

Semnele distinctive ale gradului se compun din galoane, late şi înguste, din fir auriu, cusute orizontal, după cum urmează: maistrul militar stagiar — un galon îngust; maistrul militar clasa a III-a — un galon lat; cel de clasa a II-a — două galoane late; cel de clasa I — două galoane late şi unul îngust.

Centironul, negru, fără diagonală, se poartă întotdeauna peste tunică şi peste manta.

Între 1921—1930, pînă la următoarea etapă evolutivă a uniformelor, se aduc o serie de modificări pe toată armata.

În 1921 se conferă medicilor militari dreptul de a purta, la ţinuta de ceremonie şi cea de serviciu, eşarfa ofiţerilor combatanţi, în locul leduncii sau centironului, care se desfiinţează la medici. De asemenea, medicii, farmaciştii şi veterinarii la manta vor avea guler de catifea de culoare distinctivă. Ofiţerii de intendenţă au la guler fulgerele, ca ofiţerii de stat major, dar din fir argintiu; se reintroduce portul egretei la chipiu pentru elevii şcolilor militare: roşii — pentru cei ai liceelor militare — şi galbene — pentru cei ai şcolilor pregătitoare şi ai Institutului medico-militar.

Ofiţerii şi soldaţii batalioanelor de vînători de munte vor purta la coifură şi la epoleţii tuturor ţinutelor numărul de ordine al batalionului, iar pălăria vînătorilor de munte se reglementează ca port pentru toate unităţile.

Cu începere de la 1 ianuarie 1923, ofiţerii şi trupa aeronauticii vor avea în dotare casca de aviaţie, din piele de culoare havan, avînd în faţă emblema aeronauticii. La ţinuta zilei se poartă cascheta, ca a marinei militare, de culoare kaki, avînd în faţă emblema armei. În amintirea faptului că primii aviatori, ofiţeri-piloţi, au fost din arma cavaleriei şi a artileriei, se acordă dreptul ofiţerilor combatanţi din aeronautică de a purta ledunca în ţinuta specială. Forma leduncii este ca a cavaleriei şi artileriei, cu deosebirea că pe cartuşieră apare emblema aviaţiei. Pentru ţinuta zilei şi cea de serviciu, ofiţerii vor purta manta din piele de culoare havan, iar stiletul ca cel de marină. Pentru ţinuta de ceremonie se va purta casca de aviaţie. Din 1926, casca şi haina de piele se poartă numai pe timpul zborului. Totodată se aduc unele precizări la uniforma aviaţiei. La ceremonie se introduce tunica după modelul general, culoarea distinctivă fiind bleu-ciel, cu guler în întregime la culoare, vipuşca şi paspoalele la pantaloni de aceeaşi culoare. La bluză şi la manta se poartă petliţe. Şapca este ca cea de marină, dar cu bandă kaki. Emblema de ofiţeri este brodată din fir auriu, iar la soldaţi, care poartă tot şapcă, din alamă. Soldaţii poartă moletiere şi bocanci. Din 1927, generalii din aeronautică vor avea, peste semnul de armă de la şapcă, soarele distinctiv de general.

Subofiţerii de toate armele poartă uniformă ca a ofiţerilor, cu epoleţi de

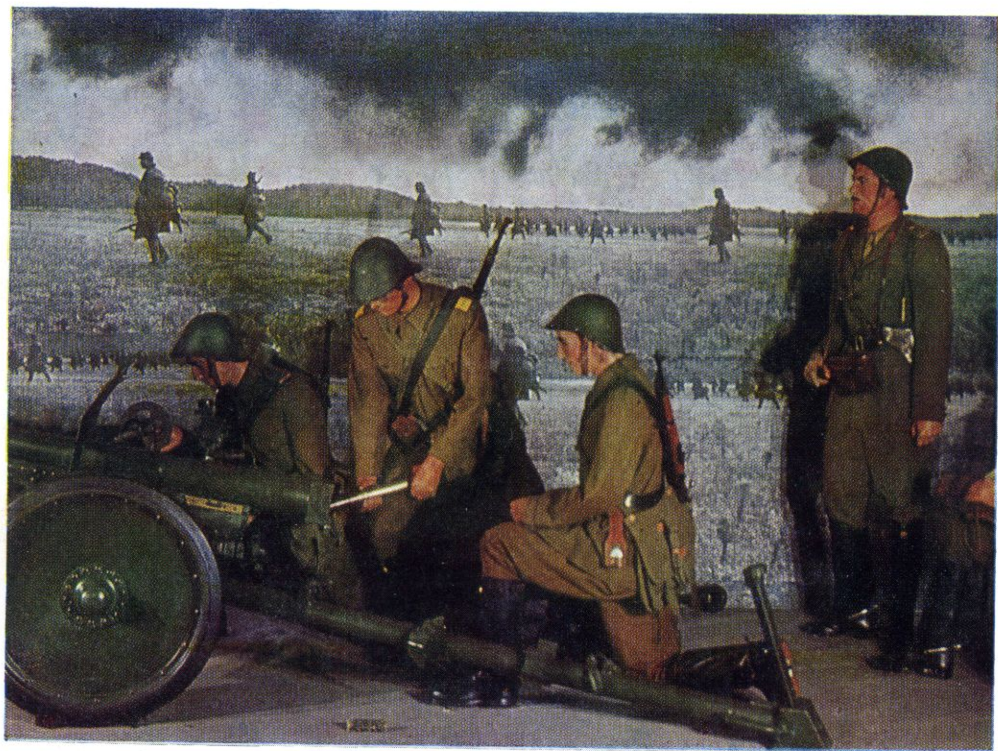
campanie, capelă şi centură fără diagonală. Trupa serviciului de apărare contra gazelor va purta la capelă şi pe epoleţi iniţialele SACG, din postav roşu.

În 1927 se introduce şi pentru subofiţerii pieţii eghiletul din fir auriu şi argintiu. Se reintroduc de asemenea eghileţii pentru ofiţerii regimentului de escortă.

Din acelaşi an, elevii din anul II ai şcolilor militare poartă dragon ca al ofiţerilor, iar cei din anul I şi subofiţerii în termen, din bumbac galben.

Şcolile militare vor avea uniformele ca ale ofiţerilor, din postav mai gros, cu chipiu de campanie, cu trese din mătase galbenă; şcoala militară de infanterie are gulerul în întregime portocaliu sau cu petliţe, după ţinută, toate paspoalele fiind galbene; şcoala de cavalerie — jumătate de guler îmbrăcat în postav vişiniu sau cu petliţe, paspoaluri de culoare şi pantalonii negri, nepaspoalaţi; şcoala de artilerie — guler negru, pantaloni negri, nepaspoalaţi; aviaţia — albastru-azuriu; geniu — castaniu; Institutul medico-militar — bordo; liceele militare — galben, cu iniţialele pe epolet. Şcoala militară de ofiţeri de rezervă de infanterie avea uniforma ca la trupă, cu paspoale roşii, capelă cu galon galben împrejmuitor, cu iniţiala pe capelă şi la epoleţi, bocanci galbeni şi pantaloni cu moletiere.

5

Modernizarea uniformelor armatei române pentru ținuta zilnică și de campanie (1930—1945). Revenirea la fondul tradițional al ținutelor de ceremonie

Ținuta zilnică, deschisă la gît pentru ofițeri şi închisă pentru trupă, cu modificările din 1933 şi 1939, este de culoare kaki la toate armele, cu excepția aviației şi marinei, deosebirile între arme făcîndu-se numai prin culoarea petlițelor, a benzii de la şapcă şi a însemnelor de armă de pe emblema şepcii şi de pe nasturi.

În 1930, cu modificările din 1934, pe lîngă ținuta zilnică, reapar uniformele tradiționale de ceremonie, specifice fiecărei arme. Ele vor fi abandonate pe timpul războiului, cînd nu se va mai purta decît uniforma simplă, zilnică şi de campanie, cu noua cască de tip olandez.

Din 1930, la ținuta kaki apare vestonul deschis la gît, purtat concomitent cu cel închis la gît, pînă în 1934. Vestonul închis la gît, cu manşete în colț, era paspoalat în față şi la manşete cu postav de culoarea armei; cel cu revere nu avea paspoal. Ambele vestoane aveau petlițe-săgeată, mai înguste decît cele de pînă acum, dar la bază tăiate pieziş. Contra-epoleții erau de culoare distinctivă, în timp de pace, şi de culoarea fondului, cusuți în umăr, în timp de război. În primul caz se purtau nasturi galbeni, semibombați, cu semnul de armă, şase la vestonul închis la gît şi patru la cel cu revere, la care se adăugau cîte doi nasturi mici, la părțile laterale ale manşetelor. În timp de campanie, nasturii metalici se înlocuiau cu cei de culoarea fondului, din os sau din piele. Ambele tipuri de vestoane erau prevăzute cu patru buzunare aplicate, cele de sus cu burduf. Spatele vestoanelor avea şliț. Epoleții au formă dreptunghiulară, puțin rotunjită la capăt.

La vestonul cu revere se poartă cămaşă şi cravată kaki, iar la unele ținute, cămaşă albă cu guler fix sau mobil şi cravată neagră. La ținuta kaki se poartă numai pantaloni de aceeaşi culoare, de cizmă sau lungi.

Pantalonii de cizmă — fără vipuşcă pentru ofițeri şi cu lampas dublu pentru aghiotanți, cu lampas dublu şi vipuşcă pentru coloneii admişi la comandă de brigadă şi pentru generali — pot fi bazo-

Fig. 132. Uniformă de mareșal, model 1930, ținuta zilnică.

nați cu postav de culoare sau cu piele. Pantalonii kaki lungi, fără manșetă, se poartă cu lampas dublu la toate armele — în afară de justiția militară — sau cu lampas dublu și vipușcă pentru generali, numai cu ghete. În 1934, cînd se generalizează pantalonii lungi cu manșetă, nu se mai aplică vipușcă și lampas decît pentru generali. Mantaua kaki, deschisă la gît, prevăzută cu două rînduri de nasturi galbeni, cu semnul de armă, avea aplicate pe guler petlițele de culoare, iar la spate o gaică, fără capace, prinsă în doi nasturi. Pe umăr se poartă treflele cu semnele de grad, trese metalice, simple, sau epoleți din culoarea fondului, pentru campanie. Generalii au reverele din postav de culoare distinctivă.

Apare haina de piele maro care are croiala caracteristică de raglan, fără petliţe la revere. Însemnele gradului se aşază pe mîneci, cu trese şi galoane, ca la chipiu, reduse la o bandă de 55 mm lungime, din postav distinctiv.

Mantaua de ploaie, din stofă impermeabilă kaki, este la fel cu haina de piele. Sub guler se poate ataşa, prin cinci nasturi mici, de os, gluga din acelaşi material. Pelerina, din stofă kaki, de croială italiană, este lungă pînă la jumătatea gambei şi are la guler petliţe pe care se află o stea din metal galben pentru ofiţerii superiori şi două stele pentru generali.

Un element al uniformei este generalizarea şepcii kaki, tip englezesc, cu banda din mătase de culoare distinctivă şi emblema în faţă, alcătuită dintr-o garnitură de două ramuri de stejar împreunate, brodate din fir auriu, în mijlocul cărora era brodat semnul de armă, din fir auriu pe fond de postav de culoare, în formă ovală. Deasupra cozorocului se aşază subbărbia din lac negru, cu suitaş, peste o subbărbie falsă, din galon

Fig. 133. Uniformă de sublocotenent de artilerie, model 1934, ținuta zilnică.

auriu-sîrmat. Ofițerii superiori aveau brodat pe cozoroc un rînd de frunze, iar generalii și coloneii admiși la comandă de brigadă, două rînduri. Aceștia din urmă aveau pe emblemă, în locul semnului de armă, soarele de general. La început cozorocul putea fi și din postavul fondului, dar din 1934 numai de lac de culoare neagră, iar frunzele de stejar din metal. Calota șepcii — cu diametru mic în 1930, emblema mare și bandă lată — capătă circumferință mai mare în 1934, iar din 1939 dobîndind și o îngustare a benzii și micșorarea emblemei. Rămîne în dotare casca de tip Adrian, vopsită kaki, modelul de centură cu diagonală și același dragon. Se adaugă dragonul pentru stilet, care este la fel, însă cu dimensiuni reduse la două treimi.

Se află în dotare cizmele și ghetele de lac, cu elastic la ambele părți ale gleznelor, galoșii de cauciuc, simpli sau crestați și întăriți cu o garnitură metalică pentru ofițerii care poartă pinteni. De asemenea, ghetele cu șireturi și pantofii din piele neagră rămîn de formă clasică. Se introduc pantofii galbeni, fără șireturi, formă dreaptă, încheiați lateral cu o cataramă, la ofițerii de vînători de munte.

Pintenii vor fi de trei feluri, din metal nichelat: pintenii ficși care au durița cu ax, lipită de ramura pintenului, pentru ghete de lac; pintenii cu curele și duriță, avînd la capetele arcadelor butoni și cataramă; pintenii fără duriță, cu perforații la capete, prin care trece cureaua prevăzută cu o cataramă.

Un element nou este introducerea ținutei de vară. Tunica este din pînză de olandă, dril sau doc alb, cu guler drept, avînd colțurile puțin rotunjite, încheiată la un rînd de cinci nasturi cu însemnul de armă. Tunica are patru buzunare cu clape, încheiate cu nasturi mici. Pe guler se așază petlițele și pe umeri contra-epoleții de culoare distinctivă. Pantalonii, drepți, sînt din același material, iar șapca după modelul kaki, cu o coafă albă. La această ținută se poartă pantaloni, ciorapi și pantofi albi, iar la călărie pantaloni cu cizme.

Portul uniformei albe este facultativ și se aplică între 15 aprilie — 1 octombrie.

Subofițerii au uniformă de aceeași croială ca a ofițerilor, de postav mai gros, cu galoane inelare, pe epoleți, centură fără diagonală, iar șapca este cu emblema brodată din mătase galbenă și subbărbia cu suitaș de mătase galbenă.

Broderiile sînt din mătase albă pentru subofițerii de administrație și guarzi.

Bluza de vară a subofițerilor se încheie cu cinci nasturi de os ascunși, are epoleți din pînză albă, cusuți în mînecă, iar șapca este la fel cu cea kaki, dar cu o coafă albă. Pantalonii la ținuta albă sînt kaki, de cizmă.

La trupă, uniforma — tot de culoare kaki, cu capelă, moletiere și bocanci pentru pedeștri și cizme pentru călări — se deschide la gît, în 1933. La ținuta deschisă, buzunarele au clape, iar șapca vizieră din postav. La veston se purta

Fig. 134. Uniformă de soldat de grăniceri, model 1933.

Fig. 135. Pafta de manşetă cu broderia regimentelor de gardă, model 1930/1934.

cămaşă albă cu piepţi şi cravată kaki. Pe banda şepcii, în faţă, se aşeza însemnul armei, din postav de culoare distinctivă. Ţinuta trupei se modifică în 1939, o dată cu introducerea vestonului închis la gît, fără petliţe, numai cu două buzunare aplicate la piept, prevăzute cu burduf şi capace, încheiate cu nasturi din metal, vopsiţi kaki.

Vînătorii de munte, aghiotanţii şi regimentele de gardă au uniforma kaki, cu unele diferenţe faţă de a restului armatei. Astfel, ofiţerii de vînători de munte au veston cu revere, care la nevoie se pot închide, gulerul luînd înfăţişare răsfrîntă. În acest scop, croiala părţii stîngi este făcută în aşa fel încît — vestonul fiind cu reverele închise — marginea ei să depăşească cu puţin partea dreaptă, pînă la un nasture mic, cusut la dreapta liniei mediane, sub rever.

Contra-epoleţii, din postav verde, au semnul vînătorilor de munte. Pe guler se aplică petliţe de postav verde, negru sau cafeniu, după specialitate. Aceste petliţe, de formă specială, drepte la bază şi ascuţite la vîrf, au la bază, brodat din fir, cornul vînătorilor, iar din mătase, ramura de brad. Pantalonii de cizmă sînt fără vipuşcă, iar cei lungi, cu manşetă şi fără lampas. Mantaua este închisă la gît cu două rînduri de cîte şase nasturi cu emblemă. Spatele are o gaică şi pe şliţ şase nasturi. Gulerul este din catifea kaki şi are petliţe ca la veston, iar pe umeri se poartă trefle. Generalii au reverele de la manta căptuşite cu postav verde şi le poartă deschise. Bereta, privită din profil, prezintă o bandă circulară pe care se brodează o emblemă ca cea de pe petliţe, care se poartă deasupra tîmplei stîngi.

Pe lîngă cizmele negre sau de lac, se poartă, facultativ, şi cizme galbene. Celelalte anexe sînt ca pentru toată armata.

La aghiotanţi şi regimentele de gardă, vestonul este încheiat la un rînd de şapte nasturi, cu buzunare aplicate. Mîneca este dreaptă, fără manşetă. La marginea de jos şi în afara mînecii se aplică, pe un fond de culoarea unităţii, paftalele de manşete prevăzute cu broderii din fir auriu. Paftaua este înconjurată pe trei laturi de cîte două şnururi, unul din fir auriu, unul de 5 mm, altul de 2 mm, iar latura a patra fiind înconjurată numai pe jumătatea inferioară de şnururi. Pe cele două butoniere de sus, făcute în broderie, se fixează doi nasturi mici de uniformă, iar al treilea se coase pe mînecă, sub fondul de postav, pe latura dinapoi, în dreptul butonierei de jos a

Fig. 136. Broderie de guler pentru tunica regimentelor de gardă, model 1930/1934.

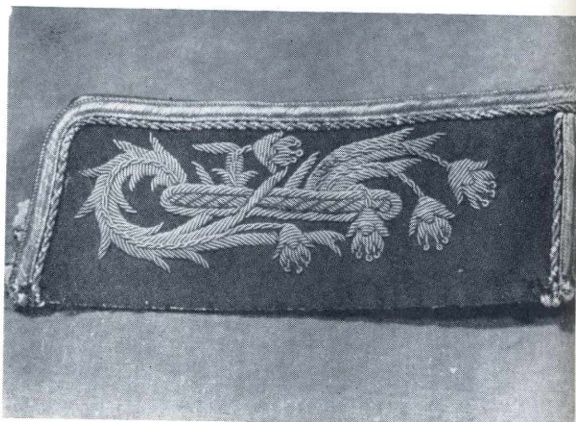

Fig. 137. Uniformă de elev de liceu militar, model 1934.

broderiei, astfel ca să fie acoperit de pafta şi să se vadă o treime din el. Gulerul va fi răsfrînt şi de culoarea vestonului numai la Regimentul de gardă « Mihai Viteazul » şi la cel de artilerie de gardă. La ofiţerii aghiotanţi va fi în întregime din postav roşu-purpuriu, iar la escortă, negru. Petliţele, de culoare, au broderie pentru ambele regimente. La celelalte, broderia se ţese direct pe guler. Contra-epoleţii sînt din postav de culoarea unităţii. Pantalonii de cizmă sînt vipuşcaţi, iar cei lungi, cu lampas dublu.

Mantaua, închisă la gît, ca la vînătorii de munte, are guler din catifea kaki, numai la escortă din postav negru. Pe colţuri sînt aplicate petliţele de culoare, iar pe umeri se poartă trefle. Generalii au reverele de culoarea unităţilor respective. Şapca, după modelul general, are banda de mătase, în culoarea regimentului, şi de catifea neagră, pentru artilerie, cu emblema în faţă, fără însemn de armă. Pe cozoroc, coloneii şi şefii de corp aparte aveau brodat, din fir auriu, un rînd de frunze de stejar, iar generalii două rînduri. Celelalte piese şi anexe sînt după modelul general al armatei. Din 1934, la vestonul deschis la gît se aplică petliţe cu broderii de gardă.

Pentru trupa acestor regimente, vestonul este ca al ofiţerilor. Petliţele sînt de dimensiunile celor descrise pentru ofiţeri, avînd cusut cîte un nasture mare, din metal galben, în colţ. Mînecile sînt prevăzute cu manşete circulare, pe care

Fig. 138. Uniformă de locotenent-colonel de infanterie, model 1934, ţinuta de mare gală.

se aplică paftale din postav de culoarea unității, cu doi nasturi mari, din metal galben, spre marginile de sus și de jos ale paftalei. Contra-epoleții sînt nepaspoalați. Bluza de vară, din bumbac kaki, are aceeași formă cu vestonul, cu contraepoleți nepaspoalați. Pantalonii, vipușcați, au forma celor de cizmă ofițerești. Mantaua este croită la fel ca a trupei din armata de uscat, închisă la două rînduri de cîte patru nasturi, dar nepaspoalată, cu petliţe în culoare distinctivă.

Şapca sau cascheta are banda de culoarea fondului, iar viziera de lac, cu subbărbie din postav kaki. La ținuta kaki se poartă centiron din piele.

Fig. 139. Uniformă de căpitan de dorobanți, model 1934, ținuta de gală.

Reangajații au uniforma ca a trupei, cu broderii din mătase galbenă, cu încălțăminte ca la ofițeri; în loc de cizme de lac, poartă cizme de piele, iar la ținuta kaki centiron din piele blanc. La manta, galoanele sînt dispuse oblic, deasupra manșetei.

Corniștii și trompeții poartă la veston și la manta, ca la armata de uscat, pe partea de sus a mînecii, o bucată de postav de culoarea unității, pe care este cusut un galon tricolor la bază, din fir auriu, pentru șeful corniștilor și trompeților. Tamburul major și trompetul major, la unitățile călări, poartă uniforma muzicanților, avînd la marginea de jos o bucată de postav sub epolet și trei galoane de fir. Sanitarii poartă pe mîneca stîngă o cruce din postav roșu.

La liceele militare, vestonul bleumarin este deschis la gît, cu buzunare aplicate, încheiat în față cu patru nasturi. Este prevăzut cu petlițe de postav în culoarea distinctivă, iar epoleții, cusuți în umăr, au culoarea fondului vestonului. Cămașa este albă, iar cravata de culoarea distinctivă a liceului. Pantalonii, bleumarin, sînt lungi și vipușcați la culoare. Bereta, bleumarin, de croiala beretei alpine franceze, dintr-o bucată, are deasupra tîmplei stîngi o cocardă tricoloră. Centironul este din piele albă, cu pafta pătrată, galbenă, pe care este reliefată stema țării.

Ofițerii liceului poartă facultativ și uniforma școlii.

Culorile distinctive ale liceelor militare erau după cum urmează: cel de la Tîrgoviște avea culoare galbenă; cel din Iași, bleu-jandarm, cu grenadă roșie, cravată bleu-jandarm, cu dungi roșii; cel de la Craiova, bleu-jandarm, cu grenadă galbenă, cravată bleu-jandarm, cu dungi galbene; cel de la Tîrgu-Mureș, numai grenadă galbenă, cu vipușcă galbenă, cravată galbenă, cu dungi bleumarin.

Față de noile elemente distinctive ale uniformelor, este necesar să le precizăm împreună cu însemnul de pe nasturi și cu emblema șepcii. La infanterie, dife-

renţiată pe culori în funcţie de corpuri, nasturii reliefează o grenadă, iar în mijlocul emblemei este brodat numărul regimentului, pe fond de culoare. La regimentele de infanterie, culoarea distinctivă este roşu-închis, la regimentele foste de linie, cea roşie, iar la regimentele foste de dorobanţi, cea albastră. Vînătorii şi vînătorii de munte au culoarea verde, cu goarnă pe nasturi, iar la emblemă număr de regiment în loc de însemn; grănicerii, verde-deschis, cu grenadă pe nasturi şi număr de regiment în loc de însemn pe emblemă. Carele de luptă au culoare cenuşie, petliţe paspoalate cu roşu, iar pe nasturi şi în mijlocul emblemei, un tanc; Regimentul de gardă « Mihai Viteazul », galben-deschis; aghiotanţii, roşu-purpuriu.

Fig. 140. Uniformă de colonel din Regimentul 32 « Mircea », model 1930/1934, ţinută de gală.

Călăraşii şi roşiorii rămîn la culorile distinctive vechi, avînd pe nasturi două săbii încrucişate, iar pe emblemă, sub cununa de frunze de stejar, două săbii încrucişate şi trofeele, şase steaguri încrucişate, cu suliţe în vîrful hampelor. Batalioanele de vînători detaşate pe lîngă diviziile de cavalerie au culoare vişinie, purtînd pe nasturi şi la emblemă cornul vînătorilor. Divizioanele de tren, herghelиile, direcţiile şi depozitele de remontă au culoare roşie, cu petliţele galbene, exceptînd divizioanele de tren care au petliţe negre, cu vipuşcă roşie, toţi însă au nasturi şi emblemă ca a cavaleriei.

Artileria are catifea neagră; artileria grea, doar petliţele paspoalate cu galben, artileria călăreaţă, negru paspoalat cu roşu, pe nasturi şi pe emblema de la şapcă fiind reprezentate două tunuri încrucişate, cu grenadă deasupra; Regimentul de escortă, postav negru; artileria antiaeriană, bleu-ciel, cu petliţele şi banda de la şapcă paspoalate cu negru, nasturii şi emblema avînd însemnul aeronauticii.

Artileria de munte are petliţe şi epoleţi de culoare verde, bandă la şapcă din catifea neagră, iar nasturii şi emblema cu însemnul artileriei. Pompierii au culoare roşie, petliţe paspoalate cu negru, nasturi şi emblema cu două topoare; stabilimentele, negru, paspoalat cu alb, avînd pe nasturi şi la emblemă însemnul armei de origine. Pionierii, cei de la geniu şi tracţiuni, pontonierii, transmisioniştii şi cei de la căile ferate au catifea neagră, paspoalată cu roşu, însemnul de pe nasturi fiind diferit. Pionierii şi cei de la geniu şi tracţiuni din corpul vînătorilor aveau culoare verde, iar pe nasturi şi la emblemă, o chivără şi un scut; pontonierii, ancoră; transmisioniştii, fulgere (scînteie electrică); calea ferată, o roată cu două aripi. Cuirasă cu o chivără aveau şi guarzii de geniu, culoarea lor distinctivă fiind roşie, cu petliţa şi banda de la

Fig. 141. Uniformă de colonel de vînători, model 1934, ținuta de mare gală.

șapcă de culoare neagră, paspoalată cu roșu.

Jandarmii rurali și batalioanele de instrucție au culoarea bleu-jandarm, cu petlițe și banda de la șapcă paspoalată cu alb, iar jandarmii pedeștri, culoarea albă, ambele categorii avînd ca însemn la nasturi și la emblemă un scut sub care se încrucișează două săbii cu garda în jos.

Administrația și intendența au ca însemn pe nasturi și emblemă două spice de grîu încrucișate, culorile fiind violet-închis, cu petlițe și bandă paspoalată cu alb pentru intendență, și roșu, cu petlițe și bandă paspoalată cu alb, pentru administrație.

Medicii, veterinarii și farmaciștii păstrează vechile culori și însemne, avînd în plus pe petlițe cîte o cruce emailată, în culoare distinctivă.

Ofițerii de la liceele militare au, la uniforma bleu-marin, culorile prevăzute pentru elevi, fără însemn pe nasturi, cu vipușcă la pantaloni, iar la emblemă o grenadă în culoarea prevăzută la liceele militare. La uniforma kaki, aceștia poartă culorile și însemnul armei de origine.

Școlile militare — inclusiv cea de educație fizică — au culoarea distinctivă portocalie, cu însemnele armei de origine la nasturi și la emblemă, iar școlile de cavalerie și centrul de instrucție al cavaleriei, vișiniu, cu însemnul cavaleriei la nasturi și la emblemă.

Justiția militară nu are vipușcă, nici lampas, în afară de generali. În loc de petlițe, se așeza cumpăna dreptății pe o spadă, cu garda în S, avînd la bază, în stînga, o cunună din ramură cu frunze de stejar, iar în dreapta, frunze de dafin, banda de la șapcă bleumarin; ca însemn pe nasturi și la emblemă, cumpăna dreptății.

Se stabilește ca generalii să poarte la revere culori distinctive, la infanterie — cele enunțate, la cavalerie — vișiniu, la artilerie, geniu și pompieri, justiție militară — roșu, la jandarmi — bleu-jandarm, la intendență — alb, medicii — catifea vișinie, farmaciștii — catifea verde, iar veterinarii — albastră.

În 1930 se revine la fondul tradițional al uniformelor de ceremonie. Pentru a le putea prezenta pe fiecare și a înțelege cele șapte ținute, ne oprim asupra elementelor comune de anexă pentru a înfățișa apoi uniforma fiecăreia în parte.

Intervin o serie de elemente noi în privința anexelor din fir sau a podoabelor — cum le numesc regulamentele.

Se reintroduc treflele și epoleții de ceremonie.

Treflele sînt formate, pentru ofițerii inferiori, dintr-o singură tresă, la ofițerii superiori tot dintr-o tresă, laterală, avînd

Fig. 142. Uniformă de colonel de vînători de munte, model 1934, ținuta de gală.

Fig. 143. Uniformă de căpitan din Regimentul de gardă « Mihai Viteazul », model 1930, ținuta de mare gală.

pe mijloc împletite alte două trese, iar pentru generali sînt executate din două șnururi de 4 mm grosime, ambele împletite și duble pe toată lungimea dintre ochiul nasturelui și floarea de trifoi. Pe trefle se aplică inelele gradului, din trese simple, metalice, galbene, iar deasupra — cifra sau însemnele regimentului. La ofițerii de intendență, administrație, guarzi și de educație fizică, treflele sînt din fir argintiu.

Epoleții de ceremonie au gîtul și colacul îmbrăcate în postav de culoare distinctivă, cu torsadele de pe colac după

Fig. 144. Uniformă de colonel de grăniceri, model 1934, ținuta de mare gală.

sistemul vechilor epoleți de tip « înghețat », iar marginea gîtului prevăzută cu o broderie îngustă, de fir auriu, după modelul cunoscut pînă în 1859. Pe gîtul sau pe umărul epoletului se așază numărul regimentului, din metal alb, iar pe colac — stelele indicatoare de grad, de la una la trei, tot din metal alb, așezate ca și pe epoleții de tip « înghețat ». Epoleții sînt prevăzuți cu franjuri subțiri pentru ofițerii inferiori, în grosime de 5 mm pentru ofițerii superiori, și de 8 mm pentru generali.

Pentru comandamente și servicii, ca și pentru generali, pe gîtul epoletului nu se așeza număr sau însemn.

Eghileții rămîn după modelul vechi, din fir auriu, argintiu sau din mătase galbenă și albă, după ținute, și sînt purtați ca înainte: de aghiotanți, din fir auriu; de adjutanți ai ministrului și ai generalilor, de la comandanți de corp în sus, din fir argintiu; ofițerii de la comenduirea pieței aveau eghileți amestecați, din fir auriu și argintiu. Ofițerii de stat major poartă eghileți simpli, neîmpletiți, din fir auriu, iar cei de intendență, din fir argintiu. Eghileții de jandarmi și grăniceri sînt din găitan rotund, simplu, de mătase albă, respectiv, verde-deschis.

Cingătoarea, de fir, a ofițerilor combatanți — devenită acum comună și pentru medici, farmaciști și veterinari — este după modelul vechi, cu deosebirea că se încheie cu pafta rotundă, pe care este reliefat semnul distinctiv al armei, cum s-a arătat la nasturi și la emblema de șapcă. Această cingătoare este înlocuită la cavalerie cu brîul, la care se adaugă ține-căciula.

Cingătoarea cu atîrnători a ofițerilor asimilați este din fir argintiu, încheiată cu două paftale rotunde, din metal alb, și galben pentru șefii de muzică, pe fiecare fiind reliefat capul de leu.

Ledunca este dată acum tuturor armelor, este căptușită cu postav sau catifea de culoare distinctivă și are pe capacul cartușierei însemnul de armă. Eșarfa de aghiotant rămîne neschimbată. Se introduce cingătoarea din mătase, după culoarea tunicii pentru toate armele și se

încheie cu pafta ca cea de la cingătoarea de fir, sau cu două paftale, pentru asimilați.

Pentru ținuta de ceremonie, fondul de uniformă va redeveni cel tradițional. Infanteria — cu regimentele de infanterie, regimentele foste de linie, foste de dorobanți, grăniceri și care de luptă — va avea tunica bleumarin, fără buzunare, cu vipușca în față; se încheie la un rînd de șapte nasturi cu însemnul de armă. Spatele, cu șliț, este prevăzut cu doi nasturi în talie. Gulerul, drept, este de culoare distinctivă și are brodat, din fir auriu, semnul de armă, o grenadă explodînd spre lateral, generalii avînd gulerul în întregime brodat cu frunze de stejar. Pe manșetă, mai sus de margine, are cusute circular tresele și galonul de grad, iar peste ele se așază paftaua de manșetă, de culoare distinctivă, simplă, fără broderii, pe care se cos trei nasturi mici de uniformă. Paftaua este înconjurată pe laturile de sus, de jos, din spate și pe jumătate din partea din față de un galonaș și un șnur. La generali, paftaua este brodată ca la guler.

Tunica se poartă numai cu pantaloni negri de cizmă sau lungi, cu lampas dublu de culoare.

În situații ordonate, la ținuta de ceremonie toate regimentele de infanterie — în afară de cele foste de linie și de Regimentul 32 « Mircea » — poartă căciulă. Regimentele de infanterie foste de linie au chipiu, Regimentul 32 « Mircea » poartă șapcă, iar unitățile de tancuri, beretă neagră.

Căciula este după modelul vechi, din astrahan negru, forma țurcană, cu vîrful aplecat spre dreapta, avînd ornamentele vechi: merișor oval, ușor bombat, din fir, și pana de curcan. Chipiul, cu pereții drepți, din postav bleumarin, are bandă roșie pentru regimentele foste de linie, la care se poartă egreta din pene roșii de cocoș, iar șapca, întocmai ca cea kaki, dar cu o calotă bleumarin. La tancuri, bereta are, brodată pe o bucată de postav, emblema armei.

La această ținută se poartă leduncă, centura de fir cu însemnul de armă

Fig. 145. Uniformă de locotenent de jandarmi, model 1934, ținuta de mare gală cu dolman.

reliefat pe pafta, cizme înalte de lac, centură de mătase și ghetele cu elastic.

Regimentului 32 « Mircea » i se dă o uniformă de ceremonie specială. Ofițerii vor purta șapca după modelul general, cu o calotă albă și bandă albastră, avînd în interiorul emblemei cifra 32. Bluza este albă, avînd în față o bandă din stofă albastră, de la guler pînă la poale. Gulerul este drept, de culoare albastră, la fel ca manșetele circulare. Contra-epoleții sînt de culoare albastră, iar nasturii au reliefat numărul regimentului. În afara leduncii și centurilor de fir sau de mătase, ofițerii Regimentului 32

« Mircea » poartă epoleţi cu franjuri, căciulă şi egretă.

Ofiţerii de infanterie care au fost pe front, în acţiunile de la Mărăşeşti, în cadrul acestui regiment, dar fac serviciul în alte unităţi, au dreptul să poarte, în locul uniformei bleumarin, uniforma albă a Regimentului 32 « Mircea ».

La bluza albă se poartă pantaloni de cizmă sau lungi, de culoare cenuşiu-deschisă, cu lampas dublu albastru.

Grănicerii nu poartă căciulă. Au eghileţi verzi şi coiful după modelul vechi, prevăzut cu două cocarde tricolore sub jugulare.

Fig. 146. Uniformă de maior de tancuri, model 1934, ţinuta de gală.

Jandarmii rurali, batalioanele de instrucţie şi jandarmii pedeştri au tunica croită ca la infanterie, dar din postav bleu-jandarm, cu paspoalele respective, avînd gulerul şi paftalele de manşetă din postav de culoare roşie pentru jandarmii rurali şi albă pentru jandarmii pedeştri. Tunica se poartă cu pantaloni negri — prevăzuţi cu lampasuri de culoare — şi şapcă, cu calotă bleu-jandarm.

Eghileţii sînt din fir argintiu, iar coiful după vechiul model, cu panaş alb. Ofiţerii de jandarmi pot purta facultativ dolman, ca al cavaleriei, dar din postav bleu-jandarm, cu rozete care au în mijloc semnul de armă. Elementele anexă sînt aceleaşi, cu însemnele şi culorile distinctive.

Vînătorii poartă tunica de culoare castaniu-închisă, cu două rînduri de cîte şase nosturi cu emblemă după modelul vechi, cu gulerul şi manşetele în colţ din postav verde. Gulerul are brodat cornul din fir argintiu, iar pe manşete, gradele sînt cusute în unghi. Pălăria este după modelul vechi, dar are calota din fetru maro. Penele flexibile sînt de cocoş, de culoare verde-închis, irizate în formă de seceră, avînd cotorul îmbrăcat într-o meşină din canetil-auriu, iar penajul şefilor de muzică este alb. Şapca este după modelul general, cu bandă de culoare, dar avînd calota maro. Pantalonii sînt negri, cu lampasuri de culoare verde.

Ofiţerii de vînători, din batalioanele de vînători afectate diviziilor de cavalerie, vor purta aceeaşi uniformă, dar în locul culorii distinctive originare, au vipuşcă, lampas, guler, manşete şi bandă la şapcă de culoare vişinie, iar companiile de ciclişti — bonetă maro, cu emblema vînătorilor.

Pentru vînătorii de munte, s-a proiectat, dar nu s-a purtat, tunica din postav castaniu, deschisă la gît, cu patru nasturi cu emblemă, fără buzunare şi fără şliţ. Pe guler se aşază petliţe, ca la veston. Tunica nu are paspoal, manşetele sînt circulare, iar pe umeri se aşază trefle sau epoleţi de ceremonie, cu fondul de culoare distinctivă. La această tunică se

Fig. 147. Chipiu și tunică de general de corp de armată de infanterie, model 1934, ținuta de gală.

poartă cămaşă albă, cu cravată neagră.

La fel pentru artileria şi pionierii din corpul vînătorilor de munte, aceeaşi tunică, dar cu petliţe de catifea neagră şi, respectiv, cafenie, avînd brodat pe ele cornul şi iniţialele VM. Pantalonii scurţi, largi, purtaţi peste genunchi, în cizmă, precum şi cei lungi sînt de culoare cenuşie, numai cei lungi avînd lampas dublu în culoare distinctivă; bereta este de culoare cafenie, cu emblema de pe gulerul tunicii. Pe acest fond se adaugă toate anexele — podoabe de ceremonie, cu însemnul şi culorile respective. În 1931, vînătorii de munte primesc tunică la două rînduri de nasturi şi beretă de culoare cenuşiu-special.

La cavalerie, ţinuta de ceremonie se simplifică în sensul că revenindu-se la modelele vechi de tunici, acestea vor avea o singură culoare de fond, bleumarin, cu brandenburguri negre pentru roşiori şi roşii pentru călăraşi, iar din 1934, verzi pentru vînătorii călări şi de un verde mai deschis pentru grănicerii călări. La pantaloni, tot de culoare bleumarin, se purta dublu lampas în culoare distinctivă, iar la şapcă — cu o calotă bleumarin — banda de culoare şi emblema cavaleriei. Petliţele tunicii cu brandenburguri au acum formă dreptunghiulară, cu latura dinspre mijlocul gulerului acoladată şi paspoalele din şnur de culoarea brandenburgurilor şi paspoalate cu negru pentru călăraşi. La generali, petliţa este prevăzută cu broderie din frunze de stejar şi paspoalată cu şnur din fir auriu.

Fig. 148. Uniformă de locotenent de călărași, model 1934, ținuta de mare gală.

Fig. 149. Uniformă de locotenent din Regimentul 4 roșiori, ținuta de gală cu dolman.

În locul centurii din fir, cavaleria poartă brîu și ține-căciulă după modelul vechi, ledunca este căptușită în culoarea respectivă, iar căciula de opusum, cu egretă albă pentru roșiori și roșie pentru călărași, cu merișor din fir auriu.

Dolmanul este după modelul vechi, dar pe fond bleumarin, ca și tunica.

Artileria are tunica după modelul vechi, de culoare castaniu-închis, la două rînduri de cîte șapte nasturi cu însemnul armei, și paspoal roșu la toate cusăturile. Gulerul și manșetele în colț sînt din catifea neagră, pe guler fiind brodată, din fir auriu, cîte o grenadă cu explozie longitudinală, ocupînd o cincime din el. Pe umeri, în funcție de ținută, se poartă trefle sau epoleți de ceremonie. Pantalonii sînt negri, cu lampas roșu. Chipiul este negru, cu banda de catifea neagră, penaj roșu, iar șapca are calotă maro și bandă de catifea neagră.

Generalii au pe guler și pe manșetă broderii din frunze de stejar. Ofițerii de artilerie poartă dolman din postav castaniu-închis, avînd în mijlocul rozetelor însemnul artileriei.

Artileria grea are aceeași uniformă, cu paspoale galben-deschise, artileria călăreață la fel, dar cu paspoale vișinii, iar artileria antiaeriană cu bleu-ciel, banda de la șapcă și chipiu bleu-ciel, cu nasturi de aviație. Guarzii de artilerie au uniforma ca a artileriei, dar cu nasturi albi, broderii și anexe din fir argintiu. Penajul la chipiu este galben la artileria grea, vișiniu la artileria călăreață, bleu-ciel la artileria antiaeriană și alb cu negru la guarzii de artilerie.

Pompierii au aceeași uniformă ca a artileriei, cu deosebirea că gulerul, manșetele și banda de la chipiu sînt roșii, cu broderii pe guler, iar șapca este maro, cu emblema cunoscută. Pentru ceremonie, la pompieri se adaugă coiful din alamă, cu egreta roșie, iar pentru comandant, egretă albă.

La geniu, tunica este din postav bleumarin, închisă la un rînd de nasturi cu însemnul de armă, cu doi nasturi în talie, fără capace la spate. Gulerul, drept, este din catifea neagră, paspoalată

cu roşu, avînd brodate din fir auriu grenade ca la artilerie; paspoalele sînt roşii, iar pe mîneci apar trese circulare, peste care se aplică paftalele de culoare, simple; generalii au gulerul şi paftalele brodate cu frunze de stejar.

Pantalonii, negri, au lampas dublu roşu.

Şapca este bleumarin, cu bandă de catifea neagră, paspoalată cu roşu, iar chipiul este negru, cu bandă ca la şapcă şi egreta roşie. Anexele-podoabe au însemnele respective. Aceeaşi uniformă o poartă pionierii, tracţiunile, pontonierii, transmisiunile, căile ferate şi guarzii de geniu, avînd tot gulerul şi manşetele din catifea neagră, paspoalată cu roşu, benzile de la şapcă şi chipiu negre, egreta şi lampasul de culoare roşie. Broderiile de la guler pentru pionieri şi tracţiune, sînt ca la geniu, de asemenea la guarzi, dar din fir argintiu, ca dealtfel toate firecturile şi toţi nasturii guarzilor; pontonierii au o ancoră brodată, transmisiunile fulgere, iar cei de la căi ferate, roata cu aripi.

Ofiţerii specializaţi poartă elementele de uniformă ale armei din care provin, cu deosebirea că nu au nici o insignă pe guler. Ofiţerii de justiţie militară poartă uniforma bleumarin, cu tunică deschisă la gît, fără buzunare, fără paspoal, vipuşcă sau lampas roşu, în afara generalilor, cu însemnul justiţiei militare pe guler. Poartă trefle, epoleţi de ceremonie, toate anexele-podoabă cu însemnul respectiv, şi şapcă în toate ţinutele. Pantalonii se poartă cu ghete şi ciorapi negri.

Ofiţerii de stat major au uniforma armei din care fac parte, cu eghileţi, cînd sînt în serviciu de stat major.

Ofiţerii combatanţi, absolvenţi ai Şcolii superioare de război, poartă semnul distinctiv pe partea dreaptă, sus, şi fulgerele brodate pe guler.

Ofiţerii de intendenţă au tunica neagră, croită ca la infanterie, cu guler violet, pe care sînt brodate fulgere din fir argintiu, nasturi albi şi trese circulare, din fir argintiu, cu paftale violete simple, generalii avînd paftalele şi gulerul brodate cu frunze de stejar. Pantalonii sînt

Fig. 150. Uniformă de căpitan din Regimentul de gardă călare, model 1934, ţinuta de mare gală.

negri, cu lampas roşu, chipiul şi şapca la fel, cu bandă distinctivă şi penaj roşu sau alb. Toate anexele-podoabă sînt albe. Ofiţerii de administraţie au aceeaşi uniformă, la care culoarea violetă se înlocuieşte cu aceea roşie, avînd brodate pe guler două spice încrucişate.

Ofiţerii sanitari au tunica bleumarin, la şapte nasturi cu însemnul de armă reliefat. Paspoalele sînt vişinii, gulerul în culoarea distinctivă pentru medici, veterinari şi farmacişti, pe care se brodează semnul de armă, iar la generali, frunzele de stejar. Pe manşete se aplică

Fig. 152. Şapcă şi tunică de general de brigadă de cavalerie, model 1934, ţinuta de gală.

Fig. 151. Uniformă de locotenent din Regimentul de gardă călare, model 1934, ţinuta de seară.

tresele galbene şi paftaua de manşetă de culoare simplă, iar pentru generali cu frunze de stejar. Pantalonii sînt roşii, cu lampas de culoare, la fel calota şepcii şi a chipiului. Penajul este roşu-negru pentru medici, roşu-albastru pentru veterinari şi roşu-verde pentru farmacişti. Ofiţerii sanitari poartă toate anexele-podoabă din fir auriu.

Şefii de muzică au uniforma armei în care sînt încadraţi, cu cingătoare din fir argintiu, două paftale albe, pe care este reliefat capul de leu. La şefii de muzică, treflele sînt fără floare. Aceştia nu au epoleţi de ceremonie, penaj sau egretă la chipiu şi la căciulă. Pe guler poartă o liră din metal alb.

Instructorii de educaţie fizică au uniforma ca a şefilor de muzică, cu deosebirea că pe reverele vestonului şi ale tunicii au două spade din alamă, pe un oval de stofă din culoarea unităţii din care fac parte, iar la beretă, două spade

brodate din fir auriu. Fireturile sînt galbene, iar paspoalele şi lampasurile în culoarea unităţii din care fac parte.

La regimentele de gardă şi la aghiotanţi, tunica este din postav bleumarin-închis, cu gulerul drept, avînd colţurile rotunjite, din culoarea unităţii. La marginea lui superioară, de jur împrejur, se aplică acelaşi şnur din fir ca cele de pe paftalele de manşete ale vestonului. În dreptul nasturelui de pe epolet, pe guler se cos vertical două şnururi, începînd de la cusătura gulerului şi pînă la şnururile care înconjoară marginea de sus. Între aceste margini şi colţul gulerului se aplică aceeaşi broderie ca şi pe paftalele de manşete. Tunica, încheiată la un rînd de şapte nasturi, este paspoalată în faţă şi are manşete drepte, pe care se cos circular treselele şi galoanele peste care se aplică paftalele de manşetă. Poalele tunicii la Regimentul de escortă erau căptuşite cu roşu, iar gulerul, paftalele şi paspoalul sînt din postav negru; la Regimentul de gardă « Mihai Viteazul », regiment de infanterie, sînt din postav galben-deschis, iar la aghiotanţi, roşu-purpuriu. Spatele tu-

Fig. 153. Uniformă de locotenent-colonel, aghiotant şi ataşat militar, model 1934, ţinuta de mare gală.

Fig. 154. Uniformă de locotenent de artilerie grea, model 1934, ţinuta de gală.

nicii este prevăzut cu şliţ şi doi nasturi în talie. Pe umeri se poartă trefle sau epoleţi de ceremonie.

La Regimentul de artilerie de gardă, tunica este maro, ca la artileria de cîmp, avînd pe guler broderiile de gardă şi manşetele cu gradele cusute circular, peste care se aşază paftalele de manşetă, cu broderii de gardă. La tunica artileriei de gardă, cu eghileţi, se poartă numai pantaloni negri cu lampas, caschetă maro şi chipiu negru.

La tunica bleumarin a regimentelor — de gardă, Regimentul de escortă, Regimentul de gardă « Mihai Viteazul » şi aghiotanţii — se poartă pantaloni de cizmă sau lungi, cenuşii, cu lampas de culoare distinctivă. Aceste unităţi au numai şepci bleumarin, cu banda de culoare şi coifura specială, coiful pentru escortă şi aghiotanţi şi căciula pentru Regimentul de gardă « Mihai Viteazul ».

Coiful este după modelul vechi, cu o singură cocardă tricoloră sub jugularul din dreapta şi are port-penaj de alamă, în formă de pîlnie, avînd la partea superioară o rondelă de alamă care susţine penajul.

Căciula, de astrahan negru, este în formă de cuşmă, avînd pe dreapta egreta din păr de cal, sub formă de evantai, fixată în pene de cocoş vopsite tricolor, fiind acoperită la marginea inferioară cu o rozetă în spirală, din fir auriu. Torsada, în spatele căreia se fixează egreta, este din fir auriu, cu nasture peste cocarda tricoloră. Subbărbia este de lac negru şi se fixează cu o cataramă pe partea stîngă a feţei.

Jachetul pentru ţinuta de seară, de culoare bleumarin, la două rînduri de cîte trei nasturi galbeni, mici, se încheie în faţă cu doi nasturi uniţi printr-un şnur de fir. Pe umeri se poartă trefle, iar pe manşete gradele circulare. Reverele, lungi, sînt în culoarea unităţii. În rest, anexele-podoabă sînt după modelul general al armatei.

La ţinuta de ceremonie, trupa regimentelor de gardă are aceeaşi uniformă, cu deosebirea că gulerul tunicii este mărginit cu broderie de lînă galbenă. Pe guler, în locul broderiilor de la ofiţeri, se aplică două plăci dreptunghiulare din alamă. Paftalele de manşetă, din fond de culoarea unităţii, au trei plăci dreptunghiulare, scurte, iar contraepoleţii sînt de culoare distinctivă, mărginiţi de un şnur din lînă galbenă. Coiful de escortă este ca al ofiţerilor, iar căciula este din blană neagră de miel, avînd pană de curcan şi cocardă tricoloră, din metal.

Eghileţii sînt de forma celor purtaţi de ofiţeri, dar din lînă galbenă, avînd cuiele de alamă, fără ornamente.

Centura este albă, cu bretele, are port-baionetă sau port-sabie şi port-pistol din piele albă şi se încheie cu pafta galbenă. Subofiţerii au aceeaşi uniformă ca a trupei, dar cu centură albă şi broderiile, inclusiv cele de la guler şi de pe paftalele de manşetă, din mătase galbenă.

La tunică, gradele sînt purtate deasupra mînecii, ca la manta. La fel poartă

Fig. 155. Chipiu şi tunică de general de armată de artilerie, model 1934, ţinuta de gală.

galoanele trompeţii şi meseriaşii reangajaţi. În afară de galoanele de pe mînecă, toţi aceştia poartă galoanele de grad şi pe contra-epoleţi. Corniştii şi trompeţii au sub epolet, după modelul vechi, o bucată de postav de culoare distinctivă, mărginită de galonul tricolor în romburi, şeful de corniști un galon din fir argintiu, iar tamburul-major sau trompetul-major la unităţile călări, trei galoane din fir auriu. Pe pieptul tunicii, aceştia poartă, după modelul vechi, petliţe din galon dublu, terminate în unghi ascuţit spre părţile laterale, numai pentru Regimentul de gardă « Mihai Viteazul ».

Sanitarii poartă pe mîneca stîngă o cruce roşie.

Pentru a reaminti, printr-un simbol permanent, marile fapte de arme ale regimentului — corp aparte —, se înfiinţează « furajera ». Acest însemn este purtat de toate gradele regimentelor şi comandantul îl înmînează recruţilor într-un cadru solemn. Ea este purtată de regimentele şi unităţile respective, precum şi de cei care au participat la acţiuni pe front cu unitatea care a fost decorată. Furajera se compune dintr-un singur şnur de lînă sau mătase, de culoarea panglicii decoraţiei respective, împletit în trei la mijloc şi terminat printr-un nod şi un cap metalic. La capătul opus, furajera formează o treflă unde se prinde pe umărul stîng, înconjurînd braţul la cusătura umărului, lăsînd cuiul de eghilet să cadă în afară. Cînd sînt mai multe furajere, se poartă toate, dar cu un singur cui. Ofiţerii care poartă eghileţi, au şi furajeră, pe umărul drept.

Se introduce de asemenea galonul de rănit, confecţionat din fir auriu, în zigzag şi cusut în unghi, pe postav de culoare distinctivă, pe braţul stîng, între umăr şi cot, cu vîrful în sus.

În dotarea armatei rămîn cinci categorii de ţinute: de ceremonie, de serviciu, de gală, ţinuta zilei şi cea de campanie.

Ţinuta de ceremonie, nr. 1: cu chipiu, penaj sau egretă (şapcă, beretă, căciulă cu pampon, egretă sau pană, coif cu penaj sau cu egretă), tunică de ceremonie, pantaloni de cizme, cizme de lac, mănuşi albe, epoleţi de ceremonie, centură de fir, leduncă şi eşarfă; *nr. 2* este ca nr. 1, dar cu pantaloni lungi şi ghete, iar *nr. 3*, tot ca nr. 1, dar cu uniforma de vară.

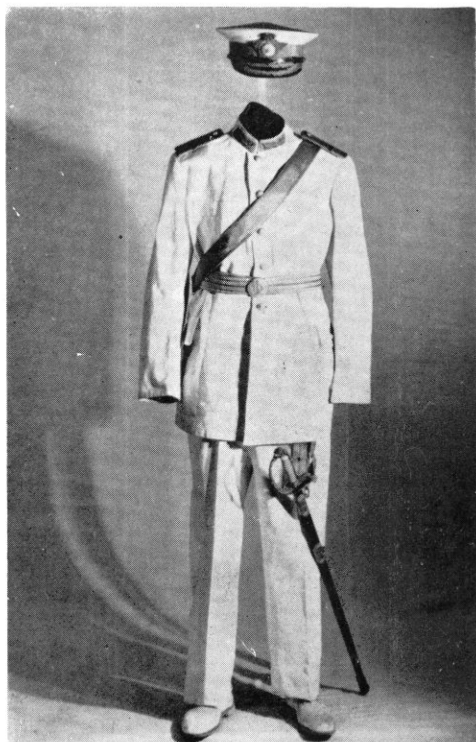

Fig. 156. Uniformă de general de brigadă de artilerie antiaeriană, model 1930, ţinuta de vară, de gală.

Ţinuta de serviciu, nr. 4: chipiu cu trese (şapcă, beretă), căciulă cu pampon, pentru cei care poartă căciulă, coif cu ţui, veston şi pantaloni kaki de cizmă, centură de fir, eşarfă şi leduncă.

Ţinuta de serviciu fără trupă, nr. 5 este la fel, dar cu pantaloni lungi şi ghete de lac. *Ţinuta de serviciu de vară, nr. 6* este cu uniforma albă şi cu toate anexele-podoabă.

Ţinuta de gală, nr. 7, are chipiu cu trese (beretă, şapcă), tunică de ceremonie, pantaloni lungi, ghete de lac (artileria şi cavaleria şi cu cizme), mănuşi albe, epoleţi de ceremonie (în afara cavaleriei, care are trefle), mănuşi albe şi cen-

Fig. 157. Paftale pentru centurile de ceremonie, model 1934.

tură de mătase. *Ţinuta de gală, nr. 8* este ca nr. 7 şi cu uniformă albă.

Ţinuta zilnică, nr. 9, cu şapcă, veston kaki, pantaloni de cizmă sau lungi. *Ţinuta nr. 10* este cu şapcă, bluză, pantaloni, pantofi albi. *Ţinuta de campanie, nr. 11,* are şapcă şi veston kaki, pantaloni de cizmă kaki, centură de piele.

Mantaua se adaugă la ţinutele 1 şi 2, fără epoleţi de ceremonie la ţinutele 4 şi 5, iar la 9 şi 11 cu fireturi. Pelerina se poartă numai la ţinutele 5, 7 şi 9, iar mantaua de ploaie şi haina de piele numai la 9 şi 11.

Ofiţerii Regimentului 32 « Mircea » poartă la toate ţinutele, în afara celei de campanie, bluză albă, pantaloni gri, şapcă albă şi centură de piele, cu deosebirea că la ţinuta de ceremonie şapca se înlocuieşte cu casca, la ţinuta de gală centura de piele se înlocuieşte cu cea de mătase, iar la cea a zilei cu ţinuta kaki.

La marină se introduc unele modificări pe fondul stabilit în 1921. Astfel, redingota şi sacoul se încheie la două rînduri de cîte patru nasturi. Se introduce jachetul din postav bleumarin, cu două rînduri de cîte trei nasturi, după forma celor de la regimentele de gardă, cu galoane pe mînecă. Jachetul alb, croit la fel, este facultativ şi are contraepoleţi cu galoane ca la bluza de vară. Comandorii şi amiralii poartă facultativ frac, după croiala celui civil, prevăzut cu patru nasturi de marină, avînd pe mîneci galoanele gradului. La pantalonii de gală ai ofiţerilor se introduce lampasul din galon de fir auriu, cu ancore ţesute, după modelul vechi; la amirali, lampasul este din galon cu frunze de stejar ţesute. Vesta se încheie cu patru nasturi mici. Mantaua — bleumarin, deschisă la gît, cu revere îmbrăcate în postav albastru de nuanţă mai deschisă decît fondul — este croită după modelul general al armatei şi are pe umeri contraepoleţi cu galoanele gradului. Pardesiul de ploaie, bleumarin, tip raglan, cu con-

tra-epoleţi, se încheie la două rînduri de cîte patru nasturi, avînd pe umărul drept o clapă prinsă în cusătura subsuorii şi pe partea dreaptă a gulerului. La bicorn, partea superioară are galon de mătase neagră, cu ancora desenată, iar la generali galonul este din fir auriu, cu frunze de stejar. La ofiţerii din administraţie şi de intendenţă, fireturile bicornului sînt argintii şi nasturii albi, ca dealtfel toate galoanele.

Rămîn două centuri, cea din fir auriu — după modelul general — şi cea cu galon de mătase neagră. Pentru ofiţerii sanitari, farmacişti, intendenţă şi administraţie, centura de fir este cea prevăzută pentru ofiţerii similari din armata de uscat.

Galoanele de grad, din nou confecţionate din fir auriu-mat, sînt cusute pe panglici de mătase de culori diferite, în funcţie de specialităţi: negru la ofiţerii de marină, albastru-de-Prusia la ingineri, violet la mecanici, roşu-zinober

Fig. 159. Epolet de mareşal, model 1934, pentru ţinuta de ceremonie.

(culoarea distinctivă a vechii uniforme a infanteriei) la medici, verde la farmacişti.

Se adaugă semnul de specialitate şi pentru ofiţeri, ca la trupă. Semnul era purtat de cei care au absolvit şcoala de artilerie şi cea de torpile, pe buzunarul de sus, pe o placă metalică albă, cu semnul distinctiv. Şefii de muzică vor

Fig. 158. Ledunci şi cartuşiere de leduncă, model 1934.

avea aplicat atît pe mîneci, cît şi pe contra-epoleţi galonul gradului din fir auriu, iar deasupra ochiului o liră brodată din fir auriu.

Pe contra-epoleţii elevilor este brodată o ancoră din mătase galbenă, iar semnul distinctiv constă din galonul din fir auriu pentru oraş şi din mătase galbenă în şcoală, aplicat orizontal pe braţul stîng. Şeful anului II va purta sabie în loc de stilet. Maiştrii militari poartă şi ei acum redingote, avînd cusut pe braţul stîng gradul, iar pe contra-epolet semnul de specialitate, ca şi la tunica de iarnă — închisă la un rînd de cinci nasturi —, la tunica de vară şi la sacou. Semnele de specialitate rămîn aceleaşi, iar cele distinctive de grad sînt acum din galon cu ţesătură în zigzag, cusute în unghi pe mînecă: maistrul clasa a III-a un galon lat de 20 mm, maistrul clasa a II-a unul de 20 mm şi altul de 12 mm, maistrul clasa I două late, iar maistrul principal trei galoane late. Lungimea laturii unghiului are 80 mm. Galonul se coase cu vîrful în jos, pe postav albastru-marin. Centironul, negru, este ca cel ofiţeresc, însă din piele.

Reangajaţii au aceeaşi uniformă ca şi maiştrii, cu emblema de la şapcă din

Fig. 160. Uniformă de căpitan de administraţie, model 1934, ţinuta de gală.

Fig. 161. Uniformă de comandor de marină, model 1930, ţinuta de gală.

metal galben, iar gradele distinctive indicate prin galoane din fir auriu pe contra-epoleți și semnul de specialitate pe umăr. Submaistrul clasa a II-a are două galoane late, iar submaistrul clasa I, două galoane late și unul îngust.

La trupă, pe panglica bonetei, vor fi aplicate mai multe inscripții, după unități: *DIVIZIA DE MARE*, pentru cei care aparțin unităților de uscat ale diviziei; *DIVIZIA DE DUNĂRE*, pentru cei care aparțin unităților de uscat ale diviziei, diferitelor școli, nave de luptă, nave-școală, yahturi.

Se introduce combinezonul din pînză de culoare albastru-marin, prevăzut cu o gaică la spate și două la mîneci, cu două buzunare pe piepți. Se poartă la bord, la curățenie și la serviciul de mașini. Apar ghete cu șireturi, pantofi negri, cizme cu carîmbul scurt — pentru cei îmbarcați la bordul navelor de luptă — și jambiere de forma celor ofițerești.

Semnele distinctive de grad se poartă pe brațul stîng, la 20 cm de umăr, fixate pe o bucată de postav albastru-marin, de formă dreptunghiulară. Fruntașul are un galon din lînă roșie, țesută în zigzag, așezat în unghi cu vîrful în jos; caporalul, două galoane roșii, iar sergentul, un galon din fir auriu. Semnul de specialitate este ca la maiștri, însă brodat din mătase roșie, aplicat deasupra deschiderii galonului.

Cu același prilej este decretată și noua uniformă a aviației, de culoare gri-bleu. Tunica este deschisă la gît, încheiată la un rînd de patru nasturi galbeni, cu însemnul aviației în relief: o elice și două aripi. Tunica nu are paspoale, nici buzunare, iar spatele este prevăzut cu șliț. Mînecile, croite drept, au cîte doi nasturi mici, iar la 8 cm de margine sînt cusute galoane din fir auriu, în zigzag, dispuse ca la marină, primul terminîndu-se în romb.

Insignele pentru personalul navigant se așază în dreapta, la înălțimea dintre nasturii 2 și 3. Tunica se poartă în ținuta zilei, cu un cordon din aceeași stofă, încheiat cu o pafta rotundă care reliefează însemnul aviației.

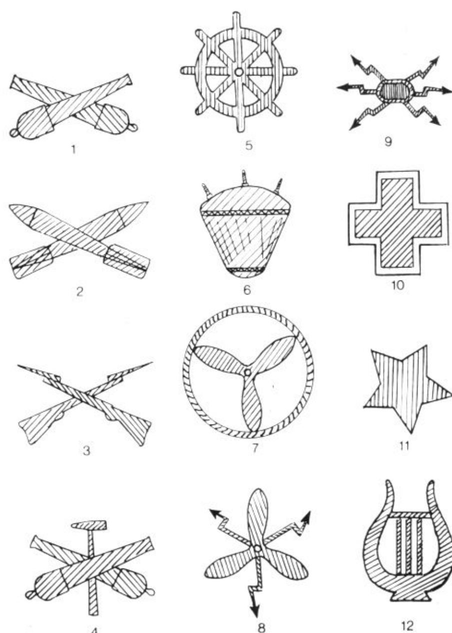

Fig. 162. Însemnele de specialități ale marinei, model 1930: 1. tunar; 2. torpilor; 3. infanterist; 4. armurier; 5. timonier; 6. minier; 7. mecanic; 8. electrician; 9. radiotelegrafist; 10. sanitar; 11. furier; 12. muzicant.

Vestonul, de aceeași culoare, cu cordon, cu buzunare aplicate, are croiala ca la armata de uscat, cu galoanele cusute tot pe manșetele răsfrînte și are petlițe în culoarea specialității.

Jachetul este croit după modelul marinei, dar de culoare gri-bleu, avînd aplicate pe mîneci galoanele gradului. Jachetul, alb ca la marină, facultativ, are contra-epoleți pe fond de culoare bleu-ciel, ca și la bluza de vară, după modelul general, pe al cărei guler se poartă și petlițe în culoare distinctivă.

Pantalonii, gri-bleu, croiți drept, cu lampas dublu bleu-ciel, se poartă cu ciorapi negri și ghete. La această ținută, pantalonii generalilor au lampas și vipușcă bleu-ciel, purtați și la ținuta de seară. Pantalonii, purtați cu veston, au manșetă și nu sînt vipușcați. Pantalonii, albi, croiți drept, sînt simpli.

Mantaua este tot gri-bleu, are contra-epoleți de culoare și este încheiată la două rînduri de cîte patru nasturi de uniformă. Generalii au reverele de la

manta din postav bleu-ciel. Pardesiul de ploaie şi cel simplu, tot gri-bleu, sînt după modelul general, ca şi pelerina. Mantaua de piele este neagră.

Şapca, după modelul general, are bandă din mătase de culoare albastru-marin, iar în faţă emblema aviaţiei. Ofiţerii superiori au brodat pe vizieră un rînd de frunze de stejar, iar generalii două rînduri. Bereta, de postav bleumarin, are format de basc, iar în faţă insigna de aviaţie.

Epoleţii de ceremonie au fond de postav bleu-ciel. Galonul de ofiţer inferior este lat de 1 cm, cel de ofiţer superior de 2,8 cm, iar cele de general, cu frunze de stejar, sînt de 3,5 şi 2,6 cm. Galoanele sînt flexibile, din fir auriumat, spre deosebire de cele de grad, care sînt din ţesătură în zigzag.

Galoanele sînt aplicate pe panglici de mătase de culoare distinctivă, rombul rămînînd liber şi aplicat direct pe manşetă. La ofiţerii de aeronautică, galoanele sînt cusute pe panglică de mătase gri-bleu, la ingineri pe mătase albastru-închisă, la mecanici violetă, iar la medici, vişinie. Pentru ofiţerii de intendenţă şi administraţie, galoanele sînt argintii.

Culorile petliţelor sînt diferite, după specialităţi. Astfel, unităţile de aviaţie de vînătoare aveau petliţe verzi, ca la vînători; cele de bombardament, roşii; cele de observare, azurii; cele de aerostaţie, cafenii; comandamentele, bleumarin; aghiotanţii, amarante; inginerii, albastru-închise; mecanicii, violete; medicii, vişinii. Flotila de hidroavioane poartă ancoră de metal, în loc de petliţă.

Cămaşa albă se poartă la ţinuta de ceremonie şi de seară cu fundă, cu capetele atîrnînde. La haina de seară, pieptţii cămăşii sînt apretaţi, iar gulerul are colţurile întoarse. La ţinuta zilei sau de zbor se poartă cămaşă gri-bleu şi cravată neagră, cu nod. Fularul este alb, ca la marină, iar mănuşile sînt albe, din mătase sau din piele castanie, după ţinută. Ghetele şi pantofii, după modelul general, sînt din piele neagră. Ledunca este bleu-ciel şi cu însemnul armei pe cartuşieră şi pafta.

Fig. 163. Uniformă de sublocotenent de aviaţie, model 1930, ţinuta de seară cu anexe de gală.

Elevii şcolii pregătitoare de ofiţeri de aeronautică au veston ca al ofiţerilor, cu contra-epoleţi de stofă, petliţe portocalii şi pantaloni fără manşete. În plus au bluză — cămaşă din postav sau pînză, cu două buzunare pe piept, cu guler răsfrînt şi se încheie cu nasturi de culoare. Şapca, la fel ca a ofiţerilor, are emblema brodată cu mătase, iar bereta este bleumarin. Însemnele gradului se poartă pe mîneca stîngă, ca la marină. Ei au uniformă albă, centură din piele, ghete din piele sau din lac, cu şireturi.

Şcolile tehnice au uniforma ca a şcolii de ofiţeri, cu veston închis la gît, ca al

reangajaţilor din armata de uscat, iar epoletul este înconjurat cu un şnur de mătase portocalie.

Reangajaţii naviganţi au veston închis la gît, cu petliţe în culoarea specialităţilor. Insemnele de grad se aşază pe mîneca stîngă, ca la marină, iar nasturii sînt de culoarea fondului. Uniforma lor de vară este în întregime albă, cu însemnele purtate pe mînecă, pe o bucată de postav de culoarea specialităţii.

Maiştrii de aviaţie au uniforma ca a reangajaţilor, cu însemnele gradului şi ale specialităţii pe braţul stîng, petliţe violete şi cu emblema de la şapcă brodată cu mătase roşie.

Reangajaţii naviganţi au uniforma ca a reangajaţilor de infanterie, în culoarea trupei de aviaţie, cu emblema de la şapcă din mătase galbenă, iar pentru cei de administraţie, din mătase albă. Bereta, pe care se aplică emblema metalică şi petliţele de specialitate, este ca la trupă. Uniforma de vară are şapcă, bluză cu epoleţi — din pînză, cusuţi în umăr — şi pantaloni din postav kaki. Galoanele de grad se aşază pe epoleţi.

Trupa are aceeaşi uniformă ca a trupelor de uscat, din postav gri-bleu, cu petliţe de culoare, pe specialităţi. În locul capelei are beretă bleumarin, cu emblemă metalică, iar la ceremonie, şapcă cu pantaloni lungi. La lucru, soldaţii, au bluză-cămaşă ca a elevilor şcolii de aviaţie şi ca maiştrii militari. Fruntaşii şi caporalii au galoane galbene din lînă, iar cele ale sergenţilor sînt din fir auriu, purtate pe braţ, ca la marină.

Fig. 164. Uniformă de elev de şcoală militară de infanterie, model 1934, ţinuta de ceremonie.

Fig. 165. Uniformă de elev de la şcoala militară de cavalerie, model 1934, ţinuta de ceremonie.

★

Pînă în 1934, cînd apare un nou regulament — care cuprinde toate schimbările din perioada 1930—1934 — intervin unele noi modificări. În 1933 se semnalează majoritatea acestor modificări.

La şapca subofiţerilor, cu cozoroc din piele, emblema va fi de mătase de culoarea petliţelor armei, iar în mijlocul emblemei este plasat numărul regimentului. Subbărbia va avea pe margine suitaş, din mătase.

Fig. 166. Uniformă de elev de la şcoala militară de artilerie, model 1934, ţinuta de ceremonie.

Vestonul, kaki, cu revere, va fi purtat numai cu cămaşă şi cravată kaki.

Soldaţii de la vînătorii de munte şi artileria de munte vor avea brodat pe guler, în loc de petliţe, o ramură de brad, de culori verde şi negru.

Regimentul 7 roşiori « Cuza-Vodă » va purta pe contra-epoleţi cifrul lui Cuza, din metal alb pentru ofiţeri şi din postav distinctiv la trupă.

Elevii şcolii militare de ofiţeri de rezervă (T.T.R.) vor purta şapcă cu bandă kaki, avînd la partea de jos emblema brodată şi un galon roşu, cu ţesătură albă, în zigzag.

Ofiţerii instructori din şcoala de aplicaţie a cavaleriei vor purta spenţer negru în serviciu şi la manifestările hipice, închis la un rînd de şapte nasturi din metal galben, cu însemnul cavaleriei, pantaloni negri, cu lampas vişiniu, şi şapcă albastră. Se generalizează portul vestonului kaki deschis la gît, iar generalii vor purta pe epoleţii de ceremonie un soare rotund, ca cel de la şapcă.

Centura de mătase va fi în culoarea tunicii, şi anume: bleumarin pentru infanterie, grăniceri, cavalerie, geniu, sanitari; castaniu pentru artilerie, vînători şi pompieri; cenuşiu-special pentru vînătorii de munte; negru pentru intendenţă şi administraţie. Facultativ, ofiţerii de intendenţă şi administraţie, pentru toate armele, pot purta pelerină bleumarin şi neagră. La cavalerie se introduc pantaloni bleumarin cu lampas şi se suprimă cei negri.

Ofiţerii de aviaţie poartă facultativ cizme numai în serviciu şi la ţinuta de zbor.

La ţinuta albă de ceremonie, cînd ceilalţi ofiţeri poartă epoleţi, cavaleria va avea trefle, iar la ţinuta de seară, în alb, numai trefle, cu ciorapi şi pantofi negri.

Ofiţerii de la şcolile militare au banda şi lampasul în culoarea şcolii, cu paspol portocaliu. Ofiţerii elevi ai Şcolii militare de infanterie de la Sibiu au banda de la şapcă, petliţele şi vipuşca leduncii de culoare portocalie. Ofiţerii şi elevii şcolilor pregătitoare pentru toate armele au banda de la şapcă, petliţele,

vipuşca de la tunică şi marginea de sus a gulerului tot portocalii. Jandarmii pedeştri vor purta vipuşti albe în loc de roşii, iar ofiţerii vor avea la gulerul tunicii paspoal alb.

Aghiotanţii vor purta eşarfa cu ciucurii pe stînga, iar adjutanţii de brigadă, regiment şi de batalion-corp aparte, cu ciucuri pe şoldul drept, ca ledunca.

Mantaua se modifică la două rînduri de cîte patru nasturi, are trefle şi se poartă cu fular kaki sau alb.

Uniforma bleumarin va putea fi purtată — în afara justiţiei militare — de către ofiţerii de la serviciile tehnice, dar numai de cei care fac parte din corpul tehnic.

În 1934 se introduce facultativ haina de piele neagră pentru marină, cu galoane aplicate pe manşete. Inspectorii generali de armată, pe lîngă tresele de grad, vor mai avea o tresă albă.

Ofiţerii de infanterie vor purta la căciulă, în loc de pană de curcan, egretă, la fel ca a ofiţerilor de cavalerie.

La tunica de la justiţia militară şi din învăţămîntul militar se poartă trese circulare, cu pafta de manşetă simplă şi trefle, iar coloneii admişi la comanda de brigadă au dreptul să poarte, pe lîngă lampasul dublu, soarele de general peste emblema de la şapcă şi un rînd de frunze de stejar.

Regulamentul din 4 iulie 1934 aduce o serie de modificări, abrogînd dispoziţiile anterioare, din 1930 pînă la această dată.

Pe fondul stabilit în 1930 se fac modificările enunţate şi se decretează uniforme noi. Apar uniforma batalioanelor grănicereşti — de culoare castanie, dar după modelul infanteriei, cu un singur rînd de nasturi — şi cea a vînătorilor de gardă. La broderiile din fir auriu ale regimentelor de gardă şi ale aghiotanţilor, tija din mijlocul florilor va fi din mătase de culoare distinctivă a regimentului. Vînătorii de munte primesc uniformă cenuşie, la două rînduri de nasturi, cu însemnele şi culorile armei.

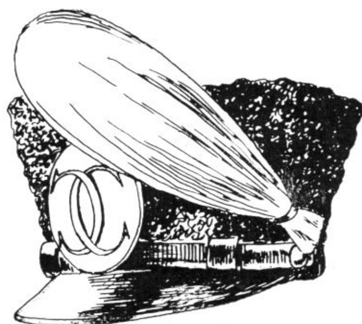
Dolmanul ofiţerilor de jandarmi este ca al artileriei, din postav bleu-jandarm, dar cu brandenburguri bleumarin. La gulerul pelerinei mareşalilor se vor purta trei stele.

Se introduc pantalonii kaki pentru schi şi cei albi de cizmă, din postav, fără vipuşcă, pentru Regimentul de gardă călare, iar la pantalonii kaki, ofiţerii nu mai poartă vipuşcă la culoare.

Pe cozorocul şepcii ofiţerilor superiori, se generalizează portul unui rînd de frunze de stejar brodate.

Bereta va fi kaki pentru toate trupele de munte, gri-special pentru vînătorii de munte la ceremonie, castaniu pentru artileria de munte şi infanteria uşoară, bleumarin pentru pompieri, carele de luptă şi liceele militare.

Fig. 167. Căciula batalioanelor grănicereşti Bistriţa-Năsăud şi Banat, model 1934.

Se introduce un nou coif pentru grăniceri, cu calota de lac verde-închis, avînd vizieră şi apărătoare de ceafă ca înainte, întărite cu garnituri metalice albe. Coiful are acum creastă nichelată, fixată cu şase nituri pe calotă. Creasta are la punctul maxim 55 mm lăţime şi se îngustează, la ceafă, ajungînd la 10 mm. În partea din faţă, creasta se termină cu un vultur din metal alb nichelat. Coiful are jugulare fixate pe cocarde tricolore.

La batalioanele grănicereşti se introduce o coifură nouă, căciula din blană neagră de astrahan, de formă tronconică. Căciula este prevăzută cu subbărbie din piele neagră şi se poartă, după ţinută, cu merişor şi egretă din păr alb de cal.

Pentru serviciul chimic, chipiul va fi din postav bleumarin, cu bandă de culoare.

În privința culorilor distinctive, pe lîngă cele stabilite în 1930, apar unele noi. Așa de exemplu, vînătorii călări vor avea petlița jumătate verde și jumătate vișinie, pe lung, banda de la șapcă va fi verde, paspoalată cu roșu și va fi prevăzută cu emblema cavaleriei. La ținuta kaki, se poartă beretă, la fel ca și grănicerii călări, dar cu verde-deschis. Batalionul grăniceresc Bistrița-Năsăud va avea gulerul, epoleții și căptușeala leduncii din postav verde-deschis, petlițele de aceeași culoare, paspoalul cafeniu, iar pe manșete broderia de gardă.

Batalionul grăniceresc Banat are culoarea distinctivă cenușie, cu petlițe tot cenușii, paspoalate castaniu, iar paftalele de manșetă cu broderie de gardă.

Artileria de munte primește guler și epoleți din catifea neagră, paspoalată cu roșu, vipușcă și lampas verzi și banda de la șapcă din catifea neagră, paspoalată cu roșu.

Serviciul de apărare contra gazelor avea culoarea distinctivă galben-verzui, cu însemn pe nasturi și emblemă constînd dintr-o cască, mască și două tuburi de gaze.

Batalioanele de infanterie ușoară au contra-epoleți, lampas, vipușcă și banda de la șapcă vișinii, iar petlițele sînt jumătate vișinii și jumătate verzi. La ținuta kaki poartă basc. La medici, gulerul va fi negru, paspoalat cu roșu, lampasul negru, banda șepcii din catifea neagră, iar la farmaciști și la veterinari culorile rămîn aceleași la guler, dar paspoalele roșii. La instructorii de educație fizică, culoarea va fi bleu-ciel, paspoalul portocaliu, cu însemnul armei de origine.

Pentru Regimentul 12 roșiori se dă culoarea violet. La școlile pregătitoare de ofițeri de infanterie, la emblema de la șapcă se va broda grenada, ca și pe guler.

La corpul tehnic, gulerul tunicii va fi de culoare-fond, ca și contra-epoleții și vipușca de specialitate, alb pentru armament, muniții și geniu, verde pentru chimiști, albastru cu vipușcă albă la

Fig. 168. Uniformă de plutonier de infanterie, model 1939.

geodezi și astronomi, violet la mecanici. Aceleași culori vor avea lampasul și vipușca. Petlițele și banda vor fi negre, cu paspoal de șnur alb la armament, muniții și geniu, și de culoare distinctivă, cu șnur alb pe margine, la ceilalți, petlițele și banda fiind de culoare distinctivă. Însemnul de pe nasturi și emblemă va fi compus din două tunuri și grenadă pentru armament și muniții; cu grenadă longitudinală pe guler, compas cu glob terestru și broderie la guler, pentru geniu; la fel pentru geodezi, astronomi; două ciocane pentru mecanici.

Comandamentele teritoriale şi cercurile de recrutare aveau culoarea castanie şi însemnul armei de origine.

La ţinutele kaki şi albă, petliţele sînt jumătate albe şi jumătate albastre pentru Regimentul 32 « Mircea », jumătate gri şi jumătate verzi pentru vînătorii de munte, jumătate gri şi jumătate roşii, cu banda de la şapcă cenuşie şi vipuşca roşie, la tancuri.

Hergheliile, direcţiile şi depozitele au contra-epoleţi, lampas şi banda de la şapcă roşii, iar petliţele roşii, paspoalate cu galben. Artileria antiaeriană are contra-epoleţi bleu-ciel cu paspoal negru, petliţele jumătate bleu-ciel şi jumătate negre, banda şepcii bleu-ciel cu paspoal negru, iar artileria de munte are contra-epoleţi de catifea neagră, paspoalaţi cu verde, petliţe jumătate gri şi jumătate negre, iar banda de la şapcă din catifea neagră cu paspoal verde. Pompierii au contra-epoleţi roşii, vipuşcă neagră, lampas roşu vipuşcat cu negru, petliţe jumătate roşii şi jumătate negre, iar banda roşie cu vipuşcă neagră. Stabilimentele poartă epoleţii de catifea neagră cu vipuşcă albă, petliţele şi banda de la şapcă sînt la fel, iar lampasul alb. Pionierii, tracţiunile şi pontonierii, transmisiunile, căile ferate şi guarzii de geniu au catifea neagră cu vipuşcă roşie la contra-epoleţi, petliţa şi banda de la şapcă şi lampasul roşii. Pionierii de munte au catifea neagră cu vipuşcă verde la contra-epoleţi şi bandă, lampas verde şi petliţe jumătate gri şi jumătate negre şi vipuşcă roşie. Serviciul de apărare contra gaze-

Fig. 169. Uniformă de soldat de infanterie din timpul războiului antihitlerist.

Fig. 170. Uniformă de general de corp de armată, model 1939.

lor are culoarea distinctivă verde-deschis cu fireturi şi nasturi albi. Jandarmii rurali şi batalioanele de instrucţie au epoleţi bleu-jandarm cu paspoal roşu; cei pedeştri la fel, dar cu paspoal alb, ca şi lampasul, petliţele şi banda de la şapcă.

La medici rămîne culoarea vişinie pentru toate elementele enunţate, la veterinari albastrul, iar la farmacişti verdele, avînd la petliţe crucea de email în culoare distinctivă. Instructorii de educaţie fizică au culoarea bleu-ciel, şcolile militare şi centrele de instrucţie culoarea armei respective, paspoalată cu portocaliu la contra-epoleţi, lampas şi la banda şepcii, petliţele fiind jumătate în culoarea armei respective şi jumătate portocaliu; comandamentele, batalioanele şi centrele de recrutare au culoare castanie.

Fig. 171. Uniformă de maior de cavalerie, model 1944—1945.

La liceele militare, culorile pentru ofiţeri sînt cele ale armei respective, dar la ţinuta de ceremonie culoarea este cea a şcolilor. Ofiţerii de la Liceul militar « Mănăstirea Dealu » aveau petliţe jumătate bleumarin şi jumătate galbene.

Celelalte licee militare au culori distinctive, astfel Liceul din Craiova avea petliţe bleu-jandarm cu grenadă galbenă, vipuşcă, contra-epoleţi şi banda şepcii bleu-jandarm; Liceul « Mănstirea Dealu », galben; cel din Iaşi, petliţe bleu-jandarm, cu grenadă şi celelalte elemente roşii; cel din Tîrgu-Mureş, grenadă galbenă, fără petliţe, dar cu celelalte elemente galbene. La ofiţeri, emblema de pe nasturi, de pe paftaua centurii de fir şi de pe cartuşieră este a unităţii de origine, iar la emblema de la şapcă au grenadă longitudinală. Reverele de la mantaua generalilor sînt roşii-închise, pentru infanterie şi carele de luptă; roşii pentru regimente foste de linie, pentru artilerie, geniu, pionieri şi justiţia militară; albastre, pentru regimente foste de dorobanţi; verzi, pentru vînători şi artilerie de munte; verzi-deschise, pentru grăniceri; vişinii, pentru cavalerie; galbene, pentru artileria grea; bleu-jandarm, pentru jandarmi; violete, pentru intendenţă, iar sanitarii şi corpul tehnic, după culoarea distinctivă. Petliţele de la veston, în aceeaşi culoare, sînt brodate cu frunze de stejar în relief. Se reintroduce pamponul bisferic fără distincţie de grade, în culoare, după modelul vechi, adăugîndu-se cel galben pentru artileria grea, generalii avînd pampon numai din fir auriu, iar cei de intendenţă din fir argintiu.

Centura — din fir argintiu a ofiţerilor necombatanţi, din fir auriu pentru ofiţerii sanitari şi şefii de muzică — se va încheia cu pafta cu însemnul fiecărei arme, în relief, albă pentru intendenţă, administraţie şi guarzi, şi galbenă pentru sanitari, şefii de muzică şi instructorii de educaţie fizică. Port-sabia, pen-

tru toți ofițerii, are atîrnători egale și sînt căptușite cu postav în culoare distinctivă. Se introduc bocancii de schi. Casca la carele de luptă are în față însemnul de armă.

Uniforma instructorilor de educație fizică și cea a institutelor de educație fizică este ca a infanteriei, cu beretă, avînd pe guler două spade încrucișate, din metal, iar la beretă din fir auriu, brodate pe o bucată de postav distinctiv, de formă ovală. Epoleții sînt ca ai ofițerilor combatanți, dar din zece franjuri, două sînt de mătase albastră, ca și tresa. Șefii de muzică au uniforma armei în care servesc, cu epoleți și trefle ca la instructorii de educație fizică, dar cele două franjuri și tresa din mijlocul treflei vor fi din mătase roșie; pentru cei asimilați la ofițeri superiori, ambele trese împletite în mijlocul treflei vor fi tot din mătase roșie, iar pe guler au o liră din alamă.

Se introduce uniforma de ceremonie la școlile militare, cu tunică de formă și culoare — de fond și distinctivă — ca la armele respective, cu gulerul paspoalat portocaliu, în afară de cavalerie. Școala militară de cavalerie are tunica cu brandenburguri negre. Treflele sînt ca ale ofițerilor, din mătase galbenă. Galoanele se așază diagonal pe mînecă la tunica cu un rînd de nasturi, și în unghi, deasupra manșetei, la tunica cu două rînduri de nasturi. Nasturii sînt din metal galben. Vipușca este portocalie, în afară de cavalerie și institutul medico-militar, care au vipușcă în culoarea armei. Pantalonii de cizmă și cei lungi sînt de culoare bleu-jandarm, cu un singur lampas portocaliu — în afară de cavalerie, la care este vișiniu. Șapca este ca la ofițeri, dar cu broderie din mătase galbenă, chipiul cu trese din mătase galbenă sau albă, cu tresă circulară pe fund. Căciula este ca la infanterie, iar cea de cavalerie cu găitan din mătase galbenă. Epoleții au fondul în culoare distinctivă, cu broderii din mătase, fără franjuri, la cavalerie purtîndu-se numai trefle. Penajele, cizmele, bocancii și ghetele sînt ca ale ofițerilor, centura este din piele albă, ca la liceele militare, iar dragonul din piele. Vara se poartă bluză și caschetă cu o coafă albă.

Ținuta kaki la școlile militare era la fel ca a ofițerilor, cu distincțiile purtate pe epoleți, petlițe de culoare și emblema de armă brodată din mătase galbenă, la șapcă.

Unele modificări se semnalează în privința ținutelor, acestea reducîndu-se de la 11, în 1930, la șapte, în 1934, de la care pornesc însă mai multe variante, ordonate în diferite ocazii.

Ținuta numărul 1 (de mare gală) se poartă cu piesele specifice enumerate pe arme: șapcă de culoare, bicorn, tu-

Fig. 172. Uniformă de soldat de cavalerie, model 1944—1945.

nică sau jachetă cu vestă albă, pantaloni lungi, ghete sau cizme de lac — la cavalerie —, pantofi de lac, mănuşi albe, epoleţi de ceremonie, centura de mătase sau cu uniformă albă, cu epoleţi de ceremonie şi centuri de mătase. Ţinuta nr. 2 (de gală), este ca ţinuta nr. 1, dar cu trefle şi centura de mătase. Ţinuta nr. 3 (de seară) este la fel, cu jachetă şi vestă albastră, dar fără centură.

Ţinuta nr. 4 (de ceremonie) are coif cu penaj, căciulă, chipiu, pălărie, chipiu cu egretă sau penaj, beretă, bicorn, tunică, redingotă, pantaloni lungi, ghete (pantaloni cu cizme de lac, la cavalerie), epoleţi, centură din fir. Cînd este şi trupa de faţă, această ţinută se poartă cu cizme, leduncă, brîu, ţine-căciulă şi eşarfă. Cu aceleaşi elemente, această ţinută se poartă, după ocazie, cu uniforma albă sau cu cea kaki, cu cizme.

Ţinuta nr. 5 (de serviciu) se compune din: coif cu ţui, chipiu, pălărie, căciulă cu pampon (sau merişor, la cavalerie), şapcă, beretă, tunică, pantaloni lungi, ghete de lac, centură de fir, leduncă (brîu, ţine-căciulă). La trupă se poartă cizme. Aceleaşi elemente se poartă cu uniforma albă sau kaki.

Ţinuta nr. 6 (de campanie) este uniforma kaki, cu şapcă, beretă, cască, cizme, centură de piele.

Ţinuta nr. 7 (ţinuta zilei) cuprinde şapca de culoare, tunică, pantaloni lungi, ghete (cizme la cavalerie). Aceeaşi ţinută se poate purta cu cizme. Tot aici este cuprinsă şi ţinuta de vară, cu contra-epoleţi şi cu pantaloni de culoare, de cizmă, numai la călărie şi în cazarmă. Aceeaşi ţinută se aplică la uniforma kaki, cu pantaloni lungi, pentru stradă, şi cu cizme, la serviciu sau în front.

În 1935 se aduc modificări la vestonul cu revere al trupei, care va fi nepaspoalat, cu cinci nasturi în faţă, cel de sus servind la închiderea reverelor pe timp nefavorabil.

Companiilor de pompieri militari din Bucureşti şi Iaşi li se acordă, începînd cu data de 9 mai 1935, dreptul de a purta znacul de 100 de ani, după modelul vechi, din metal alb, atît pentru ofiţeri, cît şi pentru soldaţi.

În acelaşi an se introduce semnul de bun schior şi schior, la ofiţeri brodat din fir auriu, iar la subofiţeri din mătase. Semnul care are forma unui schi se poartă pe o bucată de postav verde, pe mîneca stîngă, sub semnul de rănit.

Din 1936 se suprimă ledunca pentru ofiţeri, care vor purta numai centura de fir, cu excepţia ofiţerilor de cavalerie, artilerie, jandarmi şi ofiţeri sanitari, care rămîn cu leduncă.

La tunicile cu un rînd de nasturi ale regimentelor de gardă — inclusiv la regimentul de gardă călare, cum se va

Fig. 173. Uniformă de sublocotenent din Regimentul de gardă călare, model 1945.

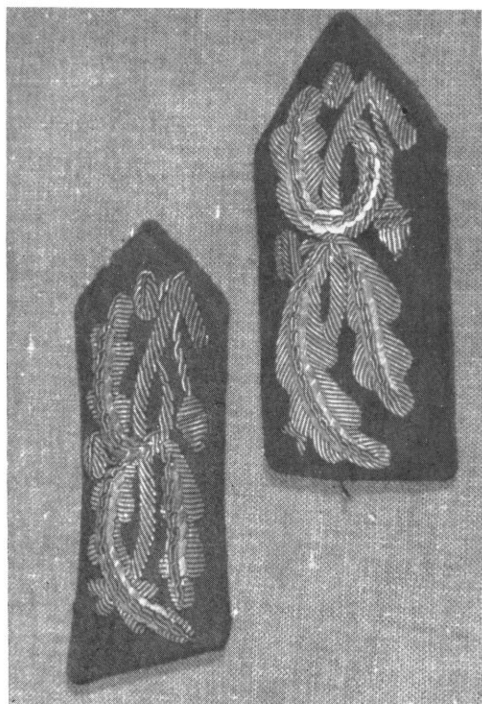

Fig. 174. Petliţe de general, model 1939.

numi fostul regiment de escortă — se adaugă capacele acoladate, paspoalate, de o parte şi de alta a şliţului.

În 1937 se generalizează pantalonii lungi cu manşetă, care nu vor mai avea vipuşcă sau lampas — în afara celor pentru generali — şi se vor purta cu pantofi. În 1938, personalul de pe nava « Luceafărul », devenită de gardă, va purta eghileţi din fir auriu sau mătase galbenă, înspicaţi cu mătase bleumarin, iar panglica beretei va fi de culoarea ordinului « Pentru merit ». Generalii-ingineri din marină vor purta reverul din postav de culoarea albastru-de-Prusia, ca şi panglicele — pe care se aplică galoanele de la mîneci — şi fondul contra-epoleţilor.

În acelaşi an se introduce casca zisă colonială. Semnele distinctive pe cască, în faţă, erau două ancore din metal galben, încrucişate pentru amirali; pentru ofiţerii superiori, o ancoră galbenă cu elipsă, iar pentru cei inferiori, o ancoră simplă, galbenă. Maiştrii şi submaiştrii aveau o ancoră din metal alb.

Centura din fir a ofiţerilor de marină se înlocuieşte cu centura de piele neagră, cu panglică de mătase neagră, avînd aplicată pe mijloc o broderie din fir auriu, cu frunze de stejar şi ghindă, iar pe margini, trese din fir auriu pentru amirali şi comandori. Centura se încheie cu pafta ovală pe care este reliefată ancora. Pe partea stîngă a centurii sînt ataşate atîrnătorile, la fel brodate şi terminate cu inele din metal galben, gravate cu motivele galonului de pe mijlocul centurii.

Pentru ofiţerii superiori, centura este prevăzută doar cu cele două trese, marginile şi inelele sînt negravate, iar ofiţerii inferiori aveau centura simplă. Centura se purta numai la ţinutele 4 şi 5.

La uniforma ofiţerilor de aviaţie se introduce coafa albă la ţinuta de ceremonie şi cea de serviciu.

În 1939, centura din fir a aviaţiei se înlocuieşte cu cea din mătase gri-bleu, prevăzută cu aceleaşi broderii şi distincţii ca şi cea de marină, iar la ţinuta de serviciu se introduce centura din lac gri-bleu, cu pafta ca la centura de mătase.

Uniforma trupei de aviaţie se modifică în 1939, după modelul armatei de uscat, din postav gri-bleu, închisă la

Fig. 175. Galoane de general de divizie, pentru pardesiu.

Fig. 176. Uniformă de colonel de artilerie, ofițer de stat major din timpul războiului antihitlerist.

gît, numai cu petlițe la veston și la manta. Pantalonii erau largi la genunchi și pulpă, încheindu-se jos cu o jambieră-manșetă. Subofițerii aveau veston deschis la gît.

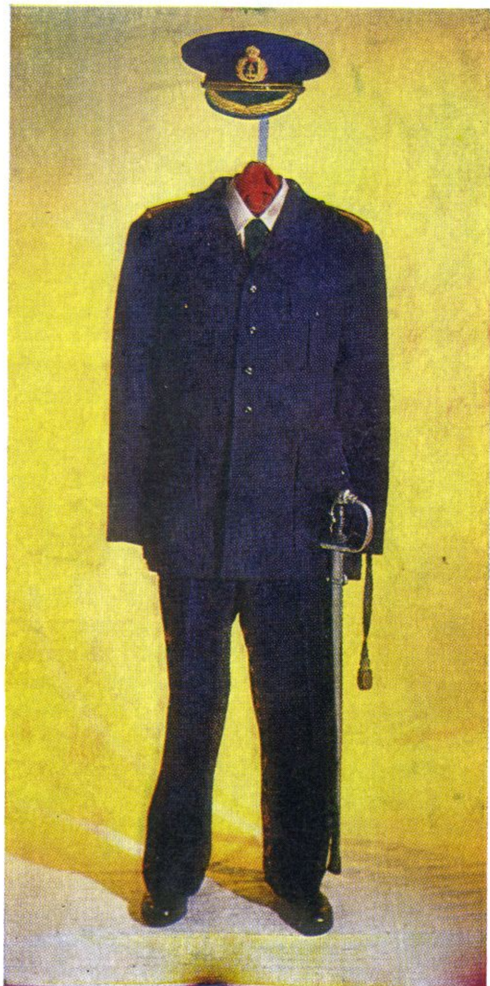
Ofițerii, subofiterii și trupa regimentului de geniu aeronautic va purta uniforma armatei de uscat, cu vipușcă din postav bleu-ciel.

În 1939, se introduce o cască nouă, de tip olandez, avînd calotă bombată și alungită, vizieră scurtă și apărătoare de ceafă alungită și arcuită. Tot acum intră în dotare noul model de centură — diagonală de campanie, pentru ofițeri. Centura este prevăzută cu un buton de alamă lîngă cataramă pentru a o fixa mai bine. Diagonala și port-sabia erau prinse cu inele metalice în care se fixau cu butoni de alamă.

În 1940, la aviație, în ținuta de mare gală de iarnă și de vară, epoleții se înlocuiesc cu trefle, se desființează lampasul pentru ofițeri, iar pantalonii se poartă cu manșete. La ținuta de serviciu se introduc cămașa și cravata gri-bleu, centura de piele gri-bleu la aviație și centura de piele la marină.

La ofițerii de intendență, administrație și guarzi din marină apar galoane din

Fig. 177. Uniformă de maior de justiție militară, model 1939.

fir auriu pe fond de mătase de culoarea armei, iar la centura de piele se poartă emblema armei respective, numai dragonul rămînînd din fir argintiu.

În 1940 se introduce pentru ofițeri, la ținuta de campanie, boneta simplă, cu clape, la care, în față, se poartă gradele așezate în unghi de 45°, cu vîrful în sus, cusute pe o bucată de postav kaki. Gradele sînt indicate de trese și galoane, generalii de armată avînd patru trese, iar mareșalii numai bastoanele încrucișate. La epoleți, bastoanele de mareșal, din metal argintat, se poartă încrucișate peste galonul de general țesut cu frunze de stejar. Aceleași însemne se poartă și la capela de campanie pentru ofițeri, care este ca la trupă. La chipiul de ceremonie, galonul de general se înlocuiește cu o broderie din fir auriu, reprezentînd o ghirlandă de frunze de stejar, tresele gradului aplicîndu-se deasupra.

Mareșalul va avea cinci trese la chipiu. Pe epolet, distanța dintre primele trei trese metalice este aceeași (3 mm) a patra fiind dispusă la 5 mm de celelalte, pe galonul epoletului fiind doar bastoanele de mareșal încrucișate.

Ofițerii de artilerie antiaeriană și geniu aeronautic vor purta uniforma de aviație, de culoare gri-bleu, cu galoane pe mîneci, pe fond de culoarea armei, avînd petlițe negre pentru artileria antiaeriană, și negre, paspoalate cu bleu, pentru geniu aeronautic, emblema și banda de la șapcă fiind cu însemnul și culoarea armei, iar nasturii numai cu însemnul armei. La ținuta de campanie și a zilei, ofițerii din aceste două arme poartă cizme negre.

Infanteria marină, începînd din 1940 va avea uniforma gri-bleu, ca a trupei de aviație, cu semnul distinctiv: ancora din postav albastru; artileria, la fel, cu ancora din postav negru, iar geniu-marină cu uniforma de aceeași culoare, avînd pe mîneca stîngă un scut pe cască, de culoare roșie.

Ținutele de ceremonie, cu tunică bleumarin și castanie, închise la gît, tunicile cu brandenburguri, dolmanele și ținuta de vară se desființează în 1941.

Se introduce uniforma de campanie, cu epoleți de culoarea fondului, cusuți în mînecă la veston și la manta, cu nasturi din piele, tot de culoarea fondului. Tresele din fir auriu sînt pentru ofițerii combatanți, iar cele din fir argintiu pentru cei necombatanți. Haina de piele rămîne în dotare numai pentru ofițerii din trupele motorizate, aviație și marină și se reglementează portul cizmelor bilgheri pentru campanie. Șapca, purtată numai în timp de pace, se înalță în față pe calotă. La emblema șepcilor de infanterie și de grăniceri, numărul regimentului se înlocuiește cu o grenadă.

Fig. 178. Uniformă de locotenent de marină din timpul războiului antihitlerist.

Fig. 179. Uniformă de soldat de aviație din timpul războiului antihitlerist.

Fig. 180. Uniformă de soldat de marină din timpul războiului antihitlerist.

Emblemele sînt brodate din fir auriu pentru ofițerii combatanți și din fir argintiu pentru cei necombatanți. Beretele kaki vor fi purtate de trupele de munte, carele de luptă le vor avea negre, iar liceele militare bleumarin.

Rămîne în dotare centura cu diagonală, purtată în ținuta de campanie, la instrucție și festivități, la prezentări, ca și dragonul, furajera, eșarfa de aghiotant și eghileții. Restul podoabelor-anexă, centura de fir și ledunca se desființează.

Pentru ofițerii de stat major rămîn în dotare fulgerele la petlițe, iar tresele metalice se desființează. Broderiile de la petlițe și paftalele de manșete rămîn pentru aghiotanți, atașați militari și pentru regimente de gardă. Generalii poartă la petlițe vechile broderii, iar la manta revere roșii pentru armele terestre și gri-deschise pentru aviație, cu lampas de aceeași culoare.

Culorile armelor pentru petlițe și șapcă se modifică: la infanterie, albastru-închis; pentru toată cavaleria — inclusiv Regimentul de gardă călare —, vișiniu; la trupele motomecanizate și la carele de luptă, cenușiu; la artilerie și guarzi, catifea neagră; la geniu și guarzi, catifea neagră cu vipușcă roșie; la toți jandarmii, bleu-jandarm; la intendență, violet; la administrație, roșu-deschis; la școlile militare, culoarea armei; liceele militare — care primesc și uniformă kaki deschisă la gît — au bandă de culoare oranj. Centura era ca la trupă, în școală, și albă, în oraș. Colegiul militar « N. Filipescu » va purta eghileți galbeni, atît elevii, cît și ofițerii. Corpul tehnic primește culoarea galbenă paspoalată cu roșu; medicii, roșie; veterinarii, albastră; farmaciștii, verde, toți avînd pe petlițe cruce de metal emailat, la culoarea respectivă. Pompierii au petlița jumătate neagră și jumătate roșie, iar la șapcă,

bandă roşie cu vipuşcă neagră. Vînătorii şi grănicerii rămîn cu vechile culori.

Tot în anul 1941 se revine asupra semnelor distinctive ale gradelor şi asupra emblemelor, care vor fi pentru toată armata din fir auriu. Tot aurii vor fi port-săbiile şi dragonul, numai eghileţii şi fulgerele de la statul major vor fi galbene pentru toţi ofiţerii şi albe pentru ofiţerii intendenţi.

Se revine la portul şepcii şi bluzei albe, dar cu contra-epoleţi de culoare şi cu nasturi galbeni, numai cu pantaloni kaki, cei albi fiind desfiinţaţi.

La regimentele de gardă, broderiile de manşetă se poartă fără nasturi, cum erau la vechile uniforme. Noi modificări de culori distinctive intervin la guarzii de artilerie, care vor avea petliţele şi banda şepcii galbene, cu vipuşcă de catifea neagră, iar la guarzii de geniu vor fi galbene, cu vipuşcă roşie. Administraţia primeşte din nou culoarea roşie, vipuşca albă, iar corpul tehnic avînd culoarea galbenă.

După războiul antihitlerist, rămîne în vigoare aceeaşi ţinută descrisă mai sus, introducîndu-se doar portul dolmanului pînă în 1948. Se revine şi asupra culorilor distinctive ale unor arme, modificate în 1941, redîndu-se Regimentului de gardă « Mihai Viteazul » culoarea galben-deschisă; Regimentului de pionieri de gardă, catifea neagră cu vipuşcă roşie; Regimentului de gardă călare, postav negru; Regimentului 4 roşiori, bleu-ciel, iar Regimentului 9 roşiori, roz.

Noi simplificări de uniforme au loc după anul 1948, rămînînd tradiţionale însemnele de armă de pe epoleţi, uniforma simplificată fiind un element caracteristic întîlnit de acum înainte la toate armatele din lume.

După aproape un secol şi jumătate, constatăm că în cele cinci mari etape de evoluţie a uniformelor româneşti, schimbările au survenit în funcţie de adaptările la diferite reorganizări ale armatei sau datorate nevoilor impuse de situaţiile de pe cîmpul de luptă, fondul lor, devenit specific românesc, rămînînd întotdeauna acelaşi.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. *Monitorul oastei*, 1860—1945
2. *Albumul oştirii*, Bucureşti, 1852
3. *Albumul armatei române*, Bucureşti, 1873
4. *Armata română*, Bucureşti, 1903
5. *Uniformele armatei române. 1830—1930*, Bucureşti, 1930
6. *Noile uniforme ale armatei române*, Bucureşti, 1931
7. *Regulamentul asupra descrierii uniformelor armatei de uscat*, Bucureşti, 1934
8. Cristian M. Vlădescu, *Contribuţii la cunoaşterea uniformelor de cavalerie din perioada domniei lui Alexandru I. Cuza (1859—1866)*, în « Studii şi materiale de muzeografie şi istorie militară » (SMMIM), 1/1968
9. CRISTIAN M. VLĂDESCU, *Uniformele armatei române (1930—1948). I. Cavaleria*, în SMMIM, 7—8/1975
10. CRISTIAN M. VLĂDESCU, *Uniformele armatei române (1930—1948). II. Infanteria*, în SMMIM, 9/1976

RÉSUMÉ

L'absence d'une étude de synthèse sur les uniformes de l'armée roumaine embrassant une période assez longue et basée sur l'évolution et la fonctionnalité du costume militaire, a rendu nécessaire la réalisation d'un ouvrage présentant les tenues réglementaires selon ces principes et qui soit à la fois documentaire et intéressant pour le grand public.

Les étapes de l'évolution des uniformes roumains, rattachées à certains moments de l'organisation de l'armée, reflètent les caractéristiques de l'époque, passant des uniformes compliqués, aux somptueuses annexes de cérémonie, aux uniformes adaptés à la guerre moderne.

Les uniformes sont présentés dans l'ordre de leur évolution depuis les débuts de l'organisation des armées nationales, en 1830, jusqu'à la victoire de mai 1945, avec les principaux moments de développement, mettant en évidence l'élément décoratif conformé-

ZUSAMMENFASSUNG

Das Fehlen einer synthetischen Abhandlung über die Uniformen des rumänischen Heeres, die aufgrund der Evolution und Funktionalität der Militärbekleidung eine größere Zeitspanne umfaßt, machte die Abfassung einer Arbeit notwendig, die über ihren dokumentarischen Charakter hinaus ein breites Publikum anspricht und die diesen Prinzipien gemäße vorschriftsmäßige Bekleidung vorführt.

Die Entwicklungsetappen der rumänischen Uniformen, die mit einigen Momenten der Organisation des Heeres verbunden sind, widerspiegeln die Merkmale der Zeit, den Übergang von komplizierten Uniformen mit prachtvollem Zeremoniezubehör zu der vereinfachten, dem modernen Krieg angepaßten Bekleidung.

Die Uniformen werden in fortschreitender Reihenfolge dargestellt, vom Beginn der Organisation der nationalen Armee im Jahre 1830 bis zum Sieg im Mai 1945, mit ihren wichtigsten Ent-

ment aux pièces conservées dans la collection du Musée militaire central.

L'étude entreprise par Cristian M. Vlădescu, établit cinq grandes époques d'évolution des uniformes de l'armée roumaine.

La première est celle de l'apparition des uniformes des armées nationales, ayant dès le début un fonds commun, bleumarin pour les deux principautés, les deux drapeaux, par exemple, contenant la couleur bleue, et se différenciant par leurs emblèmes et par la seconde couleur distinctive, jaune pour la Valachie et rouge pour la Moldavie.

Le processus d'uniformisation des tenues établit entre 1859 et 1868 le fonds des uniformes, leur donnant comme élément commun la cocarde tricolore, et clot l'étape de création des uniformes roumains traditionnels en 1872.

Après la loi de réorganisation de l'armée de 1872 nous nous trouvons en pleine affirmation des uniformes traditionnels, précisés par les règlements mis en application en 1873. C'est la période où l'on décide l'uniforme de chaque arme, sur le fonds duquel se constitueront toutes les tenues par l'application ou la suppression des annexes qui définissent chaque tenue.

L'étape suivante est caractérisée par l'adaptation des uniformes à la guerre moderne, avec apparition de l'uniforme de campagne de couleur bleu horizon en 1912, suivie des simplifications de 1916 et du passage progressif à partir de 1921 à l'uniforme kaki, sans autres modifications jusqu'en 1930.

La dernière étape, comprise entre 1930 et 1945, apporte la modernisation des uniformes de l'armée roumaine pour la tenue journalière et celle de campagne et le retour au fonds traditionnel des tenues de cérémonie, abandonnées pendant la seconde guerre mondiale.

wicklungsetappen, unter Hervorhebung der dekorativen Elemente, ausgehend von den in der Sammlung des Zentralen Militärmuseums aufbewahrten Exponaten.

Die von Cristian M. Vlădescu unternommene Untersuchung bestimmt fünf große Perioden in der Entwicklung der rumänischen Armeeuniform.

Die erste Epoche bezieht sich auf die Einführung von Uniformen der nationalen Heere, die in den beiden Fürstentümern von Anfang an eine gemeinsame Grundfarbe — die blaue Farbe der Landesflagge — aufwiesen. Unterschiedlich waren die Embleme in den beiden Fürstentümern sowie die übrigen Farben der Flaggen — gelb für die Walachei und rot für die Moldau.

Der Vereinheitlichungsprozeß der Uniformen führt zwischen 1859 und 1868 zur Bestimmung ihrer Grundfarbe und der dreifarbigen Kokarde als gemeinsames Element, und beendet 1872 die Etappe der Schaffung von traditionellen rumänischen Uniformen.

Nach dem Gesetz über die Umorganisierung der Armee von 1872 setzen sich die traditionellen Uniformen überall aufgrund des 1873 in Kraft getretenen Reglements durch. In dieser Periode wird die Uniform jeder Waffengattung genau umrissen; auf ihrer Grundlage entstehen alle Spezialuniformen — durch Aufsetzen oder Weglassen verschiedener Zubehöre, die sie definieren.

In der folgenden Etappe werden die Uniformen an den modernen Krieg angepaßt, u.zw. durch die Einführung der grüngrauen Felduniform im Feldzug von 1912, dann von weiteren Vereinfachungen im Jahre 1916 und durch den allmählichen Übergang zu den erdfarbenen (khaki) Uniformen (nach 1921), ohne weitere Änderungen bis 1930.

In der nächsten Etappe — zwischen 1930 und 1945 — geht man zur Modernisierung der Dienst- und Felduniformen der rumänischen Armee über sowie zur Rückkehr zur überlieferten Zeremonieuniform, die während des zweiten Weltkrieges aufgegeben wurde.

De nouvelles simplifications d'uniformes ont lieu après 1948, conservant cependant les insignes d'arme traditionnels portés sur les épaulettes.

L'ouvrage s'adresse aux chercheurs, amateurs et collectionneurs de tous pays, et fournira une base indispensable pour la documentation des théâtres, de la cinématographie et de la télévision, dans l'idée de la connaissance du costume militaire national et de l'éducation patriotique de la jeune génération.

Nach 1948 folgt eine weitere Vereinfachung der Uniformen, nur die Abzeichen der Waffengattungen, die auf den Achselstücken getragen werden, bleiben die traditionellen.

Die Abhandlung wendet sich gleichermaßen an die Forscher von überall, an Liebhaber und Sammler, und dient zugleich den Theatern, den Filmschaffenden und dem Fernsehen als Dokumentation zur besseren Kenntnis der nationalen Militärbekleidung, sowie der patriotischen Erziehung der jungen Generation.

Cuprins

BUN DE TIPAR : 7 XI 1977
APĂRUT 1977 ; COLI DE TIPAR 10,75
TIRAJ 3800 EX.

ÎNTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ « ARTA GRAFICĂ »
CALEA ŞERBAN VODĂ NR. 133
BUCUREŞTI, REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA.

ERATĂ

La fig. 81 se va citi legenda de la fig. 113
La fig. 113 se va citi legenda de la fig. 114
La fig. 114 se va citi legenda de la fig. 81

Editura

Meridiane

Editura Meridiane

Cartea de față ilustrează glorioasele tradiții de luptă ale armatei române, cu specială privire la uniformele purtate de cei care au fost însuflețiți de profunde sentimente patriotice în luptele din Dealul Spirei de la 13 septembrie 1848, la uniformele oștirii muntene și moldovene întîlnite în tabăra comună de la Florești, într-un moment în care se puneau bazele uniformei comune, în perioada Unirii Principatelor, care a dus la crearea specificului românesc, la cele care au însoțit pe soldatul român în războiul pentru obținerea independenței de stat a României în 1877—1878 sau cele stropite cu sîngele celor care s-au jertfit pentru unitate națională în primul război mondial și pentru eliberare în războiul antihitlerist. Prezentarea uniformelor urmărește ordinea evolutivă, scoțînd în evidență valoarea pieselor păstrate în colecția Muzeului militar central.

